

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

110

Abulfaragius

A. or. 304 .

f°

~~Or. or.~~

~~Abu. or.~~

32
<36615992750017

<36615992750017

Bayer. Staatsbibliothek

2297

228043

لمع من إخبار العرب

SPECIMEN HISTORIÆ
ARABVM,

SIVE

GREGORII ABULFARAJII
MALATIENSIS,

DE

Origine & Moribus ARABUM

succincta Narratio, in linguam Latinam

*conversa, Notisque è probatissimis apud
ipsos Authoribus, fusiùs illustrata.*

Operâ & Studio

EDVARDI POCOCKII Lingua-
rum Hebr. & Arab. in Academia
OXONIENSI Professoris.

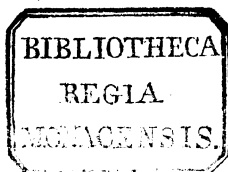
ما لا يعلم كله لا يتركى كله فان العلم بالبعض
خير من الجهل بالكل ❖

*Quod totum sciri non potest, ne omittatur totum, siquidem
Scientia partis melior est ignorantia totius. AbulPheda.*

OXONIAE,

Excudebat H. HALL, Impensis HUMPH. ROBINSON,
in Cemeterio Paulino, ad insigne trium Columbarum 1650.

Polock étoit très verté dans les langues orientales, il
fit même un voyage en orient pour se perfectionner
dans ces études. Le Specimen Aethiographi, est un
extraît de la neuvième dynastie de ces auteurs. Les
notes, qui accompagnent la version de cet extraît, sont
très savantes et fort curieuses.

Præfatio ad L E C T O R E M.

Non alius de legentium affectu magis sollicitus, temerè prodiit, quam qui se præsentem oculistuis ingerit, liber. Idque merito, utpote qui cum illos quibus se viæ indicem pollicetur, per *Arabia*, minùs fœlicis, saxa & arenas circumducat, eorum expectare possit sortem, quibus illi qui eorum operâ per loca non ante trita, utuntur, sentibus & viæ asperis offensi, *οδυσσεὺς* licet non infidis, convitia respondent. Verum ego bonarum mentium candore me consolor, faciliè sperans eos qui melioribus detenti in hæc obiter tantum oculos conjecerint, veniam ejus quo aliis prodesse studuerim, laboris concessuros, illos autem, quibus hæc etiam studia cordi sunt, bo-

Præfatio ad L E C T O R E M.

nam saltem voluntatem agnituros. Vtrisque; u
aliquā instituti mei rationē reddam: aliquod
operæ pretium facturum me arbitrabar, si
quorum linguam docendi mihi incumbebat
munus, eorum etiam mores, quā hacten-
us nostris fuerunt, notiores facerem, ut si in
iis nihil imitandum invenerint, ex ipsis sal-
tem, quid fugiendum sit discant. Quem in
finem, hæc è diversis apud ipsos authoribus
fide dignis, deprompta, in unum quasi fasci-
culum, ita congeffi, ut quæ de iis summa-
tim narrat *Gregorius*, textus, reliquæ quæ ad
illa fusiùs illustranda faciant, notarum lo-
cum occupent. *Gregorii* igitur, tanquam præ-
cipui authoris, ductum cum secuti fuerimus,
hic etiam illi honos debetur, ut de eo ejus-
que quod ad manus nostras pervenit, scrip-
to, aliqua præfationis loco differamus. Ipse
quis, & quâ inter doctos famâ fuerit. ex hoc
exemplaris anno Hejræ 900. exarati, titulo
discimus. قال مولانا وسيدنا ابن القديس

الظاهر القديس العالم العلامة ملك العلماء افضل
العضلاء قدوة الرمان فريد الوقت والوان افتخار
اهل الفضل والحكمة المغربيان المويديمار
كوريغور

Præfatio ad LECTOREM.

كريغوريوس ابو الفرج بن الحكيم الفاضل
 اهورن المتطابق الملطي *Dixit Dominus noster,*
Pater Sanctus, eximius, doctrinâ & eruditione
in signis, doctorum rex, excellentium excellentis-
simus, temporum suorum exemplar, sæculi Phoenix,
sapientum gloria, Doctor divinâ ope suffultus,
Mar Gregorius Abul-Pharaj, filius excellenter
sapientis, Ahronis medici Malatiensis: è quorum
verborum regione in margine, manu recen-
tiori, appositum est, المشهور بابن قف النصراني
i.e. qui vulgo notus est nomine Ebn Koph (Chri-
stiani. Nec minus gloriosis elogiis (pro more
Orientalium) ad alterius exemplaris calcem
ornatur, scil. ابينا وشيهدنا ملك العلماء وتاج
الفصل محل المشكلات الخفية من الكلمات
الالهية رئيس روسا الامة النصرانية وخلاصة نضار
الملة المعقوبية مار غريغوريوس السيد الاب المغربيان
Pater & Dominus
noster, rex doctorum, & corona virorum virtu-
te præstantium, dubiorum in Theologicis occulto-
rum *ἐπιλόγης, Christianorum Princeps primarius,*
Sectæ Iacobiticæ * *medulla, Mar Gregorius, Do-*
minus, Pater, unicum ævi decus, & sæculi Pha-
nix. his addi possunt, è titulo Grammaticæ

* *Ad verb para*
substantia.

| *Praefatio ad LECTOREM.*

Syriacæ ab ipso conscriptæ hæc, אבון קרישא
 מלך ידועתנא מרי גריגוריוס מפרנע דמרחנא אבן
 Pater noster אלפרג בר אהרון אסינ מילמיני
Sanctus, rex doctorum, Mor Gregorius, Doctor
Orientis, qui idem est AbulPharaj, filius Ahro-
nis medici Militiniensis, i.e. Malatienfis. Ipsi
 igitur nomen proprium, *Gregorius*, agnomen
 à filio desumptum, *Abul-Pharaj*, à patre, *Ebn*
Abrun. titulo quasi proprio, omnium con-
 sensu ملك العالم doctorum rex insignitur. E-
 ruditione autem sibi famam conciliasse, non
 solum apud Christianos, sed & apud ludæos
 & Mohammedistas videtur. Vtrorúmque ma-
 nibus tritam historiam ejus, testatur duorum
 quibus usus sum, exemplarium alterum, cu-
 jus margines ipsorum notis passim interpo-
 lati, & ad ejus calcem, de autore censura
 hæc docti alicujus *Mohammedani* adscribi-
 tur, مصنفه ابو الفرج بن حكيمنا كان
 كثير الاطلاع وحصل علوه شتى واقننها وانفرد
 بالطب في زمانه حتي شدت اليه
 الرجال بارض المغرب كان عيسويًا واخذ عنه
 كثير من فضلا المسلمين وقيل انه عن موته
 رجع

رجع عن اعتقاد المسيحية Author libri est Abul-
 Faraj Ebn * Hocima, vir multæ lectionis, vari-
 isque scientiis instructus & penitus imbutus,
 præcipuè autem medicinæ gloriâ sæculo suo
 clarus, adeò ut ad eum è plagis occidentalibus
 frequentes contenderent. Christianus erat, à
 quo tamen didicerunt multi è Muslemorum
 eximie doctis. Ferunt ipsum morti propinquum,
 à fide Christiana descivisse. Hæc ille,
 quem non aliam ob causam suspicionem
 hanc, quasi à fide Christianâ defecisset hic
 noster, injecisse puto, quàm quòd tantam e-
 ruditionem Christianis invideret. Si enim
 Apostatam egisset, nequaquam tanto eum
 honore, sed Anathematis potius & diris pro-
 secuti fuissent ejus temporis Christiani. Cu-
 jus autem inter Christianos Sectæ fuerit,
 & jam didicimus, Iacobita scil. ut perhibet
 exemplar à Christiano exaratum, cui potius
 fidem habemus quam docto cuidam Iudæo
 qui eum vocat Ebnol' Koff; Christianum Mala-
 tiensem, sectâ Melchitam. Quo tempore floru-
 erit, non aliunde certiùs discimus quàm ex
 ipsius verbis, quibus se historiam hanc usq;
 * ad

* Syr. חבימה
 exprimere
 voluit.

* لي وسماعه

M Polus Ven
Presbyterum
Ioannem vocat
& v Scalig.
de emend temp.

* unde nomine

مختصر
الدول

i. e. Compendi-
um Dyastis-
rum, nota est.

* ad tempora sua perduxisse testatur. Floruit
ergo quo tempore *Tatari Moguli Mesopota-
miam & Syriam* pervaserunt, quorum res ge-
stas tradit à *lingischan* (qui occiso *Vng-Chan*,
eo qui ملك دوحا Rex *Yubanna*, seu *Iohannes*,
dictus est, è tribu كريت *Carrit*, quæ Chri-
stianam professæ est religionem, ad imperi-
um evectus est circa annum *Alex. 1514.*
Hejra 599.) usque ad *Abaga Il-Chan*, anno
Hejra 675. (quo tempore obiit *Nasiroddi-
nus Tusienfis*, Philosophus & Mathematicus
insignis,) vel, ut in altero exemplari, usque ad
Argun Il-Chan, anno *Hejra 683, Alex. 1596.*
Historiam autè suam, quam in decem * *Dy-
nastias* divisit, contextuisse se scribit ex eo-
rum qui hoc in genere diversis linguis, *Sy-
riacâ* scil. *Arabica*, aliisque scripserunt, moni-
mentis. In priore ejus parte, secutum se ait,
Eusebium; & *Andronicum Chronologos*, quòd
cum iis convenisse videret, eruditissimo Viro
Iacobo Rohawien. si, trium linguarum *Hebrai-
cæ* scil. *Græcæ & Syriacæ* peritiâ insigni In eâ
quæ *Arabes & Mohammedanos* spectat, lecu-
tus præcipuè videtur *Sædum* quendam, *Ebn*
Ahmed

Praefatio ad LECTOREM.

Abmed Andalosenum, seu *Hispanum* urbis *To-
lailae*, i. e. *Toleti* judicem. Hæc autem quæ
ex historiæ ipsius corpore excerpta damus,
quasi, prolegomena quædam sunt *Dynastiæ*
novæ quæ apud ipsum est *Arabum Mohammed-
danorum*, quibus eorum quorum res gestas
deinceps explicaturus est, originem & mo-
res, brevi quasi tabellâ, lectori ob oculos po-
nit: methodo certè magis perspicuâ & suc-
cinctâ quam apud alium quemvis gentis e-
ius Historicorum videre nobis contigit. quam
deo sequendam diximus, ut ita quæ ex aliis
congressimus authoribus, singula ad capita
bipso indicata referrentur, pleraq; concep-
tis ipsorum verbis, in gratiam linguæ Arabi-
æ studiosorum (cum libri adhuc *arabici* sint)
latinitate tamen omnia donata, eo fine ut
huius historiæ magis quam linguæ notitiâ
uærant, omissis Arabicis, pede inoffenso
ergant. *Arabum* interim nostrorum moni-
menta, cum *Græcis* & *Latinis* conferre, hujus
scilicet operis non duximus. Porro monendus
est, Benevole Lector, nos in nominibus, sive
virorum, sive locorum propriis superstitione

A

Arabum

Praefatio ad L E C T O R E M.

Arabum, tam scribendi, quàm pronuntiandi in plerisque, mori adhæsisse, non satis ea, quò vulgo efferri vel appellari solent, modo expressisse ratos, cùm nihil in *Arabum* libris, vel transcribendis vel transferendis, plurium errorum (imo monstrorum) causa fuerit, quam hac ex parte incuria. nec tamen, cum nimis frequenter puncta literarum *diacritica* *omittere*, vel mutare soleant *Scribæ*, in omnibus, quod volui assecutum me polliceri ausim. Si cui exemplaria magis fida contigerint, sicubi erratum sit, facile erit corrigere. In exprimendo autem Latinis literis *Arabica*, si à more recepto alicubi recesserim, factum hoc in nostratium gratiam, qui certè Arabicis pronuntiandis apti satis nati sunt, nec tamen omnes Alphabeti Latini literas, eo, quo alii, modo efferunt. Hanc ob causam cum *Arabum* & vulgo, nec ineptè per *Italonum* *gi* exprimat, & *g* *Anglico*, suo loco respondeat, quia tamen non est ea constans apud nos istius literæ sonus, adeò ut viris non indoctis erroris hæc aliquando causa fuerit, malui istam ipsorum literam per *j* consonam

nam, quod perpetuo sonum istum apud nostros retinet, exprimere, quamvis & nomine & natura ad g propiùs accedere videatur. Quod si alicubi à viris harum literarum peritissimis, quorum famam integram volo, in diversum, cogente vero, abierim, eo me candore illud præstitisse spero, qui eundem mihi ab aliis vicissim impetret, à quibus doceri & amicè moneri beneficii loco duxero. Vtere interim istis, ad majora tibi forsàn adminiculo futuris, quæ assecutus nobis etiam impertiri ne graveris. Sunt enim *Arabibus*, in omni literarum genere, gazæ nondum reclusæ, quibus eruendis manum admove, quò minus infra studiorum tuorum gravitatem existimes, habes ubique ferè gentium, nobilissimos viros & consilio & exemplo præeuntes, quos inter primas apud nostros tenet Nobilissimus & Doctissimus vir *إفخار اهل* * *Ioannes Seldenus*, cui multis me nominibus quâ publicis, quâ privatis devinctum profiteor, meæque erga ipsum observantiæ & gratitudinis hoc quodcunque est opellæ, tesseram esse volo.

* decus excellentium & præcipuus unio monialis eorum.

ERRATA.

p. 2. l. 3. leg. *Andalosenu*, p. 5. l. 7. dele & . l. 8. leg. *baccine*.
 . 19. leg. *Aldabaran*. ib. *Martem*. leg. *Iovem*. l. 20 leg. *Kais*.
 . 17. leg. *Eclilan*, p. 18. l. 17. *essentiam* leg. *per eff*: ib . l. 24.
 loco leg. *subiecto*. p. 25. l. 3. *sententiam*. p. 26. l. 7. *competere*.
 p. 33. l. 16. *Tacobus* leg. *Mohammed*. p. 35. l. 26. *κονωντας*.
 p. 39. l. 1. *Epist*: leg. *Poema*. l. 15. *longius*. l. 16. *Jallaloddin*.
 b. *M-zhar*. l. 29. *Epist*. lc. *Poema*. ib. *Abduni*. p. 42. *AlAnfar*.
 . 27. *Allolandus*. p. 43. l. 25. *Iofim*, *Iofenses*. p. 44. l. 4. *Sac-*
acenses. p. 45. l. 18. *Maaddi*. l. 17. *Rabiab*. l. 19. *Dabiab*. l. 29.
Poeta. p. 47. l. 5. *Anziensis*. p. 49. l. penult. è leg. à. p. 50.
 . 24. & 25. *Zohrah*. p. 51. l. 22. *Mohammedes*. p. 52. l. 10.
ruus. p. 55. l. 14. *Epistolam*. leg: *Poema*. p. 56. l. 10. leg: *pro-*
onget, *seu*, *salutari te facias*. p. 59. l. 9. *Epist*: leg: *Poema*.
 . 60. l. 20. *AlAkrani*. p. 61. l. 11. *Colal*: p. 67. l. 10. *qui*.
 . 75. l. 22. *ganidarum*. p. 79. l. 29. *Kobades*. p. 94. l. penult:
eritis p: 104 in marg: l. 2. *εἰς αὐτὸν*. p. 105. l. 28. *illis*. p. 113.
 . 15. *συνεστῆς*. in marg: l. 4. dele & . p. 116. l. 9. *Indicrum*.
 . 121. l. 27. *Al Mejjad*. l. 31. *prabere*. p. 122. l. 14. *peragran-*
us. p. 129. l. pen: *Al Mejjad*. p. 130. l. 9 *hoc modo* . . p. 132.
 6. dele & . p. 135. l. 10 *quidam*, *Cal*: leg *quidam cal*: p: 139
 marg. l. ult: *Indis convivire*. p. 140. l. 12. *exauditum iri*.
 g: *exauditum se iri*. p: 149. l. 20. *duodecimi*. p: 151. l. 14.
 12. p: 158. l. 29. leg. 49. p. 159. in marg: leg: *monis*. ib. l. 29.
 . 11. *Moallak*. p. 166. l. 21. *factum*. p. 183. l. 1. *Deum illum*.
 . 187. l. antepen. *antequam*. p: 190. l. 14. *explicante AlKas*.
 25. *pariant*: p. 197. l. 16. *neceffe esse*. p: 204. l. 15. *vulneribus*.
ulctis, & . p. 208. l. 6. *Kassai*. p: 216. l. 9 *idem ac*. p. 218. in
 arg. *Sharho Tamalea*. p: 225. l. 17. *sive*. 225. l. 6. *confirman-*
ti. p. 227. l. 14. *sit*. l. 19. *ca*. p. 230. l. 20. *gis expedit*. p. 231.
 . 1. *iri in* l. 13. *nihil quod*. p: 234. l. antep. *Deo*. p. 239. l. 16.
llam omnino. l. ult: *onem censerì volùnt qui*. p: 239. l. 14. *A-*
baraniensis. p: 251. l. 10. dele in. p: 253. l. 19. *Sharhol*. p: 254.
 . 17. *collocarent*. p: 259. l. ult: *am in aeternum*. p. 260. l. 16.
nversum iri. p. 273. l. 1. *eos diffutatur*. p: 280. l. 29. dele *fer*.

287. l. 7. oculi. p. 290. l. ult. libros. p. 297. l. 9. creatoris. ib. l. 1.
 anticipari. p. 302. l. 3. mundities. p. 305. l. 14. De exteriori.
 p. 317. l. 9. bonoris. ib. l. 21. die. p. 324. l. 19. decederens;
 harum. ib. l. 26. Al Shirazi. p. 332. l. 27. dele & masculinum.
 p. 336. l. 10. evaderet. p. 337. l. 20. natu. p. 338. l. 20. separa-
 retur p. 343. l. 12. prior. ib. l. 17. certaret. 346. l. 1. Henda.
 p. 348. l. 6. Sarabum. p. 372. l. 10. Al Baitanus. p. 376. l. 9.
 appelletur.

و بعضها leg. وبعضها ult. اشبي 17. l. 11. leg. 16. l. 1.
 p. 43. العرب. l. 18. العربية. 33. l. 6. صاحب p. 24. l. 1.
 30. l. 10. Amrus Afsh. عمرو بن المسيح. 45. l. 30.
 15. l. 62. p. 29. l. 52. سدوس. 12. l. 47. p. ثابت
 20. l. 81. p. 17. l. 78. p. 20. l. 81. ib. Talil. يا ليل. 17. l. 78. p. 20.
 102. p. 100. l. 7. بما يرات. 101. in marg. l. 5. 102.
 118. p. 116. l. 14. العجايب. 116. l. 14. ib. leg. 19. l. 19.
 145. p. 139. l. 19. اصحاب. 112. l. 7. حيث. 12. l. 7.
 169. p. 154. l. 19. شادها. 26. l. 149. p. 17. l. 17.
 190. p. 181. l. 12. كدانة. الحج. 177. p. 20. l. 20.
 199. p. 198. l. 5. المتجرة. ult. ل. 24. رورها. 24. l. 24.
 202. l. 12. p. 201. l. 15. بالعقد. 201. l. 7. العرب. 7. l. 7.
 224. p. 219. l. 1. antepen. لذاته. 219. l. 4. 215. l. 4.
 242. l. 10. p. 240. l. 22. عرقا. 240. l. 8. 242. l. 10.
 245. l. 15. ult. مخلوقة. 245. l. 11. قد ركة. 11. l. 11.
 256. l. 20. p. 255. l. 9. لاعتقادهم. 255. l. 9. 256. l. 20.
 262. l. 14. p. 18. l. 18. استحف. 259. l. 7. 259. l. 7.
 272. l. 1. dele. 272. l. 1. اظهره. 263. l. 5. 263. l. 5.
 274. l. 28. p. 275. l. 18. يري. 274. l. 28. 274. l. 28.
 277. l. 17. p. 278. l. 17. وخفيات. 277. l. 17. 278. l. 17.
 294. l. 17. p. 307. l. 17. زيانة. 294. l. 17. 307. l. 17.
 308. l. 16. p. 316. l. 8. 308. l. 16. 316. l. 8.
 321. l. 12. pro لها. 321. l. 12. 321. l. 12. 321. l. 12.
 lege

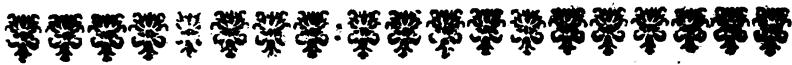
lege ib. جات p. 325. l. 2. جزورا p. 328. l. 11.
 p. 336. l. 1. خوف الاملاق: in marg: p. 334. l. 1.
 p. 342. l. 6. الحرم. p. 337. l. 9. فينه. ج. ib. l. antep.
 p. 348. l. 24. ناحية. ib. l. 7. يعلم
 p. 352. l. 16. الصوف. p. 375. l. 17. الدين. ib: Qui: p. 371. l. 6.
 وده سمي 4 p. 390. l. 4 خالوية. 5. p. 378. l. 5.

ذکر اسم العرب و احوالهم

DE
ARABVM POPVLIS,
EORVMQVE
MORIBVS.

B

De Arabum moribus ante MOHAMMEDEM.

Vo sunt (inquit *Alkadi Saed Ebn Ahmed Andolosenus*, Iudex urbis *Tolaitela*) Arabum genera, unum quod perit, alterum adhuc superstes. Quod ad illos qui perierunt, gentes erant copiosæ, velut *Ad*, & *Thomud*, & *Tesm*, & *Jadis*, qui quod ita pridem deleti sunt, certis eorum memoriis destituimur, & defecerunt prorsus rationes, quibus in ipsorum vestigia inquiramus. Quod ad eos qui supersunt, illi duplici stirpe oriundi sunt; sc. *Kahtan* & *Adnan*; duplexq; iis pariter convenit status, *Ignorantia* alter, alter *Islamismi*. Status autem Arabum, *Ignorantia* temporibus, robore & potentiâ inter Gentes celebris est. Fuitque regnum ipsorum penes Tribus *Kahtan*, & præcipua regum familia apud *Hamyarense*s, è quibus fuerunt *Reges*, *Domini*, *Tyranni* & *Tobba*i. Reliqui verò Arabum, per ignorantia tempora, post *Reges*, duorum erant ordinum, *Urbani* sc. & *Nomades*. Quod ad *Urbanos*, erant illi *Urbium* & *Oppidorum* incolæ, qui victum suum, è satione, palmarum fructibus, pecore, & mercaturam peregrè exercendo quærebant. Quod ad *Nomades*, desertorum illi incolæ, quibus Camelorum lac, & carnes victum præbebant, dum loca herbida perquirent; &

ذكر احوال العرب قبل الاسلام

القاضي صاحب بن احمد الاندلسي
صاحب قضا مدينة طليطلة ان
العرب فرقان فرقة بايدة وفرقة
باقية اما الفرقة البائدة فكانت
اما ضخمة كعان وثمر وطمس

وجديس ولتقادم اقراضهم نهبت عنا حقايق اخبارهم
واقطعت عنا اسباب العلم باثارهم واما الفرقة الباقية
فهي متفرعة من جذمين قحطان وعدنان ويضمهما
جميعا حالان حال الجاهلية وحال الاسلام فاما حال
العرب في الجاهلية فحال مشهور عند الامم من العز
والمنعة وكان ملكهم في قبائل قحطان وكان
بيت الملك الاعظم في بني حمير وكان منهم الملوك
السادة الجبابرة المتتبعة واما ساير عرب
الجاهلية بعد الملوك فكانوا طبقتين اهل مدبر واهل
وبر فاما اهل المدبر فهم الحواضر وسكان القرى
وكادوا يحاولون المعيشة من الزرع والنخل والماشية
والضرب في الارض للتجارة واما اهل الوبر فهم
قطان الصحارى وكادوا يعيشون من البان
الابل ولحومها منتجعين بمنابتى الكلا مرقان من
لمواقع

لمواقع القطر فيخيمون هنالك ما ساعدهم الخصيب
وامكنهم الرعي ثم يتوجهون لطلب العشب وابتغا
المياة فلا يزالون في حل وترحال كما قال بعضهم
عن داقعة

تقول اذا دارات لها ولحيني اهذا دينه ابد
وهيني
اكل الدهر حل وارحال اما يبقي علي ولا
يقيني

وكان ذلك دابهم زمان الصيف والربيع فاذا
جا الشتاء واقشعرت الارض اذكمشوا
الي ارياف العراق واطراف الشام فشتوا
هناكي مقاسمين جهد الزمان ومصطربين
علي بوس العيش * وكادت اديانهم
مختلفة فكادت جميع بعد الشمس وكناة
القدر وميهم الدبران ولخم وجدام المشتري
وطي سهيلا وقيس الشعري العبور واسد
عطارد وثقيف بيتا باعلي فخلعة يقال لها اللات
وكان فيهم من يقول بالمعاد ويعتقد ان من
احترت داقعة علي قبره حشر راعبا ومن لم يفعل ذلك
حشر

& aquæ pluviæ defluvia sectarentur, ibi tentoria figentes quamdiu terræ uberis beneficio, quo pascerentur invenirent; deinde ad herbas, & aquam, indagandas proficiscebantur, nunquam alternis, sedes figere, & subinde migrare, desistentes, sicut ex illis nonnemo quasi sub Cameli sui personâ loquitur.

Dicit, cum in eum clitellas meas injicerem, & hæcine semper ipsius, & mea conditio?

Totumne tempus inter morandum, & [subinde] migrandum transigetur? Annon aliquando miseretur mei, & rationem salutis meæ habebit?

Fuitque ista eorum consuetudo, temporibus, æstivo & verno: adventante verò jam hieme, cum herbis nudaretur terra, ad *Eraci* rura, & *Syriæ* confinia se recipientes, hiemabant, temporis incòmoda tolerantes, & contra victus penuriam patientiâ luctantes. Quod ad religiones eorum, diversæ erant. Colebat *Hamyar* Solem, *Cenanah* Lunam, *Misam* Stellam *Aldobran* [oculum Tauri] *Lachamus* & *Iedamus* *Martem*, *Tai* Stellam *Sobail* [Canobum] *Kai* stellam *Alshaari* lobur [Sirium] *Asad* Mercurium, *Thakis* ædiculam in superiore parte *Nachlæ*, quæ vocabatur *Allat*. Erant ex ipsis qui resurrectionem mortuorum agnoscerent, asserentes si cujus Camelus super ipsius sepulchrum mactatus fuerit, ipsum, cum ad iudicium resurgat, equitaturum, at qui hoc fieri non curaverit,

curaverit, peditem futurum. Eruditio autem *Arabum*,
cujus gloriæ præcipuè studiosi erant, hæc erat: linguæ
suz peritia, sermonis proprietas, carminum textura,
& orationum compositio. Noti etiam illis erant stel-
larum ortus, & occasus, item quænam ex illis ita op-
positæ sint, ut, oriente hæc, illa occidat, quàmque in
pluviis excitandis vim habeant: quantum quidem
summâ attentione, & diuturnâ experienciâ affecuti
sint, (quòd sc. hanc rerum istarum cognitionem
vitæ ratio illis necessariam faceret,) non, quâ vera
scientia acquiritur, methodo. Verû quod ad Philo-
sophiæ scientiâ, nihil ejus admodum concesserat illis
Deus, nec eos ad hæc studia idoneos fecerat. Atque
hic status eorum erat per *ignorantia tempora*; at sub
Islamismo talis, qualè, volente Deo, quàm brevissimè
& compendiosissimè fieri possit, descripturi sumus.

Author Legis Islamiticae Mohammed Ebn Abdallah.

Tradunt Originum scriptores, deduci originem
ipsius ab *Ismaele*, *Abrahami*, Amici Dei, filio, quem
peperit illi *Hagar* ancilla *Saræ* uxoris ejus. Natus est
Mecchæ, Anno *Alexandri* 892 antequam autem an-
num ætatis secundum transegiisset, mortuus est pater
ipsius *Abdallah*. Mansit ergo apud matrem suam
Amenam Wahebi filiam, sex annos, quâ defunctâ,
cum ad se receptum avus ipsius *Abdalmotallab*, tenero
fovit

حشر ماشيا فاما علم العرب الذي كادوا
يتفاخرون به فعلم لسانهم واحكام لغتهم وظم
الاشعار والهدف الخطيب وكان لهم مع هذا
معرفة باوقات مطالع النجوم ومغاربها وعلم باقوا
الكواكب وامطارها علي حسب ما ادركوه بقرط
العناية وطول التجربة لاحتياجهم الي معرفة ذلك في
اسباب المعيشة لاعلي طريق تعلم الحقايق واما علم
الفلسفة فلم يمنحهم الله شيئا منه ولا هيا طبائعهم
للعناية به فهذه كانت حالهم في الجاهلية واما
حالهم في الاسلام فعلي ما ذكره بلوخر ما يمكننا
واقصر ان شا الله

صاحب الشريعة الاسلامية محمد بن
عبد الله

ذكر النسابون ان حسبة ترقى الي اسمعيل بن
ابراهيم التخليل الذي ولدت له هاجر امة سارا زوجته
وكان ولاده بئكة سنة اثنين وتسعين و ثمانماية
للاسكندر و اما مضي من عمره سنتان بالتقريب
مات عبد الله ابوه وكان مع امة امنة بنت وهب
سنة سنين فلما توفي اخذه اليه جده عبد المطلب
وحنا

وحنا عليه فلما حضرته الوفاة اوصي ابنه ابي طالب
 بحياطته وضمه اليه وكفله ثم خرج به وهو ابن
 تسع سنين الي الشام فلما نزلوا بصري خرج
 اليهم راهب عارف اسمه بحيرا من صومعه وجعل
 يتخلل القوم حتي انتهى اليه فاخذ به يده وقال
 سيكون من هذا الصبي امر عظيم ينتشر ذكره
 في مشارق الارض ومغاربها فاده حمى اشرف اقبل
 وعليه غمامة تظله ولما كمل له من العمر خمس
 وعشرون سنة عرضت عليه امرأة ذات شرف وبصار
 اسمها خديجة ان يخرج بمالها تاجرا الي الشام
 وتعطيه افضل ما تعطي غيره فاجابها الي ذلك
 وخرج ثم رغب في بيع وعرضت نفسها عليه فتزوجها
 وعمرها يومئذ اربعون سنة واقامت معه الي ان
 توفت ببكة اثنتي عشرة سنة ولما كمل له
 اربعون سنة اظهر الدعوة ولما مات ابو طالب عمه
 وماقت ايضا خديجة زوجته اصابته قريش بعظيم
 من اذى فهرب عنهم الي المدينة وفي
 يثرب وفي السنة الاولى من هجرته الحفل الناس
 اليه ونصروه علي المكيبين اعدائه وفي السنة
 الثانية من هجرته الي المدينة خرج بنفسه الي غزاة
 بدر

fovit affectu, donec & ipse jam morti vicinus filio suo *Abu Taleb* eundem curandum commendavit, qui eo ad se recepto, tutorem se præbuit, deinde annos jam novem natum secum *Damascum* deduxit. Cùm autem jam *Bosram* pervenissent, progressus ad eos è Cænobio suo Monachus quidam doctus, nomine *Bohira*, per mediam turbam ad ipsum contendens, manúque ejus prehensâ. *Futurum est* (inquit) *ab hoc Puero magnum aliquid, cujus fama per Orientem & Occidentem se diffundet. nam cum appropinquaret nube obumbratus apparuit.* Cùmque jam 25. ætatis annos complevisset, obtulit ei scæmina quædam nobilis & dives, nomine *Chadyah*, conditionem, cum facultatibus suis ad mercaturam exercendam, *Damascum* proficiscendi, se plus illi quam alii cuiquam daturam; cui cùm ille morem gerens profectus esset, ea ipsius amore capta, se illi in uxorem obtulit. Duxit ergo illam annos tum natam 40, quæ cum eo 22 annis constanter vixit, donec *Mecchæ* tandem diem obiret. Post completos demum annos ætatis 40. prophetæ munus sibi arrogavit. Mortuis autem jam *Abu-Taleb* patruo ejus, & uxore *Cha'lyah*, cùm magno illum malo afficerent *Koraishtæ*, ab illis *Medinam*, *Yathribum* scilicet, fugit: ubi, anno *Fugæ* primo congregati sunt ad ipsum, qui contra *Mecchenfes* hostes suos opem ipsi ferrent. Anno autem, ex quo *Medinam* fugit, secundo exiit ipse ad prælium *Bedar*-
C
rense,

Locus ad
uñ faciem
inter oran-
iam ob-
iungunt
de ham-
nedani.

rense, celebre illud certamen, in quo 313 Muslemi-
norum ope, mille è *Mecchensibus* Idololatræ profligavit.
Eodè anno conversa est **Keblah*, ab ea cœli parte quæ
Templum *Hierosolymitanum* spectat, ad eam quæ
Caaba imminet. Eodem etiam injunctum est jeju-
nium mensis *Ramadani*. Anno 3. prodiiit ad prælium
Ohud, quo Idololatræ *Mosleminos* in fugam dederunt,
ipsiq; *Mohammedi* vulnus in facie inflictum, & dentes
primores contrafacti. Anno quarto *Iudæos*, dictos *Ba-
ni Nadir*, bello aggressus in *Syriam* fugavit. Eodem,
cùm, collectæ è diversis *Arabum* tribubus, copiæ plu-
res, *Mecchenses* *Medinam* comitarentur, obviam illis
egressus est, cùmque id terrori esset *Mosleminis*, effo-
di iussit vallū, quo factum est ut ultra 20 dies quieti
manserint, nullo inter eos inito prælio. Postea ex I-
dololatræ quendam, qui ad duellum provocaverat
accurrens *Ali* interfecit, mox & socium ejus: quorū
cædes. in causâ fuit, ut fugerent copiæ istæ tantâ
& virorum multitudine, & armorum copiâ insti-
tæ. Anno quinto fuit prædatoria illa excursio *Du-
matol Iundal*, & prælium *Bani Labyan*. Anno 6. exiit
ipse ad oppugnandos *Bani Mostalak*, multosque ex
ipsis captivos coepit. Anno 7. exiit ad expugnandam
Chaibar Iudæorum urbem: in quo factum *Ali Ebn*
Abi Taleb narratur, ipsum portas *Chaibar* loco motas
& avulsas sibi pro scuto sumfisse, atque ita cum
illis pugnasse. Anno 8. fuit prælium expugnationis,
quo

بدر وهي البطشة الكبرى وهزم بثلاثمائة وثلاثة
عشر رجلا من المسلمين الفاسم اهل مكة المشركين
وفي هذه السنة صُرفت القبلة عن جهة البيت المقدس
الي جهة الكعبة وفيها فرض صيام شهر رمضان
وفي السنة الثالثة خرج الي غزاة احد وفيها هزم
المشركون المسلمين وشج في وجهه وكسرت رعايته
وفي السنة الرابعة غزا بني النضير اليهود واجلاهم
الي الشام وفيها اجتمع احزاب شتى من قبائل العرب
مع اهل مكة وساروا جميعا الي المدينة فخرج اليهم
ولاحه هال المسلمين امرهم امر بحفر خندق
وبقوا بضعا وعشرين يوما لم يكن بينهم حرب ثم جعل
واحد من المشركين يدعو الي البراز فسعي نحوه
علي بن ابي طالب وقتله وقتل بعده صاحبا له وكان
قتلها سبب هزيمة الاحزاب علي كثرة عددهم
ووفره عددهم وفي السنة الخامسة كانت غزاة دومة
الجندل وغزاة بني لحيان وفي السنة السادسة خرج
بنفسه لاغزاة بني المصطلق واصاب منهم سببا كثيرا
وفي السنة السابعة خرج الي غزاة خيبر مدينة اليهود
وينقل عن علي بن ابي طالب انه عالج باب خيبر واقتلعه
وجعله مجنا وقاد لهم وفي الثامنة كانت غزاة الفتح
قنح

فتح مكة وعهد الي المسلمين ان لا يقتلوا
 فيها الا من قاتلهم وآمن من دخل المسجد
 ومن اغلق علي نفسه بابه وكف يده ومن تعلف
 باستار الكعبة سوى قوم كادوا يوثقوه ولما
 اسلم ابو سفيان وهو عظيم مكة من تحت
 السيف وراي جيوش المسلمين قال للعباس
 يا ابا الفضل لقد اصبحت ملك ابن اخيك عظيما
 فقال له وحسبك انها النبوة قال نعم اذن وفي
 السنة التاسعة خرج الي غزاة تبوك من بلاد
 الروم ولم يحتاج فيها الي حرب وفي السنة
 العاشرة حج حجة الوداع وفيها تنبأ بالهامة
 مهيلة الكذاب وجعل يسجع مضاهيا للقرآن
 فيقول لقد ادعسم الله علي الحيلي اخرج منها
 دسمة تسعي من بين ضفاق وحشا وفي
 هذه السنة وعك عليه السلام ومريض وتوفي يوم
 الاثنين للميلتين بقيتامن صفر وكان عمه
 بجدة ثلاثا وستين سنة منها اربعين سنة
 قبل دعوة النبوة ومنها بعدها ثلاثة عشر سنة
 مقيما بمكة ومنها بعد الهجرة
 عشر سنين مقيما بالمدينة و لما توفي
 اران

quo Icil. expugnata est *Meccha*, ubi *Muslemis* præcepit, ne in eâ quempiam occiderent, nisi qui ipsos oppugnaret, & securitatem concessit omnibus, qui Templum ingrederentur, & qui januâ occlusâ se à pugnâ continerent, & qui aulæ *Caaba* apprehenderent, illis tantummodo exceptis, qui damno ipsum afficerant. Cùmque jam *Abu Sofyan* quidam è *Meccha* primoribus, qui religionem *Islamiticam* præ metu gladii amplexus fuerat, *Moslemis* copiis conspectis diceret *Abbaso*, *Heus Abu fadl*, certè magnum jam evasit imperium nepotis tui: *væ tibi*, inquit ille. Imo vero, *Prophetia est*. Respondit ille, *Esto igitur [si libet]* Anno nono egressus est ad expugnandam *Tabuc*, quæ regio est *Gracorum*, quâ in occupandâ, pugnâ opus non habuit. Decimo demum instituit peregrinationem valedictionis, quo etiam pro Propheta se venditans, in [regione] *Yamama*, *Moseilema* mendax, librum *Corano* similem componere aggressus est, in quo hæc habet. *Vtique Deus benignitatem præstitit grævida, educens ex eâ Spiritum, qui currat inter cuticulam & viscera, &c.* Porro hoc anno febriculâ correptus *Mohammedes* ægrotavit, & diem obiit die *Lunæ*, qui vicissimus octavus fuit Mensis *Sephar*, annos natus 63. quorum 40. [transacti sunt] antequam munus propheticum sibi vendicaret; 13. alii dum *Meccha* subsisteret, & decem demum post *Hejeram*, quibus *Medina* substitit. Cùmque jam mortuus esset,

voluerunt *Mecchenſes* jugæ *Comites*, *Meccham* eum reportari, quod ibi natus eſſet, at *Medinenſes* *Adjutores*, *Medinæ* eum ſepeliri, quod *Aſylum* ipſi fuiſſet, & auxilii locus. Voluerunt demum nonnulli, *Hierolyſimas* eum transferri, locum ſcil. in quo ſepul-
ti eſſent *Prophetæ*. At in hoc tandem conven-
runt ut *Medinæ* ſepeliretur, ubi eum manſiunculâ ſuâ
humarunt, eodem quo mortuus eſt loco. Porro in
numero uxorum ejus aſſignando variatur. Qui plu-
rimas dicunt, 17. illi aſſignant, præter concubinas.
Liberos genuit ſeptem, filios tres, & quatuor filias,
è *Chadijah* omnes, uno excepto *Abrahimo* filio, qui
natus eſt ex *Maria Cophtitica*, quam unâ cum ſore
Shirina Alexandriam miſit *Makokus*. Neque verò
mortuæ ſunt ante ipſum ex uxoribus ejus niſi duæ,
neque ex liberis ſuperſtites reliquit præter filiam u-
nicam, *Phatemam* ſc. uxorem *Ali Ibn Taleb*, quæ &
tribus poſt patrem ſuum menſibus obiit.

SECTIO I.

PORRò aſſerunt *Iſlamitarum* docti, factam fuiſſe
mentionem *Mohammedis*, in libris à Deo demif-
ſis, ſc. in *Lege*, iſto textu, *Venit Deus à Sina & ortus*
eſt à Sair, & manifeſtatus eſt à monte Paranis: quibus
verbis indicari dicunt, deſcenſum legis ad *Moſem*,
Evangelii ad *Ieſum*, & *Alcorani* ad *Mohammedem*.

Porro

اراد اهل مكة من المهاجرين زوجه اليها لانها مسقط
 راسه واراد اهل المدينة من الانصار دفنه بالمدينة
 لانها دار هجرته ومدار نصرته وارادت جماعة قفله
 الي جبل المقدس لانه موضع دفن الانبياء
 ثم اتفقوا علي دفنه بالمدينة فدفنوه بحجرة حيث
 قبض واختلغوا في عدد ازواجه واكثر ما قالوا
 سبع عشرة امرأة شوي السراي وولد له سبعة اولاد
 ثلاثة بنين واربع بنات كلهم من خديجة الا ابراهيم
 ابنة فاته من مارية القبطية التي بعث بها المقوقس
 الي الاسكندرية مع اختها شعيرين ولم يمد من
 نسايه قبله الا اثنتان ولم يعيش من اولاده بعده
 الا ابنة واحدة هي فاطمة زوجة علي بن ابي طالب
 وخوفيت بعد ايها بثلاثة شهور

فصل

وقد ادعى علما الاسلاميين ورون ذكره في كتب
 الله المنزلة اما في التوراة ففي اية جاء الله من
 سيناء واشرق من ساعير واستعلن من جبل
 فاران قالوا هذه اشارات الي نزول التوراة علي
 موسي والانجيل علي عيسي والقراة علي محمد
 واما

واما في الزبور ففي آية يظهر الله من صهيون
 اكليلا محمودا قالوا الاكليل رمز علي الملك
 والمجود علي محمد واما في الانجيل ففي آية
 ابن انا لم اذهب الفارقليط لايحييكم وقد سبق
 عنه المعجزات كاشفاق القبر والجذاب
 الشجر اليم وتصليم الحجر عليه ونبوع الماء من
 بين اصابعه واشباع الخلق الكثير من الطعام القليل
 وحنين الخشب وشكاية الناقة وشهادة الشاة
 المشوية يقول ذراعها لاناكلني فاني مسموم ولما
 لم يبلغ رواية هذه الغرائب حد التواتر بل انما
 نقلت عن شبيب الاحان كان اعتماد العلماء
 من الاسلاميين في اثبات نبوته علي القرآن
 وادعوا فيه الاعجاز لاشه تحذي الفصحاء
 لمعارضته وهم عجزوا عن الاتيان بصورة واحدة
 من مثله

فصل

وقد وقع في الاسلام اختلافات شتى كما وقع في
 غيره من الاديان بعضها في الاصول وهي موضوع
 علم الكلام وبعضها في الفروع وهي موضوع علم
 الفقه

Porro in libro Psalmorum, isto textu, *Manifestavit Deus è Sione Actilan Mahmudan: Coronam laudatam, per Coronam indigetari aiunt Regnum, per Mahmud, i. e. laudatam, Mohammedem.* In Evangelio demum, isto textu, *Si ego non abeam, Paracletus ad vos non veniet.* Narrantur etiam de eo miracula quædam, qualia, Lunæ fissura, Arborum ei obviam euntium processus, quòd à lapidibus salutaretur, & quòd aqua inter ipsius digitos scaturiret, quòd turbam multam exiguo cibo saturaret, quòd ipsi adgemisceret trabs, quòd apud eum quereretur Camelus, quòd ei testimonium perhibuerit ovis assa, cujus armus ipsi dixerit, *Cave me comedas, Veneno siquidem infectum.* At cum non ad eum numerum pervenerint qui hæc miracula narrârunt, ut frequenter facta prodantur, sed ut semel patrata recenseantur, innituntur magis *Islamitarum* docti, ad Prophetiam ejus confirmandam, uni *Alcorano*, in quo ipso hoc pro miraculo habent, quòd cum conati sint eloquentissimi quique ei par aliquid elaborare, ne capitulum quidem unicuique ipsi conferendum, proferre potuerunt.

SECTION II.

IAm vèro in religione *Islamitica* ortæ sunt variæ dissentiones, (ut & in aliis factum est) quarum nonnullæ circa Radices, quæ subjectum sunt Theologiæ Scholasticæ; aliæ circa Ramos, quæ subjectum sunt

D

sunt

sunt scientiæ juris. Quæ circa radices sunt Differentiæ, ad quatuor reducuntur capita, quorum primum est *Attributa & Vnitas Dei*; secundum, *Decretum ejus & Iudicium*; tertium, *Promissa & Minæ*; Quartum, *Prophetia & * Antistitis munus*.

* Al. le G.
Fides.

Sectæ autem eorum qui circa has radices versantur præcipuæ sex sunt, scil. *Motazale*, tum *Sephatti*, atq; hi inter se contrarii sunt, ut & *Kadarii Gjabariis* adversantur, & *Morgii Vaidiis*, & *Shii Chawarigiis*. Oriuntur deinde ab unaquaque harum sectarum species diversæ, adeo ut usque ad 73 sectas numerentur. Quod ad *Motazalas* attinet, illud de quo inter eos in universum convenit, hoc est, quod attributa æterna ab Essentia Creatoris, qui supra omnia excelsus, amoveant, fugientes [distinctionem] personarum quam [constituunt] *Christiani*, suntque ex illis qui dicant, Deum essentiam suam scire, sed non per scientiam, & eodem modo potentem esse, & vivere: Ex illis etiam, qui dicunt ipsum scire per scientiam, quæ ipsa essentia ejus est, atque eodem modo Potentem esse & vivere. Primi illi Attributa omnino rejiciunt, secundi attributa asserunt quæ sint ipsa essentia: hoc unanimiter statuunt, verbum Dei creatum esse in loco, literisque & voce consistere, ejusque exemplar, in libris Scripturæ exprimi. Negatio autem attributorum omnino desumpta est à Philosophis, Dei essentiam unam esse citra ullam omnino multiplicitatem

الفقه والخلق في الاصول فيحصى في
اربعة قسوامد الاولى الصفات والمتنوحيد
والثانية القضا والقدر الثالثة الوحد
والرابعة النبوة والامامة

وكبار فرق الاصول هي ست
المعتزلة ثم الصفائية وهما متقابلتان تقابل
التضاد وكذلك القدرية تضاد الجبرية والمرجبة
الموعودة والشيعية الخوارج ويتشعب عن كل
فرقة اصناف فتصل الي ثلث وسبعين فرقة
اما المعتزلة فالنهي عنهم من الاعتقاد القول
بنفي الصفات القديمة عن ذات البارئ تعالى
هربا من اقادهم النصاري فمنهم من قال انه
تعالى عالم لذاته لا يعلم وكذلك قادر وحي
ومنهم من قال انه عالم بعلم هو ذاته وكذلك
قادر وحي فالاول ثلث الصفات راسا والثاني اثبت
صفة في بعينها ذات وانفقوا علي ان كلامه
تعالى محدث بخلق في محل وهو حرف وصوت
وكتب امثاله في المصاحف وبالجملة نفي
الصفات مقتبس من الفلاسفة الذين
اعتقدوا ان ذات الله تعالى واحدة لا
كثرة

كثير فيها بوجه ومن المعتزلة احمد بن حنبل
 زعم ان المصباح قد رجع بالجسد الجسماني وهو
 الكلمة القديمة المتجسدة كما يقولوا النصاري
 ومن المعتزلة ايضا عيسى الملقب
 بالمراد بالبلغ في القول بخلق القمران
 وان العرب كانوا قادرين علي مثلها فصاحة
 وبلاغة لولا منعوا عن الاهتمام به وبازا المعتزلة
 الصغائية وهم يثبتون لله صفات ازلية من
 العلم والقدرة والحيوة وغيرها وبلغ
 بعضهم في اثبات الصفات كالسمع والبصر
 والكلام الي حد التجسيم فقال لا بد من اجزاء
 الايات الدالة عليها كالاستواء علي العرش
 والخلق باليد وغيرها علي ظاهرها من غير
 تعرض للتاويل الا ان قوما منهم كابي الحسن
 الاشعري وغيره لما باشروا علم الكلام منعوا
 التشبيه وصار ذلك مذهب لاهل السنة والجماعة
 واعتقدت سنة الصفائية الي
 الاشعارية

واما القدرية فهم معتزلية ايضا
 وادما لقبوا بالقدرية لانفسهم القدر لا
 لاثباتهم

plicitatem asserentibus. E *Motazalis* autem *Abmed Ebn Hayet* asseruit *Christum* corpus propriè dictum induisse, esseque eum verbum æternum incarnatum, sicut dicunt *Christiani*. Ex iisdem *Isa* cognominatus *Merdad* eo processit, ut assereret ipsum *Alcoranum* creatum esse, & potuisse *Arabes* aliquid quod elegantia & eloquentia par esset componere, nisi prohibiti essent in id animam intendere. *Motazalis* contrarii sunt *Sephatii* qui statuunt in Deo attributa æterna Scientiæ, Potentiæ, Vitæ, & ejusmodi alia. Imo eousque processerunt eorum nonnulli, in adstruendis attributis, qualia auditus, visus, & loquela, ut corporeitatem adstruant, asserentes necesse esse ut Textus isti in quibus fit eorum mentio, pura, sessionis in Throno, Creationis manu peractæ, & ejusmodi aliorum, sensu literali intelligantur, ut non opus sit ad explicationem aliquam confugere; nisi quod eorum nonnulli, inter quos *Abul Hasan Ashari*, aliique dum Theologiæ scholasticæ præcepta tradunt, comparationem prohibeant, quæ sententia recepta est ab iis qui Traditionibus [*Mohammedis*] & sociorum [ipsius] consensui innituntur. Atque ita Doctrina *Sephatiorum* ad hanc *Ashariorum* translata est.

Scilicet ne qui
in Deo
sunt, iis
que in cri-
aturis sunt
comparen-
tur.

Iam vero *Alkadarii*, sunt & illi à *Motazalis*, nomen *Alkadariorum* inde sortiti, quod *Alkadar*, i. e. Decretum [divinum] tollant, non quod illud

asserant. Affirmant liquidem hominem potestate præditum esse, quæ actiones edat tam bonas quam malas, mererique ob ea quæ facit præmium & pœnam, longèq; abesse ab hoc Dominum super omnia Excelsum, ut attribuatur illi Malum & Iniquitas; & hoc dogma *Æquitatem* nominarunt, quam definiunt Ordinationem actionis secundum modum rectitudinis, & rectam dispositionem ejus quod statuit Intellectus secundum sapientiam. Contrarii *Alkadariis* sunt *Al-Gjabarii* qui, ab homine actionem, aut potestatem in actionem prorsus remouent, dicentes, Deum supra omnia excelsum creare actionem, & creare potentiam in homine, quæ ad actionem illam pertinet, nec tamen esse aliquem in istam actionem ab ista potentia influxum. Sunt & ex illis qui asserant in homine potentiam quæ impressionem aliquam habeat in actionem, dicantque Deo jus esse in creaturas suas, quicquid velit in illis faciendi, ita ut nemo ab eo quærere debeat cur hoc fecerit, quod si omnes sine discrimine homines in Paradisum admitteret, nullam hic fore injustitiam, aut si in ignem omnes injiceret, nullam hic fore injuriam, sed futurum ipsum in omnibus istis justum. Justitiam siquidem esse, cum ut visum est utatur qui jus habet, illo in quod jus habet.

Iam quod ad *Morgios*, asserunt illi differri judicium ejusvis *Muslemini*, qui peccatū aliquod grande commiserit,

لا يثبتهم اياه فادهم يقولون ان العبد قادر
 خالف لافعاله خبرها وشرها مستحق علي ما
 يفعل به ثوابا وعقابا فالرب تعالى منزّه عن ان
 يضيق اليه شر وظلم وسموا هذا النمط عدلا وحدود
 ببلده اصيغار الفعل علي وجه الصواب والمصاحبة
 لقتضي العقل من الحكمة وبازا القدرة
 الجبروتية الذين ينفون الفعل والقدر
 علي الفعل فمن العبد ويقولون ان
 الله تعالى يخلف الفعل ويخلف في الانسان
 قدرة متعلقة بذلك الفعل ولا تأثير
 لتلك القدرة علي ذلك الفعل ومنهم من
 يثبت للعبد قدرة ذات اثر ما في الفعل
 ويقولون ان الله مالك في خلقه يفعل فيهم
 ما يشاء ولا يسأل عما يفعل فلو ادخل
 الخلائق بلذتهم الجنة لم يكن حيفاً ولو
 ادخلهم باجمعهم النار لم يكن جوراً بل هو
 في كل ذلك عادل لان العدل علي
 رأيهم هو التصرف فيما يملكه المتصرف
 واما المرجية فـهم يقولون تارحاً حكم
 صاحب الكبيرة من المؤمنين
 الي

الي القيامة اي بتأخيرها اليها فلا
يقضون عليه بحكم ما في الدنيا من
كونه حاجيا او هالكا ويقولون ايضا
اذا لا يضر مع الايمان معصية كما لا ينفع
مع الكفر طاعة وبازا المرجية الوعيدية
القابلون بتكفير صاحب الكبيرة وتخليده
في النار وان كان مومنا لكن يكون
عقابه اخف من عقاب الكفار وامسا
الشيعة فهم الذين شايعوا علي بن
ابي طالب وقالوا بامامتة بعد النبي وان
الامامة لا تخرج من اولاده الا بظلم والجميعهم
القول بثبوت عصمة الائمة وجوبا عن
الكتاب والصفاء فان الامامتة
ركن من اركان الدين لا يجوز للنبي
اغفاله ولا تفويضه الي العامة ومن غلاة
الشيعة التصديةة القائلون بل للامة
تعاليم ظهر بصورة علي ودلف باسادة
مخبرا عما يتعلم بباطن الاسرار وقوم منهم
غلوا في حق ائمتهم حتى اخرجوهم من حدود
الخلق وذكروا فيهم باحكام الائمة
وبازا

commiserit, usque ad resurrectionem mortuorum; sc. non prius vocatum iri illum in questionem; neque sententiam de eo in hoc sæculo ferunt, sive absolutionis, sive condemnationis. Dicunt insuper non nocere cum fide impietatem, uti neque prodesse cum infidelitate pietatem. *Morgiis* adversi sunt *Al-waidii* qui pro fidei desertore habent illum qui peccatum aliquod grande commiserit, ipsumque perpetuo in Gehennâ mansurum, licet veram amplectatur fidem. Futuram tamen poenam ipsius leviolem, quàm infidelium. Porro *Alshii* (sc. *Alis* Sectatores) illi sunt qui se *Ali* filio *Abi Taleb* addixerunt, ipsumque in Antistitis munere Prophetæ successisse asserunt, nec munus illud aliis præterquam ipsius progeniei, nisi injuria, deferri, in hoc omnes conspirant, quod asserant debere necessario Antistites cohibere se à peccatis, tum grandioribus, tum levioribus; esseque Antistitis munus unam è columnis fidei, cujus aut negligentem esse, aut illud vulgo permittere, non conveniat Prophetæ. Iam inter eos qui modum excefferunt ex *Alshii* sunt *Alnosairii* qui asserunt Deum supra omnia excellû formâ *Alis* apparuisse, & linguâ ipsius locutum, ea quæ ad abditissima mysteria pertineant, enarrasse. Eorum etiam nonnulli modum adeo excefferunt in iis quæ ad Antistites suos spectant, ut eos extra terminos Creaturarum eduxerint, & ipsis proprietates divinas attribuerint.

E

Alshii

Alphus contrarii sunt *Chawarigii*: è quibus sunt qui *Ali-Ebn Abi-Taleb* in iis quæ administraverit, peccatum impingant; & ex illis alii qui in eo peccati arguendo eò tranſeant, ut & infidelitatis accusent, & ex illis demum qui afferant admitti poſſe ut nullus ſit omnino in Mundo Anſites, quòd ſi tali opus ſit, cõponere ut ſit vel ſervus vel liber, vel *Nabataus*, vel *Koraſhita*, modo juſtus ſit; Quod ſi à veritate declinaverit, gradu moveri, & morte affici debere. Atque hæc narratio eſt ſectarum, quæ circa fundamenta verſantur, juxta viam compendii.

S E C T I O.

IAm verò inter Sæctas quæ circa ramos verſantur, quæq; inter ſe differant de concluſionibus legalibus, & dubiis ſub diſquiſitionem cadentibus maxime celebres ſunt quatuor, ſc. Sæcta *Maleci Ebn Anaſi*, Sæcta *Mohammedis Ebn Edris Aſſhaſienſis*, Sæcta *Abi medis Ebn Hanbeli*, & Sæcta *Abi Hanifa Alnooman, Ebn Thahet*. Fundamenta etiam diſquiſitionis ſunt quatuor, Liber [*ſci Alcoranus*,] *Aſſonnah* [i. Traditio] *Conſenſus* & *Ratio*. Nempe, quia cum orta fuerit nova aliqua quaëſtio legalis de licito & illicito ad diſquiſitionem conſugientes, primò *Alcoranum* adeunt, ubi ſi rextum aliquè invenerint, ei adherent, ſi minus, ad *Aſſonnah*, ſeu Traditionem Prophetæ conſugiant, ubi ſi quid occurrat * [quod dubium explicet] in ipſius

* *Diſtum*
liquod ab
pſo rela-
um.

ولما رأوا الشيعة الطوائج فمنهم من اغتطأ علي بن
 ابي طالب فيما تصرف فيه ومنهم من تخطي
 عنه تخطي منس الذي تكفير ومنهم من جاوز ان
 لا يكون في العالم امام اصلا وان اجتماع
 الامة فمجموع ان يكون عيدا او حرا او دريبا او
 قريشيا اذا كان عادلا فان عدل عن الحق
 وجب عزله وقتله فهذا اقتصاص من اهل الاصوليين
 علي سبيل الاختصار

فصل

واما مذاهب الفروعيين المختلفين في الاحكام
 الشرعية والمعايل الاجتهادية فالمشهور منها
 اربعة مذهب مالك بن انس ومذهب محمد بن
 ادريس الشافعي ومذهب احمد بن حنبل ومذهب
 ابي حنيفة النعمان بن ثابت واركان الاجتهاد
 ايضا اربعة الكتاب والسننة والاجماع والقياس
 وذلك لانه ائمة وهم اهل السنة شرعية من
 حلال وحرام فزعموا الي الاجتهاد وابتدوا بكتاب
 الله تعالى فان وجدوا فتحة فصا تبسكوا
 به والا فزعموا الي اهل السنة النبوي فان واو لهم في
 ذلك

ذلك خبير دخلوا علي حكمه والا فرعوا الي اجتماع
 الصحابة لانهم راشدون حتي لا يجتمعون علي
 ظلال فان عثروا بما يناسب مطلوبهم اجرؤا حكم
 الحادثة علي مقتضاه. والا فرعوا الي القياس لان
 الحوادث والوقائع غير متناهية والنصوص متناهية
 فلا يتطابقان فعملهم قطعا ان القياس واجب
 الاعتبار ليكون بصدور كل حادثة شرعية
 اجتهاد قياسي ومن الائمة داود الاصفهاني
 دعي القياس اصلا وابو حنيفة شديد
 العناية به وربما يقدم القياس الجلي
 علي احوال الاخبار ومالك الشافعي وابن
 حنبل لا يرجعون الي القياس الجلي ولا
 الخفي ما وجدوا خبرا او امرا وبهم
 اختلاف في الاحكام ولهم فيها تصاديف
 وعليها مشاطرات ولا يلزم بذلك تكفير ولا
 تضليل وبالجملية اصول شريعة الاسلام
 الطهارة في حواشلي الانسان واطرافه لرسائلها
 وملاقاتها النجاسات والتصلوة وهي
 خضوع ومواضع ثوب العزة والركاة وهي
 مواضع ومعرفة وافضل والصيام وهو رياضة
 وتذليل

ipsius sententiam descendunt: sin minus, ad consensum sociorum [ejus] confugiunt, quoniam illi Orthodoxi censentur ut in errorem conspirare noluerint: ibi ergo si inciderint in aliquid quod dubio suo affine fuerit, ad ejus normam de quaestione sua statuunt, sin minus ad *Rationem* itur, quoniam quæ oriri & accidere possint [dubia] infinita sunt, Auctoritates verò finitæ, ita ut paria non sint. Iam certò constat quod Ratio necessarii sit usus, ut secundum eam de unaquaque quaestione legali disquiratur. Ex Antistitibus verò *David Asspahanienfis*, rationis [eius] penitus rejecit, qui & contra *Abu Hanisæ* plurimum se addixit, adeo ut non raro rationem manifestam vel testimoniis particularibus præferret. *Malec* autem, *Shasei*, & *Ebn Hanbali* modò occurrat vel testimonium, vel præceptum, ad rationem sive manifestam, sive obscuram minime recurrunt. Iam cum inter hos sint in sententiis ferendis differentiæ, de quibus extant apud eos libri & disputationes non tamen ideo quisquam eorum, Infidelitatis aut Erroris reus existimatur. In summa, Fundamenta Legis *Islamitica* hæc sunt 1 Munditie in extremis corporis partibus, & vestium oris, quod dependeat & rebus spurcis occurrant, cura. 2 Oratio, quæ est Subjectio & Demissio sui, coram Domino potentie. 3 Eleemosyna, quæ est Communicatio in miseris, & Auxilium, & Largitio. 4 Ieiunium, quod est sui domatio, & depressio.

depressio, & subjugatio concupiscentiæ, quâ produ-
catur teneritas cordis, & animæ puritas. 5 Peregrin-
natio, quæ exitus è Mundo & itionis in occursum
futuri typus est, nec alio plerique eorum qui in ea
observantur ritus, tendunt, quàm probationi & ten-
tationi hominis, an ea quæ ipsi mandata sint sectari
velit; quales sunt Cursus & Properatio in circuitio-
ne [Caaba] & jactus lapillorum. Quod verò ad
observationem diei Veneris & Festorum, instituta
sunt ea ad Congregationem populi, quo conveni-
ant, & se mutuo visant, & in iis à laborum tædiis
quiescant. Circumcisio autem injunctio est, cui in-
est tentatio & probatio, & deditio sui [Deo] Quod
ad prohibitionem Morticini, & sanguinis, in eo
quod horreat ea animus, & refugiat natura, satis est
quod abstinenciam ab illis ut necessariam suadeat.

وقذليل وقبح الشهوة تحصل به رقة القلب وصفاء
 النفس والحج وهو مثال الخروج عن الدنيا
 والاقبال على الآخرة واكثر ما فيه من المناسك
 امتحان وابتلاء العبد بامثاله ما شرع له وذلك
 كاللهي والهولة في الطواف ورمي الجمار واما
 الجمعة والاعيان فجعلت مجيعة للامة يتلاقون
 ويعزأون ويستريحون فيها عن كد الكدح
 واما الختان فهو سنة فيه ابتلاء وامتحان
 وتسليم واما تحريم الميتة والدم ففي كراهية
 النفس ونفاس الطبع ما يوجب الامتناع
 منها ❖

NOTÆ
IN QUIBUS
ALIQVAM-MVLTÀ
QVÆ AD HISTORIAM
ORIENTALIVM
apprimè illustrandam faciunt,

E melioris apud ipsos notæ Authoribus in
medium proferuntur operâ & studio

ED: POCOCKI,
Linguae ARABICAE in Vniversitate
OXONIENSI Professoris.

OXONIÆ,
Excudebat HEN. HALL. 1648.

NOTA

ALIVIA-M-VALTA

ALIVIA-M-VALTA

in archibus suis. In quibus in
notis in praesentia opus & audio

ED: BOCCOCCI

Linguae ARABICAE in Universitate
OXONIAE Professoris

OXONIAE
Excudit H. N. Hall 1848.

NOTÆ.

Pag. 2. lin. 4

Rabum] Illis quæ de *Arabum* appellatione à viris doctis traduntur, libens acquiesco; inde sc. nomen accepisse quod Regionem illam incolant quæ *Arabia* dicta est, vel propter colluvionem & miscellaneam plurium gentium turbam, quæ in illa olim promiscuè habitârunt, vel quia solitudines immanes, & campestria multa haberet, ex vi vocis *Hebraica* אֲרָב. Atque his etiam ipsi *Arabes* fidem faciunt. *Almosarrezî* in Libro *Moğreb*, اختلف في قسيتهم والاطح انهم تسيوا الي عربة فهي i. *Diverse sunt de Arabum denominatione sententia*, at omnium verissima quæ illam deducta ab *Arabia*, quæ *Tabama* regionis pars est, quam olim *Ismael* eorum pater incoluit, idem asserit *Iacobus Alfranz* *Abdullus*, *Kamusi*, sive *Oceani* linguæ *Arabicae*, *Author*, &c. *Safioddinus* عربية *Arabah* ait appellari جزيرة العرب totam *Arabum* Peninsulâ, atq; inde denominari *Arabes*. At cur qui olim *Arabes*, postea *Saraceni* dicti sint, nondum in iis quæ à nostris edita sunt reperio quod inquirenti satisfaciât. Explosa est merito eorum sententia, qui à *Sarah* nomen traxisse autumant; & passim jam obtinuit ut à سارق *Sarak*, quod furari deno-

tat, appellati existimentur, voce quæ genus hominum ferox & ἀνθρωπίνον indigitet. At a quibus hoc nomen illis inditum? Non ab ipsis, qui famæ suæ pepercissent: sin ab aliis, suâ potiùs linguâ, quam Arabum, quibus hoc ad opprobrium sonat, locuturos fuisse credibile est. Deinde viderint eruditi an à شرق

* Sarak, quod clam furari significat, nomen, quo publicis latrociniiis infames designentur, commodè peccatur. Me si quis in indagandis Saracenis ducem sequetur, ad orientem faciem convertat. Quid enim aliud sonat Saracenus & Saraceni quam شرقى Sharkion, & in plurali شرقيون & شرقيين Sharkiun & Sharkiun, i.e. أهل الشرق Ahlulshark, Orientis incolæ, Orientales: quales habiti olim Arabes, Iudaïs præferim, Quorum Terra finisque inquit Tacitus, qua ad Orientem vergunt Arabia terminantur. Ita Iocæanis posteros, qui Arabes, ad Orientem collocat S. Scriptura Gen. 10. 30. in eâ scil. plagâ quæ Mesham & Sapharum montem Orientis interfacet. i.e. si audiendus R. Saadias من مكة إلى ابن فجي إلى مدينة الجبل الشرقي i.e. A mecca usq; dum pervenias ad urbem montis Orientalis, vel ut in Codice MS. legitur إلى المدينة الشرقي ad urbem Orientalem (Medinam puro, vult) ad Orientem sitam. Perhibetur Sapientia Salomonis major quam sapientia כל בני דני Omnium Orientalium, i.e. (ut Judeus ille quisquis fuit, qui Libros Regum in linguam Arabicam vertit) أهل الشرق Sharacenorum, seu Arabum. Ita scil. vocantur Arabes Kedarreni Jer. 49. 28. בני דני Filii Orientis, sive, Orientales, Sapientes illos, qui ἀπὸ ἀραβίας venire dicuntur, Mat. 2. ab Arabia venire, veterum Christianorum sententiam fuisse observat Nobilissimus &

Doctissimus

* Id genus hominum nostrates etiamnum appellant Shark.]

1 Reg. 4. 30.

Doctissimus *Hugo Grotius*, quàm & ipse sequitur. Nonnosus (apud Photium) legatione se functum scribit ad *Aethiopes*, *Homertias*, atque *Saracenos* ἡ ἁπλοῦς ἀνατολὴ. *Saraceni* ergo inter Orientis gentes, imo non aliam ob rationem *Saraceni* quàm quod ad Orientem. Vicos quosdam, Orientalis ad alia loca sitis ratione, شرق *Sarakah* & شرقية *Sarakiah* nomen sortitos memorant *Mohammed Alfaraahadias*, *Safidaddinus* &c. adeoque Incolas eorum شرقيون *Saracenos* audiisse. Quid ni pari ratione *Sarak* qui totam regionem quæ aliarum respectu الشرق *Alshark*, sive *Oriens* dici meruit occupant? Nec aliàs se, ipsi melius distinxerint ab illis quos ipsi vulgo *Magrebinos*, i.e. *Occidentales* amcupant. *Mauritaniam* scilicet incolas: ut illi *Almagrebini*, se المغاربة *Almagaraba*, ita qui *Arabiam* incolunt مشارقة *Masaraca* & *Saraceni* merito audiunt, nomine non à vitæ Instituto, sed à situ, interposito; ut & librum inter celebres istius Philosophi *Avicenna* præcipuos, cui titulus الفلسفة المشرقية *Alphelsaphato 'Imashrekiah*, Philosophiam *Saracenicam* rectè inscripseris, non quòd Barbarà, sed quòd Orientalis. Quod *Arabam* litera ش per, *Græcè* ἄρα effertur, nullam huc turpulum inieciere debet, cum non aliter *Hebræorum* & exprimeere soleant. Sonabit vox *Saracenis* ab alio Themate, sc. شرقي *Sharac*, Idolatras *idolatriæ* Communicantes, qui Deo consortes adiungunt, sed hoc nomen ut merito *Arabibus* Antiquis, ita *Christianis* impie & blasphemè impingunt *Mohammedanis*, ipsi horrent; nec huius est loci.

Ad Thama. Frequens horum in *Alcorano* mentio. Quæ de illis traduntur hæc sunt: fuisse *Adam* filium *israhel*, filium *Aræm*, filium *Sem*, filium

pag. 2. lin 7.

Noa, qui post confusionem linguarum sedem sibi
 في حضرموت in regione *Hadramantica* fixerit; ejus
 Posteris, cum ad Idololatriam delapsi essent, misisse
 ad eos Deum Prophetam *Hud*, illum, cujus meminit
Abderahub (eundem quidam cum *Eber* fuisse voluit)
 & cuanti monenti & à falso cultu revocanti aurem
 præbere nollent, immisso vento qui septem noctes
 & octo dies continuos flaret, paucis admodum excep-
 tis qui *Hud* crediderant & una cum eo se in locum
 altum receperant & medio fastulisse. Regionem quas
 obtinuerunt *Ado* ortundi dictas esse الالهاف *Alabkas*,
 quod *Arenas flexuosas* sonat *Tamano*, & *Ammeno* adja-
 centes: primum omnium apud illos regnasse *Shid-
 adum* *Adi* filium, ipsi è posteris multos successisse,
 de quibus multa & diversa à Scriptoribus traduntur,
 omnia falso quam vero propiora. *Lokmannum* quen-
 dam ex his fuisse narrant, alium à *Lukmano* Sapi-
 ente, quem *David* tempore floruisse perhibent, qui
Mercabam una cum alijs quibusdam, à popularibus
 suis ad pluviam à Deo impetrandam missus, cladem
 istam evaserit, idem cui à Deo concessum ut septem
 Aquilarum quorum morienti uni alter recens ovo ex-
 celsus subitiveretur, ætatem viveret, fabulantur Poë-
 tæ. Hæc *Ismael* Provinciæ *Hamab* Princeps, cele-
 bris ille Geographiæ Author, in historia sua, qui quod
 nostris *Abulfeda* nomine notior, eodem deinceps à
 à nobis laudabitur. Meminerunt *Al Jannabius* &
Abimed Ebn Yusuf, lex *Josephi* filius, *Adi* posterioris,
 qui prioris reliquiæ illi nempe qui *Marcha* sublite-
 runt: perisset tamen & ipsos, in *Simias* sc. (sic penes
Mohammedem Authorem fides) conversos. A celebri-
 horum antiquitate, obtinuit, ut si quid valde anti-
 quum

quum inuere velint شيا عادييا *Shian Adian*, quasi
Rem Ado coævam, seti quæ ab *Adi* usque temporibus
duraverit, appellare soleant, ut Græci *Κερινός* & *Θυμύριον*,
Thamud] vel *Thomud* Sunt & hi *Arabum* antiqui-
orum tribus, *Thamudo*, *Getheri* ut perhibent filio ori-
undi قوم صالح i.e. *Populus Salehi*, inde dictus, quod
ad ipsos missus sit *Salehus*, (ita tradente *Alcorano*)
qui à plurium, ad unius Dei cultum invitaret. Cui
pauci admodum paruerunt, reliquis signum petenti-
bus, quo impleto se etiam credituros polliciti sunt.
Signum, hoc fuit, ut è rupe quadam *Camelam* ipsis
educeret: quod cum à Deo impetrasset, & è rupe
prodiens *Camela* pullum ederet, increduli nihilomi-
nus persistenterunt, & *Camelæ* insuper suffragines suc-
ciderunt: quo facto provocatus Deus, illos post tri-
dium, horrido fragore coelitus demisso consterna-
tos perdidit. Sedem populi hujus statunt *Regionem*
هجر *Hejr*, quæ *Hegiazur* & *Syriam* interjacet, ubi
& domus eorum rupibus excisas quarum meminit *Al-*
coranus, adhuc videri asserunt, e quarum altitudine ni-
hilo hodiernis celsiore, argumentum petit *Alimed Ebn*
Tusef contra ea quæ de immani eorum proceritate
narrantur. Verba apponam, و منساكنهم على
قدر منساكنهم. اهـ ل عصفوا وهذا يدل على ان
اجسامهم كانت كاجسامهم i.e. *Domus autem co-*
ram ejusdem sunt cum nostris magnitudinis, atq; hoc indi-
cant esse fuisse corpora eorum corporibus nostris aequata.
Et *Tasm* & *Jadis*] *Tasum* è posteris *Ludi*
Semi *Itarut* *Abulfeda*, *Jadisum* è filiis *Getheri*,
comiscue autem habitasse Tribus istas in penin-
sula *Arabum*, imperio penes *Tasum* manente,
once devolutum tandem sit ad Tyrannum quen-
dam

ثامر sc. non
عابر ut in
meo *Abul-*
feda exem-
plari legend.
constat. v.
Gen. 10.
23. vel po-
tius جائر
ut Heb. 1
efferre solēt
Arabes.

Tempus qui legem condidit ne nuptum daretur cui piam
 ē. *Jafsa* virgo nisi a se prius virgata. quod cum agrē
 tandem ferrent *Jafsa*, inter eos convenisse ut gla-
 diiparenatectis Regem una cum virgine. *Tasmo* prima-
 rii ad convivium evocatum adorerentur, atque ita
 maximam *Tasmi* partem ē medio sustulisse. De quo
 eorum sacro *Tasmodarem* quendam apud *Tubbaum*
Madant Regem quorundam auxilium ab ipso contra eos
 impotuisse. Quil ergo Tribum *Giadi* adortus eos in-
 terfectione delevit, adeo ut post hoc nulla ferē *Tasmi*
 & *Giadis* memoria super sit.

Porro Tribus *Arabum* deperditis accensetur eri-
 am. *Jorham* prior, aliter enim ejusdem
 nominis memoratur, quibus cum *Amale* posteros coa-
 luiffe voluit. *Jorhamum* autem priorem *Abd. 922* 23901,
 funditus peritisse, & obliteratam esse eorum memori-
 am. Qui 80 capita una cum *Neah* in aram receptos
 fabulantur, inter eos *Jorhamum* horum patrem nume-
 rant. Multa de his, quas recensuimus, Gentibus fa-
 bulantur *Arabes*, quæ omnia nihil aliud sunt quam
 fabule de *Tasmo*, & mera
 somnia, ut proverbio jactant in eum, qui mira, qui-
 bus nihil inest certi, narrat. Hæc præcipue ex *Is-
 maile Abulfeda*, qui fabulis non nimis indulgere vide-
 tur, aliisque, referre visum est, ut *Alcoran*, Poëtis &
 Proverbiis *Arabum*, in quibus frequens eorum men-
 tio occurrit, hanc aliquam asserent. Verendum
 enim hic fuit magis nē nimium, quam nē satis dice-
 rem, ideoq; non solum a fabulosis istis, sed & *Alcorani*
 & Poëtarum testimonis exhibendis abstinui.

Duplici scripto orinendi, scilicet Kahana & Adnana
 Fuerit ergo *Kahana*, idem qui *Jorian* filius *Eberis*.

Ita

Ita Scholiastes in Epist. *Ebn Abduni*, يقطن هو قحطان
Tukran idem qui *Kabran* quod *R. Saadias* pro concessio-
 habens in versione Pentateuchi Arabica pro *قحطان*
 Substituit قحطان, & *Georgius Ebn 'ol Amid*, *Elma-*
cini (quod Epitheton ab eruditionis soliditate, poti-
 us quam nomen) titulo jam notus, in prima Historiæ
 suæ parte, *Jockianum Patrem Arabum* vocat. *Adnanus*
 autem inter *Ismaelis* posteros censetur. *Kahsano* ergo
 oriundi العرب العاربة *Arabes puri*, genuini, *Adnano*
 العرب المستعربة *Arabes facti*, seu infititii. Hæc *Ara-*
bum qui jam supersunt recepta est apud Historicos
 distributio, teste *Ismaele Abulfeda*. Alii tam hos quam
 illos pro infititiis habent, hac differentiâ quod *Kah-*
tani posteros العرب المتعربة *Morn-Arabes* nuncupent, *Ad-*
nani, quasi longiu translato المستعربة *Mostraarabes*,
 (monente *Jallaloddi Affoyutii* in libro *Mesbar*,)
 neutros pro *Arabibus puris* reputandos, illos sc. fuisse
 præter jam dictas tribus *Adi*, *Thamudi*, *Tasmi*, *Jadisi*,
 & *Jorhami*, tres alias, nempe *Amalecum*,
Amtemum & *Hashemum* quibus & alii duas
 præterea addunt, *Abilum*, & *Bar*, nisi
 à scriba erratum sit, quod suspicor. Hos omnes pe-
 riisse, exceptis reliquiis quibusdam reliquis jam tri-
 bubus confusim permistis, nec superesse qui *Ara-*
bum purorum nomine censendi sint. Sunt & qui
Kahsanum ipsum, quem præcipuarum apud *Arabes*
Tribuum patrem statuunt, posteris *Ismaelis* accense-
 ant, ut testantur *Jallaloddinus Affoyutius*, Scholiastes
 in Epist. *Ebn Aduni*, *Almed Ebn Toseph* in historiis, &c.
 nec reperiri jam alios quam *Arabes*, *Ismaelitas*, quæ
 nomina idem sonant apud Paraphrastas *Chald.* &
Arabes, *Genes.* 37. sed ut sententiam magis receptam

& viam à pluribus tritam sequamur, *Arabes* qui jam supersunt duplici stirpe oriundos pro concessio habeamus, *Kahiano* puros, *Adnamo* *Monstarabes*, seu *insittios*. Hos cur ita nuncupent, rationem hanc assignant; Quod sc. *Ismael* eorum Pater cum origine, & linguâ non *Arabs*, sed *Hebraus* fuerit, postquam cum *Forhamidû* affinitatem contraxisset, ipsorum moribus, Dialecto, & vitæ instituto affueverit, ipsoque oriundi in unam cum illis gentem coaluerint. Cur autem *Adnamum* potius quam ipsum *Ismaelem*, vel aliquem è posteris ab ipso propiorem, Tribuum patrem statuunt, in causa est quod ad ipsam usq; in Genealogiis suis inoffensâ serie ascendant, cum de iis qui inter ipsum & *Ismaelem* intercesserint, controversum sit. His præmissis, operæ prærium duximus, ut Tribus quæ utrâque stirpe ortæ perhibentur præcipuas recenscamus. Erunt forsitan quibus non ingratum erit quid *Arabes* de Originibus suis tradant audire.

Jocktano ergò, seu *Kahiano* ex eorum sententia filii duo *عرب* *Yaarab*, seu *Jareb*, qui *Arabum Tama-nensium* pater, *جرهم* *Forham*, qui *Hejazensium*. (filios ei 31. unâ matre genitos assignant (teste * *Ahmede Josephi* filio, sed reliquos *Arabia* finibus egressos *India* regiones occupasse) *Jarebo* filius *مشتع* *Tashhab*, *Tashabo* fil. *سبا* *Saba*, à quo originem ducunt quotquot sunt *Arabum Tama-nensium Tribus* & *Reges*. filios scil. huic complures fuisse, è quorum numero *جر* *Hamyar*, *كهلان* *Cahlan*, *عمر* *Amrus*, *اشعر* *Ashar*. Ab *Hamyarò* Tribus *Hamyarenses*, quarum pater *قضاع* *Kodaab*, à quo tribus *Hamyarensium* complures oriundæ *Kodaenses* denominantur. ex illis 1. *كلب* *Calb*, seu *بنو كلب* *Filii Calb*, *Calbenses* quorû sedes

* v. G. Schol.
in Epist. Ebn.
Abdan.

sedes olim دومة الجندل *Duma vel Daumatoljandal*, & اطراف الشام *Extremæ Syria Damascus oræ*. 2. بهرا *Bahrao*. 3. جهينة *Jebainah*, quæ Familia seu Tribus magna est & diversas sub se familias contribules continet. Sedes illis Boreales *Hejaz* partes, quæ mari جدة quod scil. juxta *Jeddam* est alluuntur. Ex his fuit à quo originem traxit proverbium عند جهينة الخبر القمين Apud *Iobainam* [seu *Iobainiensem* verum est nuntium, frequentis apud Arabes usus; historiam ad calcem, in proverbiorum clencho attexemus ان شا الله *Baliyo*. 5. تنوخ *Tannuch*. Tribum hanc nobilitavit insignis Poeta *Abulola Almoarri* qui *Tannuchien* fuit. Ejus vitam describens doctissimus Historicus *Ebn Chalsan Tannuch* non tam tribum singularem, quam plurium tribuum complexum statuit, & primam nomini literam vocali *Dhamma* insigniendam. 6. بنو سليح *Banu Salih*, Filii *Salih*, *Salihen*ses, qui cum desertum Syria incoherent à Regibus *Gassanensibus* victi & deleti sunt. 7. بنو عذرة *Banu Odhra*, Filii *Odra*. 8. بنو نهد *Banu Nahd*, *Nahdienses*. 9. E Familiis etiam *Hamyaren*sem, شعبان *Shaaban*.

Posteri *Cablan F. Saba*. Horum Tribus diversæ: Insigniores autem septem. 1. الازد *Alazd*. 2. تلي *Tay*. 3. مذبح *Madbej*. 4. حمدان *Hamdan*. 5. كندة *Cendab*. ex his الكندي *Alcendi*, celebris Arabum Philosophus, & *Almotarabbi* Poeta insignis. 6. مران *Morad*. 7. انمار *Anmar*: hæ singulæ varias continent familias. Familie *Azdersum* præcipuæ sunt. 1. غسان *Gassan*, quæ Regum Syria *Damasc.* familia. 2. ادوس *Adus*, & 3. الخرج *Alhajra*

Alchazraj, *Tasbrebi incolæ*, qui *الانصار Al Ansarij*,
Ansarii, sc. *Mohammedi* profugi adjutores dicti.
 4. *خزاعة Chozash*, *Chozænses*, inde appellationem
 sortiti quod *تخزعت* sc. quasi *abscissi* fuerint à reli-
 quis *Tamanensium* tribubus, cum ob celebrem istam
 inundationem *سبل العرم* in *Alcorano* dictam, se-
 des mutare coacti in vallem *Marri*, *Meccha* vici-
 nam, se reciperent, ubi & principatum obtinue-
 runt, & clavium *Eaaba* custodiam, donec eas tan-
 dem venderet *Abu Gabshan* quidam *Cosaiyo Korai-
 shida*, utre vini, cujus stultitiâ & sera poenitentia
 proverbiiis *Arabum* decantata, unde *أخسر من
 أبي غيشان* dicunt, & *أزدم* i. e. *Magis dam-
 num passus*, (vel *Magis ferâ poenientiâ cruciatus*)
quam Abu Gabshan. De *Chozænsium* origine dubi-
 tatur, *Maadienses* fuerint & *Ismaele* oriundi, an *Ta-
 manenses* in eam autem sententiam à pluribus itur,
 ut pro *Tamanensibus* habeantur ex *Azdi* posteris.
 Porro è *Chozænsium* familiis fuerunt *بنو البصطف
 Banu'l Mostalak*, posterii *Mostalaki* quos bello ag-
 gressus est *Mohammedes*. 5. *بارق Barek*, qui à
 loco juxta quem sedem fixerunt nomen mutuati
 sunt. 6. *دوس Daus*. Regnum hi in *Eraci* confiniis
 occuparunt. 7. *عتيك Atic*. 8. *غابك Gabhek*. 9.
*Azden*ses etiam *الجلندي Banu Iolanda* qui
 Reges *Ommari* quorum unusquisque *الجلندي*
Alsolandius audit, arque hæ *Azden*sium familiæ.
Taiyensium pater *طى Taiyus* qui *أوداد Odad f. Zer-
 di, f. Cablan*. Hi irruumpente inundatione prædicta,
 sc. *سبل العرم* *Tamano* pulsi sedem fixerunt in *Najd*
Hejazi provincia juxta montes *أجي Aja* & *سلي
 Salma*, qui inde Montes *Taj* appellati. *Taiyensium*
 autem

autem familiæ, 1. جديلة *Jadilab*. 2. نهبان *Nab. han*. 3. بولان *Baulan*. 4. سلمان *Salaman*, è quibus بنو بختر *Bohtarenses*.

5. هني *Hans*. Ex his *Aiyas* f. *Kabisa*, qui *Noomano* in regno successit. 6. سدوس *Sodus*, cum *Dhamma*, atque ita à *Saduso*, altera tribu è *Rabia* posteris, vel, ut *Aljaubarius*, è *Shaibani*, distinguitur. 7. His accensentur بنو ثعل *Banu Thoal*, filii *Thoali*, qui (inquit *Aljaubarius*) Pater tribus inter *Taijenses*, è quibus fuit المشيخ *Amrus Mo-shici* filius, qui إرمي الناس *Hominum* sagittandi arte peritissimus.

Tribus etiam *Taijensium* nobilitavit حاتم *Hatemo* decantatæ inter *Arabes* liberalitatis Vir: adeo ut cum insignem beneficentia Virum denotare velint dicant, أجون من حاتم *Hatemo liberalior*.

Quin & *Madhejo* oriundæ familiæ plures, è quibus 1. خولان *Chawlan*. 2. جنب *Ianb*. 3. اون *Aud*. 4. بنو سعد *Banu Saad*: quorum pater non antea mortuus est quam Viris ipso oriundis, qui equitantem comitarentur trecentis stipatus incederet, quos عشيرته i. e. cognatos suos appellavit لهم دقعا للعين ad oculi invidi fascinum avertendum. Unde ipsis in cognomen cessit سعد *Saado'l Ashirah*. Ex horum familiis جعفي *Ioffius*, *Ioffienses*: & زبد *Zobaid*. *Zobaidienses*. 5. النخع *Alnachaa*, *Nachæenses*. 6. انس *Ans*.

4. همدان *Hamdan*, *Hamdanenses*, Tribus sunt, & ante & post *Mohammedem* celebris, لهم صيت في الجاهلية والاسلام

5. Tribus كندة *Cendab*, ita eorum Pater cui nomen ثور *Thaur*, cognominatus est لانه

أباه i. e. quod Patris erga se beneficiam inficiatus est.

E *Cendensium* familiis sunt 1. سكاك Sakas, *Sakasenses*. 2. سكون Sacun, *Sacunienses*.

3. Moran Moran, *Moradienses*, Eorum sedes erant Montes Tamar prope زبيد Zubid.

7. انمار Anmar: *Anmariensium*, familiae duæ. 1. بجيلة Bajila, unde بجلي Bajaliensis, 2. خشم Chasbaam. Bajaliensis erat جرير Jarir quidam è Mohammedis sociis, qui ob insignem pulchritudinem, gentis suæ Iosephus audiit, à Poeta non sine insigni Tribus suæ opprobrio laudatus hoc carmine,

لولا جرير هلكت بجيلة، نعم الفتى وبيست
س. القبيلة i. e.

Si non esset Jarir perisset Bajilab; Quam bonus puer, quam mala Tribus!

De duabus hisce Tribubus dubitatur num Tamaritenses fuerint origine, an Maado oriundæ Tamarum postea petierint. Allaubari: in خشم & فجل.

Atque hæ Bani Cablan familiae præcipuæ. Tribus Amro filio Saba oriundæ sunt, 1. لخم Lachm: *Lachmenses*. E quibus Mundari celebris illa Regum Hirensum familia. Nec non بنو الدار Banu'l Dar, Darense, quorum patrem عبد الدار Abdo'l Dari, nomen à Daro Arabum Idolo, accepisse monet Al-firanzabadius. 2. جذام Iodham, quos non Tamaritibus, sed Maadiensibus à quibusdam adnumerari monet Allaubari: qui etiam (ut & Al-firanzabadius) sedes eorum in montibus حسمي Hesmai collocat. Iodhamo autem filii duo جشم Iosham & جرام Ioram qui omnium Iodamensium patres. E familiis

Iosham: o

Iofhamo oriundis est illa *عتيب بن اسلم* *Atib Ebn Aslam* proverbio celebris; referentibus *Al Ianuario*, & *Al Firanzabadio*, sc. *اودى عتيب* i. e. *Periit Atib*, quod in eos iactatur qui "dum spe salutis inani se lactant miserè pereunt.

Tribus *Asphaaro* filio *Saba* oriundæ. *بنو الاشعر* *Banu' l' Ashaar*, & *الاشعريون* *Asshaarsenses* appellantur, *Ashaarum* filium *Saba*, filii *Tashab* &c. statuit *Al Ianbarius*, at *Al Firanzabadi*, *Ashaarum* ait esse *Nabum* fil: *Oddi*, *Ashaar* autem dictum quòd cum nasceretur *عليه شعر* *Pilosus* fuerit. Porro *بنو عملة* *Banu Amela*, *Amelenses*, posterì *Amela* filii *Saba* perhibentur, sùntque ex octo tribubus quæ ab *Tamano* ob *سبل عرم* i. e. *Inundationem Arem* in *Syriam Damascusnam* profectæ sunt, sedem prope *Damascum* in monte qui ab illis *جبل عاملة* *Mons Amala* audit, fixerunt. De his monet *Al Ianbarius* esse eos reverà *Tamanenses* è *Saba* posteris, at esse qui eos *Kasdo* oriundos volunt. Atque ita certè statuit *Al Firanzabad*. Atque hi quos ordine recensuimus *Arabes* regionis *Taman* incolæ, *Saba* posterì, quorum ad nos memoria pervenit.

Arabes Moß Arabes seu *infatij* qui ab *Ismaele* genus ducunt.

Ismaeli peperit uxor quam è *Iorhamidis* duxit filios duodecem, è quibus *قيدار* *Kidar*, quem nonnulli volunt ab avunculis suis diademate & imperio ornatum. *Kidari* filius *جل* *Hamal*, *Hamali*, *نابت* *Nabi* vel *نابت* *Nabet*, (quanquam alii *Nabum* *Kidari*, alii ipsius *Ismaelis* filium statuunt) *Nabeti* *الهيمع* *Salaman*, *Salamani*

maiso,

maifao, Homaisai الميسع Alyafao, Alyafai اود Odad, Odadi اود Oddo, Oddi عدن Adnan, Adnano filii duo عك Acc, à quo عك Accenses, & عدن Maad, Maado nari قضاة Kodaa, à quo Kodenses, & نزار Nazar, cui filii quatuor مضر Modar, in recta linea Genealogiæ Mohammedæ. Extra lineam ايان Aiyad, qui Modaro natu major, omnium Aiyadensium qui è Moadi posteris pater. Aiyadas autem relicta patriâ Hejaz unâ cum familia suâ in Eraci fines se recepit. Aiyadensis fuit كعب Caab iste cujus insignis liberalitas in proverbium abiit, كعب اجون من Caabo liberalior: ut & كسف Kossus, cujus eloquentia proverbio non minus noto celebrata: dicunt enim كسف ابلغ من كسف & كسف اخطب من كسف Eloquentior Kossu.

3 ربيعة Rabiato'l Pharas, ربيعة الغرس [i.e. Rabiato Equorum] cognominatus quod Patris equos jure hæreditario sortitus sit. Huic nati اسد Asad, & ربيعة Dobiyah, Asado جديلة Jodailah, &c. E Jodailensibus, Tribus وائل Wayel, è Wayel كليب Beir, & تغلب Taglab, è Taglabo كليب Colaib Rex Bani Wayel, quem interfecit جهناس Jassas, cujus cædes belli inter Wayelenses, Becrenses, & Taglabenses causa: è Becro بنو شيبان Bann Shai-ban, è quibus مروة Morrah, & filius ipsius Jassas: nec non طرفة Tarfab Poëta celebris: Becrenses etiam مرقش الاكبر Morrakesh o'l acbar, i.e. major, & مرقش الاصغر Morakesh o'l asgar, i.e. minor, Poëta. E Becro item بنو حنيفة Bann Hanifah, è quibus famosus iste Pseudopropheta Mofailemah mendax. Ex Asadi filiis insuper عنزة Anzah, à quo بنو عنزة Bann Anzah qui Chaibari incolæ ex his

القارظان

القارطان seu, *Duo Coriary*, quorum infortunium
 anſam dedit proverbio لا اتيك او يورين القارطان
 i. e. *Nōp, ad te veniam donec redierint duo Coriary: &*
 اما القارط العزبي ابا i. e. *Quando Coriarius*
Anziensis redierit. Porro è *Dobaiya* f. *Rabia* po-
 ſteris ملامس *Motalammes* Poëta, à quo & ortum
 habuit proverbium. sc. صحيفة المتلمس *Literæ Mo-*
talammeſi.

E tribubus itidem *Rabia* نمر *Nemr*, & لحييم *Lo-*
haim, & بنو عبد القيس *Banu Ab-*
dilKais.

E poſteris etiam *Rabia* سدرس *Sader*, & اللهازم
Allabazem, & امار *Anmar*, cujus in *Taman* profecti,
 cum multiplicarentur poſteri, *Tamaneſes* habiti ſunt.

Modaro prædicto natus in recta ſerie (Genealogiæ
 sc. *Mohammedis*) الياس *AlYas*, extra ſeriem قيس
 كان *Kan Ailan*, qui, & الناس *Alnas* dictus, ut in
 proverbio, اذا اقلق الناس اقلق الياس i. e.
 Si perdiderit *Alnas*, rependet *AlYas*. Multarum hic
 Tribuum Pater. Ortæ sc. illo Tribus هو ازن *Hawa-*
zenſes, qui filii *Saad Ebn Becr*, *Ebn Hawazen*, apud
 quos nutritus *Mohammedes*. E tribubus Kaiſi etiam
 بنو *Banu Celab*, è quibus *Halebi* ſive *Aleppi*
 Domini, quorum primus صالح *Salch Ebn Merdas*.
 Exiſſidem Tribus عقيل *Okail*, quæ Regum *Muſal* fa-
 milia. Item بنو عامر *Banu Amer*, & صعب *Saa-*
ſaab, & حفاجة *Chafajah*, penes quoſià antiquo ad
 hæc uſque tempora imperium *Eruci*. *Hawazenſes*
 etiam بنو ربيعة *Banu Rabiab*, *Ebn Amer*, *Ebn Saſaa*,
 &c. Necnon جشيم *Jashim*. è *Jafſhim* *Doraid*
Ebn Abſammah.

E Kaiſi etiam بكر *Bacr*, & هلال *Banu Helah*,
 &

جشم
Joshm.

& ثقف *Thakif*, *Thakifenses* (quos alii *Aiyadenses*, alii *Thomudi* reliquias perhibent.) *AlTayefi* incolæ. *Kaisenses* insuper بنو نمير *Banu Nomair*, & باهلة *Babelah*, & بنو مازن *Mazen*, & بنو غطفان *Gatfan*, & بنو عباس *Banu Abbas*, *Abasensis* autem erat *Antarah*, iste decantatz inter *Arabes* fortitudinis heros. *Kaisenses* etiam *Gatfanida* اصبح *ASjaa*, *ASjaenses*. Nec non Tribus سليم *Salim*. Et بنو ذبيان *Banu Dhobyhan*, è quibus بنو فزارة *Banu FaZarah*, atque ex his حصن *Hofnu*, ejus insignē liberalitatem ita prædicat *Poeta*.

قراء اذ اما اجية متهللا كاذيك تعطية

e. e. الذى انت سايلم

Videbis cum cum accesseris exultantem, Ac si dares illi, quod ab eo petis.

Inter *Dhobyhanenses*, & *Abasenses*, fuit celebre illud bellum *Dabes* & *Gabrah* (qui duo Equi litis materia) quod 40 annos duravit. Unde lites sedatu difficiles hoc indicant proverbio, *Accidit inter eos bellum Dabes & Gabrah*. *Dhabyhanensis* fuit النابغة *AlNabegah* *Poeta* celebris. Porro è Tribubus *Kaiso* oriundis عدوان *Adwan*, *Adwanenses*, qui regionem *AlTayef* ante *Thakifenses* incoluerunt. Ex his الاصبع *Ben alAsbaa* *Poeta*.

AlTaso in *Seriei Genealogicæ columna* (ut loquuntur *Arabes*) filius مدركة *Modrecab*, extra columnam طابخة *Tabecchab*. Hi, quibusdam à *Matre* *Chendaf* denominati, & Tribus ipsis oriundæ بنو خندف *Banu Chendaf*, *Chendafida*. A *Tabecchab* بنو تميم *Banu Tamim*, & رباب *Rabbah*, & بنو دابة *Banu Dabbah*, & بنو مزينة *Banu Mo-zainah*, à *Matre* appellati. *Modreca* natus in recta
linea

linea خزيمة *Chozaimab*, extra lineam هذيل *Hodbail*,
 Hodbailiensium *Hodbailiensium* pater, (è quibus
 أبو ثوماس *Abn Thomaib Poeta*, & غالبي *Galeb*, &
 سعد *Saad*, & قايس *Kais*.)

Chozaima in recta serie natus كنانة *Cenana*, ex-
 tra seriem الهون *Albawn*, اسد *Asad*, *Hawno* ori-
 undæ *Tribus* عضل *Adal*, quarum pater *Adal*, *Hawni*
 filius. Et الديش *AlDaisb* qui *Hawni* frater. Dictæ
 hæ tribus القارة *AlKarab*, sc. (montante *AlJanbario*)
 اجتماعهم والتفافهم quod in unum collectæ &
 الكاهلية *Cabeliensis*, & دودان *Dudan*, alique qui omnes ab eo
Asadienses denominati.

Cenana in recta linea natus النضر *AlNadr*. cui fra-
 tres complures, sc. ملكان *Malcan*, عبد مناة *Abd Manab*,
 مالک *Malec*, عامر *Amer*, عمرو *Amru*, *Malcano* oriundi
Bann Malcan; *Abd Manabo* autem
Tribus complures. 1. بنو غفار *Bann Gefar*. 2. بنو
 بكر *Bann Baer*, è quibus الديل *AlDiyal*. *Diyalien-*
ses. 3. بنو لاث *Bann Laith*. 4. بنو الحارث *Bann't*
Hareth. 5. بنو مدلاج *Bann Modlaj*. 6. بنو ضمرة
Bann Dammab.

Ab *Amro* autem, *Cenana* filio, ortum ducunt
 العامريون *Amrienses*, ab *Amero* العامريون *Amerienses*.
 A *Maleco* بنو فراس *Bann Pheras*. E *Tribubus* eti-
 am *Cenana* الاحابيش *Habashita* quos falso nonnulli,
 nomine decepti, pro *Abyssinis* habent.

Nadro quem falso nonnulli *Koraisum* vocant, na-
 tus in recta serie مالک *Males*. *Maleco* فهر *Phehr*, qui
 & قریش *Koraisb*, seu ille potius à quo denominati
Koraishta ob audaciam, sc. قرش quod bellua
Marina nomen. *Phehr* in recta linea غالبي *Galeb*, ex-
 tra

tra lineam *Mohareb*, & *Hareth*. *Mohareb* oriundi *Banu Mohareb*, qui iidem *Shaihan*: *Hareth* *Banu'l Gholo*, *Galebo* natus in recta linea *Lewa*, extra lineam *Taiyem* *Adram*, i. e. *Taiyem* imberbis, cujus posterii *Banu'l Adram*. *Lawa* natus in recta linea *Caab*, extra lineam *Shad*, *Chozaimah*, *Al Hareth*, *Amer*, *Asamah*, {quibus addit author libri *Mafalec* *Iofham*, *Anf* & *Amrum*) à quorum singulis excepto *Hareth* denominata Tribus. E filiis *Amer*, *Amrum*, & *Abd Wad* di.

Caabo natus in linea recta *Morrah*, extra lineam *Hofais*, & *Ada*. *Hofais* posterii *Banu Jamah*, & *Banu Sabur*, *Ada*, *Banu Ada*, & quibus *Omar*, *Ebnul Ghetah*, &c.

Morra in recta linea successit *Celab*. Extra lineam sunt *Taiyem* & *Tokidhab*, *Tayemo* oriundi *Banu Tayem*, è quibus *Abu Becr*, & *Tallab*, *Tokidhabo* autè *Banu Macham*, è quibus *Ohaled Ebn ol Walid*. *Celabo* natus in recta linea *Kofa*, extra lineam *Zabrah*, à quo *Banu Zabrah*, è quibus originem duxit *Amenah*, *Mohammedis* Mater. Magni autem erat *Kofa* inter *Korashitar*, quos nominis, & cui claves *Caaba* restitutas debent. Illi natus in linea recta *Abd Manaph* (cui nomen *Mogirah*) extra lineam *Abdol Dar*, & *Abdol Uzza*. *Abdol Dapo* oriundi *Banu Shibah*. Ex *Abdol Uzza* posteris *Zohair*, & *Chadijah*.

Abd

Atque hæ præcipuæ sunt Arabum antiquiorum tribus. Ego certe Maimonidi inter eos qui non magni sint momenti, quibusque pervolvendis non multum infumi debeat temporis, libros اقسام العرب, i. e. Origines Arabum numeranti facile assenserim, quas tamen hoc loco qua potui fide ex Ismaele Abulfeda & Shabakhodaino Ahmed Ebn Fabya aliisque ut referrem coinductus sum, quod scribitur, qui Chronicon Sara-

cenorum quod in calce *Alcorani* Latine versi habetur, edidit, sc. *Non posse barbara illa Nomina recte instaurari sine libris Arabicis*. Bene addit, *Nec etiam multum in hoc momenti est situm*. Quod si vel aliquantulum insit, *tabulam istam ex qua reponi possint, Lectoris oculis subjecimus*.

Duplexque iis pariter convenit status, *Ignorantia* alter, alter *Islamismi*.] Ita sc. tempora & conditionem *Arabum*, qui ante & post *Mohammedem* distinguunt, الجاهلية sive *Ignorantia*, quem vocant, statum sic describit *Ebnol Athir*, esse sc. الحال التي كانت عليها العرب قبل الاسلام من الجهل بالله ورسوله وشرايع الدين والفاخرة بالانساب i. e. *Statum in quo fuerunt Arabes ante Islamismum, quod ad ignorantiam Dei & Apostoli ejus & constitutionum religionis, & gloriationem de prosapia [nobilitate] & superbiam & fastum, &c. Islamismum autem vocant* الطاعة والافتقار لله, cum quis *Obedientiam & submissionem Deo profiteatur*. Vel ut rectius *Mustafa Ebn Kassai* in libro *Taarifat*. الاسلام هو الخضوع والافتقار بما اخبره الرسول is demum, *Islamismus est, cum quis se iis qua à Mohammede tradita sint submittat & auscultet, seu religionem ab eo institutam amplectatur*.

Ita sc. (referente *Sharesstano*) roganti *Gabrieli* speciem ac habitum *Arabum* induto, *Quid esset Islamismus?* Respondit *Mohammedes*, ان وتشهد ان لا اله الا الله واني رسول الله وان تقيم الصلوة وتؤتي الزكاة تصوم شهر رمضان وتحتج البيت ان استطعت اليه سبيلا . e. *Ut confitearis non esse Deum præter Deum illum, & Me esse Apostolum Dei, & ut tempora precum statuta diligenter observes, & Eleemosynam*

nam præstēs, & mense Ramadanī jejunes, & ut ad Caabam, si commodè possis, peregrinationem religionis ergo instituas. Hanc definitionem testimonio suo comprobasse Gabrielem. Hinc ergo sectam suam *AlEslam*, *Islamismum*, seu *Muslemos*, seu *Islamistas* appellant. at *Judei* transpositis literis, eos *Ismaelitas*, & religionem ipsorum *Ismaelismum*: per contemptum quidem, at nomine quod ipsi facile admiserint; utpote qui *Ismaelem* tam generis quàm religionis suæ parentem post *Abrahamum* agnoscant, nec aliam esse contendunt quam profitentur doctrinam ab ea, quam ipse olim à patre *Abrahamo* acceptam professus; posteris suis commendatam reliquit. Quod si semel à *Schærestanis* didicerimus, melius quæ postea dicenda sunt, & quid prætexuerit *Mohammedes* & quid egerit intelligemus. Sic igitur ille

لما انشعب النور الوارث من آدم الي ابراهيم
ثم الصادر عنه في شعبين شعب في بني
اسراييل وشعب في بني اسمعيل وكان النور
المتصدر الي بني اسراييل ظاهرا والنور المتصدر
الي بني اسمعيل مخفيا كان
يستدل علي النور الظاهر بظهور الاشخاص
واظهار الضميمة في شخص شخص ويستدل علي
النور المخفي بابانة المناسك والمعلمات
وسر الحال في الاشخاص وقبلة الفرقة الاولى
بيته المقدس وقبلة الفرقة الثانية بيت
الله الحرام وشريعة الاولى طواهر الاحكام
وشريعة الثانية رعاية المشاعر الحرام وخصما
القرب

الفريق الاول الكافرون مثل فرعون وهامان وخصما
الفريق الثاني المشركون من عبدة الاصنام
والاوثان

i. e. Postquam divisa est lux quæ ab Adamo ad Abrahamum, deinde ab eo ad posteros derivata est, in duas partes; quarum una apud filios Israelis mansit, altera apud filios Ismaelis; fuitq; lux quæ in posteros Israelis descendit manifesta; quæ ad posteros Ismaelis pervenit, occulta; lucis illius clarioris indicium factum est multarum personarum apparitione, & prophetiæ in multis ex ipsis manifestatione; at lucis obscurioris, declaratione rituum & signorum, et inter paucos revelatus est rei, statul. Keblah autem secta prima fuit Templum Hierosolymitanum; Secunda vero Templum Meccanum; Lex prioris, iudiciis manifestis constabat, posterioris, observatione Signorum Sacrorum. Inimici prioris, fuerunt infideles, ut Pharaoh et Haman, posterioris autem, non voluntati seu Idololatriæ, Idolorum et Statuarum Cultores.

Hæc ille, Quid aliud ergo erit Islamismus quam Ismaelismus? Ismaelem, Jorhamidas & Amalekitas الى الاسلام seu, ad Islamismum invitasse dicunt; Mohammedes ergo in quem lucem illam prophetiæ in ipso terminandæ signum, desisse volunt, dum apertiorum rituum Ismaelitarum sectæ propriorum doctrinam Alcorano (cœlicus, ut fingunt, demisso) tradidit, Arabesq; suos ab Idolorum cultu revocavit, Ismaelismi sub Islamismi titulo restaurator haberi voluit.

Pag. 2. l. 15

Fuitque regnum ipsorum penes Tribus Kahlan, &c.] Quod de Veterum Arabiæ Regum memoria superest.

superest كثير من قليل *i. e. paucum admodum de multo* esse extra dubium est. Ne penitus oblivioni traderentur eorum tam nomina, quam res gestæ, illorum diligentia debemus qui antiquitus ore tradita, nec aliis, quàm labili hominum (محل النسيان) ac apud Arabes juxta Grammaticorum non paucos ab oblivione nomen sortiti) memoria, archivis reposita literis consignârunt. Si cui operæ pretium videatur veteris historiæ reliquias typorum etiam *fidei committi*, non gravabimur hic catalogum tam eorum qui apud Hamyarense in regione Taman, (quibus primas defert Author noster) quam qui alibi regnârunt, ex Abulfeda, Alfannabio, Ahmede Josephi filio, Scholiaste in Epistolam Ebn Abduni, &c. excerptum subnectere.

ملوك اليمن Regum Tamenensium series.

1 قطان Kabtan *i. e. Joſſan Eberi filius*. Fertur hic اول من ملك ارض اليمن وليس التاج *i. e. Primus qui in Taman regnavit, et Dadema induit.*

2 يعرب Taarab Kabtani filius, atque hic اول من نطق بالعربية واول من حياه ولده بتحية الملك ابيت اللعن *i. e. Primus qui Arabice locutus est, et quem primo salutârunt filii ipsius salutatione regni (sen ملوك i. Regum) propria, nempe, Abnuas maledictionem & prosperè, seu jucundè agas manè. De salutandi, sive bene precandi formula ista, quam Regum suorum propriam esse voluerunt* *Arabes non inutile fuerit pauca hic explicationis gratia attexere.*

Sic igitur Almotarrazi in libro Mogreb. ان اهل الجاهلية كانوا يحيون الملوك بقولهم ابيت

ابين اللعن ولا يخاطبون به غيرهم حتي ان
 احدهم انما تولى الامارة والملك قيل له فلان قال
 التحية i. e. *Arabes prisici Reges suos salutabant his ver-*
biis, Abnuas maledictionem. nec alium quempiam pra-
ter eos hac formula compellabant, adeo ut cum ipsorum quis
ad regnum creatus esset, de eo dicerent o dñra salutationem
accepit. Unde & التحية i. e. Salutatio, idem apud
ipso per مجاز i. e. per Metaphoram valet ac Reg-
num, & حيائي الله quod propriè sonat Deus vi-
tam tibi prolonges) idem ac ملكك Deus te ad
Imperium evehat, testibus Alfauhario & Alfirau-
zabadio &c. Quod ad formulæ autem significationem,
 ابين اللعن كان هذا في تحايا
 الملوك في الجاهلية والدعاء لهم ومعناه ابين ان
 i. e. *Formulâ hac,*
abaito'llaan, i. e. Abnuas maledictum, Reges suos olim
salutabant, iisque bene precabantur; sensus autem ejus
hic est, Cave facias aliquid cujus causâ, maledictis te in-
cessant, et convitijs proscindant. Eadem ferè apud Al-
Fauharium legimus. Observatu autem hic dignum est
 ابين quod Imperandi vim habet, præteriti
 formâ efferri, ac sonare, quasi rem gestam narraret,
Abnuisti, seu Noluisse maledictionem: Quod & in aliis
five bene, five male precandi formulis, apud Arabes
fieri solet. Cujus rei rationem, quia non adeò trita est,
ex Albarezzi in Sermones Ebn Nôbata Scholiis referre
libet. Ille igitur comprecationem istam quâ quoties
Mohammedis nomen proferunt, utuntur sc. صلي الله
عليه Propitius sit ei Deus explicaturus, hæc habet
 ماضى معناه الدعاء اي اللهم صل عليه ولما
 كان البناء صيغة ضيغة الامر والامر للانبي
 ارادوا

ارانوا ابعانه عن ذلك فجعلوه بلفظ الخبر مثل
 غفر الله لك واحسن اليك وليس هذا في الحقيقة
 i. e. *Verbum* بفعل ماض ادما هو سواءل و. تضرع
præteriti temporis hic comprecandi significatum habet
sc. Deus sis illi propitius. Cum autem huiusmodi locutio-
nes imperii speciem habeant; Imperari autem inferioribus
soleat, hoc refugientes, eas verbo præteriti enuntiant, ut
 احسن اليك *Propitius fuit tibi Deus; et*
 Benefecit tibi Deus, ubi non pro revera præterito ha-
 beri debet verbum, sed petitionis, ac supplicationis
 sensum habere, ut imperativi vicem sustineat, viz:
 Propitius tibi fit, Benefaciat tibi Deus:

3 *Tashhab, Yaarab* ^{يشحبي} filius.

4 *Tashhab* ^{عبد شمس} *filius*,
 qui quod multa ab hostibus spolia reportaverit
 i. e. *Multos feceris captivos*, inde
 cognominatus est *Saba* ^{سبا}, hic celebrem in regione
Mareb ^{مارب} aggerem struxit, atque ipsam urbem *Ma-*
reb quæ inde *Saba* ^{مدينة سبا} i. e. *Urbs Saba* audit. Alii
Saba ^{سبا} autem ur-
 bis, alii *Mareb* cognomen regis qui *Tamano* impera-
 vit. *Saba* isti filii erant complures, è quibus *Hamyar*
^{اشعر} *Cablan*, ^{كهلان} *Amrus*, ^{عمرو} *Ashaar*, &c.

5 *Hamyar Saba* ^{حمير} *filius*, cui nomen illud (ut
 volunt) inditum ^{لباسة الثياب الحمر} i. e.
 quod plerumque vestibus rubris indutus incederet. Hic
Thamudum ex *Tamano* in *Hejazum* expulit. [ac pri-
 mum hunc è regibus *Hamyarensibus* capiti suo dia-
 dema aureum imposuisse referunt *Alfannabius* &
Abmed Iosephi filius]

6 وایل *Wayel*, *Hamyar* filius ita *Abulfeda*, at alii *Hamyar* fratrem ipsius *Cablanum* successisse volunt. & p o *Wayel*, habent وائل *Wathel*.

7 السكاسكي *Alsfacac*, *Wayeli* filius. *Alfanbari* وائلة السكاسكي *Alsfacac* filium *Wayela* vocat.

8 دوفر *Taasar*, *Alsfacaci* filius.

9 ذو رباش *Dhu Riyash*, cui nomen عامر è posteris *Aufi* *Hamyar*.

10 المعافر *Al-Nooman*, *Taafari* filius, *Al-Moafer* dictus, qui collectis copiis *Amerum* fugavit.

11 اسمح *Asmah* *Ngomani* filius.

12 شدان *Shaddad* filius *Adi*, f. *AlMatata*, f. *Saba*, qui ad ultimum usque occidentem pertingens multa potentiae suae vestigia reliquit.

13 لقمان *Lokman*, *Shaddadi* frater [at *Alannabius* post *Shaddadam* collocat مرقد *Morthedum*, qui ذو اود *Dhu Aud*, cognominatus, (quem sexcentos annos regnasse refert *AlFiranzabadius*) deinde عمرو *Amrum* *Morthadi* filium.

14 ذو سداد *Dhu Sadad* ejusdem pater.

15 الحرون *AlHareth*, *Dhu Sadadi* filius, qui الحرون الرايش *AlHareth alRayesh*, quod reportatū in *Tamamum* spoliis, populū diravit, cognominatus est. quoniam راس الناس في ايامه [Because in his days they feathered their nests, ut loquuntur nostrates.] à ريش quod propriè plumam per metaphoram opes denotat. Hic ille est qui تبع الاول i. e. *Tobba* primus audit.

16 ذو القرنين اصعب *Dhu'l Karnain Asfaab*, *Rayeshi* filius: atque hunc Bicornem istum, cujus in *Alcorano* mentio, non *Alexandrum Macedonem* esse volunt

lunt ex *Ebn Abbasi* sententia.

17 ذو المنار ابرهة *Dhu'l Manar Abraham, Dhu'l karnain* filius, inde cognominatus, quod primus ضرب المنار على طريقه في مغازيه ليهتدى بها i. *Pharos in via straxit cum hostes bello invaderet, eos inter redeundum via indices habiturus.*

18 افريقس *Africus, Abraha* filius, à quo denominata *Africa* referentibus *Allaunabio, Ahmede Josephi* fil. & Schol in Epist. *Ebn Aldun*, & جرير *Barbari*, populi à *Joshua* fugati reliquæ, è *Palestina, Egypto*, &c. in eas quam jam occupant sedes, translati.

19 ذو الانعار عمرو *Dhu'l Adbaar Amrus, Africi* frater, inde *Dominus terrorum*, seu *Terribilium* cognominatus, quod monstruosum quoddam hominum quos bello ceperat, vel (ut alii) *Simiarum*, aut *Satyrorum*, genus in *Tamanum* invexit, quibus tunc primum visis territus atque consternatus est populus.

20 شرحبيل *Sbarhabil*, è *Sasfai* posteris, quem pulso *Dhu'l Adbaar* Regno præfecerunt *Hamjarenses*.

21 الهدهان *AlHodbad, Sbarhabili* filius.

22 بلقيس *Balkis, Hodbadi* filius annos 20 regnasse fertur atque hanc eam perhibent *Saba* reginam, quæ *Salomonem* adiit, eique nuptam.

23 ناسر النعم *Nasherol' neam* i. e. *Spargens beneficia*, ita dictus ob insignem liberalitatem, cum aliàs nomen ipsi esset مالك *Malec*. hunc, cum exercitum quem in Occidentem duxerat, arenâ obrutum perdidisset, statuam ex ære conflata crexisse tradunt; cuius pectori characteribus antiquis insculpenda curavit hæc verba, ما واري من همى i. e. *Non est pons me aditus. Non ultra. Sbarhabili* filius.

24 شمر درتش *Shamer Taraasb* i. e. *Shamer* qui tremuit, tremens à tremore qui ipsum occupaverat denominatus. *Nasberi* filius, vel juxta alios *Africi*. ab eo *Samaricandam* nomen traxisse volunt.

25 أبو مالك *Abu Malec*, *Shameri* filius.

26 عمران *Amran*, *Ameri* filius, è posteris *Cablani*, translato tunc imperio à posteris *Hamyari*, ad posteros fratris ipsius *Cablan*. fuit *Amran* iste *كاهنا* *Hariolus*.

AbulFeda paulo aliter, quod se. quoties in publicum prodiret, novam assumeret vestem lacerata priore.

27 عمرو بن عامر *Amrus* filius *Ameri*, cui cognomen *مزقيا* *Maṣṣikia*, quasi *Dilacerator* dicas, inditum, quod binas quas quotidie induebat, vestes, vesperi dilaceraret, eas vel ipse rursus induere, vel ut ab aliis induerentur, pati dedignatus. v. *AlFauharium* & *AlFiranZabadium*, &c.

28 الاقرن *AlAlkran* f. *Abimalaci*.

29 ذو حبشان *Dhu Habsban*, *Akrani* filius, atque hic est qui *Tasmum* & *Tadisum* (ut perhibent) è medio sustulit.

30 توبع *Tobbaa*, *Alkrani* filius.

31 كليكرب *Colaicarb*, (velut *AlFannabius*, & *Ahmed Ebn Rusef*. ملكرب *Melaic Tacrab*, *Tobbaa* filius.

32 أبو كرب اسعد *Abu Carb Asaad*. qui توبع *Tobbaa* i. e. *Tobbaa medius*, cujus in *Alcorano* mentio, 700. ante *Mohammedem* annis floruisse perhibetur, ac primus *Caaba* aulae circumdedit, Ejus suasu ac ignis, quem in rebus dubiis consulebant *تاكل* *Takl* quod qui falsum praeenderet, consumere soleret; qui verum diceret, intactum relinqueret indicio, *Hamyarenses* ab *Idolorum* cultu ad *Judaismum* conversi, atque inde fuit *اليهودية في اليمن* *Judaismi*

Judaismi apud Tamenenses origo. v. Allannab. Abmedem & Scholiasten Ebn Abdum. Mortuus est à suis occisus.

33 حسان *Hassan, Tobbai filius; hic eum eos qui patrem interfecerant, è medio sustulisset, ipse à fratre interfectus est.*

34 عمرو *Amrus Tobbai filius cognominatus ذو الأعوان i.e. Dominus lignorum, quod continuis vexatus morbis, ne ad secessum, nisi sella portatus, iret.*

35 عبد كلال *Abd Celal, Dul' awadi filius.*

36 تبع حسان *Tobbaa Hassan, (at Abulfeda Tobbaa filius Hassani, f. Colaisarb.) تبع الأصغر Tobbaa minor, vel minimus dictus.*

37 الحارث *AlHareth, Amri filius: qui & Judaismum amplexus est.*

38 مرقث *Morthed, Celali filius: post quem. divisum est Hamyarensum imperium. Regnasse tamen post illud perhibetur,*

39 وكعة *Waciaa, Morthedi filius.*

40 ابرهة *Abraham, Alfabahi filius: qui cognominatus est شبيهة الصد شبيهة الصد.*

41 صبحان *Sabbant ita Abul Feda, at loco ejus habent Allannab: & Ahmed ابرج ديقان Ebn Dakikan, cui fuit celebris ille Amri Ebn Maadi Cerbi gladius, صمصامة Samsama dictus, qui cum postea in manus Rashidi Chalifa pervenisset, ac ad ipsum Gracorum Imperator gladios quosdam præstantes misisset, ille coram Legatis prehenso Samsama eos omnes medios; raphanorum instar, scidit, ut ne minimum interim in Samsama acie vestigium appareret.*

42 ذو شناتر *Du Shanatur. Ita, teste AlFirazadi badio,*

badio, dictus زائدة له لاصبع quod *digitus illi esset superfluum*: at *Alfaubarius* الشناتر *Tamanensibus in aures* dici scribit, atque inde cognominatum regem istum cui nomen لختية *Lachtiaab*. Homo impurissimus, qui pueros nobiles turpi libidine dehonestavit quo *Hamyaensium*, apud quos *Cinædum* regnare nefas, imperio inepti essent.

43. دواس *Du Nowas*, ita à *Cincinnati* à tergo pendulis dictus cum alias nomen ipsi esset يوسف *Yusef*, seu *Iosephus*. Hic omnes qui *Iudaismum* profiteri recusarent in اخدون i. e. *foveam ignis accensam* coniecit. Unde & صاحب الاخدون quasi *Dominus fovea* appellatus. Ejus meminit *Alcoranus*. annis 70. ante *Mohammedem* floruit.

44. دو جدن *Du Iadan*, i. e. Voce amænâ præditus. Ultimum hunc statuit *AbulFeda*, regum *Hamyaensium*, quorum imperium (juxta ipsum) duravit annos 2020. at secundum *Allannabium* & *Ahmedem* ultra 3000. Quot annos singuli regnarunt non designavimus (inquit) quod omnino incertum sit quod iis vulgò attribuitur spatium. Unde est quod dixeris *Author* كوارىخ الامم i. e. *Ærarum*, seu *Historiæ gentium*, non esse inter omnes historias اسقم من كوارىخ ملوك i. e. *Minus sancta quam historia regum Hamyaensium*, cum pro tot annorum spatium tam paucos numerent reges. Sex enim & viginti reges (inquit) numerant, quorum regnum 2020. annorum spatium compleat. Hæc ille, at *Authorem* ab eo citatum erroris hac ex parte incusat *Allannabium*, quod certum sit & alios post *Mazikiam* regnasse. Nisi ita excusari possit ut dicatur 26 solum esse de quorum regno conveniat inter historicos. Annos ergo quos ipsorum nonnullis

nonnullis assignant alii, omisimus & nos, *Abul Feda* judicium secuti. Post *Dulladan* imperârunt regioni *Taman* ex *Abyssinis* & *Persis* octo: deinde in *Moslemannorum* potestatem redacta est. ita *Abul Feda* : at *Al-Iannabius*, & *Ahmed Ebn Yusef*, ultimum regum *Ham-yarensium* statuunt *Du novas*, qui cum 260 annos juxta *Al-Iannabium*, 66. juxta *Ahmedem* regnâssent, in angustias ab *Abyssiniis* redactus, in mare, equo concitato, irruens periit. Causa belli crudelitas ipsius erga Christianos, quos *Vivicomburio*, & variis cruciatibus è medio sustulit, quâ motus النجاشي *Al Nejaschi* *Æthiopum* rex, copias suas contra ipsum in *Taman* misit. Sub ipso tamen Christianismum amplexos *Najrani* incolae refert *Al-Giannabius*.

45 اريات *Aryat*, *Æthiops*.

46 ابرهة الاشرم *Abraham Alashram* : ita à cicatrice vulneris ipsi in facie inflicti denominatus. Hic est qui صاحب الفيل i. e. *Dominus Elephanti* audit, ejus nempe, à quo capitulo *Alcorani* quod سورة الفيل dicitur, titulus. Caput ipsum, quod & breve sit & ad illustrandam historiam faciat, apponemus.

بسم الله الرحمن الرحيم الم تركيف فعل ربك
باصحاب الفيل الم يجعل كيدهم في تضليل
وارسل عليهم طيرا اباييل قمرهم بحجارة من
سجيل فجعلهم كعصف مأكول

i. e. In nomine Dei miseratoris, misericordis. An non vidisti quomodo egerit Dominus tuus cum Dominis Elephanti? an non dolum ipsorum irritum fecit, misitq; contra eos avium greges quæ in ipsos lapillos è * luto cocto dejicerent, eosque posuit instar segetis depasta? Historiam, ad quam alludi hic volunt, ita narrant Interpre-

طيرين
مطبوخ
Iallulain:

tes. *Abraham* sc. istum *Tamani* sub *Asphama* *Alnajashi*; seu *Ethiopum* rege, præfectum in urbe *Sanaa* Ecclesiam struxisse, ad quem, neglectui habitâ *Caabâ*, peregrinationes ab hominibus institui voluit. eam cum *Arabs* quidam conspurcâssent, & indignè tractâssent ad iram provocatum *Abraham* le ad diruendam *Caabam* juramento obstrinxisse, atque ejus rei gratiâ collectis copiis *Meccham* rectâ tetendisse. Fuisse illi * *Elephantem* nomine *Mahmud*, qui cum jam *Meccha* propinquus faciem *Caaba* advertere cogeretur in genua procumbens progredi recusabat; cum aliò alacriter pergebat. Misisse autem Deum avium greges quæ singulæ ternos gestabant lapillos, ore unum, pedibus reliquos, magnitudine inter lenticulam & cicerem, ejus tamen ponderis, ut cum in hominem galeâ obiectum deciderent, perforatis galeâ & homine (addunt *Jallalani*, & *Elephanto*) in terram caderent. iis inscripta fuisse perëndorum nomina. Vide *Alceshaph*, *Albidawium*, *Jallalani*, qui *Commentarios* in *Alc.* scripserunt: & *historicos* *Abul Fedam*, *Aljannabium*, *Ahmedem*, &c. contigisse hoc tradunt anno *Anusherwani* 42, quo & natus est *Mohammedes*.

* *Uralii*, (teste *Abul Fedâ*) plur.

Abul Fedâ.

47 *Yacsum*, *Abraha* filius.

48 *Masruk*, *Abraha* filius, qui ultimus *Ethiopum* *Tamano* imperavit, reverso ad *Hamyarenses* regno. *Ethiopum* autem imperium annos 72. circiter durâsse refert *Allannabius*; regnante *Aryato*, 20. *Abrahah*, 50 circiter. *Yacsum*, duos.

49 *Saif Ebn Di Yazan*, *Hamyarensis*, qui inopetratis ab *Anusherwano* rege *Perfarum*, (quas frustra prius ab *Heraclio* Imperatore petierat)

petierat) copiis, regnum avitum ex *Æthiopum* manibus eripuit: à quorum tamen aliquibus, quibus familiariter usus est, & ipse interfectus est. Mortuo eo, non alii *Yamano* imperârunt quàm quos præficeret *كسرى* *Cesra*, seu *Persarum* rex. ac pro *Saïso Ahmed Ebn Yusuf* ipsius filium *معدى كرن* *Maadi Carb* substituit. *Saïso* sc. ante impetratas à *Cesra* copias in *Persia* mortuo, *Maadi. Carbo* ab *Æthiopibus* interempto, regnum à *Saba* posteris penitus transiisse, præfecto à *Cesra* primo *وهر* *Wahzar*, post eum *مرزبان* *Marzaban*, deinde *سيهان* *Sihan*, 4° *جرجيس* *Iorjüs*, seu *Georgio*, ultimo *بازان* *Bazano*, quo *Mohammedi* nomen dante, ad *Mohammedanos* devoluta *Yamani* præfectura, cujus partem à *Mohammede* accepit *شهر* *Shahr*, *Bazani* filius.

Atque hæc regum *Hamjarensum* series est, quorum singulititulus erat *تبع* *Tobbaa*, ut *Romanis*, *Casas*; *Persis* *كسرى* *Cesra*; iis nempe qui regionibus *حمير* *Hamjar*, & *حضرموت* *Hadramut*, dominarentur, alios enim *Tobbaos* non audiisse testatur *Al-Firauzabadius*. *قيل لا يشي تبعا حتى يملك* *Hamjar*, & *حضرموت* *Hamjar*, possiderent. Fuisse tamen & in aliis *Yamani* partibus reges *Saba* oriundos testantur historici, sed de quorum numero & nominibus nihil certi constet. Cur autem *Tobbai* dicti fuerint rationem hanc reddit *Alkodai*. *لان كل منهم يتبع صاحبه كما يقال* *الخلفاء في الاسلام* i. e. Quoniam alter alteri succederet, eodem modo quo & *Ghalifa* post *Mohammedem* appellantur. Nomen ergo *Tobbai* in versione adhibuimus, ad quod in voce *متابعة* quæ [alii aliis succedentes

الملك
النافذ
القول
والامر

Ebnol Athir.

* In sing.
مقول

succedentes] sonat, alluditur, tum quod in alio exemplari à *timeis eroso*, scriptum fuisse præfixa و copulæ notâ, conjicimus والتبايعه quod plurale est, جمع
Dicti autem & alias *Tamansium* Reges, اقبال
& اقوال à singulari قيل quasi *dictatores* à قول
quod *dictum* significat شمي لاده يقول ما شا فينفذ
Ita vocatur Rex (inquit *AlFirazabazus*) quia dicat
quicquid voluerit, و transi [dictum ejus] seu sub-
ditos dicto obsequentes habeat: eandem ob rationem & * مقاول *Makawel* eodem themate dicuntur.
aliis tamen placet (ut & apud ipsum videre est) hos
titulos potius regibus minoribus, seu præfectis Regum attriburos القيل ملك من ملوك حدير دون
الملك الاعظم *Alkal* Rex est à Regibus *Hamyar*,
infra Regem maximum, inquit *Allanharis*, ita & *Abul-
Feds* المقاول هم الذين يلون الجهات الكبارى
i. e. *AlMakawel* sunt qui magnis *Tamani* provinciis præfunt.

Reges *Arabum* الذين كانوا في غير اليمن i. e.

Qui alibi quàm in *Taman* regnârunt, ac primò

ملوك الحيرة Reges *Hirenses*.

* *Tamano*

sc. ob مديل
العموم
egressus.

1 Primus in * *Hira* regnâsse perhibetur مالك
Malec quidam è *Cahlani* posteris, ac floruisse tempore الطوايف
ملوك i. e. Regum *Provinciarum* seu partium, ita vocant Reges quos *Provinciis Persia Alexandrum* præfecisse autumant.

2 عمرو *Amrus*, *Malec* frater.

3 ابن ابرش *Iodaimak*, *Malec* filius. ابرش
Abra

Abrash dictus **ابرش** scil. ob *Lepram* quæ ipsi inerat: unde **الابرش** dicendus fuerat, quod ipsi nomen imponere veriti *Arabes* **الابرش** dixerunt, quod mollius quid sonare videtur, i.e. maculis aspersum, ita *AlFirauszabadius*. Hic est cujus & in proverbio mentio **كندمانى جذية** i.e. *Instar duorum Jodaimæ compositarum*. Primus idem ex *Arabum* Regibus qui sibi **المجنيق** i.e. *Machinam bellicam* seu *Ballistam* confecit, primus cui * cerei præferebantur, primus qui **جذيت له البغال** † referentibus *AlFannabio*, *Ahmede*, *Josephi* filio. & Scholiaste in *Ebn Abdun*. Bellum cum *Amro* quodam *Amalekita*, qui *Mesopotamia* imperavit gessit, eumq; è medio sustulit. ipse deinde **زبا** *Zoba*, *Amri* filia, cujus amore irretitus fuerat, astu interfectus periit. Qui sequuntur Reges **واللخميون** *Lachmienses*, seu *Lachmidæ* audiunt; è posteris scil **لخم بن عمرو بن سبا** *Lachmif. Amri. f. Sabe.* dicuntur & **المنادر** *Mondari*, & **المنادر** *Familia Mondari*.

4 **قاش** *Amrus Adî* filius è **عمر بن عدى** *Rakash* *Jodaimæ* sorore, qui avunculi sui cædem ut ulcisceretur, dolo **قصير** *Kosairi* cujusdam, qui *Jodaimæ* servus fuerat, obtinuit. Hoc pacto. Præcisi *Kosairo* volenti nares, & tergum flagellis laniatum, quo melius se in gratiam *Zobæ*, quasi *Amro*, à quo tam indignè tractatus fuerat, summopere infensus, insinueret, atque ita opportunitatem nactus vindictam de easumeret. Quod & fecit, mercium (quibus importandis à *Zoba*, quæ fidem ipsi adhibuerat, præfectus est) prætextu, hominibus armatis quos cistis incluserat, in ipsius arcem, introductis: cujus

* من رقع
جنى يدية
† *Aljannab. u*
Scholias.

هنا بيت

facti memoria ne periret cautum est proverbio
 انما جدد قصير اذنه i. e. Ob causam aliquam ab-
 scissis *Abi Kofair nasum*. Est & ab *Amro* proverbii-
 um كبر عمرو عن الطوق i. e. *Major est Amrus*
quam uliorque induatur.

5 *Amriol' Kais*, *Amri* filius: cui cog-
 nomen *Albada*, i. e. *الاول Primus*.

6 *Amrus*, *Amriol' Kaisi* filius: Floruit regnan-
 te apud *Persas* *Saburo Dil Aftaf* سابور ذي الاكتاف
 i. e. *Sabur*, *Scapularum Domino* (qui inde dictus quod
Arabum, quos devicerat, * scapulas abscinderet, (non
 quod ipse latis humeris præditus esset, ut autumat
 doctissimus *Schicbardus*.) Mater ipsi fuit *مارية*, cujus
 in aures in proverbium abiire *قرطا مارية Inanres*
Maria.

7 *Aus*, *Kalami* *قلام* filius, *Amalekitai*

8 Alius quidam ex *Amalekitis* *ارورق* deinde
 reverso ad *Lachamidas* regno.

9 *Amriol' Kais*, *Amri* filius, cogno-
 minatus *المحرق Almohrek*, i. e. *Uflor*, quod primus
 fuerit qui fontes igne cruciavit. *اول من عاقب*
بالنار

10 *AlNooman alamar* i. *Luscus*
Amriol' Kaisi filius, qui cum annos triginta regnâ-
 set, *ترهد وخرج من الملك* i. e. *Rerum mundana-*
rum curam abiecit & regno se abdicavit, dicens
اي خير في ملك اخر الى فاه i. e. *Quid pro-*
dest regnum, quod certò perituum est? Factum hoc
 regnante apud *Persas*, *بهرام جور Bahram laur*
Tazdejerdi filio. Condidisse fertur *AlNooman* iste
 decantatas

decantatas *Arabum* Carminibus & Proverbiis arces
 الخورق *Chawarnak*, & السدير *AlSadir Chawarnaki*
 opitex سنمار *Senemmar*, ab eo de arcis quam struxerat
 fastigio præceptus datus Proverbio ansam dedit,
 جزا سنمار *Senemmari pramium*, testibus *Alfau-*
hario, *AlFirauszabadio*, *Safioddino*, & *Almida-*
nio.

11 المنذر *AlMondar*, *Noomani* fil. regnavit im-
 perante *Persis* *Phirauzo Yazdejerdi* filio.

12 الاسود *AlAswad*, *Almondari* fil. Hic *Gassa-*
nidas, *Arabes* scil. *Syria* incolas, bello superavit, mul-
 tosque à Regia ipsorum familia captivos cepit: tra-
 dunt alii (referente *Ahmed Ebn Yusef*) prævaluisset
 ipsi *Gassan*: atque ipsum interemisse: tempore item
Phirauzi.

13 المنذر *Almondar*, *AlAswadi* frater.

14 علقمة الذميلي *Alkamah AlDamyali*, est au-
 tem ذمیل *Damyal*, familia quædam *Lachmi-*
darum.

15 امرؤ القيس *Amrio'l Kais*, filius *Noomani*, fil.
Amriolkais olMohrek; hunc eum esse qui *Senemma-*
rum de arce quam ipsi struxerat præcipitem de-
 jecit, volunt *Abul Feda*, *Alfannabius*, & *Ahmed Ebn*
Yusef.

16 المنذر *AlMondar*, *Amrilkaisi* filius, cujus ma-
 ter nomine ماوية *Mawiah*, *Ausi* filia, ob insignem
 pulchritudinem cognominata est ما الحما *Maos-*
samai, i.e. *Aqua Cælestis*: unde & ipse *AlMondar Ebn*
Maissamai audit, & posterius eius ما الحما *Filii*
aqua cælestis: quæ appellatio Regibus hisce *Eracen-*
sibus communis est cum iis qui in *Syria* regnarunt,
 teste *AlFauhario*; ita scilicet denominatis à patre
 suo

suo ابو عامر *Abu Amer Azdiensi* (qui & *Amri Mazikia* pater) cui *Maossamai*, seu *Aqua Cælestis* dici meruit, لاده خلف منه i. e. quod *vices ejus*, popularibus suis annonæ caritate oppressis, *suppleret*, vel (ut loquitur *Allanabius*) القطر (*quod liberalitate ac benivocentiâ suâ opes suas pluviam loco substitueret*, seu opibus suis largiter in ipsos erogatis pluvie defectum compensaret. In locum autem *Almondari* istius regno pulsus suffectus est, à *Cesra* (seu *Chosroe*) *Kobado Persarum* Rege, *AlHareth*.

17 الحارث *AlHareth, Ebn Amri Cendensis*, quo deinde pulso *Almondarum* restituit *Anusherwan Kobadi* filius. Cujus rei causa fuit quod *Mazdaci* cujusdam impurissimi nebulonis hæresin, quam amplexus est *Kobad*, sequi noluerit *Almondarus*, nec *AlHarethum* eam amplexum pati *Anusherwan*. Digna est relatu historia quæ apud *AbulFedam* in vita *Anusherwani* occurrit, quæ ut intelligatur præmittendum quod in vita *Kobadis* de *Mazdaco* ejusque doctrina refert : ipsum sc. se Prophetam mentitum præcepisse hominibus بالتساوي في الاموال وان يشتركوا في النساء لانهم اخوة لاب وام اندوهوا i. e. ut opes & uxores communes haberent, nupte qui fratres essent iisdem parentibus *Adamo* & *Eva* geniti. Siquidem (ut refert *Sharestanus*, qui eum ejusque asseclas inter *Manichaorum* sectas numerat) cum omnia inter homines dissidia, odia & bella tolli vellet, quæ plærumque بهيب النساء والاموال i. e. *Mulierum & opum causa oriri videret*, non aliter, qualem sibi finxit pacem stabiliri posse autumavit, quàm si ea quæ unusquisque sibi maximè propria ducit, omnibus communia

communia faceret eodem modo quo se habent
 الماء والنار والكل i. *Aqua, ignis, & gramen.* Mag-
 no hominum malo in sententiam suam traxerat Im-
 postor iste, *Kobadem* Regem, cui cum successisset me-
 lior patre filius *Anusherman* العادل i. e. *Iustus* cog-
 nominatus, professus est suis duo se Deo vovisse, si
 ad Imperium perveniret, peragenda. Primum sc. se
Mondari familiæ regnum *Hira* restitutum; alterum
 se *Mazdaci* assecclas, qui rerum statum penitus turba-
 verant, è medio sublaturum. Regerente *Maꝛdacu*, qui
 solio ipsius adstitit, Tantàmne hominum multitudi-
 nem morte afficies? Erit hoc في الارض *deso-*
lationem terra accersere, cui reparandæ non perdendæ
 præfecit te Deus; Heus impurissime Homuncio (in-
 quit Rex) annon meministi quòd cum à *Kobade* pe-
 tiisses ut copiam tibi cum matre mea pernoctandi fa-
 ceret, atque impetrasses, ego tibi occurrens ac pe-
 des tuos osculatus (cujus osculi foetor adhuc nares
 occupat) non destiterim rogare donec à te obtinue-
 rim, ut ab eâ abstineres? Ita est, respondit *Maꝛdacus*.
 Occidi ergo eum jussit Rex, atque occisi cadaver
flammi tradi, assecclas item ipsius è medio tolli, ut &
Manichæos, quo antiquam Magorum sectam stabili-
 ret: ita rebus in ordinem reductis, & unoquoque
 opes uxorem ac liberos suos sibi habere jussu, datisq;
 illis qui à *Maꝛdaci* Venere promiscuâ geniti fue-
 rant, legitimis uxorum maritis in vernas, imperii sta-
 tum qui in ruinam vergere maleficorum istorum ne-
 quitiâ coeperat, in integrum restituit. Illorum qui
Maꝛdaco adhæserunt hic erat (referente *Ahmede Jo-*
sephi filio) prætextus تقسم بين الناس
 وندك علي الفقرا حقوقهم من الاغنيا
 L *Nos res inter homines*

Adverb. Fi-
 li meretricis

ابن
 الخبيثة

homines aequaliter dividimus: Nos pauperibus, quæ illis à divitibus debebantur, restitimus. quo obtentu, كانوا يدخلون على الرجل فيقتلونه على أمواله ونسايته i. e. quemlibet liberè invadentes, ipsi opum vel mulierum causâ vitam eriperent.

18 عمرو *Amrus*, *Al Mondari* filius, cognominatus مضرب الحجارة *Modret el' bazarab*, ac si dicas *Lapillos stridentur* scil. وصرايته *ob summam ejus audaciam*, & robur invictum teste * *Al' aubario*, dictus alias بن هند *Ebn Hend*, à matre *Hendâ*. anno regni ejus octavo natus est *Mohammedes*.

19 قابوس *Kabus*, *Amri* frater: quem tamen volunt alii non regnâsse, sed quòd Regis & filius fuerit, & frater, eodem ipsum titulo insignitum.

20 المنذر *Al Mondar*, ipsius iridem frater.

21 النعمان *Al Nooman*, *Al Mondari* filius, qui أبو قابوس *Abu Kabus* cognominatus est: hic est (inquit *Abul Feda*) الذي تنصر i. e. *Qui Christo nomen dedit*. Causâ ejus ad *Christum* conversionis hanc narrant *Arabum* * historiæ. *Al Noomano* isti amici, seu compotatores bini erant, quos aliquando ebrius vivos (vino tantum somnôq; sepultos) sepeliri jesserat. Facti autem, cum à vino expergisceretur, penitentia ductus, in veteris amicitia memoriam tumultum illis condidit, ac duos sibi dies statuit, quorum alterum يوم دوس i. e. *Diem tristitia*, alterum يوم دعيسم *Diem lætitia* appellavit, hac lege in perpetuum observandos, ut si die qui tristitia dicatus fuerat, cuiuspiam profectus occurreret, fuso ipsius sanguine tumultum istum tingeret; si eo qui lætitia, muneribus onustum dimitteret. Die igitur tristitia cum ei occurreret

* In ضرب

* *Al Midani*, & *Ahmed Ebn Yusuf*.

curreret *Taiyensis* quidam (à quo benignè quondam, cum venatu defessus & a Comitibus divulsus in ipsius tugurium incidisset, exceptus fuerat) quem nec dimittere voluit contra morem dici, nec interficere salvo hospitii jure (cujus observantissimi *Arabes*) poterat, ita utrique satisfaciendum putavit ut miserum, Vade dato, qui, nisi post elapsum annum certæ neci destinatus rediret, ipsius vice mortem subiret, opibus quibus familiæ sui jacturam compensaret, ditatum, remitteret. Vadem se sistit, misericordiâ, erga peregrinum, & de Rege tam bene meritum, commotus, ex aulicorum præcipuis quidam. Cum advenisset igitur dies qui spatii concessi ultimus erat, nec dum rediisset *Taiyensis*, Rex, servi morte hospitem non invitò redempturus, aulicum ad mortem poscit. Nondum elapsum esse tempus, quod non nisi vesperâ terminandum esset, clamitant qui adstant, debere adhuc expectari *Taiyensis* adventum, qui & dum hæc aguntur advenit. Miranti Regi Viri constantiam qui se morti, quam vadis periculo effugere poterat, libenter offerret, ac quid illum promissi adeo tenacem faceret, ut ejus servandi gratiâ vitæ alienæ majorem quàm suæ rationem haberet roganti, respondit ille, Ita se religionis quam profiteretur præceptis edoctum. Quærenti rursus, Quanam esset ista religio: Christiana, inquit. Rex ergo cum fidei Christianæ dogmata sibi exponi petiisset, eam amplexus ac *Taiyensi* & Vade vivere jussis, barbarum, cui insueverat, morem penitus abolevit. Unâque cum ipso in Christum crediderunt, اهل الحيرة الهجرون *Omnes Hira incola*, teste *AlMidanio*: at nec tuum primum Christianismum *Hirensibus* innotuisse, nec *AlNoomankum* primum

ex illis qui imperium ibi tenuerunt, *Christo* nomen dedisse discimus ex *AbulFeda* in *Geographia* sua, ubi *Hira* urbem describens hæc habet, وكادت منازل ال النعمان بن المنذر وبها قصر المنذر بن امرء القيس وبنى بها الكنايس العظيمة i. e. *Fuitque sedes familia AlNoomani Ebn il Mondari*, atque in ea fidem *Christianam* amplexus est *AlMondar Ebn Amriil Kaisi*, & *Ecclesias* magnas in ea struxit. *AlMondarus* autem iste *AlNoomani* nostri avus fuit. Porro ab *AlNoomano* isto *Tulipa* apud *Arabes* nomen ceperunt, qui quod eas magni fecerit & communes esse primus vetuerit, dictæ sunt شقايف النعمان *Flores variegatæ AlNoomani*. Hic cum annos 22 regnasset à *Cosroe Parwiz* occisus est, ac translatus deinde *Hira* regnum à *Lachmidis* ad *Aiyasum Taiyensem*.

22 أياس *Aiyas*, sexto Regni ejus mense *Propheetam* agere cepit *Mohammedes*.

23 زادوايه *Zadawaih*, *Mahani* filius *Hamdanensis*.

24 المنذر *Almondar*, filius *Noomani*, f. *Mondari*. f. *Mondari*, f. *Maissamai*, المغرور *AlMagrur* appellatus, qui *Hira* imperavit usque dum eam occupaverit *Chaled Ebn o'lwalid*. Duravit autem *Mondarorum* qui ال نضر seu posterum *Nadari Ebn Rabia* censentur, regnum, teste *Ahmede*, annos 622. menses 8. Fueruntque عمالا للاميرة على عرب العراق مثل ما كان ملوك غسان عمالا للقيصرية على عرب الشام i. e. *Præfecti Arabibus Eracensibus à Cesraï*, seu *Persarum* regibus, ut *Reges Gassanii Arabibus Syria à Cesaribus*. Sic *Procopius* Ἀλαμνδρεον ἢ ὁ δὲ πέρσαι, *Aretbam* vero ἢ πέρσαι ῥωμαίοις συνεκινῶν *Regem* vocat, in *Persici* apud *Photium*. Obiter autem hic notare liceat

ceat

ceat quid de ista Regum *Persia* appellatione, كسرى
Casra, sive *Cesra* sc. observârunt doctissimi Gramma-
 tici *AlFanbarius* & *AlFirauzabadius*, esse scil. معرب
Arabicum factum, seu ad linguæ *Arabica* normam for-
 maram à *Persico* خسرو *Chosrau*, quod sonat (inquit
AlFirauz:) واسع الملك i. e. *Late Regnans*.

Quatuor autem eorum, qui in *Perside* ante propa-
 gatam *Mohammedis* sectam regnârunt, ordines statu-
 unt *Arabum* historici, quorum primus est البيشندان
AlPishdadarum, quia scil. appellatio illis communis
 erat بيشدان *Pishdad*, quod sonare dicunt اول سيرة
 العدل i. e. *Primus cursus* (seu viæ, vel sectæ) *justitia*.
 at in margine illius quo usus sum *AbulFeda* exempla-
 ris annotatum reperio, esse تفسيره *Interpretationem*,
 seu significationem ejus كثير العدل *Abundans justiti-*
â, بيش *Pish*, sc. *Multum*, دان *aquitatem* denotare,
 Secundus کيانيه *Caianiorum*, quorum scil. nomini-
 bus (teste *AlFannabio*) præmitti solebat كي quod
 * عظيم i. e. *magnus*, sonat. ut كي قباد *Cai Kobad* qui
 eorum primus &c. Eorum ultimus, *Darius* qui ab *Alex-*
andro victus. Tertius الاشغانية *Ashganiorum*, seu *Ash-*
ganidarum, qui à patre (ut videtur) اشغان *Ashgan*
 denominati, cujus filius اشغا *Ashga*, primus est de quo
 aliquid memoriæ proditum est. Quartus الكاسرة
Cesraorum, seu *Chosraorum*, qui sc. communi *Chosrau*
 appellatione gaudebant, qui idem & الساسانية
Sasanida, ab avo ipsorum ساسان *Sasan*, denominati.
 Sed ad *Arabes* nostros revertendum.

* In nomen-
 cli: *Persico-*
Turc. كي
redditr
 باشا
Basha.

ملوك الغسان *Reges Gassaniti*.

Erant hi à *Casaribus*, *Arabibus* *syria* præfecti, ori-

gine *Tamanenses* ex *Azdenſium* familia, unde inundatione العرب sæpius memoratâ, migrare coacti, ſedem ad aquam in *Syria* quæ غسان *Gaſſan* appellata eſt fixerunt, atque inde denominati ſunt. Ante eos *Syriam* occupârunt *Arabes* الضجاعة *AlDajaamii* dicti, *Salihenses*, quibus illi fugatis, ac regibus eorum occiſis ſucceſſerunt.

1 جفنة *Jafnah* f. *Amri*, f. *Thaalaba*, f. *Amri*, fil. *Mazikia*, cujus imperio, occiſis Regibus *Salihenſibus*, ſubmiſerunt ſe *Arabes Kodaenſes*, & qui in *Syria* *Damaſcena* erant *Graci*, الروم

2 عمرو *Amrus* *Jafna* filius: qui in *Syria* multa ſtruxit * Monasteria veluti دير خالو & دير ايوب & دير هند

* Sen, vicos.
عدة الديور

3 ثعلبة *Thaalabah*, *Amri* filius.

4 الحارث *AlHareth*, leu *Aretas*, *Thaalaba* filius.

5 جبلة *Jabalah*, *AlHarethi* filius.

6 الحارث *AlHareth*, *Jabala* filius.

7 المنذر الاكبر *AlMondar AlAcbar*, i. e. *Maximus*, *Harethi* filius.

8 النعمان *AlNooman*, *AlMondari* frater.

9 جبلة *Jabalah*, ejuſdem frater.

10 الابهيم *Altham*, eorundum frater.

11 عمرو *Amrus*, prædictorum etiam frater.

12 جفنة الاصغر *Jafnah alafgar*, i. e. Minor, *AlMondari Alachari* filius; Hic urbem *Hiram* incendit, inde ipſius poſteri الى المحرق i. e. *Familia incendiarii* dicti.

13 النعمان الاصغر *AlNooman alAſgar*, ipſius frater.

14 النعمان *AlNooman*, f. *Amri*, f. *AlMondari*, volunt

volunt quidam patrem ipsius *Amrum* regem non fuisse.

15 جبلة *Iabalab*, *Alnoomani* filius, hic cum *AlMondaro Maissamai* f. bellum gessit.

16 النعمان *Alnooman*, *AlIhami* filius.

17 الحارث *AlHareth*, ipsius frater.

18 النعمان *AlNooman*, *AlHarethi* filius.

19 المنذر *AlMondar*, *AlNoomani* filius.

20 عمرو *Amrus*, ipsius frater.

21 حجر *Hajar*, eorundem frater.

22 الحارث *AlHareth*, *Hajari* filius.

23 جبلة *Iabalab*, *AlHarethi* filius.

24 الحارث *AlHareth*, *Iabala* filius.

25 النعمان *AlNooman*, *Alharethi* filius, qui
& ابوكرب *Abu Carb*, & قطام *Kozam* appellatus.

26 الأيهم *AlIham*, *Iabala* filius, qui & *Tadmori* Dominus.

27 المنذر *AlMondar*, ipsius frater.

28 شراحيل *Sharahil*, eorundem frater.

29 عمرو *Amrus*, prædictorum etiam frater.

30 جبلة *Iabalab*, f. *Harethi*, f. *Iabala*.

31 جبلة & *Iabalab*, *AlIhami* filius, qui Regum

Gassaniorum ultimus, sub *Omaro Chalifa Mohammadi* nomen dedit, deinde *Constantinopolim* petiit, ubi se *Christianum* professus est. De spatio quo regnârunt *Gassanii* in *Syria* dubitatur, Quidam annorum 400 fuisse aiunt, alii 600. Multi ex iis *Harethi*, seu *Areta* (ut Græcè & Latine effertur) dicti, at omnes *Arabum* *φωλαρχος Aretas* appellatos, quod asserit *Scaliger*, ab *Arabibus* observatum nondum reperi.

Scholias in epist. *Ebn Abduni* paulò aliter quàm
AbulFeda

* Male in
exempl. quo
usus sum le-
gitur,

سبعون
وثلاثون

AbalFedā, &c. Primus (inquit) Regum Syria fuit
الحارث *AlHareth*, f. *Amri*, f. *Ameri*, f. *Haretha*, f.
Amrillkau, f. *Maẖeni*, f. *AlAzdi*, &c. qui & ابن ابي
شمر *Ebn Abi Shamer* appellatus. Successerunt ipsi
in imperio * سبع وثلاثون 37. Reges, spatium au-
tem quo regnāvunt erat annorum 616, usque ad ulti-
mum ipsorum حملة *Iabalab*, qui imperante *Omaro*
Christianismum amplexus est. Quod si ita se habeat,
ac *B. Paulus* anno Christi 34. (ut *Seethus Calvinus*.) per
Damasci munimenta in sporta demissus sit, *Omar* au-
tem anno 634. imperare coeperit. erit *Aretas* iste cu-
jus mentio 2 Cor. 11. 32. è prioribus familiae *Gassania*
regibus, forsan primus iste *Harethus*.

ملوك جرهم *Reges Iorhamida.*

Regnante *Taarebo* in *Taman*, regnavit in *Hejaz*.

- 1 جرهم *Iorham*, ipsius frater.
- 2 عبد تاليك *Abd Talik*, *Iorhami* filius.
- 3 جرشم *Iorsham*, *Abd Talili* filius.
- 4 عبد المدان *Abdol Madan*, *Iorshami* filius.
- 5 نغيلة *Nögailab* (vel forf. نكيلاب *Nakilab*, vel
نفيلة *Nophailah*. *Abdol Madani* filius
- 6 عبد المسيح *Abdolmasibi*, *Nogaila* filius.
- 7 مضاى *Modad*, *Abdol Masibi* f.
- 8 عمرو *Amrus*, *Modadi* f.
- 9 الحارث *AlHareth*, ipsius frater.
- 10 عمرو *Amrus*, *AlHarethi* filius.
- 11 بشر *Bashar*, ejus frater.
- 12 مضاى *Modad* f. *Amri*, f. *Modadi*.

Cum

Cum *Forhamidis* istis affinitatem contraxisse perhibent *Ismaclem*, ductâ in uxorem *Modadi* filiâ; eosdem ab ipsius posteris sedibus pulsos *Johainam* se contulisse, ubi post varios casus irruente tandem aquarum diluvio obruti atque absumpti sunt. *Alfannab*.

ملوك كنده *Reges Cende, seu Cendini.*

1 *أكل المرار* *Hojr*, qui dictus est *Acclomorar*, i. e. *Comedens almorar*, (quæ fruticis amari species est.) appellationem sortitus à dictorio uxoris ipsi infensæ, quæ cum Camelo fruticem istum depascenti assimilavit, quod scil. (ut monet *AlFiranhabadius*) contractiora ei essent labia quam ut dentes absconderent, Inde & posterius ejus *بنو أكل المرار* *Filii Acclomorar* audiunt. v. *Al-Jaubaxim*. Nomen *كندة* *Cende*, (à quo *Cendini* seu *Cendenses*,) fuit *تاور* *Taur*, è posteris *Cahlani* f. *Saba*. Quod ad populi autem statum, antequam imperaret illis *Hojrus*, Erant (inquit *AbulFeda*) *فاكل القوي* i. e. *Rege destituti*, ac devorabat potentior infirmum, quibus malis regis beneficio liberati sunt.

2 *أمري* *Amrus*, *Hojri* filius, *المقصود* *AlMaksur* appellatus (quasi *Contractum*, seu *Abbreviatum*, dicas) scil. *لأنه اقتصر على ملك أبيه* i. e. Quod regno patrio contentus fuerit, atque intra ejus limites se continuerit.

3 *الحارث* *AlHareth*, *Amri* filius. Atque hæc ille est quem *Kabades*, quod *Mazdaci* sectæ adhereret, pulso *AlMondaro*, *Lachmensibus* præfecit, ac iterum præfectura dejecit *Anusherwan*, restituto *AlMondaro*. Hostes qui ipsum insequerentur fugiens se ad *نبار* *Nabar* *كلاب* *Kalab*

كابل *Dijar Calb* recepit, ubi tandem esse desit. de modo quo periit dubitatur.

Præfecit autem *AlHaresb* iste nū *Bani Asad* filium suum *حجر Hojrum*, aliiſque tribubus alios è filiis suis. sc. *Beero Ebn Wayel* *شراجيل Sharabilum*, *Kais-Gilano* *معدي Maadi-Carbum*, *Taglabo* & *Al-Nemro* *سلمة Selmam*. *Hojrum* iste pater fuit *امرو التيس AmrilKais*, Poëtæ celebriſ. Imperavit ad tempus *Asadensibus*, quos cū, ob infidias ipſi ſtructas, durius aliquando tractaſſet, ab ipſis demum aſtu interfectus eſt. Quo audito auxilium contra eos petiit *Amriolkais* à tribubus *Beer* & *Taglab*, atque impetrato, ipſos fugavit. Poſtea autem diſſipatis præ metu *AlMondari* quas habebat copiis, ipſe ab his ad illas è tribubus *Arabum* ſubinde ſe contulit, donec tandem *Casarem*, opem petiturus, acceſſerit, atq; ab eo reverſus in ditione *Græcorum* prope *Anagram* diem obierit. Quod autem dicant nonnulli Imperatorem iſti veſſe veneno imbutà mortem conciliaſſe, ſibi videri ait *Abul-Feda* *الخرفاق من* i. e. *inter aniles fabulas*, ſeu res planè confictas numerandum. Porro Regibus *Cemdinis* accenſet *AlFiranzabadus* *ام القطام Ebn Ommil' Kotam* quendam.

عدة من ملوك العرب متفرقين

Reges Arabum diverſi.

1 *Amrus*, *Lahii* filius, è *Cablani* poſteris. Imperavit *Hejazo*. frequenſ ejus in *Arabum* antiquiorum hiſtoria mentio. Eo oriundos ſe prædicant *Chozæenſes*, eſſe ſe ſc. poſteros *Caabi* filii *Amri*.
atque

atque hic est qui primus Idola in *Caabam* invexit, & *Hobalam*, *Asaphum* & *Nayelam*, de quibus plura loco suo (Deo volente) dicturi sumus, *Arabibus* colenda obtulit.

2 *زهير بن الحباب* *Zohair, Ebnol Habab, Ebnil Hobal, Calbensis*, qui *الكاهن* i. e. *Ariolus*, ob miram ingenii sagacitatem, appellatus est. *عظمي* fuit, ac multis victorijs celebris. Assumptis cum *Kodaensibus*, *Bani Gatsan*, seu *Gatsanidas* bello aggressus est, quod sibi Asylum ac locum, instar ejus qui *Meccha* est, sacrum conderet. Cum *Abraham al'Ashramo* Elephanti domino amicitiam coluit. Tandem nimia vini meraci ingurgitatione mortem sibi conciliavit.

3 *كلايب* *Colaib Ebn Rabia, &c.* cui nomen *وايل* *Wayel, Colaib*, cognomen. *بن باني ماعد*, seu *Maadenus* imperavit. Tanta fuit superbia ut nec venatu capiferas in locis sibi vicinis pateretur, nec una cum Camelis suis aquarum duci aliorum Camelos, nec accendi ad ignem ipsius, ignem. [vel, juxta ipsius ignem, *لا يوقد نار*]. A *Jassasa* tandem interfectus est, i. e. quod ipse Camela *سراي* *Sarab* dicta, quam in loco à se alijs interdicto pascensem inveniret, ubera sagittâ transfixisset. Erat Camela cujusdam quem hospitio exceperat *باسي* *Basui, Jassasi* amita. Factum hoc cum belli discursum, annorum sc.

40. causa fuisset, in proverbij dicunt *اشام من السارح* i. e. *Qminu, moqui insasti quam Sarab*, & *اشام من* *Qminu* *Basui*. *Lioeathic* obiter notare morem Regum & eorum qui plura ceteris olim apud Arabes polleant, locis & pascuis quas sibi propria esse voluerunt alijs interdicens, ita unombrant *Al-Ianbarius* & *Al-Frauzabodius* *رجل* *Regum Ta*

manensium i. e. Loca quæ sui tantum juris esse voluerunt, كان لكل واحد حيا لا يروا غيره, i. e. Erat unicuique eorum locus aliis interdictus, in quo nemini præter ipsum pasci liceret. Quod tamen non ab *Tamanensibus* solum factitatum, sed & aliâs in usu, quos autem sibi limites præscriberent, & quâ lege, ira nos docet *Ebn el Ashir* كان الشرف في الجاهلية إذا ذرا أرضا في حية استعوى كلبا حتى مدى عواء الكلب لا يشركه فيه غيره وهو يشاركى القوم في سائر ما يروون فيه i. e.

Mos erat temporibus ignorantia, ut cum Princeps sedem apud iribum aliquam figeret, canem ad latrandum compelleret, & totum illud terra spatium quo audiri posset latratu canis, sibi proprium esse juberet nec alii cuiquam permissum, cum ipsius interim gregibus quæ unque essent popula pascua libere per vagari liceret.

4. *Zohair Ebn Rabia*, Colaibi frater, qui convocatis *Taglabensium* familiis, bellum cum *Berenensibus* gessit, quo fratris mortem ulcisceretur.

5. *Zohair Ebn Jodamah*, Fratris iribibus *Nowakenensium* vexit, quod quorandam in celebri *Arahum* foro كان Ocadh accipere solebat. An *Chakda* quodam occisus est, qui cum deinde ad *Al Naqmanum* *Amzithaisi* filium Hinc Regem confugisset, atque ab ipso in ruciam receptus ab *Al Harisba* quodam qui eum insecutus est, etiam interfectus esset, causa fuit multorum bellorum.

6. *Rex Naib*, *Zohair* filius. Dominus hic fuit Equorum celeberrimorum *Dahis* & *Gubrah*, quibus cum cursu, provocante *Hudifa* quodam, cum duobus aliis pignore 100. Camelorum comenderet,

orum

ortum inde dissidium diuturni & notissimi apud *Arabes* belli causa fuit. Rex *Kais* juxta quorundam sententiam, demum pœnitentiâ ductus religionem *Christianam* amplexus est, & *Ammanum* profectus, *دعيب* Monachus factus.

Atque hi sunt quos recensent Historici *Arabum* antiquorum Reges; qui tamen omnes qui ubique apud eos regnârunt minime recensuerunt, sed eos solum *من اشتهر ملكه و عرفت مملكته* (ut loquitur *Ahmed Ebn Xusef* c. 17.) i. e. quorum & celebre fuerit regnum, & ubi regnaverint notum.

Non est hic animus in ea quæ passim apud Scriptores *Græcos* & *Latinos* occurrunt, harum rerum vestigia inquirere: ad pauca saltem quæ in promptu sunt digitum intendere liceat. Scribit *Philostorgius* l. 3. historiae Ecclesiasticæ (cujus indicium debeo Clarissimo & Doctissimo viro *Gerardo Langbainio* S. Th. Drⁱ, & Collegii Reginensis apud *Oxonienses* Præposito, qui ex eo à *Photio* excerpta antequam ederentur, manu propria è Bibliothecæ publicæ codice MS. transcripserat) *Theophilum* olim, primum *Constantini*, deinde *Constantii* nomine legatione functum ad eos qui olim *Sabai*, tunc temporis *Homeriti* vocabantur (quos *Ceturâ Abrahami* uxore oriundos, & è quibus fuisse eam quæ *Salomonem* adierit, reginam asserit) cum qui tum genti præerat ad Christi fidem amplectendam hortatum ab ipso obtinuisse ut tres Christianis Ecclesiis in regione ista extrueret, unam in ipsa regionis Metropoli *Tafaro*, i. e. *طفار*: alteram in *Romanorum* Emporio *Adane*, i. e. *آدنة*: tertiam in Emporio *Persarum* quod finis *Persici* ostio adjacet. Quo *Hamyaritis* imperante hoc factum sit, cum Regis nomen silentio

tio præterierit, omnino incertum est.

Mavia, *Arabum* reginæ frequens apud *Histo-*
riæ Ecclesiasticæ Scriptores mentio. at cui genti
præfuit? In regum certe *Hirensium* serie foemina
percelebris hoc nomine occurrit, *AmrilKasi* regis
14^{ti} conjux, *Almondari* 15^{ti} mater, ac ut eam esse,
cujus meminerunt Historici, credamus, non fert an-
norum ratio cum eam sub *Valentiniano* collocent, hæc
autem ad *Justiniani* tempora propius accedat. *Al-*
Mondarus enim ipsius filius is videtur cujus in bellis
inter Imperatores *Romanos* & *Kobadem* ac *Anusherwa-*
nam (quem titulo pluribus communi, *Cosroem* vocant
Græci) *Persæ* reges, mentio, ac idem forsan ad quem
missum à *Justino* legatum scribit *Gregorius* noster his
verbis وفي هذه السنة وجه يوسطينيا دوس وقد
الي المنذر ملك العرب ليصالحة لادع كان
غزا الروم وخرب وسبي وكان سبى الفهنه
بين العرب والروم اضطهان الملك يوسطينيا دوس
الاباء القابيلين بالطبيعة الواحدة لان النصارى
العرب يومئذ ادما كانوا يعتقدون اعتقاد اليعاقه
❖ لا غير i. e. Eoque anno (sc. 7° imperii sui) mi-
sit *Justinianus* (i. *Justinus*, nam & *Justinianum*
vocat, atque ita tres ordine recenset *Justinianos*) le-
gatum ad *Almondarum* regem *Arabum*, ut pacem cum eo
fœdera sanciret, quoniam ille *Romanorum* ditonem ho-
stiliter invaserat, eamque vastaverat, ac multos abdux-
erat captivos. causa autem inter *Arabes* & *Romanos* dis-
sidii erat, quod persequeretur Rex *Justinianus* patres illos
qui unam in *Christo* naturam assererent, cum qui tunc tem-
poris erant apud *Arabes* *Christiani* non aliam quam
Iacobitarum

v. *Euagr.*
l. 4. c. 12.

Iacobitarum confessionem amplecterentur.

Quis autem à Iustino missus ad *Al Mondaram* fuerit è Nonnō apud Photium excerptis discimus, *Abramum* sc. Nonnō patrem. *Mawiah* ergò ista quæ sub *Valente & Valentiniano* floruit, alia erit ab ista quæ *Al Mondari* mater. Non dissimili tamen de causa & illa olim & postea *Al Mondarus* infenso in partes *Romanas* animo fuit; ob *Christianos* sc. qui ejusdem cum *Arabum Christianis* sententiæ fuerant, durius tractatos. hac autem differentiâ, quòd sub *Mawiah Arrianismi* fautores *Orthodoxos*, sub *Al Mondaro Orthodoxi Iacobitarum* hæresim amplexos persequerentur. Quæcunque autem fuerit *Mawiah* ista, ex eo quòd tunc temporis *Saracenis* imperasse dicatur, argumentum sumit Doctissimus vir *Samuel Bochartus* sententiæ suæ confirmandæ regnasse apud *Arabes* foeminas, eruditissimi operis sui, l. 2. c. 26. Adductis ab ipso testimoniis liceat & alterum è *Georgio Ebnol Amdî* addere, cujus hæc in vita *Reu* (quem *Argu* vocat) sunt verba

نَوَّيْ اَيَّامَ اَرْضِ مَلَكَتْ اَمْرَاةٌ مَمْلُوكَةً سَبَا سَنِينَ
كَثِيْرَةً وَصَارَ النِّسْوَانُ يَمْلِكُوْنَ بَعْدَهَا مَمْلُوكَةً
i. e. Diebus
Argu multos annos occupavit femina Regnum *Saba*, & post eam regnarunt ibi femina usque ad tempus *Salomonis filii Davidis*. Quod quâ fidè ab ipso traditum sit nescio. Aliter senserunt Authores quos in texenda Regum *Hamyarensium* serie secuti sumus: illi enim unam tantum, *Belkis* nomine, quæ *Salomone* regnante floruerit, reginam memorant. Quod ad *Mawiam*, non alio jure quàm quod Regi nupta fuerat, rerum potitâ testantur qui eas ab ipsa post viri sui mortem administratas

Lib. 6.
cap. 38.

stratas scribunt. Circa illud tempus refert *Sozomenes* gentem quandam *Arabum* universam ad religionem *Christianam* traductam à *Zocomo* ejus Principe. Quis fuerit Princeps ille nescimus. Nomen *Zochomi* non occurrit, nisi forsan *Zocomum* pro *Lichamo* positum suspicemur, ut ita aliquem ex *Hira* Regibus *Lachamiis* designari putemus. Meminit *Nannosus* alterius etiam legationis, quæ & ipse functus est, nomine *Iustiniani* Imperatoris ad *Kaisum* quandam *Aresa* nepotem, qui *Cendinis* & *Maddenis* præerat. Num forte is *Amriol' Kaisus*, *Hojri* filius quem & *Aresa* nepotem fuisse & *Constantinopolim* petiisse ex iis quæ in Catologo Regum *Cendinorum* dicta sunt, constat?

Quod refert *Evagrius* l. 6. c. 21. *Naamanem* quandam gentis *Scenitarum* tribunum gentilem adeo nefarium & sceleratum, ut propriâ manu homines *Dæmoniis* suis mactaret, ad sanctum accessisse *Baptismum*, forsan ad historiam istam *Alnoomani* filii *Almondari*, cujus in serie regum *Hirensium* meminimus, pertinet. Verum non est (ut diximus) instituti nostri hæc longius persequi. Satis est nos bonâ fide quod apud *Arabes* superest de veteri Regum suorum memoria retulisse: quod si quæ apud alios occurrant, quibuscum ab iis tradita non adeo facile conciliari possint: liberum erit lectori utris potius fides adhibenda fuerit judicare.

P. 2. l. 18.

Urbani & Nomades] *Arabes* utrique appellati: hæc tamen differentiâ, quod urbium & pagorum incolæ العرب *Al Arab* audiant, Solitudinis vero الأعراب *Al Aarab*. illi أهل الحضر *Ahlol Hadar* i. e. *populus urbium seu oppidorum*: hi أهل البنى *Ahlol Badwi*, *populus*

populus deserti, & بدويون *Badawiyun*, vulgò *Beda-
mini*. Illi rursus (ut hic apud Gregorium nostrum, ita
apud optimæ notæ Authores) اهل المدر *Ahlob Madar*,
eodem sensu sc. *Populus* seu *incola Urbium* quæ المدر
dicuntur, à domibus forsan è مدر i. e. lato con-
structis, ut hi اهل الوبر *Ahlob Wabar*, quod pro-
priè *Populum pilorum* sonat, sic à *tabernaculis* cogno-
minati ciliciis, ut loquitur *Plinius*, quodd scil. in ten-
toriiis è Camelorum pilis contextis degant; ita rati-
onem reddente *Ebnol Athir*, وهو من ودر الابل i. e. *desumpta est hac
appellatio à pilis Camelorum, quoniam sibi domos è pilis
Camelorum conficiunt*. Unde forsan melius nominis
significationem explicabit vox [*Scenita*] cum [*No-
mades*] vitæ rationem, quæ plurimum Camelis pa-
scendis, occupatur indicat. Eisdem & aliàs اهل
الصحراء i. e. *Populus Petra*, seu petrarum & monti-
um incolæ, cognominari docet *Ebnol Athir*. Obser-
vatu hîc non indignum puto quod in Margine exem-
plaris secundi, de Arabum moribus annotatum re-
perio, esse sc. من خواصهم الحرب وسفك الدماء i. e. *E proprietatibus
eorum, bellum, & effusionem sanguinis, & amorem cæ-
dû, & doloris illationem, & ira, sive odii tenacitatem*.
Insita hæc illis quasi à natura vitia, quomodo incre-
mentum capiant, præsertim apud solitudinis inco-
las, unâque eum ipsorum corporibus nutriantur,
num rectè nos docuerit, doctus apud eos medicus,
ut judicent nostri, ipsius verba apponam.

Author libr
شامل
شان

والذين يقتلون بلحوم الابل هم حقودون
ولذلك يكون الحقود في الاعراب لاجل اعتدائهم
بالحوم

بالحموم الابل وعلّة ذلك طاهرة وهو ان دوام الاعتدا
لا بد وان يحمل البدن الي كيفية ذلك
الغدا فان من دوام الاعتدا بالاشيا الحارة لا بد
وان يستغن مزاجه ومن دوام الاعتدا بالاشيا
الباردة لا بد وان يبرن مزاجه وكذلك الحال
في غير ذلك من الكيفيات فلذلك الذين
يفتدرون بالحموم الحمر الاهلية لا بد وان يستحيل
مزاجهم الي مزاج شبيه بمزاج هذه الحمر ويلزم
ذلك ان تكون احوالهم في البلاة ونحوها مشا
بهة لحوال تلك الحمر فلذلك كان الاعتدا
بالحم الضان مجازا علي غيره من الاعدية الحيوانية
لان هذا الحيوان ليس ينسب اليه خلف
مذموم يكتسبه الانسان ولذلك ايضا حرمت
لحموم كثير من الحيوانات لاجل رفاة اعلافها
ولذلك حرم اكل لحم السبع ونحوه مما له خلف
خارج عن الاعتدال لئلا يستفيس الانسان
ذلك الخلف باكله لجهة .

.c. Qui carnibus Camelorum vestri solent, odii tenaces
sunt. Unde insitum Arabibus deserti cultoribus, hoc
vitium, idea quod Camelorum carnibus vescantur. Cu-
jus rei causa manifesta est, quia sc. necesse est ut mutetur
corpus ad qualitatem ejus alimenti, quo quis contino
nutritur: ita cum quis diu utatur alimenti calido, fieri
non potest quin calidum evadat temperamentum ejus-
quod si diu frigidis nutriatur, temperamentum ejus ne-
cessario frigidum exisset. Eodem modo se res habet in ca-
eteris qualitatibus; ideoque qui carnibus asinorum dome-
sticorum

ficorum vescuntur, necesse est ut mutetur temperamen-
tum eorum in temperamentum, isti, quod huiusmodi as-
inis proprium est simile, quo fit ut hebetes evadant, aliisque
qualitatibus animos istos referant. Atque hinc est quod
carne ovina magis quam aliorum animalium carnibus
vesci permissum sit, quia huic animali non attribuitur
qualitas aliqua vituperio digna, quam ejus esu acquirat
homo. Et ob eandem causam prohibita sunt multorum ani-
malium carnes, quod rebus sc. noxiis pasci soleant. Ideo
que interdicta est caro Leonum, aliorumque ejusmodi fe-
rarum, quarum natura aqualis temperamenti terminos
excedit, ne esu carnum earum, ejusmodi naturam &
ipse homo induat.

Religiones eorū diverse, &c. Colebat Hamyar solem. &c.] P. 5. 17.
Si quibus nominibus, aut quā specie, coluerint A-
rabes corpora ista coelestia, expressisset Author noster,
melius intelligeremus, quæ ab aliis de idololatræ
eorum cultu traduntur, ab his sono saltem diversa.
Ea, ut cum his conferri possint, paucis referemus: ac
primò quæ in *Alcorano* recensentur Idolorum nomi-
na. qualia in *Surato'l Nojm* occurrunt, اللات *Allat*,
العري *Alozza*, & مناة *Manah*; quæ sub nomine
toeminino culta monent hæc verba الكم الذكور
وله الإناث i. e. Num vobis masculi erunt, & illi [Deo
sc.] femina? Vobis filii, Deo filia? Vos qui filias ca-
lamitatis loco ducitis, easque vobis nasci ægrè fertis,
nec vivere finitis, Deo tamen adscribitis, & toemi-
nas honoris illi soli debiti participes facitis, & الهة
Elahat, i. e. Deas appellatis? Angelos enim & Idola
quæ vel à Deo vitâ inspirari credebant, vel هياكل
الإلإك i. e. Angelorum sacella esse, ac ab iis animari,
Dei filias vocabant, & quod apud Deum pro se inter-

cedere putarent, divinum illis honorem tribuebant. *Allat* sive *Allatto*, Idolum erat à *Thakifensibus* in *Tayef*, vel ut alii in loco dicto *Nachlah* cultum. Nomen illi à *لوى* *Lawa* quod *Flectere*, *Inclinare*, incurvare, significat, quod in eo colendo corpora flecterent, seu inclinarent, vel quod statuam, vel fanum ipsius cultus & honoris gratiâ circumirent, seu dignum putarent, cui hic cultus adhiberetur. Alii nomen deducunt à *لت* *Latta*, *Miscere*; quod qui Idolum erexerat, butiro, ac oleo permistis, peregrinos cò cultus gratiâ se recipientes cibaret: alii statuam ipsam in honorem cujusdam qui in *Tayef* peregrè venientes *سويف* i. e. *psisano* Butyro permisto, excipere soleret, ac cujus mortui sepulcrum, honoris gratiâ, ambire solebant, erectam autumant. Hæc *AlZamachbarius*, & *AlBidawius* in suis in *Alcoranum* commentariis. Aliud insuper thema assignant doctissimi Grammatici *AlFanbarius*, & *AlFiranZabadius* sc. *لا* *Laba*, quod *obtectum*, seu *occultum* esse denorat, item *Excelsum*, *Elatum* esse, unde quibusdam Deum *الله* *Allaho* appellari placet, & solem *الاه* *Elahab*, quasi Dea, sc. *لا تفاعها* *la tfaeha*, ob elationem suam, inde si *الله* *Allat* deducatur, erit forsan quasi foemininum quod Masculino *الله* *Allaho* respondeat, & sonet *Deam*. asserit, certè *AlFanbarius* eam à quibusdam *Arabum* *الله* *Allah* vocari, mutata deinde literâ *ه* in *ت* *T*, *Ahat*. Dirutam *Allat* jussu *Mohammedis* anno *Hejra* 9 docet nos *AbulFeda*. Quod ad *العزى* *ALOZZA*, sive *Allazza*, Idolum erat (ut volunt quidam, referente *AlFanbario*) tribubus *Korais* & *Bani Cananah*, (& quibusdam è *Bani Solaim* ut addit *Sbarestanus*.) ut alii *السمرق*, quæ Arbor quædam, Tribui *Gatsan*, quam primus

هي صنم او
شجر
Idolum aut
Arbor Al.
Iannab.

primus consecravit (teste *AlFirazabadio*) *ظالم*
Dhalemus quidam, domo ei quam *بوس* *Boss* appella-
vit, superstructâ, in qua sonus ab ingredientibus au-
diri solitus. Missus à *Mohammede Chaledus* quidam ad
Idolum hoc è medio tollendum, domum diruit, si-
mulachrum, seu arborem * excisam † igne combussit,
& Doemonissam (ut referunt) passis crinibus, manû-
que capiti, lugentis more, impositâ, inde egressam,
& præ dolore exclamantem, gladio percussit. Quod
cùm à se factum *Mohammedi* retulisset, Hæc (inquit
ille) erat *AlVæa*, jam non amplius in sæculum co-
lenda. Hæc inter ceteros refert *AlFirazabadius* de
Idoli, & *يدولين* excidio in *Kamuso*, sive Oceano suo,
ad vocem *حز*, qui tamen in themate *بس* à *Zohairo*
quo iam, & domum *Boss* dirutam & *Dhalemum*, qui
eandem ad peregrinos à *Meccha* visenda averten-
dos, & *Caaba* famam ininuendam, dedicaverat, è me-
dio sublatum tradit. Quod ad nominis originem, à
potentiâ illi inditum, formæ est foemininæ ab *عز* quod
robore supra alios excellentem denotat, quasi summè
potentem, aut potentissimam dicas, quare & inter Dei
nomina apud Arabes *العزیز* *AlAziz*, i. e. expli-
cante *Ebnol' Athir* *لا يغلب* *القوي الذي*, i. e. *الغالب*
Qui omnes potentiâ operat, nec à quoquam supe-
ratur, à themate Hebrais noto. Jam verò *مناب* *Ma-*
nab (seu *Menesh*, ut in versione Alcorani Latina,
Nomen erat (inquit *AlFauharis*) Idoli quod * a
tribubus *Hodailo*, & *Ghoziah*, inter *Meccham* & *Me-*
dinam colebatur. Idolum hoc *صخرة* i. e. *Petram*, seu
Saxum vocant *Alzamachsharius* & *AlBidawius*, à tri-
bubus modò indicatis, & (ut alii) à *Thakiso* cultum,
donec tandem anno *Hijra* octavo (qui multis Ara-

An. Hejr.
8° v.

Allannab.

قطعا

Alzamach,

& *AlBid.*

احرقها

AlFauhar.

& *AlFir.*

* Ab *Anso*
& *Chosrajo*
(ut *Sharest.*
& *Abulf.*)
aliisque

من دان
يدونه
qui ejusdem
erant religi-
onis, ut au-
ther libri
Moslatref.

bum Idolis fatalis fuit, referente *AlJannabio*) à *Saa-*
do quodam demolitum fuerit. Nominis ratio duplex
 affertur, quarum prima deduci illud vult à verbo
 فلي Flure, ob victimarum sanguinem apud ipsum
 effusum, teste *AlZamachshario*, vel (ut *AlBidawim*) eâ
 notione quâ idem valet ac قطع S. indere, quòd jugula-
 rentur coram eo victimæ. 2da Illud petit à نوى Naw,
 quod stellas, quas in pluviis efficiendis vim habere
 putant indigitat, quòd scil. precibus coram eo fuis
 benigniorem stellarum istarum influxum elici, &
 pluvias tempestivas impetrari crederent. Conferri
 cum hac Idoli istius appellatione poterit vox מני
 Meni, quæ *Isaia* lxxv. 11. occurrit, & Interpretes
 SS= Scripturæ adhuc dubios tenuit. Verbis textus
 appositus, melius de iis quæ dicturi sumus judicabitur.
 Sic ergò se habent העורכים לנר שלחן והממלאים
 למני מסכה, quæ juxta interlinearem *Pagnini* versi-
 onem sonant ad verbum, *Parantes Fovi mensam, &*
implentes Meni libamen. Vulgat. *Qui ponitis fortuna*
mensam, & libatis super eam. Tremel: *Qui instruitis*
turma illi mensam, quisque impletis Numeris illis libamen.
 Hic ut genuinus vocis מני sensus habeatur, ad linguæ
 Arabica usum recurrendum statuunt Docti, unanimi
 ferè consensu: quid ni & מני (ne majori, dicam)
 ratione inde de *Meni* judicandum? esse sc. propri-
 um Idoli nomen. Quod de libatione illi fusâ dicitur,
 satis convenit cum eorum sententia, qui מני *Manna*
 nomen inditum à fundendi notione autumant, & pul-
 chra est in iis, quæ proximè sequuntur allusio ומניתי
 אתכם לחרב *Et numerabo vos gladio; jugulandos sc.*
 seu ut effundatur sanguis vester. Quòd si, (ut vult
R. Moses, referente *Aben Ezra*. & cum secutus *David*
Kimchi)

Kimchi) stellæ, seu constellationis nomen sit, vel etiam
 am stellas seu constellationes plures complectatur,
 idem erit prorsus *ميم* *Mimi*, quod *منارة* *Manah*, illis
 qui nominis originem à *نور* *stellam*, sive *constellatio-*
nem, cuius vi excitatur pluvia, denotante, petunt.
 والله اعلم. Eadem ratione quâ nomen obtinuit
 Idolum hoc a *fuso* victimarum sanguine, appellatur
 etiam locus quidam *مني* *Mena*, ubi Sacrificia sua &
 hodie mastant peregrini *Meccam* visentes. His quæ
 è *Suratol Nojm* habuimus, addi possunt & alia è
Suratâ Noe, Arabum Idola, qualia sunt *ون* *Wadd*,
سواع *Sawa*, *يغوث* *Yaguth*, *يعوق* *Yauk*, *نسر* *Nasr*.
 Fuisse hæc idola antiquitus culta etiam ante diluvi-
 um, postea vero ab Arabibus recepta, & pro Sacris
 habita. *Waddum* scil. à tribu *Calb.* in *a Daumatol*
Jandal. *Sawaum* ab *Hamadano*, vel ut alii ab *Hôdaïlo*,
 in loco dicto *Robat*, *Yaguthum* à *Medhajo*, & aliisque
Tamanensum tribubus, *Yaukum* à *Morado* (vel juxta
 alios *Hamadano*) *Nasrum* ab *Hamyar*, & seu *Dul Ca-*
laab in regione *Hamyar* referunt *Al Zamachsharius*, &
Al Bidawius, &c. Fuisse autem nomina victorum pie-
 tate insignium, quorum eam memoriam charam
 haberent sui, diaboli astu inductos fuisse, ut ipsorum
 effigies honoris gratiâ ob oculos ponerent, hunc ho-
 norem illis adhibitum posteros ipsorum in cultum
 Deo debitum mutasse, atque ita ad Idololatriam de-
 lapsos. Coluisse autem Arabes *Waddum* Viri, *Sawaum*
 mulieris, *Yaguthum* Leonis, *Yaukum* Equi *Nasrum*
 Aquilæ, (quæ & nominis significatio) specie. His
 contentante uidere est apud *Abrahamem* *Al Firau-*
zabulum in *Orcano* *Sao*, ad *Themata* *سواع* & *وون*
Sawaum scil. Idolum fuisse antediluvianum, quod
 postquam

• *Allanhar.*
 & *Sharest.*
 • Idem ut &
Al Firau-
 & *Safodin.*
 • *Sharestan.*
 • *Allanhar.*
 • *Allaub.* &
Sharest.

postquam aquis obrutum diu latuisset, à Diabolo detectum, colendum sibi sumplerint *Hodailenses*, & peregrinationibus religionis ergò institutis subinde viserint. *Tankum* Viri pii nomen fuisse cujus obitum cum agrè ferrent sui, Diabolum specie humanâ illis se ingerentem, opem suam ad illius similitudinem ad vivum exprimendum pollicitum, quam in Templorum suorum adytis positam subinde inter orandum respiciendo, desideria sua delinirent, quem honorem cum ipsi (*Tankose*.) & septem aliis de se bene meritis præstitissent, eò tandem rem processisse ut divinus à posteritate illis honos tribueretur, & pro Idolis statux in memoriam ipsorum effectæ haberentur. Ita factum ut *Tankus* iste quisquis fuerit, sicut verbi عاق *Aka* (quod impedire, avertere, cohibere denotat) futurum nominis sono refert, ita rei veritate factus sit talis qui يعوق الناس عن الخير i. e. *Homines à bono impediret*, seu averteret: at non æquè *Tagnib* nominis sui sonum re exprimit cum غاث ا يغوث *Gatha*, quod est auxiliari, opem ferre, dicatur. Quòd si adeò antiqua fuerint, ac perhibens, hæc Idola, non est temere de nominis ratione statuendum, imò, nec si nomina verè Arabica origine fuerint, nisi præeuntibus *Arabum* Grammaticis, cum tot sint olim imposita ob causas علمتها العرب i. e. *quæ Arabibus olim nota, nobis ignota*, ut regebat *Isallaloddinus Assouyius*, iis qui omnium rationem reddi postulant, præsertim cum tanta linguæ pars in desuetudinem abierit. Quòd ad originem autem cultus simulachris adhibiti, in hoc omnes ferè conspirant, illam à majorum erga Vitorum meritis insignium memoriam & honorem curâ, posteris non intellectâ,

intellectâ, fluxisse, accedente Diaboli astu, cum, ut loquitur *Georgius Ebnol' Amdî*, كدتهم الشياطين *i. e. alloquerentur eos è stâniis quas colerent Dæmonia*, atque ita ad cultum sibi deferendum adigerent. Quâ in sententiâ illis cum aliis convenire, patet ex iis quæ *Nobilissimus & Doctissimus Seldenus* in cap. 3. *Prolegom. ad Syntagma de Diis Syriis*, observavit. Non minima autem pars honoris ab *Arabibus* Idolis istis delati, videri possit, quod eorum se nominibus appellari, atque inter cultores numerari, gloriæ loco ducerent. in se nomina apud ipsos عبد واد *Abd Wad. di, i. e. Servus Waddi*, عبد يغوث *Abd Yaguth, i. e. servus Yaguthi*, عبد مناه *Abd Manah, i. e. Servus Mana*, عبد وzza *Abd Wzza, i. e. Servus Wzza, &c.* Hactenus *Alcorani* dum secuti sumus in Idololâtricis *Arabum* cultibus eruendis. aliorum apud alios *Authores* mentionem reperimus, ac primò هبل *Hobal*, qui اعظم أصنامهم *i. e. Maximum, seu præcipuum Idolorum* ab iis cultorum, apud *Sharestanum & Abul Fedam* audit. Positus erat *Hobal*, referentibus iisdem على ظهر الكعبة *i. e. ad posteriorem, seu exteriorem Caaba parsem*, ut alii, in ipsâ *Caabâ*. في جوفه *i. e. in interiore ejus parte*, secundum *Authorem* libri *Mostatref, & Safoddânum*, qui alia fuisse illis simulachra ait في جوف الكعبة *i. e. in ipsa Caaba*, alia حولها *Circaeam*, quorum omnium princeps erat *Hobal*; primario ergo loco collocandus. Idolum autem hoc, unde *Arabibus* fuerit ut sciamus, tradunt *Amrum Lohaii* filium, cum *Betkam Syria* urbem profectus ritus Incolarum Idololâtricos animadvertisset, eorūque ab ipsis rationem percontatus, hoc responsum tulisset, se Idolorum istorum beneficio, opem cum ope, pluviâ cum pluvâ

v. & Iannab.
An. Hojr.
8°

* i. e. Lapide
Akik rubro.

وغيرهم
aliorumque
Allannab.
صورالاذنبا
i. e. figuras
prophetarum.
Camel.

pluviâ indigerent, consequi, ab illis ut sibi Idolum colendum traderent petiisse, acceptumque Hobalum secum reporrâsse, atque in Gaabâ Arabibus colendum statuisse. Quam pulchrè convenit figmento isti nomen suum, ut sit ^{הבאל} Vanitas. Quod si cum nomine suo ad Arabes transferit, erat forsitan illis à quibus murnatum sumpserunt ^{הבאל} Habbal, vel ^{הבאל} Habbal ^{הבאל}. Arabibus aliàs nomen hoc à themate ^{הבאל} deductum, obasum, Grandem, vel & etatè provectam sonabit: at apud ipsos nominis impositi rationem nondum reperimus. Statua (referente Saffoddino.) erat ex ^{حقيف احمر}, effigie hominis, cui dextra amputata, quam ei iacturam ut resarcirent, Koraishtæ auream substituerunt. & (ni exemplaris non satis fidi mendo fallar) septem sagittas manibus tenebat, verba sunt ^{سبعة عشرين} و القداح وهي, Quæ (si rectè legatur ^{القداح} quod Sagittas nondum alis ^{في} spiculis instructas denotat,) quid aliud sonant quàm, Et Sagitta quæ numero septem, inter manus ejus (i. e. coram eo) vel in manibus ejus. Verum nec de lectione, nec de sensu multum dubitare sinit quod apud *Abul Fedam* aliòsque legimus, *Mohammedem* sc. expugnatâ Mecedhâ, anno à fuga octavo, *Gaabam* ingressum reperisse ibi ^{الشجرى على صور} الملائكة وصورة ابراهيم وفي يده الزلام يستقسم بها فقال قاتلهم الله جعلوا شيخنا يستقسم بالزلام ما شان ابراهيم والزلام ثم امر بتلك الصور فطمست. i. e. Effigies formâ * Angelorum, & figuram Abrahami manu sua sagittas ad sortitionem apas tenentis, [iisque visis] dixisse. Perast illos Deus. Senem nostrum sagittis sortientem finxerunt. Quid Abrahamo

Ham cum sortibus? Jussu ergo ejus detecta sunt figura
 ista. Addunt *Ebnol-Ashir* in قسم & *Alfannabius*,
Abrahamo comitem, *Ismaelem* ^{إسماعيل}; sc. manibus
 tenentem ^{الارلام} i. e. *Sagittas* ^{الارلام}; idem prorsus
 quod ^{القراح}, quas *Hobalum* manibus gestasse tra-
 dit *Safioddinus*. Synonyma enim planè sunt apud A-
 rabes hæc vocabula, & quorum alterum alteri ex-
 plicando inservit. ^{الارلام هي القراح} *Al-Azlam*
 sunt *Al-Kedah*, inquit *Ebnol-Ashir*, i. e. Sagittæ,
 quibus fortiebantur. Sagitta enim (teste eodem)
 cum primò excinditur, appellatur ^{قطع}, cum lævi-
 gata fuerit ^{برى}, cum directa ^{قوح}, ubi demum alis &
 spiculo instructa ^{سهم}. Est ergo ^{القوح} cujus plurale
^{القارح}, propriè *Sagitta nondum alata*: idem etiam
^{الارلام} cujus plurale ^{الارلام} docente *Al-Firauzabadio*.
^{الارلام} (inquit ille) est ^{ريش على} i. e. *Sagitta*
alis carens. His (ut videtur) cum ad fortiendum plæ-
 rumque uterentur, obtinuit ut ad sortes significan-
 cas usurpentur, uti & ^{سهم} etiam quod propriè ta-
 men (ut vidimus) *Sagittas quibus ultima* ^{τὸ βελονή},
manus imposita est, denorat. de *Arabum* sortitioni-
 bus, & per sortes divinandi more, in sequentibus plu-
 ra volente Deo. Cum autem eadem jam insignia
 gestantes *Hobalum* & *Abrahamum* habeamus, quid si
 & unum eundemque eos fuisse suspicemur? Opti-
 mè quadrabit hæc conjectura cum *Safioddini* alio-
 rumque qui *Hobalum* in ipso *Geaba* adyto collocant,
 sententiâ: at contrarium suadent qui *Hobalum* foras,
Abrahamum intus positum asserunt, nisi ab iisdem
 sortium insignibus, cujus statuam extra *Caabam*, e-
 jusdem effigiem intra eam depictam fuisse putemus.
 Certè & statua illa juxta ^{مقام ابراهيم} i. e. *Abraha-*

mi ~~concordos~~ posita dicitur, apud *Alfannabium*. Sed non sunt hæc tanti ut de iis inter se componendis solliciti simus. Ut verò intus *Abrahamus* multis Angelorum, & Prophetarum (ut *Ali Ebnol Athir*) imaginibus stipatus fuit, ita & foris *Hobalus* magno statuarum satellitio, quæ forsan minorum gentium numina. Erant (inquit *Alfannabius*) حول البيت i.e. *Idola ter domum* i.e. *Gaaba* صنم وستون وثلثماية i.e. *Idola sexaginta*, quorum maximum fuit *Hobal*; adeo ut *Arabibus* singulis diebus singula si liberet, numina invocare liceret, aut singulos non solum mensium suorum (ut solent Persæ ab Angelis) sed totius anni dies ab Idolis denominare. Hæc omnia *Mohammedis* inter transeundum, nutu in terram prostrata, decidisse tradit. Iisdem accensenda & كسرها بيده ثم i.e. *Columba lignea*, quam in *Gaaba* repertam (referente eodem) ثم i.e. *manu suâ fregit Mohammedes* & abjecit; nec فوق صنم خراعة i.e. *Chozaensium Idolam* quod i.e. *supra Gaabam* positum ut dejiceret *Ali*, illi *Mohammedem* ipsum humeros suos supposuisse ferunt. Sed perierunt ista, prout merita sunt, cum nominibus suis omnia. Inter ea quorum supersunt nomina, maximæ sunt post *Hobalum* notæ *Asafi* و نايلة *Nayela* simulachra, quorum unâ cum *Hobalo* allatorum, unum in *Safa*, alterum in *Merwab* posuisse fertur idem *Amrus* eaque ut colerent & ad Deum mediatoribus uterentur, popularibus suis persuasisse. Tradunt autem *Asafum* sub viri, *Nayelam* sub foeminæ imagine cultum fuisse; ac fuisse quidem *Asaphum Amri* cujusdam filium, *Nayelam Sabali* filiam,

v. & *Ali Ebnol Athir* in *Camel*.

Mohamm.
Ebnol Abdolahi.

والشارالي
صنم منها
في وجهه
الا وقع
لقفا
Alfannab.

وكان من
قوارير
وصفر

i.e. Eratque
e vasis vitre-
is & ære co-
fectum.

filiam *Forhamidas*, qui cum ob stuprum in *Caaba* commissum à Deo in lapides conversi essent, à *Koraischitis* hoc sceleris pretium tulerunt, ut pro Diis haberentur. Idola hæc ab *Amro* dedicata imperante *Persis Saburo*, seu *Sapore Dil' Ectaf*, ac demum sub *Mohammede* novæ sectæ conditore, abolita asserit *Sharestanius*; quem tamen eo erroris arguit *Abul Feda* quod *Amrus* cultus Idololatriæ author, multis ante *Saporem* etiam primum qui *Dil' Ectaso* multo antiquior, sæculis floruerit. Atque hæc præcipue apud *Arabes* famæ Idola. Alia se inter legendum offerunt nomine tenus, non pauca. Ex his سعد *Saad*, à *Bani Malcan*, *Ebn Cannana* cultus, teste *Sharestanio*, &c. de cujus numine rectius quàm populares suos judicasse apud ipsos Poëtam, patet ex hoc ipsius carmine.

Allanhar.
Al Firanz.
Safoddin.

اتينا الي سعد ليجمع شملنا،
فشتتنا سعد فلا نحن من سعد
وهل سعد الا صخرة بتنوفة،
من الارض لا تدعوا لغى ولا رشد.

i. e. *Venimus ad Saadum ut res nostras colligeret,*
At disperfit nos Saadus, nec sumus nos à Saado:
Quid enim aliud est Saadus quam Petra in deserto;
Et terrâ, quæ nec ad falsum nec ad verum invitat?

Juxta thematis rationem, prosperitatem sonat nomen, cum tamen, ut rectè censuit Poëta, cultoribus suis non nisi miseriæ causa fuerit. Fuisse autem Idolum hoc صخرة طويلة i. e. *Petram* seu *Saxum oblongum* ad *littus جدة Jodda* testatur *Safoddinus* ab eodem themate سعيدة *Saidah*, nomen fuisse domûs ad quam peregrinationes instituere soliti *Arabes* testantur,

idem & *AlFirazabadus*. ab iisdem etiam *سعر*
Sairum nomen Idoli fuisse discimus, quod *Sairum*,
 nomine alius ignem denotante, vocat *Alfanbarius*, ac
 tribui *Ana* peculiare fuisse refert, quam sententi-
 am Poëtæ nescio cujus autoritate confirmans, hoc
 ipsius dictum laudat.

v. *Alfanbar*.
 in *سعر*
 in *عوض*
 in *مور*

حلفت بما يراى حول عوض
 وادصاب تركن لى سعر

Juravi per sanguinem fluentem circa Audum,
Et per statuas quæ relicte sunt apud Affairum.

ubi & alterius Idoli nomen occurrit, *عوض* Audi sc.
faculo (testantibus eodem & *AlFirazabadio*) cogno-
 minis, quod apud tribum *Beer Wayeli* posteros fa-
 crum. *انصاب* autem in dicto Poëtæ vel *statuas* red-
 dere licet, vel hoc loco, potius *lapides* circa *idolæ*
 positos, super quibus mactabantur victimæ. Utrum-
 que enim denotare vocem, docet nos *AlFirazaba-*
dus, qui cum *عصب* esse dixisset, quicquid pro Deo
 colendum erigitur, scil. *Idolum*, *Statuam*, addit &
انصاب fuisse *lapides* circa *Caabam* positos super quibus
sacrificarent *لغير الله تعالى* i.e. aliis quam Deo aliis-
 simo. Clarius adhuc *Safioddinus* *الانصاب*
المنصوبة للعبادة وحجارة كانوا انتصبونها
عليها i.e. *Alnosb* significat *Statuas* positas
 ad cultum, item *lapides* quos posuerunt ut super ipsis sa-
 crificia mactarent *Idolis*. inde dictum cujusdam san-
 guine se perfusum autumantis, *كأنى عصب احمر*
 i.e. ac si essem lapis rubens, explicat *Ebnol Athir*,
كالعصب الاحمر بدم الزبادج i.e. *instar lapidis ru-*
bentis sanguine victimarum. quo dicto vel ad lapides
 super

super quibus jugularentur victimæ, alludi potest, vel ad ipsum Idolum. nam & ea * sanguine victimarum oblinere solitos docet *Sharestanus*, accessurum inde opibus suis incrementum sperantes. Porro *Nasb*, vel *Nosb*, ut & literis & sensu cum מצבה & נציב convenit, ira significatione optimè respondet voci *Hebraica* נציב cum utrumque, & *Idolum* denotet & *Molestiam*, seu dolorem البلاء i. e. *malum* & *miseriam*, quæ cultoribus suis abunde creant.

His addi possunt & alia ejusmodi terribula, qualia *Alsharek* الشارق, à quo cognominatus عبد الشارق *Abdol Sharek*, filius *Abdil Uzze*, q. d. *Cultor Shareki* & *Manaf* مناف, à quo عبد مناف *Abd Manaf*, q. d. *Cultor Manasi*, cui & filius عبد شمس *Abd Shams*, i. e. *Cultor Solis*. Ita enim الشمس السما i. e. à *Sole* qui in cælis luget dictum monet *Alfiranzabadius*, quod cum sc. colerent è quibus illuc oriundus: cum tamen aliàs شمس *Shams* nomen fuisse * *Idoli* antiquitus culti doceat idem, quod *Safioddinus* شمس * *Shoms* vocat, cui sanum apud *Bani Tamim* dedicatum. Num *Solis* forsitan effigies? Eidem *Abdol Manaf* frater (ut vidimus) & tribus pater, عبد النار *Abdol Dar* دار, Idolo: ab eodem themate دوار *Dovar* & *Caaba* & *Idoli* nomen apud *Alfiranzabadium*. In serie regum *Forbamidarum* عبد ياليل *Abd Yalil*, & عبد مدان *Abd Madan*, habuimus, illum ab ياليل *Yalilo*, hunc à مدان *Madan* Idolis. *Awal*, ut idolum tribubus *Beer* & *Taglab* peculiare memorat *Alfiranzabadius*, دال ذو الكفين *Dal* ut tribui *Daus*, (quem *Safioddinus*, *Cassain*, onisso *Da* vocat) باجر *Bajar* vel *Bajer*, ab *Az* densibus cultum perhibent idem & *Ebnol Athir*. الأقصر *Alokaisar*,

* كانوا
ان اذبحوا
للإصنام
لظهورها
ذن ما الهدا
يايلتمسون
بذل لك
الزيانة
في أموالهم

AlFiraz

v. sup. p. 50.
& 51. quod
& 4^{ti} regum
Tamaneus.
nom. p. 57.
صنم قديم

* بضم اواة

Abd Yalil f.
عبد كلال
Abd Colali.
AlFiraz,

AlOkaisar, eidem Idoli nomen quod في مشارق الشام i. e. in orientali Syria *Damascena* plaga positum à tribu non una cultum refert *Safioddinus*. *Bag*, a quo (ut quibuldam, teste *AbulFeda* videtur) urbs *Bagdad* nomen cepit, ut *Persicè Bag dedit*, seu *Bagi donum* sonet, *Persarum* seu *Indorum*, à quibus oriundus *Ennabius* iste qui hoc nomen imposuit, potius quam *Arabum* Idolum fuisse puto. يعبدون في الشرق inquit, i. in Oriente illud colebant. Idoli à *Bani Salim* culti, ac à *Gawio Ebn AbdolVaze* ipsius ædituo pro merito suo tractari, nomen licet non expresserit *AlFirazabadus*, non indigna tamen sunt memoratu quæ narrat. Spectante sc. ædituo, sed officii sui (ut videtur, negligentiore, accurrentes vulpeculæ duæ Idoli consensu caput urinâ conspurcârunt. ille indignum cultu suo Dominum ratus, qui hæc inultus pateretur, in hæc verba prorupit,

أرب يبول العلبيان براهة
لقد ذلت من بالت علمة تعالبي ❖

i. e. Num ille Dominus est, super cujus caput mingunt vulpes?

Certè vilis est super quem minxerint vulpes.

O *Solaimenses*, certè nec obest hic nec prodest, nec largitur, nec impedit, correptumque Idolum confregit. Contigit hoc post *Mahammedem* natum, qui in boni facti memoriam nomen ejus غاوى بن عبد العزى *Gawi Ebn Abdilazza*, i. e. "Errans filius cultoris" *Vaze*, magis fausto, sc. راشد بن عبد ربه *Rashed Ebn Abd Rabbehi*, i. e. *Orthodoxus filius cultoris Domini sui*, commutavit. Nec magis injurii erga Deum suum *Banu Hanifa*, seu *Hanifide*, quos Idolum è massa quâdam confectum

confectum quod diu coluissent, annonæ tandem caritate oppressos devorasse, referunt *AlFauharius* & *Author libri المستطرف*, ut, qui non aliter posset, vel sic eos pasceret. de quorum facto sic Poëta ab *Al. Fauharis* laudatus,

* in voce
تبع

أكلت حنيفة ربها من التقم والمجاعة
لم يحذروا من ردهم سو العواقب والتباعة

i.e. *Comedit Tribus Hanifa Dominum suum pra annonæ caritate & fame,*

Non timuerunt à Domino suo, malum pena & vindictæ.

الخلاصة *Dul'Chalasah*, vel juxta alios *Dul'Cholosah*, (referentibus *AlFauharis*, & *AlFiranzabadis*) † domus erat apud tribum *Chathaam* quæ الكعبة اليمنية id est, *AlCaaba Yamanensis* vocabatur, in qua Idolum erat الخلاصة *AlChalasah* dictum. بيت أصنام i.e. *Domum Idolorum* vocat *Safoddin*, quasi plura in eo collocata essent simulachra, quæ ab aliis etiam * præter *Chathaamenses* culta tradit. Diruta demum anno *Hejra* decimo (uti & narrat *AlFannabius*) à *Jariro* quodam eum in finem à *Mohammed* missio. Inaudita forsan *Græcis* & *Latinis* hæc nomina, at non ita الشرا هو *Dushshara* qui à *Dausensibus* cultus. Neque enim alius hic quam (ut rectè mihi observasse videtur *Clarissimus* vir *Sam. Bochartus*) *Dausens* quem scriptores *Græci* & *Latini*, *Arabum* Deum perhibent. Suidam qui Deum *Martem* interpretatur quasi ex *āns* & *šeds* compositâ voce, hallucinatum esse monet *Nobilissimus* & *Doctissimus* *Seldenus*, nomen originis *Arabica* esse, non *Græca*, ac *Dus-*

† 4^{or} à *Meccha* stationibus *Safodd.* Contendunt alii ipsum Idolum *Dul'Chalasah*, vocatum, *Ebnol Athir.* * Sic et *Ebn. Athir.* *Jeil.* à *Daus.* & *Bajilab.* &c.

Bacchus πυ
πυνος.

* In Hist.

Egypt.

* Afferit Di.

od. l. 3. Bac-

chum fuisse

τοῦ ἡλίου τοῦ τῆ

παύου διαποροῦ

&c.

* Denotat a-

lias Rei ali-

cui instare,

& strenuè a-

gere. Al Fir.

& Ebnol

Athir.

† Bacchus

primus eme-

re & vende-

re instituit.

ذو بدعي

صاحب

Alfaubar.

اول من

غني

باليمن

i. e. primus

qui cecinit.

in Yaman.

sarem Bacchum esse non Martem. Quid ergo apud Arabes sonat? Num Splendidum vel Coruscantem? à quâ verbi شرا significatione nomen sortitum Splendidum Jovis sidus, docet * Al Makrizius. dictum enim (مشتري Moshtari مشتري i. e. Ob * pulchritudinem suam, كانه اشترى الحسن لنفسه i. e. Ac si sibi pulchritudinem emisset, ac propriam vendicasset. Satis frigide. quin potius à (اشترى & شري) quod juxta Alfaubarium & Ebnol Athir, Coruscare, * inter alia significat. aliam etiam nominis rationem addit, (لانه نجم الشرا والبيع i. e. Quod Stella sit qua† emptioni & venditioni praest. Et num ita Deus iste apud illos? aut potius à شرا Shara quod loci nomen, dictum putemus, quasi Dominus Shara? quam notionem Du vel Dy apud Arabes habere notissimum est, eâque nominum seu cognominum compositio- nem frequenter ingredi. Unde inter Reges Yama- nenses, qui (أدوا اليمن Adwaol'Yaman appellantur, i. e. Reges Yaman, quorum nomen à Du (& in obliquo Di,) incipit. quorum exempli gratiâ, sex enume- rat Alfaubarius, sc. (ذو يزن Du Ya'zan (à valle Ya- zan, cujus Dominus erat, teste Saftoddino denomi- natus) 2 (ذو جدن Du Iadan. * qui primus can- tando apud Yamanenses excelluit teste Al Firauza- badio. v. p. 62. 3 (ذو نواس Du Nowas, ibidem. 4 (ذو فاهش Du Fayesh, à valle Fayesh quam sibi peculiarem habuit, ut vult Al Firauzabadius. 5 (ذو اصبح Du Asbah. 6 (ذو الكلاع Dul Colaa. duos hoc nomine appellatos refert Al Firauzabadius (الاصغر & الاكبر i. e. Majorem & Minorem, di- ctos autem quod apud eos congregatæ Hamyarum tribus

tribus foedera inierint, quod inter hujus thematis significatus numeratur. Horum nonnullos in Regum *Hamyarenſium* ſerie, una cum aliis habuimus. De cæteris, quorum nulla ibi mentio, idem (uti jam antea monuimus) ſtatuendum videtur, quod de *و روین Du Roain*, alio item non obſcuræ apud *Tamanenſes* famæ *Domino*, (cui nomen dedit vel mons vel arx quam in monte munitam habuit) aliſque innuit *Allannabius*; ideò ab Hiſtoricis dum eorum qui illis olim regionibus imperarunt, catalogos contexant, omiſſos, quod de eorum ætate numero, & rebus geſtis nihil certi definire audeant. Ex his autem quæ dicta ſunt de vocis *و* in compoſitione nominum & agnominum uſu conſtat. Jam verò, quod ad *و شری* vel *شرا Shara*, nomen eſt loci non unius: ita appellatur *Via* quædam in *Salma* *كثير الاسد* i. e. *Leonibus infeſta*; ita *Mons* quidam in *Najd*, nec non alius in *Tahama* *موصوف بكثرة السباع* i. e. *ferarum* (Leonum, puta, Tigrium, &c. qualibus vehi *Bacchum* fingunt) *copiâ celebris*; ita & *Vallis* quædam inter *Cabcab* & *Naaman*, unius noctis itinere ab *Arafa* diſtans, nec non locus juxta *Meccam*, referente *Safioddino*, qui dum loca hæc enumerat, addit *و الشرى* *Duſſhara* Idolum fuiſſe *Dauſenſium*, & (ſecundum alios) alterum etiam apud *Bani Hareth* *Azdenſes*. Erit ergò *Dyſares*, quem *Arabum* Deum perhibent, *و الشرى* *Duſſhara*, i. e. *Dominus Shara* atque idem (inquiunt) illi qui *Græcis* *Διόνυς*. at unde apud *Græcos* hoc illi nomen? Vox erit hybrida ſi *Diodori* ſententiam amplectamur ex *و* & *Nyſa Arabie* ſive *Ægypti Arabie* vicinâ urbe, apud quam *Bacchus* à *Nymphis* educatus, conſtata. At

و روین
حصن ل
او جبل
فیه حصن
i. e. *Ronin*,
arx illi fuit,
vel mons in
quo fuit arx.
AlFiran,
& v. *Safiod*.
& *Allaub*,
Allaubar. &
AlEiraur.
Safioddin.

cur non & hæc purè Arabica, ut *Dominum Nyse* sonet? Quo modo autem *Nyssa* ab *Arabibus* olim scripta fuerit non habeo quod statuam. نوسا inter *Arabia* urbes recentioribus notas nondum reperi, ita appellatam *Egypti* provinciam quandam refert *Safioddinus*, eandem quæ & سمون audit, diversam tamen statuit Author libri شيف الزهار & *Pagos 21* tantum continere, cum *Samannud 128* contineat نواس *Nawas* apud *Safioddinum* est حصون الجين i. e. *E Castellis Tamani*. apud *AlFiraubadium* in *Kamuso* suo, reperimus النواسي seu *Nowasenses* appellari, speciem quandam uvarum præstantissimarum in سارة *Sarah* * qui teste *Safioddino*, *Montium Hejaz* altissimus, uvis & sacchari cannis abundans) quæ tamen num à loco aliquo vel aliunde sic dictæ, nihil monet. Inter Reges *Tamanenses* unum habuimus nomine نواس Dy *Nawas*, quod si Διόνυσος *Græcè* efferatur propius aberit à sono, quam quæ ab una in alteram istarum linguarum translata sunt, non pauca. Sed ne incerta sectemur, cum ab omnibus pro concessio habeatur *Nysam Arabia* urbem fuisse in qua educatus à Nymphis *Bacchus*, olim notam licet nobis jam incognitam, atque ab ea denominari cum quod ad posteriorem nominis partem magnis Authoribus placeat, quod contenderim hoc est, non minùs probabiliter priorem ejus partem *Arabum* دن Du, vel in id obliquo دنى, statui. sed qui *Arabibus* debet ut *Nyssa* Dominus audiat unde Βακχος nuncupatus? si ab incondita *Bacchantium* vociferatione, ut *Eustathio* placet, annon & hîc *Arabiffantes* ejus cultores habeamus judicent, qui audierint بَخ بَخ *Bacche Bacche* quod planè est.

* Num. forf.
is qui apud
Stephanum
Byzantinum.
Διονυσίου, πομπή
λός & κορυφή
ὑπὸ πλοῦτι τῆς
Ἀραβίας.

'Εὐδοὶ ἐὐδοὶ vel ἐὐδοὶ βαύχα, ab *Arabibus* ingeminari, cū rem aliquam laudibus efferant, vel admirabundi exclament, & *بح* *Baccha Grandem, Magnum, praeclarum esse*, denotare. ut & hoc etiam *Bacchi* nomen ab *Arabibus* ad *Græcos* unā cum ipsius cultu transmissum videatur, qui tamen aliis apud ipsos *Arabes* nominibus, notior. *Dysaris* (ut vidimus) & *Ourotalti*, vel potius *Ourotali* sublata *T. 'Ορομάζουσι δὲ τὴν μὲν Διόνυσον 'Ουροτάλ τὴν δὲ 'Ουρατὶν Ἀλιλάτ.* *Bacchum* & *Uraniam* cum solos Deos esse arbitrentur *Arabes*, *Bacchum* appellant *Ourotal* [*Orotal*] & *Uraniam* *Alilat*. inquit *Herodotus*. Quid verò *'Ουροτάλ* sive (ut in * *MS. Bodleiana* legitur,) *ὄρατάλ Orotal*? Libens Doctissimi Viri *Sam. Bocharti* iudicium secutus, ut de vocabulo quod in usu esse desit, ἀπίχθ. Quod nisi audacis nimium esset conjecturæ pro ὄροτάλ sive ὄρατάλ, substituere ὀλατάλ, (ut literæ λ & ρ, faciliè commutabiles) omnia hæc expeditu essent facilia. Quid enim aliud esset ὀλατάλ, quam اللہ تعالیٰ *Olla taal* (si ut nunc olim pronuntiabant) i.e. *Deus excelsus, summus, vel supremus*. cui adjuncta vox * *Ἀλιλάτ*, i.e. *الالهة Alilaba* vel in plurali *الالهات Alilabat* i.e. *Dea* (quomodo. teste *Al Firauzabadio* & *Solem*, & *الهلال Alhelal*, i.e. *Lunam* & *نفس Nasrum* (ut addit *Jauh.*) aliâque quævis *Idola*, inter quæ *اللوات Allat*, & reliqua minorū gentiū numina, appellabant,) universam *Arabum Idololatriam* nobis ob oculos ponit & *Panthæum* reſerat. Habebant siquidem *'Αλιλάτ, Alilabat* Deas, minorum gentium Deos, & *Allah taal* ὀλατάλ *Deum supremum*. Illas Dei supremi filias (ut vidimus) statuebant, ac pro ipsis apud eum intercedere, adeoque divinum illis cultum deberi; sub Deo tamen summo, ut in-

* Et in altero
'Οροτάλατ.

* In M S.
Bibl. Bodl.
'Αλιλάτ, quasi
sine articulo
Elabat.

quit *Sharest*. scil. (ut de *Sabiis* idem asserit) *Idola ista Deos vel Deas* vocabant; at Deum verum, *Deum Deorum*: ista *Dominos*, illum *Dominum Dominorum*: adeoque cum se coram Deo sisterent atque eum laudibus celebrarent hac formâ usos tradit, لبيك اللهم لبيك لبيك لا شريك لك الا شريك هو لك
تملكه وما ملك i. e. *Cultui tuo me dedo, O Deus, Cultui tuo me dedo. Non est tibi socius, nisi socius quem tu possides & una quicquid ille possidet.* Quæ sic explicat *Ebnol Athir* ut per *Socium* denotetur *Idolum*, quod unâ cum victimis & donariis ipsi oblati ad Deum summum pertineret, non sui juris esset: quam inique tamen erga eum quem pro Deo supremo agnoscerent, etiam in iis quæ ad eum pertinere confiterentur, agebant, hinc patet quod in *Alcorano* cap. *Anaam*, Deus de eorum injustitia queribundus introducit his verbis وجعلوا لله ممانا من الاشرار والابغام فصيبا فقالوا هذا الله برعبهم وهذا لشركائنا فما كان لشركائهم فلا يصل الي الله وما كان لله فهو يصل الي شركائهم ما يحكمون i. e. *Et statuerunt Deo ex eo quod creavit de frugibus terra, & de pecore partem, dicentes, Hoc Dei est (juxta scil. ipsorum opinionem) & hoc sociorum nostrorum (quos sc. ei adjunximus) Quod autem ad socios istos pertinere volunt, ad Deum non pervenit, at quod Dei est, illud ad socios istos pervenit. Quam male judicant!* Ad hæc intelligenda atque illustranda faciunt quæ in libro نظم الدر i. e. *unionum compositio*. legimus, scil. *Arabes* priscos cum vel

agrum

agrum fererent, vel arbores plantarent, obductâ
 in medio lineâ locum in duas partes dividere solitos,
 quæ citra lineam essent Idolis suis dicantes, quæ ul-
 tra, Deo. Quod si ex iis quæ Idolis suis dicâssent,
 quicquam in partem Deo sacram decidisset, illud pro-
 tinus restituere, at si è parte Dei in eam quæ Idolis
 dicata, retinere; eodem modo si aqua quam in Ido-
 lorum portionem immisissent, perrupto canaliculo
 Dei partem irrigaret, obstruere, sin è contra, fluere si-
 nebant, dicentes, *Ea Dei rebus opus habere, Deum sibi*
sufficere. Quod si quis verba prout apud ipsum Au-
 thorem *rabicè* habentur, legere malit, sic se habent.
 واما اهل المدن والحراث فكادوا اذا حراثوا
 حراثا و غرسوا غرسا خطوا في وسطه خطا فقسّموه
 بين اثنين فقالوا ما دون هذا الخط لالهتهم
 وما وراءه لله فان سقط مما جعلوه لالهتهم شي
 فيما جعلوه لله ردوه وان سقط مما جعلوه لله
 فيما جعلوه لالهتهم اقروه و اذا ارسلوا الماء في
 الذي جعلوه لالهتهم فافتح في الذي
 سموه لله سدوه وان افتح من ذلك في هذا
 قالوا اقربكوه فانه فقير اليه ❦

Sic & *Bidavius* si quæ Deo dicata, magis opima
 essent, mutare solitos, non è contra, refert. Præ-
 ter ea quæ hætenus à nobis commemorata sunt pub-
 lici cultûs objecta, alia fuisse innumera à privatis
 culta, testis est Author libri المستطرف; scil. unum-
 quemque Patrem familias Deos sibi penates habu-
 isse quos ultimo omnium profecturus, & primò re-
 versus salutarer. Quo in genere censendus videtur
 الضمار *Al Demar*, apud *Al Firazabad*, quem Idolum
 fuisse

* sc. lib. Mo
statref. eadē
videre est apud
Allan.
ad an. Hej.
8°.

* حجر آمن
حجارة
الحرم
طافوا به
كطوافهم
بالكعبة

fuisse ait, عبد العباس بن مارداس ورسطة i. e. ab *Abbaso Ebn Mardas* & ipsius familia cultum: acceptum illud à patre suo *Mardaso* flammis tradidisse *Abbasum* refert *Sasioddinus*, ubi *Mohammedi* nomen dedisset. Primos lapidum apud *Arabes* cultores *Ismaelis* posteros statuit * author modò laudatus, eorum Idololatriam hinc originem traxisse, quòd cum jam crescente ipsorum numero adeo ut quæ *Meccham* circumjacet regio illos non caperet, in alias se conferre partes coacti sint, non proficisceretur quicumquam quin aliquos * è loci istius sacri lapidibus secū assumeret, quos ubicunque sedem figeret, depositos, * eodem modo quo *Caabam* solebat, circumiret: eo tandem deventum ut ipsorum posteri lapidem quemcunque aspectu pulchrum colerent, atque ita religionis quam ab *Ismaele* acceperant, obliti, in foedissimam ruerent Idololatriam. Ab *Alilebat*, seu multorum (ut loquuntur) Sociorum, ad unius *Ollotali*, non illius *Bacchi*, sed Dei supra omnia excelsi, rerum omnium conditoris cultum, *Arabes* suos revocavit *Mohammedes* ritibus licet Idololatricis retentis, adeo ut post introductum ab ipso *Islamismum* aliis potius nominibus quam Idololatriæ incusandi videntur. וטעיותם וטפשותם בדברים אחרים i. e. Error eorum, & stultitia eorum aliis in rebus consistit, (ut rectè *Maimonides*, in Epistola ad Profelytum religiosum, cujus verba ideo apposui, quod in codicibus impressis, edit. saltem *Buxi*. non reperiantur) non tam quòd falsa numina, quam quòd falsò verum colant. Idololatriæ noram quam ipsi Christianis falso inurere conantur, ut abstergerent, ipsos ejusdem criminis incusarunt nonnulli, sed calumniam

niam calumniæ reponere cum Christiano indignum sit, jure id fiat an injuria, non melius judicabimus quam si ea quorum nomine Idololatriæ rei peraguntur, simul congesta lectoris oculis subjiciamus. Ea prout in *Saracenicis à Sylburgio editis Euthymii* sc. &c. (neque enim aliorum nobis copia) hæc præcipuè sunt. *καβάρ* pro *Lucifero & Venere* positum, p. 1. & p. 85. ubi qui à *Saracenorum* dogmatibus ad fidem Christianam conversus fuerit, anathematizare docetur eos qui matutinum sidus sive *Luciferum & Venerem* adorant, quam *Arabum* linguâ, *καβάρ* (inquit) nominant. Idem p. 71. *καβάρ* effertur, ubi & hæc pro *Venerem* colentium precationis formula habetur, 'Αλλὰ, Ἀλλὰ ἐὰν καβάρ ἀλλὰ. p. 15. Adhærere eos asserit τῷ λίθῳ τῷ βραχθάν *Lapidi Bracthan*. Ibidem esse illis ait τὸ βακχάισμα ἐκ χαλυβῶν ἰδωλον. *Simulachrum Baccha Ismakech* dictum, quod ipse (*Mohammedes* sc. *μοῦσταφῆς* παρατήρημα) *Adoramen observationis* appellat, & ut miseri barbari adorarent præcepit. Ibid. ἡ δύο ὁ νόματα ἑρβαρα, τὸ τζιτσαφὰ ἡ μαρια, ἐκ τῶν σεβασμάτων ἢ λέγει τῷ θεῷ. i. e. sed & duo vocabula barbara *Tzitzapha*, & *Marua*, (p. 78. *Τραφὰ & Μαρυὰ*) ex iis in quibus Deus colitur esse dicit. p. 85. in medio domus precationis *Mache* jacere ait lapidem magnum *Veneris* effigiem in se habentem; honorari autem istum lapidem quasi *Abraham* super eo cum *Agare* coierit, aut Camelum ei alligaverit cum *Isacum* sacrificaturus erat.

Hæc præcipuè sunt quorum nomine *Mohammedis* sectatores Idololatriæ rei peraguntur. Quid verò de his statuendum sit, ubi *Arabice* expressa fuerint quæ *Euthymius* cæterique *Græci* protulerunt, melius patebit,

Pag. 82. τὸ
Βακχὰ ἢ τοῖς τὸ
Μάκα ἢ Μάκακ.
p. 82. παρατήρημα
τῆς τῷ παρὰ
τηρήματ.

tebit. *كبار* & *كبار* *Magnum* in lingua *Arabica* significare asserunt. Rectè. Illis enim *كبير* *Cabir*, & *كبار* *Cobar*, & in plural. *كبار* *Cebar*, *Magnus* dicitur. Eo autem titulo indigitari *Luciferum* & *Venerem* probatur ex illa precationis (ut loquitur *Auctor*) apud illos formula, 'الله' *Alla* 'الله' *Alla* 'الله' *Alla* ubi *الله* *Alla* *Deus*, *Deus*, sonare dicitur. Et hoc rectè, *الله* autem *Major*. At quis *Arabum* hoc nos docuerit? Si *Arabice* hæc omnia, ad sonum quam proximè fieri possit, efferantur, hæc erunt verba; *الله هو كبير الله* *Allah, Allah, kowa cobar allah*. i. e. *Deus, Deus, Ille Magnus, Deus*. at precatio illa quam expressam hic voluit, nihil aliud, puto, erit quam *الله كبير* i. e. *μεγαλυμενος*, seu *δοξολογία*, ista *Mohammedanorum* quam subinde inter precandum repetunt, & de cuius vel semel ex animi sententia prolatae efficaciam, mira prædicant, sc. *الله اكبر* *Allaho Acbar* (vel ut illi malè distinctis literis, *Allahoa cbar*, vel ut ab hominibus *Græcis* pronuntiari possit *cobar*) i. e. *Deus Maximus est*: quæ ingeminatâ quod primam *Lunæ* quæ *Menses* & *Annos* illis numerat, & *festâ* designat, *salutem*, superstitioni magis imputandum quam *Idololatriæ*, quasi jam *Luna* seu *Veneris* (quas promiscuè hoc in loco sumi observavit *Doctissimus Bochartus*) divinam ascribant potentiam. Proximo in loco ut ad ea verba quibus asseritur simulachrum illis esse *το βαρυχὸν ἰσμεαχ* dictum, accedamus, *το βαρυχὸν ἰσμεαχ*, *Arabicè* si proferas, quid erit aliud quam *بقة اسم* i. e. *Bacca* (seu *Becca*) nomen est *Masca* (seu *Mecca*, quomodo forsitan quærenti quid esset *بقة* *Bacca* responderit aliquis qui *Arabice* loqueretur. Melius ergo

p. 82. Βάκχῃ ἢ πρὶς Μάκχῃ ἢ Μάκχῃ. *Baccha, sive Make, aut Makech*, habetur, quod idem *προσκύπτουσα ἑστέρημα*, *Adoramen observationis*, vocatur pag. 14. & pag. 82. *προσκύπτειον*, &c. *Adoratorium observationis* (quâ periphrasi *Arabum* قبله *Keblab*, locum scil. ad quem inter orandum faciem conuertunt, qui non alius quam Templum *Meccanum* est) & quod in priori loco *εἰδωλον* in posteriori *δὲ καὶ προσδύχῃ*, *Domus orationis*, appellatur, quam ab *Abrahamo* & *Ismaele* structam fingunt. Sciendum ergò quid de مكة dicant *Arabes*: esse scil. nomen τῆς مكة *Mecca*, inde illi inditum quod tanta sit illuc religionis prætextu confluentium turba, ut se mutuo impellant & premant, quæ inter cæteras verbi مكة notionem est, sunt qui loci propriè *Becca* dicti limites non ultra illum in quo *προσκύπτειον* illud structum sit, proferant, quod extra illum est dici *Mecca*, testibus *Ebnol Athir*, *Safoddin*. &c. at *Euthymius* & alter ille utramque pro ipso oratorio ibi constructo quod ipsi *Caabam* vocant, sumpsisse videtur. Cui qui quantum detulerint & *ἐν τῷ εἰδωλῷ* *Arabes* & qui cis *Mohammedem*, honorem reputaverit, non malè forsan illud ipsorum *εἰδωλον* dixerit. *εἰδωλόν* olim fuisse vidimus, locum jam autumant Deo in terris unicè charum, quemque ipsi sacrum habent, adeo ut non alias quam facie ad eam versâ effusas preces, Deo acceptas credant, de ea, cujus meminit, fabulâ, quâ domus illa ab *Abrahamo* & *Ismaele* structa perhibetur, plura mox ubi prius de lapide τῷ Βεῖχθου pauca. *Quomodo* (inquit) *vos lapidi adhaeretis Bracthan*, & ipsum osculamini? Lapidem describere videtur istum, quem osculari *Meccanæ* religionis ergo videntibus, & *Caabam* circum euntibus, cul-

Aljauh.
Ebn Athir.
Kamus, ali-
am & affe-
runt rationē
quod super-
ba immori-
gerorum col-
la subigat et
conterat.

لادها ذبكي
اعناني
الجبابرة
اي قدحها
Ebnol Athir.
Idolum olim
ibi cultum,
& jam in eo
occulum sen-
sepultū ma-
nere, credi a
Judeis patri-
ex *Epistola*
Maimonidis
predicta.

In vita Ada-
mi.

tus pars est non minima. الحجر الاسود *Alhajar al aswad*, i. e. *Lapidem nigrum* vocant. At unde illi no-
men *Bracthan*? num forsan quasi براق *Barracason*, à
برق *Cornuscare*, *Fulgere*, quia cum primò è Paradiso
(ut fabulantur demissus sit, كان اشد بياضا من الشمس
الشام ويضي كما تضي الشمس
i. e. *Candore ni-
vem superabat*, & *splendore solem aquabat*, ut loquitur
Abmed Ebn Yusef? qui factum ut

Qui color albus erat nunc sit contrarius albo
mox dicetur. At certè crediderim *Bracthan* nomen
lapidis non fuisse, sed qui eà voce usus fuerit, ratio-
nem reddere voluisse, cur lapidem istum oscularen-
tur, eique adhærent, scil. ut inde بركة *Baracatan*,
i. e. benedictionem consequerentur, osculantur eum
siquidem تبركابه *Tabarracan behi*, *boni ominis*, seu
benedictionis captanda gratiâ. Nam ut asserit *Safod-
dinus* ما زال هذا الحجر معظما في الجاهلية
والاسلام يتبرك به الناس به ويمروا دونه ويقبلونه
i. e. *Non desit lapis iste in magno honore esse & olim ante
Mohammedis tempora; & post immutatam ab eo cul-
cultus rationem tatabaræ olnas behi; i. benedictionem
ab eo captabant homines; sub eo transire, eumque ve-
nerabundi osculari. Erit ergò lapis τὸ βεῆμα, la-
pis Benedictionis, seu quem benedictionis consequen-
dæ gratiâ osculantur. Ut intelligantur quæ tam de
lapide isto, quam de Oratorio adduntur, de utroque
paucis erit dicendum. Quod ad προσκυνητιον, illud est
quod الكعبة *Alcaaba*, *Caabam* vel خبا (ut effe-
runt *Græci*) vocant, nomine vel ab eminentia indi-
to, quia scil. quicquid eminent & excelsum est كعب*

Caab

Caab dicitur; vel *لَتَعَابِهَا* *Letac'ibeha*, quod formæ sit *quadrata*, à *كعب* *Quadratum* facere. Vocant etiam البيت الحرام *Albait-alharam*, *Domum interdictam*, i. e. sacram seu Asylum, *جود الله الكعبة*, i. e. *Posuit Deus Caabam domum interdictam*. *Alc. Surat. 5ta.* imò & المسجد الحرام *Adoratorium sacrum*, ut mox dicturi sumus. Ejus struendæ rationem hanc affert *Sharestanus* (quem ut non infimæ notæ Authorem in re de qua tam varia & incerta apud alios reperiantur, *præunte mendaciorum fonte Alcorano*, non tamen ut hîc fide dignum laudamus) quòd sc. *Adamus* Paradiso pulsus cum à Deo peteret ut sibi domus ad similitudinem ejus quâ in coelo viderat (* *البيت المعمور* i. *domum habitatâ*, & *الصالح* *Alsareh*, quod excelsû denotat, vocant) struendæ copia concederetur ad quam preces suas dirigeret, & quam cultûs gratiâ circumiret, ut coelestè illam Angeli & Spiritus ambiunt, Deum lucis quasi aulæa formâ Domûs demisisset, ad quam inter orandum faciem converteret, eamque circumiret. Mortuo *Adamo Sethum* ipsius filium, ejusdem formæ domum è lapidibus & luto fabricâsse quam cum dejecisset diluvii vis, *Abrahamum* cum filio *Ismaele*, Dei mandato aliam ejus loco & formâ condidisse, locum ejus *Abrahamo* monstratum à *مدينة* i. e. *شدين* refert *Alfannabius* in vit. *Abrahami*. Eandem cum ad ruinam vergeret ab aliis atque aliis subinde restitutam ac renovatam, post *Mohammedem* natum à *Koraishtis*, deinde ab *Ebn Zobair*, atque ea demum qua nunc est forma ab *Hejaro*, anno *Hejra* 74. tradunt *AbulFeda*, Author libri *Masalec*, *Fannabius* *Abmed Ebn Yusef*, &c. Quo minùs ejus mutandæ

quia reliqua in Mecca edificia supereminet *Amed*, *Ebn Yusef*, in Mecca. v. *Kam. &c.*
* *Quamquã* alii per *Al-Bait almaamur ipsam* *Caabam* quâ *Adami* tẽpore *Deus* è coelo demiserat, diluvii tempore iterû in celum receptam, atq. ibi servatâ intelligant. *Zamach in Cor.* ad *Alc. c. 2.* *Nugis* hîsce testimonium perhibet ipse *Alc. ad* *Caabam* vocant *اول بيت وضع للناس* i. *domû* qua posita est hominibus et ab *Abraham*. & *Ismaele* conditâ asserit. *Alc. c. 2.*

licentiam sibi sumerent post cum alii, inde factum videtur, ut honori ejus consuleretur. Refert scilicet *Alfannabius* cum in animum induxisset *Harun Arrashid*, vel ut alii, pater ipsius *Mohdus*, imò, ut alii avus *Almansor* illud quod ab *Hejajo* factum fuerat mutare (ut ita *Caabam* ad eam in quam à *Zobairo* redacta fuerat, formam restitueret, accedentem *Malecum* quendam ne id faceret suasisse, ne fieret *Domus Dei* ملعة للملوك i. *Regum laudicrum*, & dum ad uniuscujusque arbitrium subinde mutaretur, excideret animis hominum quâ eam prosequerentur, reverentia. Magnifico jam circumdata traditur peristyllo (quod *columnis* 448. constat, ac portas habet 38. teste *Authore* خريدة الحجاب) cujus, licet ad eum quo jam splendet, factum multorum Magnatum ac Principum munificentia crevit, prima ab *Omaro* jacta sunt fundamenta, qui ne privatis ædificiis arctaretur templi atrium structo modicæ altitudinis muro cavit, cum sub *Mohammede* & *Abubecro* area esset patula (ut refert *Author* مسائل) nullo inclusa septo. Vocatur atrium hoc cum peristyllo suo المسجد الحرام *AlMasjadalharum*, Adoratorium sacrum, quod nomen alias & ipsi *Caaba*, alias etiam toti *Mecca*, imò & regioni circumjacenti quæ حرم audit) tribui monet *Author* proximè laudatus, adeo ut mirum non sit quòd cum *Caabam* indigitare voluerit *Euthymius* *Meccam* nominaverit; quam etiam totam à nobiliori sui parte sacram Dei domum appellari discimus à *Sesioddino* in *Lex Geog.* eam sic describente, مكة بيت الله الحرام i. e. *Meccha Domus Dei sacra*.

Est ergo Templum *Caaba* apud *Arabes* antiquitus sacrum, nec jam de prima ejus conditi ratione, inter eas

فتد هـ
هيبة عن
قلوب
الناس

At *Author* l. Misalec. 484.
que & partim
culatim recenset
ad orient. sc. 103.
ad partem que
Sopham spectat 141.
ad occident. 105.
ad sept. 135.
v. et *Lex Geog.*

المسجد الحرام
in

eas quæ ad honorem illi conciliandum narrantur, fa-
 bulas certi quicquam expiscari licet, nisi forsan illo-
 rum sententiæ accedamus qui (referente *Shareflamio*)
 eam olim *رحل* i. e. *Saturni* fanum fuisse asserunt,
 eique à primo conditore dedicatum. Quam sen-
 tentiam licet ab ipso rejectam, probabilem tamen fa-
 cit quod perhibet, fuisse olim *Arabibus & Indiis* (quo-
 rum magnum in rebus ad religionem spectantibus
 consensum prædicat) septem conspicuæ famæ delu-
 bra, septem planetis dicata: è quibus (ne *Arabia* no-
 stræ terminos egrediamur) fuisse ait *بيت غمدان*
Bait Gomdan in urbe *Sanaa Yamamenfis* quod condi-
 dit *Dahac* *الرهرة* *علي اسم* nomini *Veneris* sacrum, di-
 ruit autem *Othman Ebn Affan*. Narrat *Alfannabius*
 inscriptum illi fuisse *غمدان هادىك مقتول* i. e.
Gomdan, qui te diruit interficietur, quod *Othmani* cæde
 comprobatum est. Quanquam autem *Caabam* suam
 ipsi mundo ferè coævam (ne, ut nugantur aliqui, an-
 tiquiorem dicam) jactitent, unde & *البيت العتيق*
 i. e. *Domum antiquam* vocant, quo minùs tamen eun-
 dem cum mundo durationis terminum habituram
 asserere audeant, prohibentur vaticinio (ab ipso, ut
 videtur, *Mahammede* profecto, vel ipsius saltem au-
 thoritate munito) quo illam ab *Æthiopibus* aliquan-
 do dirutum iri prædicitur. Hoc scil. (referentibus
Alfannabio & Ahmede Josephi filio) ab eo dictum fer-
 tur *ان في آخر الزمان تجي الحبشة وخرقونها*
أبدأ خرابا لا تعمر بعده i. e. *Venturos ultima tempori-*
bus Æthiopes, eamque penitus demolituros, nec eam
postea restauratum iri in saculum. Hæc de *AlCaaba*,
 templo sc. *Meccano*, à quo ut diversum memorant
AlFirau-

Safodd. &c.

Al Firanabadius, Saffoddinus, &c. الكعبات *AlCaabat*, domum etiam quam *Banu Rabia* circumire olim religionis ergò solebant. Jam verò de *Lapide nigro* quid non fabulantur? eum è pretiosis Paradisi lapidibus cum *Adamo* in terram demissum, ac postea diluvii tempore rursus in coelum sublatam, vel alibi, (*حيث شا الله* i. e. *Ubi Deo visum est*, ut loquitur *Ahmed Josephi* filius, in monte *Abu Kobai*, ut *Zamachsharius* in Alcorani c. 2.) repositum, ac demum ædificanti templum *Abrahamo* ab Angelo *Gabriele* re-
portatum. esse eum *الله في الارض* * i. e. *de-
stram Dei in cerris*. Situs est in angulo *Caaba* *Eraciensi*,
illo scil. qui *Basram* respicit, cubitis binis & $\frac{1}{3}$, à ter-
ra remotus, juxta *Saffoddinum*, vel quod eodem recidit
سبعة اشبار i. e. *Septem Spithamarum* distantia, juxta
Shahaboddinum Authorem libri *مسالك الابصار*
&c. quem tamen, tam Deo charum (ut autumant) tam *Arabibus* ac *Mohammedanis* omnibus sacrum † *Kar-*
matiani anno *Hejra* 317. juxta *Abul Fedam* & *Ahmedem*
Josephi filium, (quo anno obiit celeberrimus Astro-
nomus * *Al Battanius*,) vel 319 juxta *Saffoddinum*, lo-
co morum abstulerunt, nec ante annum 339. (morte
Philosophorum inter *Arabes* facile principis, *Al-*
Farabii celebrem) ut iterum *Abul Fedam* & *Ahmed*
Ebn Yusuf, vel 335. ut *Saffoddinus*, ab ipsis vel prece
vel pretio impetrari potuit ut remitterent: idque
لما ايدى عن تحويل الحجاج عليهم
derent nullo modo fieri posse, ut peregrini ad ipsos
à *Mecca* diverterent, ut ait *Ahmed Ebn Yusuf*, qui me-
ritò asserit fuisse hoc *مصيبة ما اصاب الاسلام بمثلها*
i. e.

Algazali, Shihaboddin, & Amed Ebn Yusuf.

* Exemplaria nannulla pre se ferre videntur

† *عين* i. e. *oculus Dei*, &c. sed mendose.
† *Nomen Sectæ.*

* *Vulgo Al Battanius.*

i. e. *infortunium* cui nullum unquam par, passa est ip-
 sorum religio, *Karmatianos* enim duce *Abudhabero*
 peregrinos *Meccam* accedentes spoliasse, imò eo-
 rum, dum ipsam *Caabam* circumirent, mille septin-
 gentos interemisse in *Adoratorii sui tam sacri pomerio*,
 lapidem nigrum, quem ut coelitus demissum veneran-
 tur sustulisse, templi portam deiecisse, puteum *ZamZam*
 quem & unice sacrum habent, mortuorum cadave-
 veribus implevisse, aliâque ejusmodi facinora per-
 petrâsse, exprobande illis interim *AbuDhabero*, eo-
 rum duce, qui Equi sui *Excrementis* ipsum *Ca-
 abæ* adytum conspurcaverat, manifestam ipsorum
 stultitiam, qui templum illud Dei *domum* vocarent,
 quod si charum sibi haberet fieri non posse quin in
 ipsius, qui illud tam indignè tractaret ac omnimodè
 violaret, caput ignem coelitus effunderet. Sed ex-
 tingui nullo modo potuit *Mohammedanorum* erga sa-
 crarium suum Zelus, nec ab eo cultibus *anniversariis*
frequentando averti, quod cum viderent *Karmatii*
 lapidem demum, post 22. annorum spatium remise-
 runt, miseris interim illudentes, quasi lapidi supposi-
 titio, ac à se mutato, eundem quem antea honorem
 perhibentibus: quibus responsum aiunt hoc indicio
 rem patefieri, lapis scil. si genuinus esset, aquam in-
 natâ sibi qualitate supernaturum, quod cum spectan-
 tibus *Karmatis* faceret, amolitur omnem ex animis
 hominum qui inde oriri posset scrupulum. Verba
 prout apud *Ahmedem Josephi* filium se habent hæc
 لها علامة وهي انه يطفوا علي الماء فجربوه
 فطفي علي الماء ولم يرسب i. e. Illi signum est quo
 dignoscatur, scil. quod super aquam natet, &c. Lapi-
 dem autem istum nivei primò coloris, nigredinem à

Abulfed.

Ahmed Ebn
Yusef.Id. & Sefi-
oddin,

R

menstruæ

In marg. Cco
thafi ad eum.
locum.

Menstruæ olim contactu contraxisse tradunt. (referentibus *Zamach. in Comm. ad caput secundum Alc. Ahmed Ebn Yusef &c.*) vel ut alii, ab ipso *Mohammedis* ore acceptâ mutati coloris ratione, cum à Paradiso descendisset أشد بياضاً من اللبن candore plus quam lacteo, أسود خطايا بني آدم nigredinem illi conciliâsse hominum peccata: quam tamen adhuc في رأسه دون شاجرة caput, vel exteriorem tantum ejus partem pervasisse, reliquis partibus albedinem pristinam retinentibus, palam factum quo tempore à *Karmatiis* loco suo motus est, testatur *Ahmed Ebn Yusef*; adeo ut ab osculantium anhelitu ac contactu foedatum, ut alibi me legisse, vel saltem à *Mohammedanis* accepisse memini, credibile sit. Fuisse eum ex illis qui olim Idololatricè culti facile crediderim. Quâ cum hunc superstitione venerentur *Mohammedis* sectatores, cum in religionis ab ipso traditæ fundamenta inquirendum infra fuerit, videbimus. Quod autem à *Damasceno*, & *Euthymio* asseritur, si quis accuratius inspectet videri in eo figuram capitis scalpro expressam, quod *Veneri* esse volunt, ex *Arabum* scriptis puto probari non posse. Alius illis lapis est sacer, cui insculptam, vel potius impressam, tradunt figuram, sed tantum à figura capitis quantum caput à pedibus distantem, nisi oculi superstitione lippi caput à pedibus distinguere nesciant. Lapis scilicet in quo vestigia pedum *Abrahamæ* impressa, cum vel illi inter ædificandum *Gaubam* insisteret, ut innuit *Abulfeda*; vel dum ipsi caput, *Ismaelis*, quem visum venerat, uxor (ut *Ahmed Ebn Yusef*, & *Safioddinus*) lavaret. Unde & illi nomen مقام إبراهيم, *Makam Abrahami*. Locus (scilicet) *Abrahami*, vel, quo stetit *Abrahamus*.

In vit. Ismael.
cl. habet etiam
Safiod.

hamus. Hoc enim nomine vocari monet *Alzamasharius* ad cap. 2. *Alg.* tum lapidem cui impressa videntur pedum ipsius vestigia, tum locum in quo tunc temporis jaceret lapis iste. Positum jam aiunt in loco eo nomine celebri in المسجد الحرام seu adoratorio prædicto. Fieri apud eum preces præceptum in *Alg.* cap. 2. Sed, ne multa, audiamus quid de eo narret testis oculus *Ahmed Ebn Yusef*, cujus hæc sunt verba. "Inclusus est nunc temporis lapis iste
 " arcæ ferreæ in loco *Abrahami*: vidi eum ac oscula-
 " tus sum eum, & positam mihi in eo aquam pu-
 " rei *Zamzam* bibi, vidi que pedis dextri vestigium
 " depressius esse quàm sinistri, atq. esse راس كانه
 " على عجين quasi caput super pastâ [effigiatum] (for-
 " san & capitis effigies quam pedis similis) fuisseque digi-
 " tos pedum ipsius longitudine digitis manuum pares.
 Hæc ille in vita *Ismaelis*; ac alibi, ne à *Karmatis* una cum lapide nigro auferretur cautum ædituorum diligentia, qui eum in quodam è montibus *Mecce* absconderant. Idem hic lapis esse videtur de quo affirmare *Mohammedanos* ideo ab ipsis magni fieri quòd *Abraham* super eo cum *Agare* coierit, aut *Camelum* ei alligaverit, cum *Isaacum* sacrificaturus esset, asseritur ab *Euthymio*, & in *Catechesi Saracen.* Iacere enim ait hunc lapidem in medio بين مكة وعرصة, quod de hoc lapide, (intelligendo non ipsam *Caabam*, sed peristylum illud *Almessiad alharam* dictum) affirmari potest, cum lapis niger *Caaba* muro infixus sit. Fabulæ autem isti de ratione ob quam ab illis honore afficiatur, (cum nihil tale in eorum scriptis reperiri patem) ansam prebere potuit alia ista quam jam recensuimus, de uxore *Ismaelis* quæ caput illi mundaret, la-

Safiod:

In vita Ism.

pide isto pedibus ejus supposito. Ac certè videntur mihi Authores isti (*Eubymus scilicet & Author Catech.*) de uno lapide affirmare, quæ ad duos (alterum muro infixum, alterum in terra jacentem) pertineant: quam omnia quæ dicant ad posteriorem istum مقام إبراهيم imò & ipsum nomen (ut volunt) *Beḥḥad*, referri possint: Sed vix crediderim hujus solius, omisso altero longè celebriori, famam ad ipsos pervenisse. Alius est & lapis, qui quo in honore apud *Arabes* Idolorum cultores olim fuerit, incertū. jam verò pro *Ismaelis* sepulchro habetur. Meminit ejus nobilis Author *Sharifol' Edrisi* (ut *vulgò audit) in libro titulo tenus notissimo scilicet *درعة المشتاق في اختراق الافاق* i. *Egressio cupientis ad paragrandas terra regiones*: ubi *Meccha* descriptionem habet, quam totam hic apponere, ut ab eo quod agimus non alienum, ita nec lectori ingratum, puto, erit; ut ita Authorem ipsum audiat, ea hîc enarrantem quæ Epitomator penitus omisit.

* *Tea cum ap-
pellant*, Abul-
Feda, et Sha-
haboddinus.

ومدينة مكة قديمة اربعة الينا مشهورة الثنا معمورة
مقصودة من جميع الارض الاسلامية والديها حجم
المعروف وهي مدينة بين شعاب الجبال وطولها من
المعلاة الي المستقلة نحو ميلين وهو من
جهة الجنون الي جهة الشمال ومن اسفل
جبل احيان الي ظهر جبل قعيقطين ميل
والمدينة مبنية في وسط هذا الغضا وبنياها حجر
وطين وحجارة بنياها من جبالها واسواقها
قليلة وفي وسط مكة مسجدها الجامع المسمي
الحرم

الحرم وليس لهذا الجامع سقف وادما هو دابر
 كالخظيرة والكعبة هو البيت المسقف في وسط الحرم
 وهذا البيت طوله من خارجه من ناحية الشرق اربعة
 وعشرون ذراعا وكذلك طول الشقة التي تقابلها في
 جهة المغرب وبشرقي هذا الوجه باب الكعبة وارتفاعه
 علي الارض نحو قامة ووسطج الكعبة من داخل
 مساو لاسفل الباب وفي ركنه الحجر الاسود
 وطول الحائط الذي من جهة الشمال وهو
 الشامي ثلاثة وعشرون ذراعا وكذلك الشقة
 الاخرى التي تقابلها في جهة اليمن ومع
 اصل هذه الشقة موضع محجور في دابر وطوله
 خمسون ذراعا وفيه حجر ابيض يقال انه قبر
 اسمعيل بن ابراهيم عليهما السلام وفي الجهة
 الشرقية من الحرم قبة العباس وبير زمزم وقبة
 اليهودية وما استدار بالكعبة كله حطيم يوقد
 فيه بالليل مصابيح ومشاعل وللكعبة سقفان
 وماء السقف الاعلي يخرج عنه الي خارج البيت في
 ميزاب من خشب وذلك الماء يقع علي الحجر
 الذي قلنا انه قبر اسمعيل والبيت كله من
 خارج تلي استدارته مكسو ثياب الحرير العراقية
 لا يظهر منه شي وارتفاع سمك البيت امن كور
 سبعة وعشرون ذراعا وهذه الكسوة معلقة فيه
 بازرار

مصباح alex

بازرار وعري وصاحب بغداد المهدي بالخليفة
 يرسلها في كل سنة اليها فتكسي بها وتزال
 الاخرى عنها ولا يقدر احد بكسوها غيره * ومما
 يذكر اهل الخبر ان الكعبة كانت * خيمة ادم
 عليه السلام وكانت مبنية بالطين والحجارة
 فهدمها الطوفان وبقيت مهدة الي مدة ابراهيم
 واسماعيل عليهما السلام فيقال ان الله امرهما
 بنيادها فنهض ابراهيم عليه السلام الي ابنه
 اسمعيل وتعاودا في بنيادها بالحجر والطين
 وليس بمكة ماء جار الا شي اجري اليها من
 عين علي بعد من البلد ولم يشتتم فلما كانت
 ايام المقتدر من بني العباس استتم بناء ومياه
 مكة رعاق لا تسوع لشارب واطيبها ماء بئر زمزم
 وماوها شربون غير انة لا يمكن اتمان شربة وليس
 بجميع مكة شجر مثمر الا شجر البادية ويسكن
 صاحب مكة في قصره بالجهة الغربية بموضع
 يعرف بالمرقعة علي ثلاثة اميال من مكة وهو قصر
 مبني من الحجارة وتجاوزه حديقة قريبة العهد فيها
 نخيلات وكثير من القل وبها جملة شجر منقولة
 اليها وليس للهاشمي صاحب مكة عسكر خيل
 وانما عسكره رجال لا خيل عندهم وتسمي برجالته
 الحراة ولباسه البياض والعمائم البيض ويدرك
 الجبل

وفيدا * al.ex

بيت * al.ex

الخيل وسياسة حسنة وحكمة عدل وأنصاف
 ظاهر وأجسادهم عرف على قدر إمكانه ولم تكن
 موسمان ينفق فيهما كل ما جلب اليها
 أحدهما في أول رجب والثاني موسم الحج
 ولأهلها أموال صامتة وأحوال فاشية ودواب
 وجمال ولا زرع بها ولا حنطة إلا ما يجلب
 اليها من سائر البلاد والتمر يأتي اليها كثيرا
 مما حولها والغنم يجلب اليها من الطائف وهو
 بها قليل جدا والغالب على ضعفا أهلها الجوع
 وسوء الحال وإذا خرج أحد من مكة في كل
 جهة تلقاه أودية هناك جارية وعيون مطونة
 وأبار عرقة وحوائط كثيرة ومزارع متصلة.

i. e. Mecca urbs est antiqua, inde à sæculo condita, fama celebris, incolis frequens, ad quam ab omnibus terra partibus in quibus floret Islamismus conveniunt, dum peregrinationes suas omnibus notas ad eam instituunt. inter ardua montium sita est; Longitudo ejus à Maalah (que ad superiorem urbis partem est,) ad * Masphalah (que ad inferiorem,) passuum est circiter bis mille, qua ab Austro Septentrionem versus tendit: & ab imo montis Ajyad ad fastigium montis Koaikaan, mille passus sunt. In medio hujus spatii sita est urbs lapidibus et luto extructa. Lapidibus autem quibus extructa est, ex ipsius montibus [excisi] sunt. Fora habet pauca. Porro in medio Meccæ est oratorium ipsius magnum quod vocatur AlHaram (sc. Asylum, seu locus interdictus, vel sacer) tecto caret atque instar

* Sic enim
 è Kamus.
 ممدولة
 pon.

علي اربع
i. e.
circiter 4. cu-
bitos. lib.
Mafalec. sci-
eo angula qui
porta vicinus
est.

21, l. Mafa-
lec.

30, id:
Mohebbod-
dinus apud
Aljannab:

البلاطة
الخضرا
vocat, i. e.
pavimentum
viride.

* al. ex حجرة
tentorium.

instat septi spatium intermedium ambit. Est autem Al-
caabah domus illa secto operata in medio Oratorii sacri.
Domus istius longitudo extrinsecus Orientem versus 24.
cubitorum est; eademque lateris oppositi quâ occidentem
spectat, mensura. Ad partem Orientalem est porta Al-
Caabæ à terra circiter * hominis staturam remota, cu-
jus imo pavimentum AlCaabæ interius aequale est. In
† ejus angulo est lapis niger. Porro longitudo parietis qui
Septentrionem spectat, Damascenti scil. a 23. cubitorum
est; ac b totidem qui ei oppositus est Yaman versus. Et
juxta fundamentum hujus partis locus est inclusus, cir-
cularis, longitudine 50 cubitorum in quo est lapis c albus,
qui Ismaelis filii Abrahami sepulchrum perhibetur. Ad
partem Orientalem Oratorii sacri est Hemicyclium Ab-
basi, & puteus Zamzam, & Hemicyclium Judææ.
Quod autem AlCaabam totam ambit est septum in quo
nocturne accendantur lampades ac faces. Porro AlCaabæ
hinc sunt tecta, à quorum superiori aqua effunditur ex-
tra domum per vapozen ligneam, ita ut decidat in lapidem
quem diximus sepulchrum Ismaelis censeri. Domus au-
tem pars exterior tota vestibus è serico Eraciensi confectis
obtegatur, ita ut nulla ejus pars oculis pateat. Altitudo
domus prædicta 27. cubitorum est. Vestes autem ista illi
uncinulis & spinteribus appensa sunt: Mittit quotannis
Bagdadi Dominus (qui titulo Chalifæ gaudet) novas
quibus, detractis veteribus, obtegatur: nec alii præter
Chalifam, eam operire permissum est. Prouis verò nar-
ratur, fuit AlCaabah * domus Adami, lapide ac luto
extracta, quæ cum à diluvio subversa esset, eo statu man-
sit usque ad tempus Abrahami & Ismaelis, quibus di-
citur Deus præcepisse ut ipsam adificarent. Cum ergo
propere ad filium suum Ismaelem perrexisset Abraham,

matuit,

mutuis operis eam extruxerunt lapide & luso. Non est autem in tota Mecca aqua fluens præter illam qua in eam à fonte quodam longè diffuso derivata est; opere non ante perfectò quàm illi, suo dumtaxat tempore, ultimam manum imposuerit Almoktadar Abbasida. Meccæ ipsius aqua amara sunt, nec bibenti grata, quarum tamen optima est aqua putei Zamzam, qua potabilis quidem, ita tamen ut quis eam continuò bibere non sustineat. Nec est in universa Mecca arbor frugifera, sed ea tantum qua deserti propria. Habitat autem Meccæ Princeps in arce quam habet, ad latas [urbis] occidentale, in loco dicto AlMarbaa tribus circiter mille passibus à Mecca distante, cui adjacet hortus non ita pridè confusus, in quo palma & arbores Almokl quamplures, aliæq; omnis generis qua aliunde translata sunt. Non est autem Hassemidæ Principi Meccano exercitus equestris, sed copia pedestres tantum, quibus equi non sunt. Vocantur pedites ejus AlHarrahah, i. e. Spiculatores. Vestibus indui solet albis, & insulis albis, ac equa vehitur. Regimen ejus bonum est, decreta, justitia, & aequitas manifesta, beneficentiam munificè secundum facultatem exercet. Porro Meccæ duo sunt tempora stata, quibus erogatur quicquid in eam annona advectum fuerit. quorum primum est mense Rajeb; secundum tempore quo conveniunt peregrini. Incola ejus auri & argenti copia abundanti, nec non* gregibus passim vagantibus. Fumentum item & Camelos possident. Frugum & tritici nihil habent nisi quod ab aliis regionibus ad eam affertur. A locis illam circumjacentibus dactylorum copia advehitur, uva à Tayet, cum pauca admodum in ipsa crescant, adeo ut fortuna tenuioris incola fame vexati malè se habeant. E Mecca autem egresso omni ex parte occurrunt vales, in quibus aqua fluentes sunt, & fontes perennes, puteique

* Lego enim
اجوال

tesque Aquis abundantes, Horti frequentes & Agri contigui.

Atque hæc est urbis *Maccana* (prout authoris hujus ævo se habuit) descriptio, quam ut lectori quam potuimus emendatam daremus duo inter se exemplaria MSS. conferenda curavimus, quorum primum è *Syria* advexi, alterum ex *Ægypto*. Doctissimus vir *Johannes Gravius*, quod meo & antiquius, & in multis emendatius. Restant perpendenda *ῥῖτῥαα* & *ῥῥαα* quæ ait *Euthymius* ab illis ἐν τῶν οὐρανοῦ τῶν δῶν, perhiberi. p. autem 78. non *ῥῖτῥαα* legitur, sed *ῥῥαα*. melius: est enim vocabulum Arabicum *لص* cui *ῥῖ* præposuisse videtur vir *Græcus*, ut sibilantis literæ sonum plenius efferret. De *لص* *Safa* autem & *مرماب* *Marmab*, jam dictum est, loca esse *Mecce*, in quibus posita olim Idola *Asaph* & *Nayslah*. Ipsa *Safa* & *Marmab* *Kazvinus*, nescio quos secutus Authores, nomina fuisse tradit viri & foeminæ, qui ob stuprum in *Caaba* perpetratum in lapides à Deo conversi, montibus cognominibus impositi fuerint in exemplum, & cantelam. *Safa* saxum esse coloris cærulei ad radicem montis *Abi Kobaisi*, *Marmab* autem saxum magnum ad radicem montis monti *Konjaban* contiguo, & ab invicem spatio 780 cubitorum distare, asserit Author *مسالك الابصار* &c.

Dicuntur in *Alc.* esse *من شعائر الله* i. è signis Dei, seu ex iis quæ Deus in signum hominibus posuit, & in quibus coli voluit, ἐν τῶν οὐρανοῦ τῶν δῶν, ut loquitur *Euthymius*. Quod si vesanos Arabum, tam antiquiorum quam recentiorum ad ea & inter ea magnâ cultus opinione discurrentium ritus inspexerimus, manifesta illorum Idololatriæ, & certissima fædæ horum superstitionis indicia reperimus.

Surat. 2. sc.

بقره

mus. eâ interim differentiâ, ut non immeritò voluisse videatur Imperator *Manuel Comnenus*, apud *Niceam*, ut aliis potius verbis conciperetur *Anathematis*, quo *Mohammedanorum* superstitionibus renuntiari à conversis ad fidem Christianam vellent, forma, quàm eâ quâ denunciaretur *إني قد رآه* *Deo Mohammedis*, utpote qui non alium quàm verum Deum coli voluit, licèt modo non vero. Rectius ergò *Johannes Damascenus*, qui usque ad *Heraclium* cultum ab illis *Luciferi* seu *Veneris* sidus, & *Cabar*, i. e. *Magnum*, dictum, & à *Mohammede* cultus priores abolitòs asserit.

v. Sylburgis
not. ad Sarac.
p. 133.

Misam stellam AlDabaran] i. e. *Oculum Tauri*, quem vocant *Astronomi*: ita sc. illum *العين* dictum refert *AlSufi*, nomine aliàs pluribus communi, ut docet *AlFaub*: his verbis *الدبران خمسة كواكب في الثور يقال ادة سفانة وهو من منازل القدر* i. e. *AlDabaran* quinque sunt stella in Tauro, quæ ipsius acromium, vel dorſi summitas esse dicuntur, súnque è mansionibus *Luna*. Malè interim illas, quæ *Hyades*, cum *الثريا* (quæ *Pleiades*) confundere videtur, quanquam (ut refert *Author libri* *نثر الدر* *Arabes* *prisci* *الثريا* extra taurum, scil. in cauda *Ariesis* stantebant. Quod ad *AlDabaran* autem asserit idem, ita appellari stellam lucidam quæ est ad oculum *Tauri* australem, idque *الثريا* i. e. quod sequatur *Pleiadas*, quò spectant & alia ipsius nomina, scilicet, i. e. *قالى النجم* & *حادي النجم* & *تابع النجم* *النجم*, i. *Pleiados* quas significari cum absolutè dicant, notum est.) & simpliciter *التابع* i. e. *sequens*. appellatur etiam *المجدح* *AlMejdab*, item *الغنيمة* quod *Camelum* grandem & prapinquem significat, reliquæ

* ut apud Græcos *Sirius* *α σ π ο ρ*. *Bainbrig*.

liquæ autem quæ circa eam sunt stellæ القلائص vel
 quod *Camelas* juvenculas & minores denotat,
 monente *AlKazwini*, qui & eam expresse الثور
Oculum Tauri, vocari asserit. Author libri التبيان sic
 eandem describit: هو كوكب احمر معه
 اربعة كواكب انا وصلتها بها كانت كالذال على
 i. e. *AlDabar* est stella rutilans,
 lucida, & cum ea quatuor alia quas ubi ei adjoinxeris,
 figuræ referent literam ذ hoc modo: . . . Quænam ergo
 fuerit stella quæ cultûs objectum patet, at qui tan-
 dem ejus cultores? In duobus exemplaribus nomine
Misam insigniuntur, quod inter tribus aut familias
Arabum illustres non reperio. Sunt quæ literarum du-
 ctu non longè recedunt, *Tamim* & *Tayem*, &
Josham, & *Jasbim*, sed proximè accedit
Mitam.

Lachmus & *Jodamus* *Jovem* Jita scil. legendum,
 non *Martem*. quod nescio, quomodo calami festinan-
 tis errore, irrepsit. De المشتري autem, quo
 nomine *Jovis* stellam appellant, *Etymo*, quid doceat
AlMakrizi in iis quæ supra dicta sunt, vidimus.
 Monet *AlKazwini* vocari eandem ab *Astrologis*
 i. e. *Bona fortuna major* seu *maxima*, re-
 spectu scil. *Veneris*, quæ السعد الاصغر i. e. *Bona for-*
 tuna minor dicitur, quia (inquit) فوق الزهرة في
 seu *felicitate Venerem superas*, adeoque illi
 i. e. *Bona*
multa, & felicitates magnas, ascribunt. Eodem spe-
 ctat quod asserunt *Hebraorum* Magistri vocari apud
Arabes *Jovis* fidus *Gad* quod *مول* seu *Fortu-*
nam bonam interpretantur: certè *Arabes* (ut videre
 est apud *Alfaub*: & *AlFirazabad*. &c.) *الجد* red-
 dunt

R Mosch. ci-
 tant. Ab. Eyr ad
 Gen 30. & Isai
 65. & Radak.
 ib. & in radic.

dunt *البخت* i. e. *fortunam bonam*, & Synonyma ferè sunt hæc tria *السعد* & *البحر* & *البخت*. Conferri possunt & quæ de Saado *ربّ Bani Malcan* Deo, p. 99. dicta sunt. E contra *Saturnus* apud Astrologos *النحس الأكبر* i. e. * *Infortunium*, seu *mala fortuna maxima* audit, quòd *في النحس سبة فوق المريح* seu *magis infestus censeatur quam Mars*, qui *النحس الأصغر* i. e. *mala fortuna minor*, appellatur.

Tai stellam Sobail, i. e. *Canopum*. Afferit *AlKaxwini Sobailam*, juxta *Ptolomæum* esse stellam lucidam magnam *المخداف الجنوبي* i. e. *in remo navis australi*, eamque omnium ad constellationem illam pertinentium, quæ in Astrolabio describuntur, maximè australem. Arabes autem, quod ad *Sobailum*, & eas quæ in *Navi* sunt stellas, in diversas ire sententias, atque juxta eorum nonnullos stellam lucidam, quæ *على طرف المخداف الثاني* i. e. *in extremo remi secundi dici Sobail* *الإطلاق على* i. e. *Simpliciter*, reliquas enim hoc nomīne non nisi additis, distinctionis gratiâ, aliis gaudere, ut *سهيل الموزن* & *سهيل وقاش* &c. monet Author libri *شعر الدرر*.

Kais Stellam AlShaari'lobur] vel juxta vocalium rationem *Affheera*, quomodo & ad *Græcum* *Σείριος* propius accedit. Est autem *Affheera'lobur* *العظيم النير* i. e. *Stella magna, lucida, qua in ore Canis majoris*. Appellatam autem *AlObur* volunt, quòd viam lacteam *Austrum* versùs transierit. Fabulantur siquidem Arabes (ut alia eos dum sidera

* Unde & in l. التبيان
vocat nomine infesto

المقابل
ubi & Mars
الاحمر
dicitur, Saturnum alias

كروان
& Mars
بهرام

لا تفتن عبر
المجرة الي
ناحية
لجنوب

sidera in classes redigerent sibi animo finxisse, quàm
Astronomos, pateat) duas *Affheerias*, (hanc scil. quæ in
Cane majore, & alteram quæ in *Canicula* (الشعرى
 الغدوص *Affheera L Gomaïsa* & *Al Gommus* dictam) so-
 res fuisse *Sobili*, qui cum in uxorem ductæ *الجوزا*
Al Janza, dorsum fregisset & Austrum versus fuge-
 rit, sequente eam ultra viam lacteam sorore *Al'Obur*,
 dum interim *Al Gomaïsa* loco suo manens fleverit
 حتى غصت عينها i. e. usque ad oculorum lippitudinem.
 hæc videre est apud *Alsnfium*, Authorem libri نثر
 & ejus Epitomatores in *الدو*, & *Alfaubar*: & *Al Firauzabad*. & Authorem libri
 البيان è quo ratio nominis *الغديصا* peti potest,
 scil. quod sit *Al Gomaïsa* العبور من القل ثورا i. e.
 minus lucida quàm *AlObur*. appellatur aliàs *Sirius*,
Affheera Yamanensis, quoniam الشعرى الهمانية
 مغيبها في شق اليمر i. e. Occasus ejus est ad pla-
 gam *Yamanensem*; nec non كلب الجبار i. e. *Ca-*
nis Gigantis, scil. *الجوزا* ابداء quòd sem-
 per sequatur *Al Janza*, i. e. *Orionem*. Inter hujus stel-
 læ cultores celebris fuit ابو كيشة *Abu Cabsbah*
 quidam, quem nonnulli eundem cum *Wabebo*, *Mo-*
hammedis avo, esse volunt: alii *Chazaensem*, qui *Ko-*
raishtis ut simulachris neglectis sacros ei honores
 deferrent, suadere conatus est; quare & postea *Mo-*
hammedem, cum eosdem à simulachrorum cultu ab-
 ducere vellet, filium *Abi Cabsba* nominârunt. refe-
 rentibus *Ebnol Athir*, *Al Firauzabadio*, *Al Kodaio*, & *Al-*
Bidawio in Comm. suo in Alc. cap. والجم ad verba ista
 وهو رب الشعرى i. e. Et ille [Deus scil.] Dominus
 est Syrii.

Et contra ea que
 in Canicula

الشعرى
 الشامية

Affheera syra.
 aliàs tamen
 الجوزا

dicuntur Ge-
 mini. lib.

البيان

Alad

Ased Mercurium] *Mercurius Arabibus* مطارد *Osared*,
eâ nominis notione (monente *Al Makrizio*) quâ
~~negotiorum~~ vel ~~negotiorum~~ & negotiis tractandis agilem de-
notat: eandemque ob rationem الكاتب i. *Scriba*, sc.

لأنه كثير التصرف مع ما يقارنه ويلابس من
الكواكب i. e. quod multis se implicet cum iis quibus
se adjungit atque ingerit stellis. Dicit *Al Kazwini* audi-
re eum apud Astrologos منافق, i. e. *Hypocritam*, vel
Simulatorem, sc. المكور مع السعد سعدا ومع النحس نحسا
i. e. quod cum sidere fausto, & ipse faustus sit:
cum infauſto, infauſtus.

Varia *Arabum* numina dum recentuimus, *Obodam*,
qui, *Urami* (apud *Stephanam Byzantium*, fide) in eo-
rum numero ponendus, silentio præterimus, urpo-
te in cujus nullam adhuc apud *Arabum* scriptores,
mentionem incidimus: nisi forsan literam و
quæ u duplicis sonum habet per & Græcum expreſ-
ſum conſectemur, ut ſit & idem qui * *Wodd*, ſive
Wadd, de quo p. 93. vel عوض *Ad*, quanquam
thema ابن potius, per quod عوض, ut monuimus,
explicant Grammatici, referre videatur, quod &
Saculum denotat & الدائم القديم الازلئ i. e. *Per-*
manens, *Antiquus*, *Æternus*. Sed ابن inter Deo-
rum nomina non reperimus, ejus verò *Synonymum*
* دهر, inter veri Dei titulos, recenſet ipſe *Moham-*
medes † docente *Ebnol Athir*. Quin potius à themate
عبن nominis hujus ratio petenda, à quo معبود *Maa-*
bud, dicitur, quicquid colitur, & عبودة *Obudah*, *Cul-*
tus, *Obedientia*. Si inter eos, qui ab *Arabum* hiſto-
ricis recenſentur, reges eſſet *Obodes* iſte cujus memi-
nit *Joſephus*, forſan & de Dei iſtius, ſeu Regis olim

النادر في
كل الامور

* Viroque enim
modo eſſetur,
reſſe *Al Firauz.*
ع. c.

* Hebr. עור

* *Saculum*.
الدهر
هو الله

Rabbiniſ
עבודה זרה
Cultus Idolola-
tricus.

in

in deorum numerum adsciri nomine certius aliquid pronunciare liceret. sed de Rege isto nihil habemus certi, inter eos videtur collocandus, quorum notitia ad *Arabes* recentiores non pervenit, varia autem sunt ab isto themate derivata virorum nomina, qualia *عبد* *Obaid*, *عبدان* *Obad*, *عبد* *Aabod*, *عبد* *Abbud*, *عبد* *Obdah*, &c. Ab *Obaid* patre tribus formatur patronymicum *عبد* *Obadius*, *عبدان*, & *Regis*, & *Provincia* in *Taman* nomen, teste *AlFirazabad*. apud eundem *الاعبدون* *AlObud*, *AlSafaci* 7°. regum *Hamjarensium* filius. *البد* *AlBodd*, Idolum & *عبد* *Obad*, significat, sed translatum hoc à *Persarum* *بدي* *Pot*. Sed quid incerta sectemur? Qui *Arabum* scripta consuluerit, ab iis cultum *Obolam* potius quàm *Obodam* reperiet. scil. *Hobalum* de quo. p. 95. illum quem in prælio *Obud* elatâ voce invocavit, seu potius prædicavit *AbuSofyan*, quasi ipsius ope victoriam consecutus, dicens *اعل* *Hobal* *اعل* *Hobal* i. e. *Ascendas*, vel *Exalteris*, *Hobal*: scil. (explicante *AbulFedâ*) *ظاهر دينك* *Manifestata est jam religionis tue veritas*. Refert *EbnolAthir*, ideo illum hoc pronuntiâsse quòd consulto prius per sortes *Hobalo* prælium eo die commisissent, cujus successum pro certo veritatis ipsius indicio habuerunt.

Erant ex ipsis qui resurrectionem mortuorum agnoscerent, asserentes si cujus Camelus, &c.] Fuisse ex Arabibus dicit Sharestanius alios qui nec præcessisse creationem crederent, nec futuram resurrectionem; rerum ortum naturæ, interitum sæculo deberi asserentes, alios, qui res omnes creatas agnoscerent, at restitutum iri mortuos negarent, alios demum qui utrumque faterentur. inter hos censendi qui ne pedibus irent cum ad iudicium resurgerent, Camelo quem

v. Ebn. Athir.
in *بلي*.

quem insiderent, secum assumpto, cæbebant. Morem hunc paulò aliter describit *Sharestanis*, solitos scil. mortui hæredes vel filios Camelam, retorto collo eidemque appenso instrato, ad mortui sepulchrum vin. & tam relinquere donec moreretur; nemine pabulum vel aquam præbente (ut docet *Alfauharius*) qui & ab aliis foveæ impositam, dum fame moreretur relinqui solitam testatur: ut & *Ebnol Atbir* ubi nomen بلية explicant; quo vocabatur scil. *Camela* isti fato destinata unde quidam, Calamitatibus oppressos للبلايا في اعناقها الولايا *Camelis quarum cervicibus alligata essent instrata*, assimilat, referente *Sharestanio*, vel ut * *Alfauharius* paulò aliter كالبلايا روضها في الولايا i. *Camelis quarum capiti instratis obvolata*, quibus scil. tristissimum fatum subeundum erat. Hi qui iudicium expectabant futurum, ideò se Idola colere prætendebant ut essent illa شفعائهم عند الله في الآخرة i. e. *intercessores pro ipsis apud Deum in vitâ futurâ*, referente *Sharestanio*.

Erant & ex illis (asserente eodem) qui التناسخ i. e. *transmutatio* quandam credebant; scil. cum quis occideretur vel moreretur, è sanguine, qui circa cerebrum, collecto oriri avem هامة *Hamah* dictam, quæ singulis subinde annorum centuriis ipsius sepulchrum viseret: vel ut *Alfauharius*, *Ebnol Atbir*, & *AlDamirius*, eorum sententiam referunt, spiritum seu animam injuriâ interfecti in avem istam transmigrare, eamque اسقولي اسقولي i. e. *Bibendum mihi præbe, Bibendum mihi præbe*, scil. بدم قاتلي i. e. *de sanguine ejus qui me inrerfecit* (ut exprimit *AlDamirius*,) clamantem tamdiu persistere donec de homicida vindicta sumeretur, tum demum avolare. Credi hoc

vetuit *Mohammedus*, præcipiens *لا هامة ولا عدوي* &c. *Nec credatur à vobis Hamah, nec Adwa* &c. alii tamen hoc dicto vetari volunt, alium *Arabum* antiquorum, morem qui noctuam, quæ *الهامة* *Al Hamah* dicitur ut mali ominis nuntiam averfabantur. De hac unà cum aliis nonnullis eorum consuetudinibus partim Idololatricis, partim superstitionis, quarum multæ à *Mohammede* inblatæ, commodior erit dicendi locus, ubi ab ipso retentas, ac autoritate, ut fingit, Propheticâ firmatas, loco suo viderimus.

Diversas *Arabum* antiquorum religiones Authoris nostri ductum secuti vidimus, nec tamen omnes, neque enim erant omnes Idolorum cultores; id nos docet jam sæpe laudatus atq; iterum sæpius laudandus *Sharestanius* his verbis *ومن العرب من كان يميل الى اليهودية* &c. i. Ex *Arabibus* erant qui ad *Judaismum* inclinarent, ex iis qui ad *Christianismum*, ex iis qui ad *Sabæismum* propenderent, & qui stellis fixis eam vim attribuerent, quam erraticis *Astronomi*; adeo ut nec loco se moverent, nec quiescerent, neque iter facerent, neque domi subsisterent, nisi à stella aliqua captato omine, dicentes insuper se huius vel illius stella beneficio pluviam consequi. Erant & ex illis qui *Angelos* magni facerent, eosq; colerent, imò & qui * *Dæmonas* colerent, asserentes eos *Dei filias* esse. Hæc ille. Quænam autem tribus quos amplecterentur cultus ut partim sciamus, ita rem explicat Author libri *المخترف*.

" Florebat *Christianismus* in *Tribubus* *Rabia* & *Gassan*, & parte *Kodæ*, *Judaismus* apud *Hamyar* & *Bani Kenanah*, & *Bani Hareth Ebn Caaba*, & *Cendah*, *Magorum* religio inter *Bani Tamim*, *Sadducaif*, & *mo infeci Koraishita*. At certè latius diffusum *Christia-*

* الجين

Christianismum quàm ad tribus prædictas, patet. Celebris author *Ebn Calican* in vita *Abul' Ola* Poëtæ, Tribus quas *Arabum* Christianos appellat, tres recen-
 center, scil. بهرا *Bahra*, *Tanuch*, & *Taglab*. è *Tayensibus* fuisse etiam qui Christianam amplecterentur fidem constat ex illis, quæ in superioribus de *Noomano Ebnol Mondar* dicta sunt, cum quo una *Hirenses* universi ad eam conversi sunt. Imò avus ipsius *Mondarus* (teste *Abulfeddâ*) illam amplexus est religionem & in urbe regia *Hira* (ut vidimus) الكنيسة العظيمة i. e. *Ecclesias magnas* struxit, ubi non unius tantum tribus *Arabes* Christonomen suum dedisse nos docent *Alfau-*
barins, & *AlFiranZabadins*, الذين العرب *Alebad*, dici
 afferunt قبائل شتى من بطون العرب اجتمعوا
 i. e. *Tribus diversas è tribubus Arabum, quæ ob Christiana religionis professionem cole-*
runt in Hira.

In *Najran* etiam quæ provincia erat in *Taman*, pluribus *Arabum* tribubus (teste *Abulfeddâ*) communis, fuisse Christianorum Ecclesiam & Episcoporum sedem refert *Saffoddinus*, Imò & *Medina* incolas *Judaos* fuisse & *Christianos*, testatur *Sharest. c. Ahllo-*
cetab. Cui autem Christianorum sectæ potissimum addicti erant *Arabes* in Christum credentes, ex hoc ipso Authore nostro discimus, qui causam quodd *Mondarus Arabum Rex Gracii* bellum intulerit, hanc assignat, quodd Imperator *Justinianus* eos male tractaret qui unam in Christo naturam assererent, cum eo tempore qui inter *Arabes* erant *Christi-*
 ان كانوا يعتقدون اعتقاد البعاقبة i. e. *Jacobitarum confessionem amplecterentur*. Hinc patet & an-

نصارى
العرب

Allaub: in
عبد

يشتمل على
احياء العرب
وكان
فيها
اساقفة
مقيمون

te *Mondarum* fuisse inter eos Christianos, imò forsan inde usq; à B. *Pauli* temporibus qui *Arabibus* Evangelium annuntiavit *Gal* 1. 17. *Sabiorum* autem hæresim magnam Orientis, imò mundi, partem olim pervasisse discimus è *Msimonide l. Moreh. part. 3. c. 29.* E *Chaldaea* primò profectam docet nos *Gregorius* noster, ubi *Thabet* (vulgò *Thebit*) *Ebn Corrah* mentionem facit, his verbis, *والذي* &c. i. e. Illud quod de *Sabiis* certò accepimus, est, esse professionem ipsorum eandem cum *Chaldaeorum antiquorum professione.* At quæ tandem professio *Sabismo* (si ipsis credendum) antiquior? utpote qui non ab aliquo qui *Nachori*, ut *Georgius Ebnol. Amidi*, *نوح*, non à *Noa*, ut *Alfirauszabadins*, sed ab ipso *Setho Adami* filio, cui præter *Enoshum* alium assignant filium nomine *صادي Sabium*, institutus sit, ab *Enocho* (qui *Arabibus* *Edris* illis *Hermes*, ut & *Sethus* *أغاثانيمون* *أما* *أما* *أما* *Egyptius* *Hermes* *Magister*) propagatus. Et ne quis de rei veritate dubitet, *Librum* *Sectæ* suæ ostendant (teste *Abulfeda*) titulo *صيف شيت* *Libri Seth*, quasi à *Setho* ipsis tradita continentem; in quo multa de morum honestate, de virtutis studio, & vitiorum fuga. Nomen ipsi (ut videtur) sibi à *Sabio Sethi* filio impositum volunt. *Sharestanus* à *صبا* quod est *Amare*, *propendere*, *desiderare*, mutuata è *Syrorum* lingua significatione, à quibus forsan cum nomine suo in *Arabiam* transiêre: dubitat enim *Bidawins* an pro *Arabico* habendum sit hoc nomen, in *Com. ad cap. 2. Alcorani* ubi eorum mentio occurrit. Inde igitur forsan nomen sortiti quod pro animi sui libitu, novos sibi cultus fingerent. *Arabibus* communiter *صبا* à religione ad religionem transire. Unde (teste *Ebnol Athir*)

Confer. quæ
habet *Maimon. in Yad.*
*Hal. Abo-
dahzarah. c. 1.*
Abulfed. in
Enoch.
Gregor. in
Enosh. at
Sharett.

غانيمون
ait esse *Sethum.*

Athir) *Mohammedes* صابى *Sabius* dictus est, quòd religionem *Koraisidarum* *Islamismo* commutavit: quâ notione nomen hoc illis competere vult *Bidawins*, quòd à veri Dei cultu, ad falsos cultus desciverint. Quòd si eorum instituta perpenderis non longè peti- tum videbitur si à voce *Hebr.* שָׁבָא *Saba*, *Exercitum* de- notante, dictos putemus, quasi שָׁבָא הַשָּׁמַיִם *Exercitus celestis* cultores. Sed missâ nominis ratione, præci- puum, circa quem versatur eorum fides, cardinem statuit *Sharestanius* التعصب للروحانيين كمان مدار منهى الحنفا التعصب للبشر الجسمانى i. e. Quòd *substantiis spiritualibus* innitantur, sicut *Orthodoxi* innitantur hominibus corpore pradiis. viz. quòd *substantiarum spiritualium* [Angelorum scil.] ministerio, ea præstari putent, quæ *Orthodoxi* à *Prophetis*. Duas statuit idem *Sharestanius* eorum sectas scil. اصحاب الهياكل *A'Shabol biyacel*, i. e. *Cultores Sacellorum*, & اصحاب الاشخاص *A'shabol' aschbas*, i. e. *Cultores simulachrorum*, quibus utrisque hoc est commune dogmatum suorum fundamentum, Opus habere homines mediatoribus qui inter ipsos & Deum medii intercedant. hoc fungi officio sub- stantias spirituales puras, quæ oculis subjectæ non sunt: esse deinde opus aliis inter eos & substantias istas invisibiles, mediatoribus visu perceptibilibus: tales illi *Sacella*, hi *Simulachra* sibi statuunt. *Sacello- rum* cultores *Sacella* vocant septem * *Planetarum* corpora, esse hæc *Spiritualium*, seu *Intelligentia- rum* habitacula, quæ eodem loco illis fiat quo ani- mabus nostris corpora. Essetque ea corpora viventia, rationalia, ab intelligentiis animata. *Planetarum* igitur

* الصيراف
الصيغ
sc. Chaldæi vel
Græci; at I. di
quasdam è stel-
lis fixis, hanc
inter eos differ-
entiam statuit
Sharest, ac A-
rabibus cum
Indis convenit.

* اتصالات

الشخص

tur domos & mansiones, ortus, occasus, * conjuncti-
ones, juxta figuras convenientes & discrepantes se-
cundum naturas eorum dispositas observant, dies,
noctes & horas illis dividunt, formas, figuras (seu per-
sonas) & regiones illis assignant, atque ita figilla, in-
cantamenta, & orationes conficiunt. Ex gr. Si die
Saturni, qui *Saturno* attribuitur, horâ primâ, induti
ejus sigillo quod juxta figuram atque operam ipsi
propriam confectum sit, ac vestibus ipsi peculiaribus,
ab illo, precum formulis illi propriè convenienti-
bus, quid visum fuerit petierint ex illis quæ ab ipsius
effectis & influxu pendeant, exauditum iri statu-
unt, atque ipsius beneficio vota sua consecuturos.
Eodem modo cum cæteris planetis agi, quos Do-
minos & Deos vocabant, Deum autem Verum, *Dom-
inum Dominorum*. Atque ita ad spiritualia, seu *Intelli-
gentias* Mediatoribus utebantur eorum *Sacellu*, ad
Deum *Intelligentiis* spiritualibus. Ex prædictorum
observatione *طالسمات* *Telestata conficiendi*, præ-
stigias item, atque incantationes adhibendi, fi-
gilla & figuras conflandi, aliâque ejusmodi, quæ ad
mira perpetranda stellarum vi ac virtute valere autu-
mant, fabricandi rationem tradunt. Eandem ob cau-
sam & simulachrorum Cultores, simulachra quæ me-
diatorum vice inter ipsos & spiritualia fungantur
conficiunt. Imò ne, ut jam dicti, sacellis istis (ut vo-
cant) Planetarum contenti essent, hanc assignant ra-
tionem, quòd illa sæpè ab oculis, continuâ ortûs &
occasûs vicissitudine, subducta lateant, cùm media-
tore semper visibili sibi opus sit. Simulachra ergò
substituenda quibus mediantibus ad Sacella accedant
ut Sacellorum ope ad Intelligentias, Intelligentiarum
ad

ad Deum supremum. Simulachra igitur, juxta figuram unicuique è septem illis sacellis propriam, conflabant, è metallo eidem peculiari (ferro putà, argento, &c.) observatis insuper dierum, horarum, graduum, minutorum, aliarumque, quas ad influxus benigniores eliciendos valere putant Astrologi, circumstantiarum momentis, & adhibitis quæ antea diximus sigillis, indumentis, suffitibus, orationibus, incantamentis, &c. ei, cujus sibi gratiam conciliare studebant, sideri maximè gratis. Simulachra ista Deos appellabant [Vicarios, scil.] respectu Deorum istorum coelestium, inter quos & homines mediatorum officio fungi ea credebant. Hæc quæ potuimus fide è *Sharestanio* expressa: quibus fidem faciunt quæ scribit *Iosephus Albò Fundament. l. 3. cap. 8.* השפע האלהי הוה שאמרנו שהוא הכרחי שימצא כרי שעל ידו יודעו הדברים הנרצים אצל השם ית' מהבלתי נרצים איננו בחק האים שישג השפע ההוא מעצמו מוולת רצון אלהי כי אין זה מדרך הטבע שתהול רוח השכל הנברל מחומר על הדבר החמרי ובעבור זה היו כל הקרמונים מרחיקים שיחול רוח אלהים על האדם ויתנבא בכוח עליון ויגיד העתידות ולזה היו האומות הקדמות עושים צורות והקטרות ותפילות לכזכבם להודיר רוחניות איזה כוכב על צורה מה כרי שעל ידה יחול רוח הכוכב ההוא שהוא נשוא בגשם הכוכב על האדם שהוא גשמי ויגיד העתידות בכח רוח הכוכב ההוא השופע על i.e. האיש ההוא יוזה ענין הקסם *Quod ad influentiam istam divinam, quam diximus necessario statuendam esse, ut ejus ope dignoscantur ea quæ Deo Benedicto grata sunt, ab iis quæ illi minus accepta, non est penes hominem ut assequatur eam sine beneplacito divino: quia non est hoc secundum*

secundum natura leges ut quiescat spiritus intelligentia separata à materia super rem è materia constantem. Hac de causa veteres omnes hoc absurdum putabant ut requiesceret Spiritus Dei super hominem, adeò ut virtute altissimi prophetaret, & futura prädiceret, idèoque gentes antiqua Simulachra, suffitus & oblationes stellis faciebant, ut ita elicerent spiritualitatem cujusvis stella, quo se demitteret, in simulachrum aliquod, ut eo mediante spiritus stella istius qui in corpore stella habitat, super hominem, qui corpore est substantia, resideret, adeo ut prädiceret futura virtute spiritus stella istius influentis in hominem istum. atque hac significatio est divinationis.

Quæ ferè è R. Mose in Moreh l. 3. c. 29. accepta, cujus verba prout ab ipso Arabicè conscripta sunt, sic se habent,

ويجيب تلك الابر الصابية اقاموا الاصنام للكواكب
اصنام الذهب للشمس واصنام الفضة للقمر وقسموا
المعادن والاقاليم للكواكب وقالوا الاقليم
الفلاحي الاله الكوكب الفلاحي وبنوا الهياكل
واخذوا فيها الاصنام وزعموا ان قوي الكوكب
تفيض على ذلك الاصنام فتكلم تلك الاصنام
وتفهم وتوحى للناس اعني الاصنام وتعلم الناس
منافعهم وكذلك قالوا في الاشجار التي هي من
قسمه تلك الكواكب اذا افردت تلك الشجرة
لذلك الكوكب وغرست له وفعل لها كذا
فاضت روحانية ذلك الكوكب على تلك الشجرة
وتوحى

i. *Secundum autem istas Saborum sententias, erexerunt imagines stellis, Soli imagines aureas, luna argenteas, atq; ita metalla & climata inter stellas partiti sunt, & dixerunt, Climata ejusmodi Deus est stella ejusmodi, struxeruntque sacella in quibus imagines collocarunt, asserentes, vires stellarum influere in illas imagines, adeo ut loquantur ista imagines & intelligant, & inspirent homines eosque doceant. quæ ipsis utilia sint, atque ita dixerunt de arboribus quæ sunt ex portione stellarum istarum, cum dedicatur arbor ista illi stellæ, atque illius nomine plantatur, & fit illi hoc aut illud, influere virtutem spiritalem istius stellæ in istam arborem, ita ut hominibus se revaleant eosque in somno alloquantur.*

Cum utraq; sectarum jam memoratarum Abrahamo negotium fuisse refert Sharestanius Algorani fidem secutus. Idem memorat & Maimonides Moreh. l. 3, c. jam laudato, à quo multa ad eorum ritus Idololatricæ & superstitione foedissima plenos spectantia petere licet. qui tamen in eo quod dicit. Nulum esse Deum præter stellas agnoscere, & solem pro Deo maximo habere, tum Gregorio nostro, tum Sharestanio contrarius est. Asseritenim Author noster esse *هو الله العظيم*, scil. argumenta quæ ad probandam dei unitatem afferant longè firmissima. Et è Sharestanio didicimus illos, Planetas Deos quidem appellare, sed minorum gentium (ut & ipse Maimonides quod ad reliquos planetas, exceptis sole & luna, innuit) qui hominibus Deam supremum (inter quem & inferiora hæc causa sint intermedia,) aditus mediatorum loco sint, quorum ope beneficia sua illis communicet, & voluntatem suam patefaciat. Cum autem quæ de illis referant & Sharestanius,

Et in Yad. Hal.
Abodah zarab.
c. 1.

* الله
العظيم

In vita Almo-
radadi Ebn il
Mowaffac.

v. *Auctorem no-*
strum & Saheb
 Hama Abulfed.
 anno 319.

* *At septies,*
juxta Abulfed.

reftanias, & *Maimonides*, & *Gregorius* nofter ex ipfo-
 rum libris petita videantur, hoc in quibus discre-
 pant, *Gregorio* fidem conciliat, quòd eos lingua quâ
 exarati funt Syriacâ legere potuerit, cum cæteri in
 linguam *Arabicam* verſis uſi ſint. Multos de eorum
 cultu ac ritibus à *Thabere* (vulgo *Thebit*) *Ebn Corrah*
 qui eſus ipſe *Teſtæ* (ut & celeberrimus ille *Aſtrono-*
mus Albattanius (vulgo *Albategnius*) ſaltem ortu)
 viro alioqui doctiſſimo, libros lingua Syriacâ con-
 ſcriptos perhibet idem *Gregorius* nofter. ac faciem
 inter orandum Polum Arcticum verſus obvertere ſo-
 litos tradit, * ter quotidie orare, 1^a vice ante ortum
 ſolis, 2^a juxta meridiem, 3^a ad vespertam, jejunium
 illis eſſe 30^a dierum, aliud 9. aliud 7. aſſerere ipſos,
 ſceleratum animas poſt novies mille ſæculorum
 cruciatum in gratiam cum Deo redire, abſtinere à
 fabis, allio, &c. victimas ſuas igni penitus abſumen-
 das tradere, nullam eorum partem comedere, Mag-
 ni ab illis fieri Templum *Meccenſe* refert *Abulfeda*, in
 hiſtoria, ac locum quem præcipue religionis ergo
 viſunt prope urbem *Harranum* eſſe. quam & in Geo-
 graphia ſua urbem *Sabiorum* vocat, in qua 17 ædi-
 tui illis ſint, ubi & collis ſuper quem Oratorium
 quod magno apud illos in honore ſit. Magni etiam
 ab illis fieri Pyramides, utpote quas priorum ſectæ
 ſuæ Authorum ſepulchra credi volunt, *Seſbi* ſcil.
Barſi, & *Sabii*. Feſtorum illis præſcriptum eſſe diem
 quo ſol ſignum Arietis ingreditur. Hæc *Abulfeda*.
 Meminit etiam *Shareſtanus* ſectæ apud ipſos quàm
 الحورادية *Harbanſſas* appellat qui Deum & unum
 & plures; ſtaruant unum ſcil. eſſentiâ, plures, qua-
 tenus ſe pluribus individuis viſi perceptibilibus, ve-

lut.

lur septem planetis nec non & personis terrestribus,
&c indar, in quibus se manifestet, ac personam
induat, citra tamen unitatis essentiae suae * *corruptionem*: eum corporibus caelestibus à se creatis mun-
dum inferiorem regendum tradidisse, esse corpora
ea Patres, Elementa matres, composita natos, &c.
post spatium annorum 36425 decursum omnes
animantium species interire, ac deinde renovari na-
turâ universi in singulis terræ climatibus * bina uni-
us cujusque speciei paria de novo producente, atq; ita
sæculum sæculò continuo succedere, nec aliam dari
resurrectionem, &c.] *هياكل* i. e. *Sacella*, seu *quarta*
quæ nomine substantiarum * *Intellectualium* ac *Spiri-*
tualium, & juxta stellarum figuras consueiebant, hæc
enumerat *Sharestanius*, 1 *Sacellum causa prima*, &
sub eo, *Sacellum Intellectus*, *Sacellum Providentiae*,
Sacellum necessitatis, & *Sacellum anima*, esse hæc
figuræ sphaericæ. *Sacellum Saturni* Sexangulum, *Jo-*
vis Triangulum, *Martis* *مربع مستطيل* *Quadrangu-*
lum oblongum, *Solis* *Quadrangulum*, *Veneris* Tri-
angulum *Quadrangulo inscriptum*, *Mercurii* Trian-
gulum *Quadrangulo oblongo circumscriptum*, *Lunæ*
denique *Octangulum*. Eadem refert * *Alfannabius*,
& *Phacrodin Razi Com. ad Saratol Bakarab*, *Nugæ*
hæ, quibus tamen in recensendis longior fui, non so-
lùm ut intelligatur quod dicit *Sharestanius* Arabum
quosdam Sabiismum amplexos, sed quia *בנה כדור*
אעמת אלארץ *Secta* erat quæ totum olim Terrarum
orbem impleverat (ut loquitur *Maimonides*.) *الانسان على وجه الدهر والغالب على الدنيا*
Religionum antiquissima & quæ totum ferè mundum oc-
cupaverat.

* لا يبطل
وحدة في
ناتة

* زوجين
sed cū dicat
نكر
forf. وادشي
unum par
denotat.
العقلية *
الروحانية

مثلث في
جوفة مربع
مستطيل

* Ad Anu: Hej.
8.

Moreh l. 3, c. 23.

capaverat, (ut *Abulfeda*) adeoque frequens aliàs tam in *Arabum* quam *Hebraeorum* scriptis eorum mentio occurrat. Eandem ob rationem inquirendam etiam erit in *Magorum* hæresin, quam & *Arabum* quosdam secutos ab Authore libri *Mostarraf* accepimus. Si quidem & ipsa non parvam olim Orientis partem, *Persiam* præsertim & vicinas ei Gentes ac Indos (quos & hodie addictos habet) infecerat. Quod ad nominis rationem attinet, origine Persicum statuit *Mohammed: AlFiranZabadius* è duabus vocibus conflatum, scik. میج کوش *MijeGush*, quod hominem auribus brevibus vel curtis denotat. talis cum fuerit primus Sectæ pater, inde nomen sortitum, quod & ad sectam suam transmisit: quod si verum sit, conferri poterit cum iis, quæ narrat *Iustinus* de auribus *Mago à Cambyse* præcis. Invaluit autem usus ut idem vulgò *Arabibus* & *Persis* sonet, *Magus* ac ignis cultor. Sic in Nomenclatore *Arabico Persico Logat halimi* dicto مجوس *Magus*, آتش پرست *Atash-parast*, i. e. Ignis cultor redditur. Ac certè ignem eos coluisse eique templa consecrâsse, honoris quem luci habent testandi gratiâ, referunt *Sharestanius* & *Ismâel Abul-Feda*, cujus hæc sunt verba ما عظموا النور عبدوا النيران i. e. Inde quædam lucem magni faciunt, Ignes colunt. qui ide m asserit præcipuum religionis *Magorum* seu *Persarum* antiquiorum (qui کومرتیه *Ciumerthii* dicti) fundamentum superstructum fuisse على تعظيم النور i. e. Magnificationi, seu Venerationi lucis, & fugæ Tenebrarum, lucem Deum primum Kadiman *Antiquum* (seu æternum) rerum omnium principium statuunt, ac تازدان *Tazdan* vocant: tenebras autem, Deum creatum, tenebris ortum

In Hist. c. de Persis.

ortum, cui nomen *أبراهم* *Abraman*: Ita duos esse illis rerum Authores, Deum scilicet & Diabolum: hanc eorum doctrinam fuisse usque ad *Zoroastri* tempora, quem *زادشت* *Zaradushtiam* vocant & sub *گشتاسپ* *Gushtrasso* floruisse asserit, ac fuisse *صاحب کتاب المجوس* *Authorem libri quem Magi* quasi illi à Deo coelitus demissum (prout ipse affirmaverat) amplectuntur, esse ipsis de *Zanadushtio* *کلام* *طویل* *fabulas prolixas, inanes, & quæ* recensentur indignas. *Gushtrassem* istum *Cyri* avum statuit, *Cyrum* autem esse Hebræis quæ *Persis* *Azdshir Bahman*, quàm rectè non est hic disputandi locus, & annon potius *Gushtrassem*, sit *Hystaspes* à *Cyro* tertius, & *Azdshir* *Abasuerus* pius. Denotat enim *مفسر* *re-* *ferente eodem* (ut & *Al Jannabio* & *Abmede Ebn Yusuf*) *النبي الحسن* *bonæ seu piæ intentionis hominem. E-* *jusdem, (Zaradushti sc. seu Zoroastri)* meminit *Gregorius* *noster* sub *Cambyse* *Cyri filio*, & *المجوسية* *Religio-* *nis Magorum Authorem*, leu Doctorem appellat, ac pro *Elia* discipulo à quibusdam haberi dicit, & de *Messia* adventu *Persas* monuisse, deque *stella* in *cujus* *medio* *figura* *virginis* *conspicua* *ejus* *nati* *signum* *ipsis* *præberet*. Qui tamen non tam religionis *Author*, quàm reformator statuendus videtur ex iis quæ à *Sharestanio* & *Abulfeda* memorantur, ac certè diversas fuisse pater, *Magorum sectas*, quatum cum omnes in *astruenda* *الشريعة* *Althanawiah* convenerint, scilicet duo esse rerum principia *Lucem* & *Tenebras*, in *partes* *abiisse* *videntur*, quòd alii principia ista *Coæva*, alii alterum altero posterius statuerint. Porro *disputationes* *eorum* *omnes* (reste *Sharestanio*) *جدوعی* *Circa duo versantur fundamenta*, quorum

* Vel ut Al-Jannab. & Abmed. Ebn. Yusuf. etiam

کیشاسب

primum est بيان سبب امتزاج النور والظلمة *De-*
claratio causa mixtionis lucis & Tenebrarum: Secun-

dum بيان سبب خلص النور من الظلمة *Declara-*
tiocausa liberationis Lucis à Tenebris, & mixtionem
 istam *مبدأ* *Initium* vocant, liberationem *معالا* *Redi-*
tum. Illud quod in ipsorum professione mutaverit
Zaradusht hoc fuisse videtur (referente *Abulfeda*)
 quod cum illo antiquiores Lucem & Tenebras pri-
 ma rerum principia statuerent, ipse Deum utrisque
 antiquiorem, earumque conditorem docuerit, unum
 cum esse nec socium habere, bonum autem & ma-
 lum, *probitatem & nequitiam è commixtura lucis &
 tenebrarum contigisse, quæ nisi mixta fuissent, mun-
 dus nequaquam exstitisset, nec cessuram mixtio-
 nem donec lux tenebras vincat, deinde lucem mun-
 dum suum, tenebras autem suum, sibi liberum &
 integrum habituras: Quodque librum religionis
 præcepta continentem, cum antea nullum haberent,
 quasi cælitus ad se demissum, ipsis tradiderit. At mi-
 ra sunt quæ de libro isto referunt *Alfannabius* & *Ab-*
med Ebn Yusuf. sc. 12. voluminibus, quorum singu-
 la corio taurino integro compingerentur constituisse
 permitti ejus autoritate matrem, sororem, filiam
 in uxorem sumere (sic & ipse *Abulfeda* in vita *Akd-*
shiri prædicti, cum (quod Magorum instituto licitum)
 filiam duxisse scribit) cum aliàs multa in eum è *Davi-*
da Psalmis translata sint, Ignis cultum præcepisse, ac
Keblam ejus cultoribus Orientem, unde luminarium
 ortus, statuiffe. Simulachris tamen infectum fuisse li-
 quet ex eo quod narrat *Sharestanius*, *Gushtassum* post-
 quam *Zaradushti* suasu, *فلسف* scil. *Magorum do-*
ctrinam amplexus est, Idolis quæ in celebri illo Tem-
 plo

*
الصلاح
والفساد

Abulfed. in
عنه

Ine. de opinio-
nibus Arabum.

plo بيت مارس *Domus Martis* (num forsan Martis) dicto, tribus ab *Aspahano* parasangis, antiquitus collocata fuerant, eductis, illud in ignis sacrarium convertisse, ac perpetuas scire lites apud Orientales inter Ignis & Simulachrorum cultores fuisse ab eodē discimus, aded ut prout alteri alteris superiores evaserint, templa ipsorū aliās ignium, aliās simulachrorum cultui inservire iussa sint. Magorum deliria cum dogmatis Christianis (quod idem est ac si cœlo tartara) iniquē miscens infans ille * *Manes* inde impiissimam hæresin conflavit, teste *Sharesiano*, اخن دينا بين *Condidit* (inquit) religionem inter eam quam Magi & eam quam Christiani profitentur. Origine magum fuisse perhibet, duo, eum Magis rerum principia statuisse Lucem & Tenebras &c. inde illi titulus مادي الثنوي i. e. *Manes duorum principiorum assertor*, referente Gregorio nostro qui eum primò Christianum, postea ad الثنوية, seu duorum principiorum hæresin defecisse, & assumpto sibi Messie nomine, electisq; duodecem discipulis, blasphemias suas per totum Orientem, Indiam ulque & Sinam propagasse, scil. ان العالم الهين &c. *Mundo duos esse Deos*, quorum alter bonus, qui معدن النور *Fons lucis*, alter malus, qui معدن الظلمة *Fons tenebrarum*, كان يفرط في تعجيد النار &c. *quin & modum excessus in igne celebranda, eumque veneratus est ac divinis laudibus efferri voluit, idque propter lumen ipsi innatum, ut è contra terram vilipendi quod penitus opaca & tenebrosa esset. atque hac (inquit) doctrina, antiquitus apud Persas recepta fuit, non à Manio, seu Mane primum orta sed quam tan-*

* Sive Manius.

In vita Aureliani Imper.

tum

v. Epiphan. &
R. Abrahāam:
quem citant eti-
am Schichardus
& Buxi: in
Lex: Talm in
מנא

אמר רבי מנא

nisi argumentis, quæ maxime potuit probabilibus
confirmare, laboravit. Imposituræ suæ dignas tandem
pallasuisse narrat, à Sapore Bersarum rege credeli
morte multatum, detractâ pelle, quod, cum magna de
se prædicaret, filium ipsius, qui in morbum inciderat,
sanare non potuit. *Atque* leticiam & opinionis ejus
meminit *Josephus Albo* in *Ikkarim* 1. 2. c. 13. היה
בקרמונים מ' שחשב שהחילות והאשונות שחיה
אחה לרוב והחלרע, וכן היה העת ח'ש וחדר שבו
היה יאמר על כן קראו הנשבים חדרו כחנה
i. e. *Fuit*
apud veteres qui putaret quod principia prima duo essent,
unum boni, & alterum mali, &c. & fuit hac sententia
veri cuiusdam cui nomen Mani, adeoque qui cum secuti
sunt appellati sunt Maniani, sive Manichæi.
Quis interim fuerit *Agar* & iste à quo secta Mago-
rum denominata, non constat. eorum ritus & deli-
ria ab ipso *Nimrode* quâ fide petant *Ebn Baïrik* & *Ge-*
orgius Ebnol Amdî, non contendo. Cum autem Ara-
bum quosdam iis nomen dedisse legamus, illos qui
Christum adoratum venerunt, constat & Magos esse
poruisse & Arabes.

Eruditio Arabum, &c. Lingua sua peritit, Sermoque
proprietas, &c. At Arabibus Dialecti plures. Diver-
sa fuit lingua quâ locuti *Hamyar* & Arabes puri, ab
ista quâ usi *Koraisbita*, & in qua conscriptus Alco-
rianus. Illam عربية حمير Arabismum Hamyari vo-
cant, hanc العربية الحضر Arabismum purum seu de-
fæcatum, item عربية قریش Koraishidarum Diale-
ctum quâ primum omnium locutum *Ismaelem* tenuit:
quod non aliter intelligi potest quàm quod Arabum,
post affinitatem cum *Forhamidis* nuptiarum interven-

Mezhar, c. 2.

tu

v. of Mez. 16.

motus Arabismus iste. *قفل طار حور* Qui
Dbasaram ingreditur, (urbem ea, Regum *Hamyarensium*
sedes.) Hamyarismum addiscat, quæ verbi in pro-
 verbum abiierunt, quo monetur quis eorum quibus
 cohabitare, moribusse accommodare. Hinc autem (uti
 diximus) patet *Hamyarensium* Dialectum ad *Hebrai-*
cam vel *Syriacam*, sive *Chaldaicam* in quibusdam,
 propius accedere, (ut & ipsos ad *Judaismum* incli-
 nasse in superioribus vidimus) *و* enim *Hamyarit-*
sinus idem sonat ac *Hebræis* *ܐܡܝܐ* *Syris* & *Chaldæis* *ܐܡܝܐ*
 à quo in Imperativo *ܐܡܝܐ* Sedere. at communi *Ara-*
bum dialecto contrariam habet notionem, *Salsandi* sc.
 vel *Subsiliendi*. Præterea in Regis responso quod
ܐܡܝܐ littera *ܐ* claudatur quod *Arabes* per *ܐ* efferre
 solent, *Syrisum* etiam sapere videtur. Per linguam
 autem istam cujus peritiæ operam dedisse *Arabes* as-
 serit Author noster, Dialectum istam *Koraishitarum*
 defœcatam & politam præcipuè intelligi credo, quæ
 quâ ratione cæteris elegantior evaserit describit *Jab-*
baladdinus in lib. *Mez.* c. 9. scil. quod domus *Templi*
Meccani æditæ essent & *Arabia* centum incolerent
 non solum à cæteris Gentibus (quarum viciniâ &
 commercio aliarum Tribuum sermo vitii aliquid
 contraxerat) remotiores essent, sed & confluentibus
 undequaque *Meccam* *Arabibus* tum religionis ergo,
 tum ut lites suas ad ipsos componendas deferrent, ex
 eorum sermone & carminibus puriores ac elegantio-
 res quasunque sive dictiones, sive loquendi formu-
 las & phrasas, selectas, suas facerent, adeò ut in ipso
 rum Dialectum omnes universi quaquâ patet *Arabismi*
 elegantia confluerint. Lingua autem suæ in Enco-
 mium multa congerunt, atque inter cætera, immensa
 ejus

ejus latifundia prædicant, tanta nimirum, ut non aliàs quis, nisi Prophetico afflatus Spiritu universum ejus ambitum comprehenderit, nec quisquam eò unquam pervenerit ut omnes ejus Thesauros exhauriret. Quantum *Græcam, Latinam*, aliàsque Linguarum præcipuas, verborum copiâ superet, hinc conicere licet, quod aliquando vel sola diversarum unius rei appellationum enumeratio & explicatio justam voluminis integri materiam præbuerit. Sic doctissimo Grammatico *Ebn Chalawaib* libri unius subjectum Leonis nomina, quæ quingenta; alterius, Serpentis, quæ ducenta, teste *Jallaladdino* in *Mezhar*. Author *Kamusi*, *Mohammed AlFirauszabadis* librum integrum de mellis appellationibus & utilitate se conscripsisse ait, in quo cum 80 ejus nomina recensuerit, totam tamen ejus nomenclaturam non absolvisse notatur. Testatur idem ensis appellationes ultra mille se in libro à se composito enumerasse. Certè in linguæ tam copiosæ peritia larga erat gloriandi materia, interim tamen aiunt quod reliquum est ejus, esse كثير قليل *parum admodum è multo*. Nec omnium erat eleganter, nec propriè loqui. Quo spectat illud quod responsum fertur à *Mohammede* non vulgarem ipsius eloquentiam mirantibus, se à *Gabriele* linguam *Ismaelis*, quæ in desuetudinem penè abierat, edoctum. Et certè de lingua tam latè patenti periisse aliquid non mirabitur qui quàm nuperum sit apud illos scribendi inventum perpenderit; de quo ita præstantissimus Historicus *Ebn Chalican* *الشيخ عند اهل العلم* &c. i. e. Illud de cujus veritate minimè ambigitur, apud eruditos, est primum Scriptura Arabica repertorem fuisse *Moramerum* filium *Mor-*

c. 22. & 27.

Kam. in

سجل

Mex. c. 27.

Kam. in

سجل

Mezh.

re *Anbariensibus*, ab *Anbariensibus* in reliquam *Arabiam* manasse hanc artem. Cui suffragatur quod refert *Asmajius*, interrogatos *Koraishtas*, à quibus scribendi artem didicissent: respondisse, ab *Hirensibus*, *Hirenses* autem se ab *Anbariensibus* accepisse prædicante: vel, ut ab aliis narratur, interrogatum *Harbi* (qui primus scribendi rationem *Koraishtas* docuit) filium, unde Pater ipsius artem illam accepisset: respondisse ab *Aslamo Jodara* filio, illum à quo literas istas didicerat: respondisse ab earum inventore *Moramero* filio *Morra*: hoc autem non multis ante *Mohammedanismi* ortum annis contigisse. Hæc autem quæ diximus potius de *Koraishtis* aliisque *Arabum Isaacitarum* tribubus, quàm de *Hamyrensisibus* intelligendum. In confesso enim est fuisse illis jam antea notam scribendi artem. Imò antiquitus, si vera sit illa, quam ex *Ebn Hashem* refert *Al Firauzabadius*, historia.

قال ابن هاشم حفر السيل عن قبر باليمن فيه
 امرأة في عنقها سبع مخادف من در وفي يديها
 ورجلها من الاسورة والخلخال والدماليج سبعة
 سبعة وفي كل اصبع خاتم فيه جوهرة مثمثة وعند
 راسها تابوت مملو مالا ولوح فيه مكتوب باسمك
 اللهم اله حمير ادا تاجه بنت نبي شفر بعثت
 مايردا الي يوسف فابطا علينا فبعثت لانتي بمه
 من ورق لتاتيني بمه من طحين فلم تجده فبعثت
 بمه من ذهب فلم تجده فبعثت بمه من نجرى
 فلم تجده فامرته به فطحن به فافتغلت فم
 سمع

سمع بي فليرحمني واية امرأة لبست حلياً من
حلي فلا ماتت الاميتي

i. e. Dicit Ebn Halhem, Detexit torrens sepulchrum in Yaman, in quo jacebat femina cujus in collo septem erant è Margaritis contexta torques, in manibus & pedibus singulis armilla, ornamenta cruralia & brachialia septem, in unoquoque digito annulus in quo magni pretii gemma, ad caput autem cista thesauro opulenta, & tabella cui hoc erat inscriptum, In nomine tuo, ô Deus, Deus Hamyar, Ego Tajah filia Di Shafar misi obsonatorem nostrum ad Josephum, quo tardante, misi ancillam meam cum modio argenti ut afferret mihi modium farina, cumque non inveniret misi eam cum modio anri, & cum nondum inveniret, cum modio * unionum, cumque nec adhuc inveniret, eas comminui jussi, à quibus cum nihil utilitatis caperem hic inclusa sum. Qui autem audierit de me, misereatur mei, & si qua mulier ornamentum aliquod ex ornamentis meis induerit, non aliâ morte moriatur, quam quâ ego mortua sum.

Si quid * his inest veri antiquum est apud Hamyaren-
ses scribendi inventum. Characteres eorum ab illis
quibus utuntur Arabes multum diversi, quod genus
scripturæ المسنن Al Mosnad vocabant, literis inter se
implexis minimèque distinctis, quas tamen vulgo
discere non permittebant, nec cuiquam, nisi post im-
petratam ab ipsis veniam, iisdem utendi facultatem.
Ita cum eodem Ebn Chalicen & Georgius Ebn Amid
distinctos memorat القلم الحميمي والعربي i. e.
Calamum Hamyarensem, & Calamum Arabicum. Por-
rò, quàm arctis apud Arabes conclusum limitibus diu
manserit nobile hoc Morameri inventum patet ex

* De genuina
vocibus le-
ctione dubito,
alii enim codi-
ces habent

بحري
الحي

* Quibus &
addi alia pos-
sent ex Al Jan-
nabio de anti-
quorum regum
monumentis.

eo quod refert modò laudatus *Ebn Chalcian*, sc. Cùm jam evulgari cœpisset Alcoranus, non repertum fuisse in universa regione *Taman*, qui Arabicè scribendi, vel legendi peritus esset. Certè ipsum *Mohammedem* utriusque literaturæ partis ignarum unanimi consensu statuunt, ideòque *نبييا اميا* *Nabiyān Ommiān*, i. e. *Prophetam illiteratum* vocant. Author *جامع اللغة* hoc illi Epitheton à patria *Mecca* quæ *أم القرى* *Ommalkora*, *Mater Pagorum* appellatur, juxta quorundam sententiam tribui asserit, sed eodem res recidit. nam vel hoc ipsum ad ejus imperitiā evincendam firmum satis est argumentum, quòd *Meccensis* fuerit. Quod nos docet *Sharestanus* his verbis, *الفرقان* المتقا بلتان قيل المبعوث هم اهل الكتاب والاميون والامي من لا يعرف الكتابة فكانت اليهود i. e. *Dua secta op-*

In Sect. اهل
الكتاب

posita ante missionem Mohammedis erant, *populus libri, & Idiota*. *Idiota est qui literas nescit*. *Judai autem & Christiani Medinam incolebant, Idiota autem Meccam*. Hæc ille. *Judeos & Christianos Populum libri* vocant, non solum quòd ipsis libri religionis eorum præcepta continentes dati sint, sed & quòd literas didicissent, contra ac *Arabes Meccenses* qui eā qua nati sunt ignorantia totam vitam ducebant. Ita inquit Author libri *Mogreb* vocabulum *الامي* *Alommio*, seu *Idiota* *لم تكن في اللغة منسوب الي امة العرب وهي لم تكن تكتب ولا تقر فاستعير لكل من لا يعرف الكتابة* i. e. *Ex vi vocis denominatur ab Ommah, i. Natione Arabum, utpote qua nec scriberet nec legeret, atque inde translatum ad denotandum quemlibet, qui scribenda*

bendi ac legendi ignarus est. Ita Ebnol Athir (الامى) inquit, لا يكتب (الذى) *Alommio* dicitur qui scribere nescit. atque iuste dictum illud *Mohammedu*, quo missum se ait ad امة امية Gentem illiteratam explicans, *Arabes* (inquit) *Idiotæ* vocantur, quia الصعابة كانت فيهم عزيمة او عزيمة. Scribendi peritia apud illorum paucos admodum, vel potius nullos reperiebatur. manebant sc. على اصل ولائهم *ca detenti ignorantia qua ex utero matris prodibant, nec scribendi, nec computandi artem edocti.* Atq; eodem modo interpretantur quod à Deo in Alcorano dictum ferunt, misisse se في الاممير i. e. ad *Idiotas Prophetam* ex ipsis, ad illiteratos literarum rudem. Ex indubitata apud illos fidei *AlBocharii* narrationibus, discimus *Ghadysra* (*Mohammedis uxori*) fuisse cognatum nomine *Warakab*, qui scribendi peritus esset, sed بالعبرانية *Hebraice*, ipsumque Christianum fuisse: ex ipsius tamen *Mohammedis* sociis (sive ante vel post promulgatam ipsius doctrinam scribere didicerint) qui scribendi rationem callerent, recensentur inter coeteros *Othman*, *Ali*, *Zeid*, *Abu Ebn Caab*, cui misisse dicitur *Othman* كتف شاة فيها حروف فاصلاها *Scapulam ovis* in qua essent literæ, quas ille concinnavit. quæ ut melius intelligantur audiamus *Ebnol Athir* quid sit كتف عظم عريض يكون في اصل كتف الحيوان من الناس والدواب كانوا يكتبون فيه لقلة القراطيس عندهم *Os latum ad radicem humeri animalis, hominis scil. & jumentorum in quo, ob inopiam chartæ apud ipsos, scribere solebant.* Accepisse autem artem hanc tradunt *Koraishtas* à *Basharo* quodam *Cendienfi Anbariensium*

ensum jam memoratorum discipulo, qui *Meccam* profectus & sorore *Abu sofyan* in uxorem ductâ, hoc illis inventum communicavit, quod non multis ante institutam à *Mohammede* religionem annis contigisse ex iis quæ dicta sunt manifestum est. Interim quod ad Characteres à *Moramero* effectos, ac diu apud *Arabes* retentos, satis rudes fuisse constat, quales scil. *Kufienses* vocant, quos in librorum titulis ac lapidibus insculptos videre est, nec aliis descriptum olim *Alcoranum* testantur folia aliquot antiqua, literis semiuncialibus in pergameno exarata, quæ doctissimus mihiq; amicissimus *Johannes Gravius*, quo nemo integro magis affectu, se studiaque ac impensas suas publicæ rei literariæ utilitati dicavit, secum ex *Ægypto* detulit. Elegantiores istos, quibus jam utuntur, non nisi trecentis ferè post *Mohammedem* annis ab *Ebn Moklab* (merito certè vel ob hoc ne dextrâ truncaretur) concinnatos, deinde ab *Ali Ebn Bowab*, celebri isto Calligraphias artifice, ad perfectionem perductos, testis est fide dignus *Ebn Chalecan*. Quod interim facta recta servaretur lingua tam latè patens, sine literarum præsiidiis, Poësi suæ debuisse videtur: unde non immeritò unà cùm linguæ suæ curâ, ejus quoque studium conjunxerint, uti refert Author noster. Nam inter cœteras Poëseos laudes hoc ejus beneficium enumerant, scil. quod & linguæ *Arabica* conservatio & sermonis proprietas & elegantia ei debeatur. Hoc est quod dicit *Ebn Phares* (referente *Jallaloddino* in lib. *Mezhar*, cap. 29.)

الشعر ديوان العرب وبه حفظت الانسان وعرفت
المآثر ومنه تعامت اللغة

Commen-

Commentariorum vice, quorum beneficio imperturbata servabantur genealogiarum series, ne oblivioni traderentur res gesta memoriâ digna, cavebatur, & à quibus lingua peritâ hauriebatur. Cui geminum quod à Moham-

mede Ebn Salam (referente eodem) dictum, كان الشعر في الجاهلية عند العرب ديوان علمهم ومنتهى حكمتهم به ياخذون واليه يصيرون i.e. Fuerunt

Poëmata Arabibus olim ἱεροπαιδικὰ Pandecta, ultimæ sapientiæ eorum terminus, unde quæ illis usui depromebant & quò omnia deferebant. Magnâ ergò contentione, hanc alii aliis palmam præripere studebant, nullum illis certius nobilitatis & ingenui ortûs argumentum, nihil quod sibi magis gloriæ ducerent, quam carmine animi conceptus expeditè ac eleganter exprimere; uti eorum historias legenti patebit. In celebri ista

Forum Ocadbi dicto, سوق العكاظ Forū Ocadbi dicto, ubi quotannis conveniebant, id ferè agebant, ut hoc certamine famam sibi compararent. Ita AlFauharius,

Quotannis illuc per mensem integrum congregati بيتاجعون ويتناشدون شعرا ويتفاخرون, non solum commercia agere, sed carminibus recitandis, alii alios gloriabundi provocare; imò ab hoc eorum facto, magis

quàm à rebus venum expositis, nomen foro inditum testatur AlFirauZabadus, quòd sc. ibi يتعاصفون, gloriano certarent. Si quæ cæteris anteferrentur Poëmata, à regibus inter

reponi ac appendi; inde septem illa notissimæ famæ Poëmatia nomen sortita المعلقات AlMoalakat, scil. quasi Appensa dicas, testatur eorundem Scholiastes; cum alii quòd in

Templo Meccano honoris gratiâ, appenderentur dicta velint. quam sententiam firmis destitui testimoniis

Y

ait

Vocant Poeta

امرا الكلام

Mezh. & Al-Mostataf. Imperatores Sermones.

كان الله

قد اقامها

للعرب مقام

الكتب

لغيرها من

الامم

Marzuk. pref.

in Com. ad Hamisah.

V. & Mezh.

c. 49.

ait. Forum ac conventus isti sub *Mohammede* sublata ac una cum *Theatro* gloriæ suæ, poëteos, ad tempus, studium. Ita *Jallaloddinus Affoyutius*, *جالال الدين* *و تشاغلنى عنه العرب*, adveniente *Islamismo* Poëteos studium intermiserunt Arabes ad exterarum gentium expugnationem conversi, donec tandem inter ipsos rerum positos ac paci redditos florere denuò caperim hac studia. Atque hinc est quòd tot veterum Poëtarum carmina, quæ non aliis antea, quàm fidis hominum memoriis, apothecis servarentur, perlerint. Sed de Arabibus qui *Pseudopropheta* antiquiores, nobis jam sermo, apud quos quanto in honore fuerit Poësis vel hoc unum satis monstrat, quod si in Tribu aliquâ (ut ab *Ebn Rafik* refert *Jallaloddinus Affayutius*) inclaresceret Poëta, gratulatum illis concurrerent alia, ipsa epulas institueret, mulieres tympana pulsantes, omniâque nuptiali pompâ ornantes, felicitatem Tribus suæ viris puerisque obviam palam decantare, Beatos jam suos quibus contigisset àvay nîg qui honorem eorum factum tectum conservaret, præco qui præclare eorum gesta memoria praderet, &c. Non leve hoc, nec quod temerè præstabatur *كادولا يهنون* *الا بغلام يولد او شاعر ينبع فيهم او قوس كنج* *Solennibus non utebantur gratulationibus, nisi cum puer nasceretur, cum Poëta apud illos inclaresceret, cum equa pullum generosum peperisset.* Hæc igitur tria in non minima foelicitatis parte posita videntur. Quanquam autem carminum condendorum ratio adeo apud ipsos antiqua fuerit, artis metricæ tamen leges nuperum magis commentum fuisse monstrat *Alsephadius* in præfatione ad suos in *Lamiatol' Ajam* commentarios;

rios; quod & historia confirmat, quam de *Abuſaſaro* quodam Grammatico narrat. Ille anno quodam quo Nilus solito parcius exundaverat, aded ut *Egypto* fames timeretur, ad columnam aquæ incrementis percipiendis aptatam sedens, carmen quoddam cum in partes divelleret, & ad normam exigeret, ita ut à prætereuntibus non intelligeretur, tanquam incantationibus suis amnis tumorem compeſceret, ab illis in aquam præcipitatus miſer periit. Quin nec juſtæ longitudinis Poëmata ab initio illis compoſita videntur.

لم يكن لأوايل العرب من الشعر إلا البيات
يقولها الرجل في حاجته i.e. *Non erant Arabibus præcis Poëmata alia, quàm verſus quos unusquisque pro ut illi opus eſſet proferret, cum (ut jam ſupra diximus) animi ſenſus carmine eloqui antiquitus apud eos glorioſum. Primum qui القصيدة Alkaſidah, i.e. Poëma quod triginta verſibus conſtaret, compoſuit, Mebalhel fuiſſe, Thaalabi teſtimonio, comprobatur in lib. Mezbaz, c. 49.*

Mezh. c. 49.

العرب قديما ما كان لها
ما تفخر به إلا السيف والضيف والبلاغة
(inquit *Sephadius* in Com: ad *Tograi* Poëm) i.e. *Non gloriabantur antiquitus Arabes, niſi Gladio, Hoſpite, & Blaquentiâ.* Erat autem (ut eſt apud *Jallaloddinum Aſſoſy* in *Mezh. c. 49*) Oratio Arabibus duplex منظوم *Ligata* & منثور *Soluta*, inter quas eam vult eſſe differentiam quæ inter uniones connexas, ac diſperſas reperitur. Ex utroque genere laudem captare Arabes. Si quis cæteris eloquentior populo convocato, eorum animos ad rem aliquam aggrediendam (vel, è contra, fugiendam) orationis ſtimulis incitaret, aut monita illis ſalubria inſtillaret, is خاطب *Chateh*,

Argumenta tamen quibus probatur ſolutam ligatæ præferendam, videre eſt apud Marz. in præſat. ad Com in Hamafah,

v. Ebn Achir in

خطب
lib. Taatir.

sive خطيب Chatib audiebat, quo titulo & jam qui
populum è suggesto alloquuntur, gaudent. Oratio
ab ipso habita خطبة Chotbah vocabatur, quòd scil.
sermo esset شرح الخطب explanationem الامر الغظيم
rei magni momenti continens, quare non nisi rebus isti-
usmodi occurrentibus orationes habebant. Hæc A-
brahim AlBarzaz in Schol: ad Sermones Nobatii.
Monet tamen AlFirauszabadius rem quamlibet,
خطب Al- خطب sive parvam, sive magnam, خطب
Chatbo dici; & Ebn Phares, quemlibet sermonem in-
ter homines خطاب Chetab. Cum autem Chotbah, de
oratione, sive sermone qui ab Oratore è suggesto ha-
betur, propriè dicatur, erit (describente AlFirauszab-
adio) الكلام المنثور المشجع ودعوى Oratio solan-
ta, colis similiter desinentibus constans, aut ejusmodi.
Orationes autem eorum minimè in partes suas juxta
Rhetoricæ apud Græcos & Latinos præcepta distri-
butæ, nec Methodicè concinnatæ, adeo ut sententia-
rum in iis frequentium gemmæ verè dispersæ, mini-
mèque inter se colligatæ videantur, totusque sermo
Arena sine calce, rectè dici posse videatur. In senten-
tiarum tamen rotunditate, Phrasium elegancia, ac
Proverbiorum acumine, invenies quod animum fe-
riat. Iphis interim, hac dicendi arte palmam se reli-
quis gentibus præripere, persuasum est, قال الجاحظ لا
يعرف الخطب الا للعرب والفرس i. e. Dixit Jahedib
Ignota est dicendi ars, nisi Arabibus & Persis. A-
rabes autem Persis longè præstare asserit. Qui autem
inter ipsos eloquentiâ insignes fuerint, testantur eo-
rum Proverbia, اخطب i. e. Eloquen-
tior Koffo, & Dicendi magis peritus quàm Koffu. Item
خطب

سحاب من سخن وایل *Dicendo superans Sab-*
ban Wayel, &c.

Stellarum Ortus & Occasus &c. quàmque in pluvii
excitandis vim habeant,] Præcipua *Arabum* circa
 stellas fixas cura. quod illis cum Indis commune, te-
 ste *Sbarestanio*, qui *Arabibus & Indis* diversam ait esse
 ab aliis, circa stellarum observationem, & de earum
 effectis divinandi methodû: sc. من خواص الكواكب
 لامن طبائعها ورتبوها على الثوابت لا على السيارات

juxta * proprietates earum non naturas, nec tam pla-
 netarum in judicando quàm stellarum fixarum ra-
 tionem habere. idem quod verbis jam ante citatis
 asserit, eandem vim illos stellis fixis attribueret quam
 Erraticis Astronomi. Hanc etiam aliàs discrepantiam
 statuit inter *Sabios Græcorum* [scilicet *Chaldaeorum*] & *In-*
dorum, quòd illi cultus suos Planetarum, hi stellis fixis præ-
 cipuè deferrent, quod idem de *Brabmanis* asserit
Abulfeda. Stellæ autem istæ quas انوار *Anwa* vo-
 cant, i. e. Stellas ad occasum mane vergentes, ita
 ut eodem momento ad orientem supra Horizontem
 ascendant aliæ illis oppositæ, (explicantibus *Al-*
fauhario, Ebnol Athir, Al Firan Abadio, cæterisque
Grammaticis) 28 sunt Lunæ mansiones, quarum cir-
 ca ortus & occasus, quænam contingere solerent in
 aëre mutationes, cum diuturnâ experientiâ observâs-
 sent *Arabes* prisce, eò tandem delapsi videntur, ut di-
 vinam illis potentiam attribuerent, ac pluvias suas
 (quæ maximum illis beneficium) se earum nonnullis
 debere profiterentur. quod illis vitio vertit *Moham-*
medes, nec à suis dici voluit من نوازل *i. e.*
Pluvia nostra à stella tali est, eo sensu quo eâ loquendi

* seu peculiares
 earum influxus.

formâ utebantur *Arabes*, qui stellas vi suâ pluvias efficere credebant: quod si quis à Deo solo dari pluvias agnoscens, eo animo formulam istam proferret, ut non aliter intelligi vellet, quàm Lunâ hanc vel illam mansionem occupante, expectari pluviam, vel العادة *إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَجْرَى* Ita à Deo constitutum essent circa hac tempora, seu harum stellarum ortus & occasus, contingant pluvia, esse hoc licitum; uti refert *Ebnol Athir*, qui & الانوار Constellationes quibus nomen *Alanna* comperit, fusiùs describens, ait esse eas 28 mansiones, quarum aliquam singulis noctibus occupat Luna, & quarum aliqua post 13 noctes ita mane occidat, & sub horizonte deprimatur, ut simul in oriente ex ipsius opposito emergat altera. (Ex-cipi ait *Alfaubarium* الجبهة *Aljabbah* * dictam, cui 14 noctes attribuit) Ipso autem annuo percurri omnes & absolvi. Jam ut pluviam, ita & ventos, calorem, frigus, cæterosque ejusmodi effectus, illis tribuebant, Occidentibus sc. vel, juxta *Asmajum*, Orientibus, quibus jam Dominium. (referente *Allauhario*.) His observandis occupati olim *Arabes*. Ita *Sharest: Arabum* Scientiæ quibus præcipuè operam dabant, tres erant, sc. 1. التواريخ و *Scientia Genealogiarum & historiarum*. 2. علم الروبا vel ut *AbulFedâ*, تعبیر الروبا, *evreporum*, seu *Somnia*, interpretandi peritia. 3. علم الادواء De stellarum in Concitandis pluviis vi judicium.

[Quod ad *Philosophia cognitionem*, &c.] Hæcethum * quendam ex antiquis *Tamanensium* Regibus Philosophum cognominatum refert *Abmed Ebn Yusuf*. عقله وادبه scil. quod *Intellectu* & prudentiâ alios supera-

* i. e. *Fropis*
4 stella in *Leo*.
ne.

* scil. qui idem
AlRayeth, re-
gum *Hamyar*.
15. sup. p. 58.

superaverit: non quòd Philosophiæ studio deditus fuerit. Ignota illa *Arabibus* usque ad *Chalifarum Abbassidarum* tempora; quod non ideò tamen contigisse crediderim quòd minus idonea essent eorum ingenia ad hæc studia excolenda, (quis hoc sibi persuaderi patiatur qui, quo postea successu ea coluerint, perpenderit?) sed quòd ea esset vitæ eorum ratio, quæ tempus iis impendere non pateretur. Et quod nondum reperirentur qui iis honorem quo alerentur deferrent. Sed nec iisdem facilè cum *Islamismo* convenisse testantur quæ refert *Gregorius* noster, sc. *Joan. Philoponum*, qui *Grammaticus* vulgò dictus, ac sub *Mohammedanismo* primordiis floruit, cum apud *Amrum*, exercitûs *Arabum* Ducem qui *Alexandriam* ceperat, ob insignem quâ inclauverat eruditionem, magnam consecutus esset gratiam, ab eo petiisse ut libros Philosophicos, qui in bibliothecis regiis invenirentur, concederet. *Amrus* hac in re gratum ei facere cupiens, nec tamen illud, absque impetrata ab *Omaro* Imperatore venia, ausus, cum per literas ipsum consulisset, hoc tulit responsum. utique libros istos, vel cum *Alcorano* convenire, atque ita opus iis non esse; sufficere siquidem *Alcoranum*: vel illi contrarium aliquid continere, atque eo nomine penitus tollendos. In balnea itaque comburendi, iussu Imperatoris distributi, iis calefaciendis post semestrem demum spatium absumpti sunt: quod mirari satis non poterit qui ex *Historia Saracenica* didicerit, *Alexandria* quatuor balnearum millia tunc temporis fuisse. Idem ferè testantur & quæ è *Kadi Saed* refert Author noster in vita 7ⁱ *Abbasidarum Chalisa Almamonis*, his ferè verbis, *Sub initio Islamismi non aliis incubuere studiis*

اقبل علي
طلب العلم
في مواضعه

studii Arabes quàm lingua sua, & juris peritia, exceptâ medicinâ, gratiam illi conciliante necessitate. Atque hic rerum status erat sub الامويّ seu Omniadârũ Imperio. Devoluto tandẽ ad Hâshemidas Imperio, pristinũ excutere veternum ingenia. Primus autem qui artium nobiliorum fautorem se præbuit, fuit eorum ordine secundus Abu Jaasar Al Mansor qui legis, quâ excelluit, peritiâ, Philosophiâ etiam ac præcipuè Astronomiâ studium adjunxit; at qui eas ad illud quod postea attingerunt fastigium, evexit, septimus fuit eorum Al Mamon. Ille earum studio flagrans, debitumque iis honorem deferens, ut eas loco suo quæreret, præcipuos Græciâ scriptores è Principum Bibliothecis Legatorum intercessu, cunctos, undiquè congerere, præmiis propositis interpretes peritos ad eos in linguam Arabicam transferendos allicere, alios ad eosdem legendos hortari, ipse doctorum dissertationibus interesse, iisque animos addere, nullum denique non movere lapidem, quo quicquid erat bonarum artium promoveret. Digni Principe conatus! Ita brevi factum est ut per totum orientem & occidentem quacunque se diffuderat Arabum lingua, & gladio latè propagata religio, innotescerent: At quàm non Religionis, tot planè ridicula credere jubentis, nec vel obscuriorem naturæ lucem ferentis, beneficio, patet ex illa Takiddini cujusdam censura, qui (referente Saphadio in suis ad Togrâ Poëma Commentariis) dixit, Fieri non posse quin Deus certas de Al Mamone penas sumeret, quod scientiis Philosophicis introductus Mohammedanorum pietatẽ interpellaverit. Quam ipsius sententiã non mirabitur qui apud nos homunciones audacter pronuntiantes audiverit, quicquid est humanarũ literarum,

rarum, atque scientiarum inimicum esse religioni & è rebus publicis Christianis penitus tollendum, sufficere unicuique linguam vernaculam, & quicquid temporis aliis impenditur, futiliter perdi. Mirum certe eam, quæ compendiosa *Juliano* visa est ad religionem Christianam è medio tollendam via, unicam nunc esse ejus promovendæ rationem. Sed ut eò unde digressi sumus revertamur: Fœventibus apud *Arabes Almamone*, & qui ipsi in Imperio succederent bonas literas, eoque tandem (verba sunt Magni *Savilii*) studio & ingenio profecerunt ut vix ipsis *Gracia* cedere viderentur. Homines scil. acumine & diligentia præstantes nihil in ullo literarum genere intactum reliquerunt. Nihil habuit *Gracia* eximium, quod non suum fecerint, de suo quæ non acceperant, multa non minus eximia protulerunt. Languescere sub barbaris *Turcarum* armis cæpere demum apud eos hæc studia, & cum honore pristino, pristinum etiam vigorem amisere.

Author legis Islamitica Mohammed] Refert *Abmed Josephi* filius, alios secutus Authores, fuisse Pseudopropheta istum *محمد او احمد* *اول من سمي محمد او احمد* *primus qui appellatus fuerit Mohammed, vel Ahmed.* Cui tamen hoc asserenti ne fidem adhibeamus facit quod ab *Assobailio* refert *Ebn Chalican* in vita celeberrimi Poëtæ *Pharazdaki*. scil. *لا يعرف في العرب من سمي بهذا الاسم قبله الا الثلاثة* *i. e. Non constat inter Arabes quempiam hoc nomine appellatum fuisse ante eum, tribus tantummodo exceptis.* Quartus ergo sectæ *Islamitica* Author, *Mohammed* audit, non primus, nisi forsitan quod aliàs de Prophetico ipsius munere dicunt, fuisse ipsum *اول الانبيا في الخلق واخرهم* *في*

Pag. 6.17.

شرح
Et v. lib. شواهد
المغني

Ahmed Ebn
Yusef, &
Al Jannab.

* عند علم
بالكتب
i. e. الاول
Ad verb. cui
scientia libri
prioris, seu
aniqui.

* Ab ipso di-
ctum ferunt,
اول ما
خلق الله

i. e. ثوري
Primum quod
creavit Deus,
erat, lux mea.
Ahmed Ebn
Yusef.

في البعث *primum Prophetarum creatione, licet ultimum missionis*, idem hic de nominis hujus impositione affirmant. quod ipsis *χρησθῆναι* in promptu futurum, facile crediderit qui rationem ob quam tres isti hoc nomine insigniti traduntur, perpenderit; scil. quod patres ipsorum cum de *Mohammede* quodam propediem mittendo audivissent, fieri posse speraverint, ut qui ipsis nasceretur filius, ille esset *Arabum* propheta. Historia sic se habet, referente *Ebn Chalican*, *Sofyan Mojashei* filius *Homran Rabia*, & *Obaiyah Al Jolabi*, cum legatione fungerentur apud regem quendam * *qui antiquorum monumenta perolverat*, moniti ab illo sunt de Apostolo quem missurus illis esset Deus, nomine *Mohammede*. Hi igitur, quorum unusquisque uxorem suam gravidam reliquerat, voverunt, si nasceretur ipsis filius, se ipsi nomen illud imposituros. Atque ita factum est ut ante illum, jam olim (ut volunt) eo nomine designatum, tres alii apud *Arabes* essent *Mohammedes*, quos tamen ipso posteriores facile statuent qui illius respectu primum hominum parentem, non prius *Adamum*, quam & *أبو محمد* *Abu Mohammed*, i. e. *Mohammedis patrem*, audiisse credant, utpote cujus lux * rerum creaturarum prima, & divini-
oris originis particula, jam tum in fronte ejus, instar Lunæ, orbe jam pleno fulgentis, emicuit, quare dum primi hominis creationem describunt, dicunt cognovisse Angelos *محمدنا* وفضلنا قبل ان تعرف آدم *Mohammedem*, & *præstantiam* ejus, *antequam notum haberent Adamum*: quod & hoc ipsius dicto confirmant, *كنت نبيا وادم حين الباء والطين* *Fui ego propheta, cum Adamus, adhuc inter aquam & lutum esset.*

Ab

L. 18.

v. supr. p. 52.

Ab Ismaele] Recurrendum hîc ad ea quæ in superioribus de *Arabibus* insititiis, sive *Ismaelis* posteris diximus, unde & corrigi possunt nomina. quæ non aliàs reponi posse quàm consultis exemplaribus *Arabibus* monet author *Chronici Saracenorum* quod una cum Latina *Alcorani* versione editum est. Superest hîc monendum satius ipsis videri ut in recensenda *Mohammedis* genealogiâ, non ultra *Maadum Adnani* filium ascendatur, idque ex ipsius præcepto. Ita *Ab.*

قال المسعودي ان النبي قد نهي
ان يتجاوز في نسبه عن معد فقد ثبت ان يوقف
في النسب علي معد فقط فالواجب الوقف عند امرة
i. e. *Asserit AlMasudi* *vetuisse Prophetam*, ne
in ejus genealogia ultra *Maadum* ascendatur, ac jussisse
cum ad ipsam perventum fuerit, subsistere. ac ceriè se-
cundum ejus mandatum & interdictum, subsistere decet.
Quam autem ob causam libenter ibi pedem sistant ab
AbulFeda discimus, scil. quòd de eorum qui inter ip-
sum & *Adnanum* intercesserint serie متقف عليه من
Inter genealogos conveniat, nemine contra-
dicente, & *Adnanum*, è posteris *Ismaelis* fuisse extra
dubium sit, de numero autem eorum qui medii in-
ter *Adnanum* & *Ismaelem* fuerint controvertatur, aliis
quadraginta circiter, aliis septem tantum numeranti-
bus, maximè autem probabilem eam esse quam ipse
in eorum nominibus recensendis secutus sit. Dictum
ab *Abu Abdallah AlHaphet* quodam fertur نسبة
رسول الله صحبة الي عدنان وماوراء عدنان فليس
فيه شي يعتمد عليه i. e. Genealogiâ *Mohammedis*
usque ad *Adnanum* certa est, at ultra eam non est cui tuiò
innitamur. Mirum est *Mohammedem*, quem nihil ig-
norasse

norâsse autumant (ac præcipuè consultum, ut videtur) hunc suis nodum, tali vindice dignum, non solviffe. Potuit si libuiffet, inquit *AlKodaius*. at cùm non fecerit, nihil certi de iis qui ante *Adnanum*; ab *Arabibus* peti potest.

L. 21.

Anno Alexandri 892.] Alii aliter. anno sc. *Alexandri 881.* ut *AlKodai & Hist. Saracen.* 881. ut *Abul-Feda*, qui annus *Elephantis* primus, regni *AnuSherwani* 42. *Bochtianseri* 1316. (A Christo nato ad *Mohammedem* annos numerat idem 578. exceptis mensibus 2. diebus 8.) *Error* ergo scribarum manifestus apud nostrum pro 82. suppositum videtur. 92.

Ibid.

Antequam autem annum ætatis secundum transgessisset mortuus est pater ejus.] Hic etiam in re non magni momenti diversas notare liceat *Authorum* sententias. Cùm bimestris tantum esset, vel secundum alios, cùm adhuc in utero matris, inquit *Abul-Feda*, quod refert & *AlKodai* ab *Ebn Isaaco* quodam, ab *AlTabarita* autem, post eum natum mensibus 28.

Monachus nomine Bobaira.] ita & *Abul-Feda*, tantum autem hoc fuisse nato *Mohammede* annos 13. at juxta *AlKodaium* 12. ut & juxta *AlFannabium*, qui & alios duos *Monachos* ei testimonium, antequam munus *Propheticum* vendicaret, perhibuisse refert, scil. *نسطور Nestorium* quodam, & *عزاس Adasum*.

Chadijah] Fuit illa, teste *AbulFedâ* خاتمة نات *Chadijah* *Mercatrix nobilis, opulenta.* Tribus autem *Koraischidarum* (inquit idem) كاتبة قومها *Fuit* *populus mercaturæ deditus.*

Duxit ergo illam] Dote 20. *Camelorum* ut *Abul-Feda*, 12 *unciarum auri*, ut *AlFannabius*, quanquam alios

alios aliter tradere asserit, & orationem elegantem habuisse *AbuTalebum* cum eam *Mohammedi* desponsaret, in qua *Koraischidarum* supra reliquas *Arabum* tribus nobilitatem, & *Mohammedis* ipsius virtutes prædicaverit. Oratiunculam ipsam quia ad morem istorum temporum illustrandum facit è 7ta parte

*libri *Ebn Hamdani*, referemus, الحمد لله الذي جعلنا

من ذرية ابراهيم وزرع اسمعيل وجعل لنا بلدا حراما وبيتا ^{مجاويا} وجعلنا الحكام علي الناس ثم ان محمد بن عبد الله بن اخي من لا يوازن به فتى من قريش الا رجع به برا وفضلا وعقلا ومجد وبلا وان كان في المال قل فان المال ظل زابل وعارية مسترجعة وله في خديجة بنتي خويلد رغبة ولها فيه مثل ذلك وما احببتم من

i. e. Laus Deo qui nos è stirpe Abrahami, & semine Ismaelis constituit, & nobis regionem sacram dedit, & domum ad quam peregrini undique concurrunt, & nos iudices hominibus statuit. Porro, Mohammed filius Abdollahi nepotus mei, quocum non ex æquo librabitur è Koraischidis quispiam, cui non præponderaturus est bonitate, & excellentiâ, & intellectu, & gloriâ, & acumine, etsi opum inops fuerit, (ac certè opes umbra transiens sunt, & depositum quod reddi debet) desiderio Chadijæ filia Chowailedi tenetur, & illa vicissim ipsius, quicquid autem dotis vice petieritis, ego in me suscipiam.

Ab illis Medinam qua Yathreb est fugit] Hæc fuga vulgò ^{هجرة} dicta est, quæ vox (teste *Ebnol Athir*)

* dicti
ذکر

هجرة Has
في الحبشة
هجرة المد
دنة vocant
Ebnol Aibir, et
AlFirauzab.

الخروج من ارض الي ارض وتركى
الاولى للثانية Migrationem à terra in terram &
prioris cum secunda commutationem, significet. * Binas
autem Hejras nobis commemorat AbulFeda, primam
eorum qui quod Mohammedi nomen dedissent, à
Koraishidis malè habitis, ipsius permisso in *Æthiopiam*
fugerunt ubi النجاشي *AlNajashii* [regis] protectio-
ne contra hostes suos gauderent, Secundam autem,
hanc ipsius Mohammedi, qui cum Meccensium suorum
imperum sustinere nequireret, *Medinam* se recepit, atq;
hæc Mohammedanorum *ara* ابتدا التاريخ الاسلامي
initium est, à quo ipsos, annos suos numerare docuit
Omarus cum aliis antea uterentur Epochis. Audia-
mus quæ hac de re habet. *Alkodais* in historia sua
كانت الامم السالفة تورخ بالاحداث العظام وبملك
الملوك اما بنوا اسمعيل فارخوا ببنا الكعبة ولم
يزالوا يورخون بذلك حتي تفرقت معد وكان
كلما خرج قوم من تهامة ارخوا بخروجهم ثم
ارخوا بعام الفيل ويوم الفجار وقد كانت معد
بن عدنان تورخ بغلبة جرهم العماليق واخراجهم
اياهم من الحرم ثم ارخوا بايام الحروب كحرب
ابن وايل وحرب البسوس وكحرب داحس
وكانت حمير وكهلان يورخون بملوكهم
التبابعة وارخوا بنار ضرار نار كانت تظهر ببعض
حرات اليمن وارخوا بسيل العرم ثم ارخوا بظهور
الحبشة علي اليمن واما اليونانيون والروم
فيورخون

فيورخون بظهور الاسكندر واما القبط فكادوا
 يورخون بملك بخت نصر ثم ارخوا بملك دقلطيا
 دوس القبطي الي الان واما المجوس فكادوا
 يورخون بادم ثم ارخوا بقتل دارا وظهر
 الاسكندر ثم بظهور ازديشير ثم بملك يزدجرد
 وبعد رسول الله والعرب تورخ بعام الفيل
 ويوم الفجار ولم يزل تاريخ كذلك الي ان
 ولي عمر بن الخطاب فتقرر الامر علي ان يورخ
 بهجرة النبي الي المدينة وقركه ارض الشرك
 فجعلوا التاريخ من المحرم اول عام الهجرة
 وكان هذا التقدير في سنة سبع عشرة او ثمانى
 عشرة من الهجرة .e. *Supputabant olim Gentes annos*
à casu aliquo insigni, & regno regum, &c. Ismaelitæ
autem à condita Caaba, nec aliter numerabant usque
dum dispersi essent Maaddienses, atque [exinde] quo-
tiescunque exiret gens aliqua è Tehama, ab egressu suo
*supputabant, deinde ab anno * Elephanti, & Die Al-*
phajar. Qui autem Maaddo Adnani filio oriundi erant,
à tempore quo Jorhamidæ Amalekitas devictos è
Meccæ ditioribus expulerint: deinde & à diebus quibus
commissa inter ipsos pralia, ut à pralio Ebn Wayel, &
à bello AlBasus, & bello Dahes. Hamyar autem &
Cahtan, supputabant à Regibus suis Tobbais, nec non ab
igne Derar (igne scil. qui in loco quodam lapidoso
regionis Yamanensis apparuit.) Item ab inundatione
Arem, deinde ab Æthiopum in Yaman incurssione,
 Græci

* Cujus rei hi-
 storiam. v. sup.
 p. 63. & 64.

Græci vero & Romani ab Alexandro numerabant, Cōphiti à Diocletiano Cophitā, usque in hunc diem. Magi autem ab Adamo tum à cæde Darii, & Alexandri tempore, deinde à tempore Azd-Shiri; tum à regno Yazdejerdi. Cū autem mitteretur Mohammedes, numerabant Arabes ab anno Elephanti, & à Die AlFajar (q. d. Die sceleris, seu Scelerato, scil. لما استحل فدية من الحجار) (ut loquitur AlKodaius) ob ea quæ aliàs illicita & interdicta tunc pro licitis habita sunt, seu quod bello inter Koraischidas & tribum Kais Ailan, orto, *prælia inter ipsos commissa sint mensibus in quibus sanguinem fundere apud Arabes illicitum, ut AlFaubarius, AlFirauz. AlSharestanus &c.) nec aliter supputabant donec imperante Omaro filio Alchetabi, inter ipsos convenerit ut à fuga Mohammedū quā è regione Idololatrīca se subduxit, æræ initium sumeretur. Ejus autem initium statuerunt mensem Moharram, ejus, quo fugit, anni. Constitutum est autem hoc anno 17. vel 18. Hejra.

وقد موالتاريخ على الهجرة شهرين وجعلوه
Era autem (inquit Ahmed Ebn Yusef) Æra autem initium, Hejra (seu ingressui ejus Medinam) duos menses præmiserunt, & a mense Moharram illud sumpserunt. In itinere siquidem inter Meccam & Medinam insumisse videtur menses Moharram & Sephar integros, cum 8 diebus è Rabi'at Awal, retrò ergò eundo & numerando 68. dies, initium Hejra statuerunt primum mensis Moharram ejus anni, referente Ismaele Abul-Fedâ.

حولت [ع. ك. ك. Keblah, &c.] فوجدت القبلة الي الكعبة في رجب بعد الهجرة سبعة عشر

* Quibus & ipse interfuit Mohammedes annos natū 20. ut AlKodai, & AlFirauz. &c.

عشر شهرا وقيل في شعبان وفرض صوم شهر رمضان بعد الهجرة بسنة وسبعة أشهر وحرمت الخمر بعد الهجرة بأربع سنين في السنة الرابعه inquit Alkodaius i.e. *Conversa est Keblah ad Caabam mense Rajeb, mensibus post fugam 17. vel juxta alios, mense Shaaban, & injunctum est jejunium mensis Ramadan post fugam anno & 7. mensibus, interdictum vero vinum 4 post fugam annu, anno sc. quarto, & injuncta peregrinatio anno sexto. Antea ergo, & dum Mecca substitit Mohammedes, & postquam Medinam se recepisset mensibus 18. (referente AbulFedâ) sc. usque ad medium Shaaban faciem inter orandum Hierosolyma versus dirigebant. Ex eo tempore Caabam, præcunte ipso Mohammede, religiose sibi scopum figunt, adeo ut AlKeblah, inter AlCaaba nomina censeatur (teste AlFirauzabadio) & اهل القبلة Ablol' Keblah, i.e. populus Keble, seu, carus erga Caabam inter orandum faciem obvertentium appellatio sit omnibus qui Mohammedi nomen dederint, sectarum ut inter se discrepantium, communis, ut videre est in Mogreb in verbo جهنم, apud Alkassaium in اهل هوا, & passim apud AlSharestanium & Authorem Sharho'l Mawakef.*

*Injunctum est jejunium mensis Ramadani] quare & menssem istum شهر الصبر Menssem patientia, seu abstinentia, appellatum monet * Ebnol' Athir, sc. لما زعم من حبس النفس عن الطعام والشراب والنكاح quod in eo se à cibo, potu, & venere cohibere jussi sint, cum è contra apud Arabes antiquiores crapulæ & ebrietati dicatus videatur. { docentibus AlMakrizio & Au-*

A a

thore

l. 6.

* صبر in

thore (شرف الارهار) unde & apud illos تاطل quod
Cyathum in quo vinum bibebant, seu مكيال *mensu-*
ra genus denotat, audiit, scil. لا فراطهم فيه في الشرب
 وكثرة استعمالهم لذلك المكيال
quod in eo im-
modicè vinum biberent, & frequentem ejus mensura u-
sum haberent. Cur autem idem postea Ramadan ap-
 pellatus sit, ex iisdem, ut & ex *Alfauhar*o, Ebnol-
 Athir, aliisque discimus. يقال انهم لما نقلوا اسما
 الشهور عن اللغة القديمة سموها بالازمنة التي
 وقعت فيها فوافق هذا الشهر ايام رخص الحر فسمي
 i.e. *Dicitur eos cum mensium appellationes è Dia-*
lecto antiqua transferrent, nomina juxta temporam in
qua inciderent, rationem imposuisse, mensem autem hunc
in dies Ramad il'harr, i. e. calorù vebementis, incidisse-
atque inde nomen sortisum. ut è contra جادى
 70; *mada*, prior & posterior dicti, quod tunc temporis
 contigerit ut esset شهر جرد *mensis* in quo dominare-
 tur *frigus*; sic & *Rabiab*, à vernante terræ statu; *Mo-*
barram, quod in eo كانوا يحرمون القتال *pugnam*
 & cædès illicitas pronuntiarent; *Safar*, quod كانت
 domus suas vacu-
 as relinquerent ad prædam quaerendam exeuntes. *Rajeb*,
 quod eum magni facerent, & in honore haberent,
 quæ nominis hujus significatio, (ac præcipue tribus
Madar (unde & *Rajeb Madar* vocabatur) atque hic
 كانوا تصومه * *AlMakrizium* legatur. (في الجاهلية
Shaabam, quod يتشعب فيه القبائل *dispergerentur*,
 seu

* *Alfauhar.*

Id.

*AlM. kriz.**Alfauhar.** i.e. *Tempori-*
bus ignorantie
eo jejunabant

seu à se invicem discederent in eo-tribus : *Shawal*, quòd *يشيل فيه الايل انخابها* tum tollant *Cameli camadas suas*; *Dulkaadab* *تعاونهم في بيوتهم* quòd eo mensē domi se contingant, *DulHajjah* autem, quòd eo peregrinationes suas religionis ergo instituebant. *كان الحج من عهد ابراهيم واسماعيل ابدا في عاشر ذي الحجة* (inquit Author *دشف الازهار*) *Erat peregrinorum conventus à tempore usque Abrahami & Ismaelis semper die decimo DulHajjab*. Cum autem ita fieret ut *يقع حج العرب في ازمة السنة كلها* inoideret conventio *Arabum in omnes anni tempestates*, ut tempori magis commodo prospicerent, quo scil. maturi essent fructus, & paratæ fruges, &c. rationem tandem intercalandi quandam à *Judaïs* (ut testantur Authores modò laudati) didicerunt, quàm *Dilationem* [seu transpositionem mensium] vocârunt, quæ tandem à *Mohammede* verita ac sublata. Antiquitus autem aliis, apud *Arabes*, nominibus gaudebant menses, idque pro diversa temporum ratione, variis, aliis scil. apud *Thamudum*, aliis apud *العرب العاربة* *Arabes pueros*, aliis apud *العرب الثانية*, *secundi ordinis Arabes*, ut loquitur Author *دشف الازهار*.

oppoduct.

v. Surarol.
taubah.

AlMakrizi
Nashk azhar.

Eodem cum collecta è diversis, &c.] Hoc factum ad annum quintum refert *AbulFeda*.

l. 11.

Anno quinto prælium Bani Labyan] Inter anni sexti gesta referunt *AbulFeda* & *AlJannabius*, &c.

l. 21.

Portas Caibar, &c.] quas 8 viri loco movere non poterant. *AbulFeda*.

p. 10. l. 25.

Decimo denum instituit peregrinationem valedictionis] Nominis rationem reddit *AbulFeda*, *سميت حجة* *الوداع* *لانها لم يحج بعدها* appellata est peregrinatio valedictionis

p. 13. l. 15.

l. 21.

ditionis, quoniam non amplius post eam peregrinatus est.
Febriculâ correptus] Ita *AlFiranZabadius* الوعك
 interpretatur الحمى ادنى *Febrim* leviozem, quæ ta-
 men postea adeo invaluit, ut eâ ad delirium adactus
 vilus sit suorum nonnullis, ac imprimis *Omaro* لما
 اشتد بالنبي مرضه الذي مات فيه قال ايتوني
 بدواة وقرطاس اكتب لكم كتابا لا تضلوا بعدي
 فقال عمر ان رسول الله قد غلبه الوجع حسبنا
 كتاب الله وكثر اللفظ فقال النبي قوموا عني
 لا ينيغي عندي التنارع قال ابن عباس الرزية
 كل الرزية ما حال بيننا وبين كتاب رسول
 الله ut è *Bochario AlSharestanus*, i.e. *Cum inva-*

v. & *AbulFed.*
 & *AlJannab,*
 & *Sharhol.*
Mawakef & c.

* *Ad ver-*
bum cum due-
tantum super-
essent noctes
[seu dies] è
mensis Saphar.
 l. 22.

† ita potius re-
 dendum puto
 quam 28. cum
 mensis Saphar
 29 tantum ha-
 beat dies.

lesceret Propheta morbus, quo mortuus est, dixit, Afferte
mibi atramentum & chartam, ut scribam vobis librum
quò post obitum meum non erretis. Dixit Omar, Prava-
luit certe dolor Apostolo Dei, sufficit nobis liber Dei [sc.
Alcoranus] *Cum ergò multiplicarentur inter ipsos* [hâc
 de re] *verba, (dicentibus scil. aliis, (ut & è Bochario*
refert AlJannabius) Afferte illi calamarium & char-
tam, aliis Omaro assentientibus, scil. nescire illum præ
dolore quid diceret) Discedite à me, inquit Propheta,
non enim convenit ut coram me disceptetis. Dixit Ebn
Abbas, Malum, maximum certe malum quod in causa
fuit ne scriberes nobis Apostolus Dei librum istum,

Diem obiit die Luna qui 27. fuit mensis Saphar*]
Juxta alios qui duodecimis Rabia prioris, juxta quam
sententiam (inquit AbulFeda) incidit dies mortis e-
jus in natalem ipsius † 27um autem Saphari diem fuisse

non

non quo obiit, sed quo primùm ægrotare cœpit, testantur Historia *Saracenica* & alii, dissentientibus tamen aliis. Mortis ipsius nuntius non eodem modo ab omnibus exceptus est, Erant qui mori ipsum potuisse ægrè ferrent, nec iis quæ de munere suo professus fuerat, consentaneum, referente *Abul Fedâ à Kadi Shababoddino*, confluisse turbam qui clamitarent

كيف يموت وهو شهيد علينا لا والله ما مات بل رفع كما رفع عيسى وادوا علي البار لأحد فنوه *Quomodo moreretur cum ipse testis pro nobis sit [apud Deum?]* Non ita certè est. Non mortuus est, sed sublatu

Quomodo sublatu est. *Iesus*. Exclamârunt igitur praeforibus, Ne sepeliste illum, siquidem non est mortuus *Apostolus Dei*. His *Omar*, cædem interminatus est illis qui mortuum ipsum dice-

rent, قال عمر من قال ان محمدا مات قتلته بشيقي هذا وانما رفع الي السماء كما رفع عيسى

Dixit Omar, Si quis dixerit mortuum esse Mohammed, illum ego gladio hoc meo perimam, siquidem sublatu est in caelum, eo modo quo sublatu est Iesus, referente

Alshareffanio, Vel ut refert *Alfunnakius* جعل

يصيح عمر ويقول ما مات محمد كما زعمه

المنافقون بل ذهب الي ربه كما ذهب موسى بن

عمران فقد غاب عن قومه اربعين ليلة ثم رجع اليهم

وخوف الناس بقطع ايديهم وارجلهم ان قال

Capit *Omar* exclamare, dicens, Non mor-

tuus est Mohammed uti afferunt hypocrita, verum abiit

sicut abiit Moles Amrani filius, qui absuit à populo suo quadraginta dies, deinde reversus est ad eos; quin & minatus est se manus & pedes abscissurum illis qui mortuum eum dicerent. Composita est autem lis opportuno Abu Becri monitu, dicentis *من كان يعبد محمدًا فان محمدًا قد مات ومن كان يعبد الله محمدًا فانه حي لا يموت*. Si quis colat Mohammedem, cerè mortuus est Mohammed; quòd si quis colat Deum Mohammedis, utique ille vivit, morti non obnoxius. Et ad sententiam suam confirmandam, ex Alcorano testimonium protulit mortem Mohammedem, æquè ac qui ante ipsum fuerant Prophetas, manere; quo audito & Omarum, & turbam compescuit, atq; exinde ab omnibus pro concessio habitum est verè mortuum Mohammedem. Hinc tamen forsan originem sumpsit ea quæ apud Christianos percrebuit fama expectari à Mohammedistis Pseudoprophetæ suæ reditum.

p. 14. l. 1.

Meccenses fuga comites] hoc enim denotat vox *الهجرة* *Al MoHajerin*; malè ergò quasi à nomine *Hagar* derivata urgetur ad probandum Arabum gentem *Hagarenos* dici, & *Hagare* oriundos; quam tamen & ipsi matrem suam prædicant, nec dedecoris, sed gloriæ loco ducunt; sed aliis illud argumentis confirmatur, inter quæ nullus huic locus.

l. 7.

Ubi cum mansiuncula sua] seu cubiculo suo, vel, ut *Abmed Ebn Yusuf*, *الذي في حجرة عائشة تحت فراشه* *In cubiculo Ayeshæ sub lecto suo in quo mortuus est.* [eo quo mortuus est loco] moti sc. eo quod ab ipso audierant, *الادبيا يدعون حيث يموتون* *Sepeliri solitos Prophetas, eodem quo morerentur loco.* Unde igitur nobis *Mohammedes* cistæ terreae inclusus, & magnetum vi in aëre pendulus: hæc cum *Mohammedistis*

v. c. Abul-Feda.

AlShareffan.

distis recitantur, risu exploduntur, ut nostrorum, in ipforum rebus, in scitiæ argumentum.

Qui plurimas discunt, 17. illi assignant præter concubinas] 15. Abulfeda, Alkodai, Ahmed Josephi filius &c. Liceat hîc adscribere quæ habet Maimonides in Moreh, l. 2. c. 40. ubi quomodo probandi sint Pseu-

doprophetæ, docet his verbis, وجه امتحان ذاك هو اعتبار كمال ذاك الشخص وتعقب افعاله وتامل هيرته واكبر علاماته اطراح اللذات البدنية والتهاون بها فان هذا اول درجات اهل العلم فنا هيكل الادبيا وبخاصة الحاسة التي هي عار علينا كما نكرار شرط ولا سيما قدارة النكاح ولذلك فصح الله بها كل مدعي لعين الحق *Modus autem ta-*
lem probandi, est ut perfectionem persona ipsius animad-
vertas, & in factis ejus inquiras, & conversationem ob-
serve, signum autem præcipuum quo dignoscatur est, si
abdicaverit voluptates corporeas & eas contemptui habue-
rit, (hic siquidem primus est gradus scientiâ præditorum,
multo magis prophetarum) in primis vero sensum illum
qui juxta Aristotelem opprobrio nobis est, ac turpitudi-
nem rei Venerea, ideoque hoc indicio detexit Deus omnes
falsò de afflatu Prophetico gloriabundos, ut ita patefere-
veritas eam indagantibus, & ne in errorem inducantur.

Hæc ille. Quid igitur de isto qui totus in libidinem effusus, atque hoc inter præciqua muneris Prophetici privilegia habuit, statuendum? Uxorum ejus nomina recensent Historici, atque inter cæteras Zainab, quæ

l. 9.

v. Maronitarum
 appendic. ad
 Geogr. Nub.
 c. 8.

AlJannab. ad
an. 5. Hejra.

* خوف من
طعن
المنافقين
i. metu repre-
hensionis Hypo-
crysarum,
AlmaWakef.

* ونخشي
الناس والاله
احق ان
ينخشي

Est times homi-
nes cum Deus
magis timeri
debeat. ibid:

quæ prius fuerit *Zaidi Ebn Haresb Mobammedis* (non
domini, ut volunt doctissimi *Maronita* in libello quem
Geographiæ Nubiensi appendicem esse voluerunt,
sed) servi. vocabulum *مولى* *Maula*, certè & *Dominum*
significat & *servum*. *Zaid* autem iste servus *Mobamme-*
du dono ipsi à *Obadijab* datus perhibetur, cujus tamen
uxorem cum suam esse vellet, non eâ usus est potesta-
te, qua forsitan ut herus in servi bona jus aliquod ven-
dicare posset (ipsum enim libertate donatum filium
adoptaverat) sed Propheticâ, quâ sibi licere, quic-
quid liberet, voluit. Hoc tamen factum ejusmodi erat
ut ab eo, (* scandali metu) aliquandiu abstineret,
sed cum non ita libidinis in præcordiis ebullientis
flammas extinguere potuisset, facilè nodum solvit,
ficto coelitus nuntio quo non modò illi significatum
est Deo placere ut *Zinab* à *Zaido*, hunc in finem, di-
missam duceret, sed & reprehensus fuerit, quòd tam-
diu ab eo quod sibi à Deo permissum sciret præ mo-
destia * & reverentiâ hominum, se continuisset. Ne-
que ita tamen turpis facti maculam adeo abstergisse
quin ob illud peccati à nonnullis arguatur, & aggrè-
saris ab aliis defendatur, ut apud Authorem libri *Al-*
Mawakef, ejusque expositorem videre est. Porro
multi sunt Historici in singulis quæ ad *Mobammedem*
pertinent, (puta, equis, asinis, mulis, servis, armis, vesti-
bus, utensilibus, &c.) recensendis, quæ, ut non opera
pretium visa, prudens præterit noster. inter cætera
Historiæ *Saracenicæ* Author symboli sigillo inculptum
meminit, quod fuisse ait *الشهادتين*, quod vertit
Erpenius *In duplex testimonium*, at magis perspicuum
erit, si deletò [*In*] reddatur, *duplex testimonium*, vel
Duo testimonia, quæ nim. sunt 1. *Non est Deus præter*

Deum

Deum, 2 Et Mohammed Legatus Dei; at AlKodai-
us horum ultimum tantum sigillo ipsius insculp-
tum tradit, scil. محمد رسول الله Mohammed lega-
tus Dei; ita ut tria contineret verba, totidem lineis
descripta.

Filiam unicam Phatemam, &c.] De qua ut & ma-
tre ejus quid ipse censuerit ex hoc ejus dicto patet
(referente Abulfeda) كمل من الرجال كثير
ولم تكمل من النساء الا اربعة اسميه زوجة فرعون
ومريم بنت عمران وخديجة بنت خويلد وفاطمة
Perfecta fuerunt è viris multi, at inter mulie-
res non reperta sunt perfecta prater quatuor, scil. Asiah
uxorem Pharaonis, Miriam filiam Amrani, Chadijah
filiam Chowailedi, & Phatemah filiam Mohamme-
dis. Eadem autem illi Miriam, Mosi, & Aaronis
soror (quicquid obtendant qui hanc à visitatione excusa-
re conantur) cum Maria Beatâ Virgine.

l. 17.

In lege, isto textu, venit Deus è Sina & ortus est à Sair,
& manifestatus à monte Paranis, &c.] Ita scil. verba
ad Mohammedis legationem stabiliendam detorquent

p. 14. l. 23.

قد ورد في توريته ان الله تعالى جاء من طور
سينا وظهر بساعير وعلن بفاران وشاعير جبال
بيت المقدس الذي كان مظهر عيسي عليه
السلام وفاران جبال مكة التي كانت مظهر
المصطفى
In lege, quod Deus excelsus ve-
nerit à Sina, & apparuerit in Sair, & manifestatus fue-
rit in Paran. Sair autem montes sunt Hierosolymitani,
qui locus fuit apparitionis Jesu, & Paran montes Mec-
ca qui locus fuerunt apparitionis Mostafa, i. e. Moham-
medis. Hæc AlSharestanus. Eadem ferè apud Saffi.

B b

ordinum

oddinum habentur qui textum legis iisdem prorsus verbis, quibus *Gregorius* noster recitat (nisi quod pro *شرق* legat *أشرق* eodem ferè sensu) deinde sic explicat, esse scil. *Sair* جبال فلسطين *Montes Palestina*, atque hoc indicari *انزاله الى عيسى* *Demissum à Deo Evangelium ad Jesum*, *Paran* autem مكة او جبالها *Meccam*, aut montes ejus, & significare manifestationem Dei inde factam *انزاله الى رسول محمد* *demissionem Alcorani ad legatum ipsius Mohammedem*.

p. 17. l. 1.

Pf. 30. v. 2.

Porrò in libro Psalmorum, isto textu, Manifestavit Deus è Sione Eclilan Mahmudan] ita certè quoad sensum in versione Syriaca legitur, *מן צהרין כלילא משכחא* *E Sione coronam gloriosam Deus ostendit*, quam tamen nulla, quam mihi adhuc videre contigit, versionum Arabicarum sequitur, quanquam omnes è Syriaca tractæ videantur. Sed duas esse in Syrorum manibus versiones monet *Gregorius* noster, cujus digna sunt quæ hîc apponantur verba, وهذا النقل السبعيني هو المعتبر عند علمائنا وهو الذي بايديهم الروم وناقوي فرق النصاري خلا السريان وخصوصا المشارقة فان نسختهم المهتمة ببساطة لتركي البلاغة في نقلها تطابق نسخة اليهود واما المغاربة فلم النقلان البسيط المنقول من العبري الى السرياني بعد مجي السيد المسيح في زمان ادنى الميلى وقيل قبله في زمان سليمان بن داود وخيرم وصاحب الصور السبعيني المنقول

المقول من اليوناني الى السرياني بعد ظهور
 المخلص برهان طويل *Versio septuaginta* [Interpre-
 tum] illa est quam sequuntur apud nos docti, & qua Gra-
 corum manus teritur, aliarumque apud Christianos se-
 ctarum, exceptis Syris, ac precipue Orientalibus: Siqui-
 dem exemplar ipsorum quod simplex appellatur, quia qui
 illud elaborarunt, de ornatu verborum solliciti non fue-
 runt, convenit cum exemplari Judaeorum, at Syri occi-
 dentaliores, duas habent versiones, simplicem istam qua
 è lingua Hebraica in Syriacam translata est post adventum
 Domini Christi tempore Addai Apostoli; vel juxta
 alios, ante eum, tempore Salomonis filii David, & Hi-
 rami; & alteram figuratam, juxta septuaginta senio-
 rum interpretationem è lingua Gracæ in Syriacam tradu-
 ctam, longo post Salvatoris incarnationem intervallo.
 Sed ut redeamus ad textum è Psalmo citatum, so-
 nent licet ita verba in translatione Syriacæ, non hic à
 sensu, sed à nominis notatione petitur argumentum,
 ut scil. محمود *Mahmud*, indigitet *Mohammedem*,
 quod si & in versione aliquâ Arabicâ reperiretur, cum
 tamen in fonte Hebraico nihil tale extet, corrui-
 t argumentum quo *Mohammedis* corona & Regia & Pro-
 phetica fulcitur.

In Evangelio demum, isto textu, si ego non abeam,
Paracletus ad vos non veniet] unde inter nomina seu
 titulos blasphemii impostoris فارقليط *Paracletum* nu-
 merant, teste *Alfannabio*: quin & aliàs in loco non
 uno, antè Evangelia à Christianis corrupta expressam
 ejus factam mentionem sibi facile persuadent, idque
 ab ipsis Christianis edocti, ut refert Author modo
 laudatus; *Mohammedem* scil. *Alselencium*, nescio
 quem, à Sacerdote quodam magni inter Christianos

Bb 2

nominis

1b. l. 4.

l. 6.

nominis didicisse nullibi extare Evangelii exemplar incorruptum, quàm apud se unum, ac *Parisiis* alterum, atque è suo multa coram ipsis legisse in quibus multa & perspicua de *Mohammede* narrarentur.

Narrantur etiam de eo miracula quadam المعجزات *Al Moojezat*, ea propriè miracula vocant, quæ Propheta ad Prophetiam suam confirmandam edit, atque eo modo distinguunt à كرامات seu *signis*, quæ sæpe à viris sanctis eduntur, ita tamen ut Propheti-
cam sibi dignitatem non vendicent, sic nos docet *Al Kassaius* الكرامة هو ظهور امر، خارق للعادة *من قبل شخص غير مقارن لدعوى النبوة* لا يكون مقرونا بالايمان والعمل الصالح يكون استدراجا وما يكون مقرونا بدعوى النبوة *معجزة* *Al Caramah* est manifestatio rei alicujus qua ordinarium rerum cursum perumpat [seu transeat] manu persona cujusdam, non conjuncta cum vendicatione prophetia; qua autem non conjungitur cum fide & bonis operibus, vocatur استدراج at qua conjungitur cum vendicatione prophetia vocatur معجزة. De proprietatibus ad veri miraculi constitutionem ex ipsorum sententiâ requisitis, videre est apud Authorem *Sharbol Mawakef*. His autem quæ ab autore nostro adducuntur, addunt alii ejusdem farinae multa, de quibus quid censendum sit docet Nobilissimus & Doctissimus *Hugo Grotius* in 6. *De veritate religionis Christianæ* libro, ubi & ipse eorum nonnulla recensens columbæ ad *Mohammedis* aurem advolare solitæ meminit, cuius cùm nullam apud eos mentionem repererim ac *Crisostomum* Virum ea de re consulerem, se in hoc narrando

do non *Mohammedistarum*, sed nostrorum hominum fide nixum, dixit, ac præcipuè *Scaligeri* in cujus ad *Mamilium* notis idem narratur.

Luna Fissura] scil. Cùm peterent ab eo *Koraishtia Meccenses* signum. فاربهم القمر شقين حتى راوا الجبل بينهما ostenderis ipsis lunam in duas partes fissam adeo ut montem inter eas viderent. At mendacii arguit *Alnodhamus* (apud *AlSharestanium*) *Ebn Masudum* in eo quod hoc à *Mohammede* factum narrat.

Arborum ei obviam euntium processus.] Vel quòd arbores ut ad eum accederent loco suo moverentur; ita enim rem narrat *AlGazali*, فدعا شجرتين فاتتاها واجتمعتا ثم امرهما فافترقا Vocavit duas arbores, quæ ad eum venientes coierunt; deinde jussu ejus rursum separata sunt. Causam ob quam arbores istas convocaverit, narrat *AlKodaius*, scil. ut ipsum secessum quærentem obtegerent.

Quod à lapidibus salutaretur] scil. referente *AlKodaius*, cùm in *Mecca* convalles prodiret لا يمر بحجرة ولا شجرة الا قال السلام عليك يا رسول الله قال فيبلغت رسول الله حوله وعن يمينه وشماله وخلفه ولا شجرة الا قال السلام عليك يا رسول الله قال فيبلغت رسول الله حوله وعن يمينه وشماله وخلفه Non transibat per lapidem, nec per arborem quin diceret, Pax tibi, O Apostole Dei; conversus ergo ille & circumspiciens dextrorsum & sinistrorsum, & a tergo, non videbat aliud quam arbores & lapides. Certè de eo quod apud *Asphahanicem* ab ipso dictum legitur, minimè dubito, scil. لا اعرف حجرا بمكة كان يسلم على قبل ان ابوء Non novi lapidem in *Meccâ* qui me salutaret, antiquam missus essem; quòd si etiam addidisset, [nec post] facile crederem.

l. 7.

Asphahan:

Ibid.

l. 8.

In Sharhol:
Tawalea.

جعل الماء
يقور من
بطن اصا
بعة كما
العيون
Aspahan.

l. 9.

من est men-
sura consti-
nens رطلان
او رطل
وذلك او ملا
كفي
الانسان

المعتدل

l. 10.

* Proprietrum-
cum vel caudi-
cem palma des-
notat.

v. Alkodai.

l. i. x.

ibid.

Quòd aqua inter ipsius digitos scaturiret.] adeo ut
esset exercitui numerofo quâ & suam & jumentorum
sitim restinguerent, & lotiones suas peragerent, من
scatella *quâ angustior fuit quàm ut in ea manum expanderet*, cui
tamen cum imponderet manum, adeo crevit aqua
ut instar fontis perennis, inter digitos scaturiret. re-
ferentibus *AlGazali*, *Aspahanensi*, & *AlKodai* qui
hoc bis factum narrat.

Quòd turbam multis modis exiguâ cibo saturaret.] semel
80 homines من أربعة امدان شعير و عناق *quatuor*
mensuris bordei & hado; aliâ vice, ultrâ 80 viros pa-
nibus paucis quos manu suâ attulit quidam; aliâ ex-
ercitum totum paucis admodum dactylis quas mani-
bus suis obrulit illi puella quædam, ita ut postquam
saturati essent, superesset non parum, *AlGazali*.

Quòd ipsi adgemisceret trabs.] seu præ desiderio ejus
gemeret *AlGazali* كان *حسن الجذع الذي*
تخطب اليه لمساعد لسة المنبر حتى سمع جميع
اصحابه مثل صوت الابل فضمه اليه فسكر
fectu ingemuit *trabs [seu columna lignea] juxta quam
prius orationes habere solitus est, cum sibi suggestum stru-
xisset; adeo ut omnes socii ipsius vocem, veluti camelus
audirent; cum autem eam ad se recepisset quievit.

Quòd apud eum quereretur Camelus] scil. de durâ,
quam serviret, servitute. من كثرة العمل وقلة
العلف *de laboris copiâ & pabuli inopiâ*, quam apud Do-
minum suum inveniret, ut loquitur *Aspahan*.

Quòd ei testimonium perhibuerit ovus asse, cujus ar-
mus ipsi dixerit, Cave me comedas, &c.] At quàm ini-
què cum Propheta egit, quòd non prius ipsi illud
dixerit

dixerit, quam ipse gustu forsan veneni saporem minus gratum dignoscere potuerit, ut ex ipsius confessione facile judicare est, quam sic refert *AbulFedâ*

في غزوة خيبر اهدت الي النبي [زينب بنت حارث] اليهودية شاة مسمومة فاخذ منها قطعة ولاكها ثم لفظها وقال تخبرني هذه الشاة انها مسمومة ثم قال في مرض موته ان اكلة خيبر لم تزل تعاودني *Cum expugnâset* وهذا زمان انقطاع ابهرى *

*urbem Chaibar obtulit illi Zainab Harethi filia, Judæa, ovem veneno infectam, cujus cum accepisset frustulum, ac manducatum ore rursus expuisset, dixit, Narrat mihi hac ovis se veneno infectam esse, deinde, cum morbo quo mortuus est laboraret, dixit, non desit me subinde * repetere bolus Chaibarenfis, hac autem vice ipsa cordis vena mihi rumpuntur. Postrema hæc verba paulò aliter referunt Ebnol Atbir, & EbnPhares. seil. ما زالت*

* Me subinde visere.

اكله خيبار تعاودني فهذا اوان قطعت ابهرى اي ما زالت تراجعني *Ebnol Atbir* quæ sic explicat

Non desit ad me reverti buccella Chaibarenfis, ita ut me certis temporibus subinde viseret vel cruciaverit dolor veneni ejus, hac autem vice venas cordis mihi perrumpit. Ejusdem ovis esu è medio, statim antequam loco moveretur, sublatus est è sociis ipsius Basbar quidam, qui præpropere ejus partem aliquam deglutierat, cui tres annos superstes fuit Mohammedes وجعه حتى كان

الذي توفي منه فدخلت عليه ام بشر تعوده فقال لها

Al Jannab.

لها يام بشر هذه الاوان وجدت انقطاع ابهري من
Donc in illum, الاكلة التي اكلت مع اينك في خبر
qui mortis ipsi causa fuit, dolorem incidit; quo tempore
matrem Bashari qua cum visendi gratia venerat, sic af-
fasus est, Hæc mater Bashari, Hæc vice sensi cordis mei
venas perruptas vi buccella carnis istius quam una cum fi-
lio tuo comedi in Chaibar. Interrogatam autem puel-
 قلت ان
 كان ملكا استرحنا منه وان كان نبيا فيستخير
 Dixi, si Rex fuerit, ab ejus tyrannide libe-
 rabimur, sin Propheta fuerit, facile hoc percepturus
 est.

AlKodai
 AlJannab.

p.17. l.15.

في المتواتر
 ما ليس
 لمعرفة
 راوية
 حجة
 Ep. Nawayi
 * v. in
 متواتر

ut frequenter facta prodantur, sed ut semel patrata
recenseantur [التواتر] *Alkassaio in libro*
Taarifat) *est* الخبر الثابت علي السنة قوم لا يتصور
Narratio constanter tradita تواترهم علي الكذب
ab hominibus quos nemo suspicetur in mendacium conspi-
ratos. scil. (ut idem alibi loquitur) ob
multitudinem eorum, atque opponit انما
AlGazali *apius* تنقل تواتر الواقعة
facta memorantur, vel plures testes habent, in cap:
de miraculis à Mohammede patratis, de quibus quam-
vis prioris sint generis, minimè dubitandum con-
 مجموع الواقعة تورث علما ضروريا
Plura hujusmodi in unum collecta scientiam pariat ne-
cessariam.

Innituntur magis uni Alcorano, in quo hoc pro mi-
raculo habent] *AlGazali,* هو المعجزة الكبرى الباقية
 بين

بين الخلق وليس لنبي معجزة باقية سواه ان
 تحدى بها رسول الله بلغا العرب وفصاوها
 وجزيرة العرب يومئذ مملوءة بالاف منهم والفصاحة
 * صنعتهم. * وبها منافستهم ومباهاتهم وكان ينادي
 بين اظهرهم ان ياتوا بمثله او بعشر سور من
 مثله او بسورة من مثله ان شكوا فيه وقال تعالى
 لئن اجتمعت الانس والجن على ان ياتوا بمثل هذا
 القرآن لا ياتون بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا
Ille (scil. Alcoranus) miraculum est maximum,
quod inter homines permanet; nec est Prophetæ præter
eum, miraculum permanens, cum ad imitandum eum pro-
vocaverit Apostolus Dei Arabum eloquentissimos &
disertissimos, quo tempore millenis eorum referta esset
Arabum peninsula, quorum studium, & quod maximo in
pretio habebant, quoque præcipue gloriarentur erat elo-
quentia; atque in medio ipsorum exclamans juberet, ut
quid illi simile proferrent, imò vel decem capitula, imò vel
unum, si de veritate ejus dubitarent; dixeritque Deus, si
congregati fuerint homines & damones, ut aliquid huic
Alcorano simile componant, nullo modo eos hoc præstiteros,
etsi opem mutuam aliis aliis comulerint, &c. Hæc ille,
 ac sæpius certè in *Alcorano*, hæc gloriabundus præ-
 dicat impostor, omnibusque apud *Arabes* eloquentiæ
 gloriæ præstantibus insultat, quod eo magis mirum
 videri volunt, quòd الله جميع ذلك وهو رجل
 امي لم يمارس العلم ولم يطالع الكتب ولم يهاجر
 قط في طلب علم ولم يزل بين اظهر الجهال من
 الاعراب

Al Gazali.]

l. 2.

* Potius puto
quàm ut Juda
Moskati, prop-
ter excellentis-
simam suam.

concefferit illi Deus
hac omnia cum ipse Idiota esset, qui nulli unquam scientia
operam dederet, nec libros pervolverit, nec scientia acqui-
renda gratiâ peregrinatus fuerit, sed semper manserit in-
ter Arabum ignorantissimos, orphanus & impotens, ac pre-
impotenti habitus. Alia ab ipso patrâta miracula mille
vel (juxta alios) ter mille numerari, refert *Al Jannabini*.
at in uno *Alcorano* 60. ferè millia (quot forsan versifi-
culos) contineri. Quanti autem apud eos ponderis,
hoc in genere, habeatur *Alcoranus*, meminit etiam
Judas Levita in lib: *Coxari*, ubi *Ismaelita* Regi *Coxaro-*
rum religionis suæ ratione reddens, inter cætera hæc
affert *נוריה כי ספר תורתנו דברי אלהים ודבריהם*
בעצמו מופת החחיבנו בקבולה בעבור עצמו מפני שאין
אדם יכול לחברם אחר זמורו ולא כפרשה אחת
מפרשותיו Profitemur autem librum Legis nostræ esse
verba Dei, atque esse eum in se miraculum quod* sui ip-
sius gratiâ recipere teuemur, quod non sit homo qui alium
ipfi similem librum componere possit; nec vel capitulum
unum ex ipsis capitulis. Hanc enim genuinam esse le-
ctionem, ut ita respondeat *Arabum* *تكمين سورة في*
extra controversam est, cum alias legatur *نفسه*
& reponendum putet *Juda Moskati* *נפשו*. Non
gravabitur autem forsan Lector oculos conijcere in
ea quæ ad exemplarium quibus usus sum alterius
marginem adscripta repert; Cum quidam *Gregori-*
um nostrum, quod de Miraculorum *Mohammidi* ad-
scriptorum fide derrahere videatur, ut blasphemiarum
convitiis & diris persecutus esset, opposuit & al-
lius quidam qui ea legerat, hæc verba, *مصنف هذا*
الكتابي وإن كان هراديا لصنفه في هذا العمل
غير

غير مستحق لهذا التشنيع الشنيع فان ما ذكره
المصنف هنا موافق لما ذكر في الكتب الكلاسية
قال في شرح العقائد في بيان اظهار المعجزة
على يد سيدنا محمد اده قتل عنه من الامور الخارقة
للعادة ما بلغ القدر المشترك بينه وبين غيره
المعجزة حد التوار وان كانت تفاصيلها احاداً
انتهى ولعل المشنع لم يطالع كتب الكلام
ولم يفهم المرام علي ان هذا النصراني في هذا
المقام ليس الا في ضد قتل المسائل عن العلماء
الاعلام لا في ادكار عقائد اهل الاسلام كثرتهم الله
الي يوم القيام واما ما ذكره من الترميض
والتشكيك فليس بعبارة ما يدل على

*etc. Autor hujus libri, etsi Christianus fueris, hoc tamen
in loco non meruit turpia hac convitia, cum qua attolis
convenient cum iis quae in Scholasticorum libris reperiantur.
Dixit qui librum Al Akayed commentariis illustravit, ubi
de miraculis à Mohammed editis agit, se de rebus quae
communem rerum ordinem perturbant, recitasse ea quae
simul conjuncta vim habeant communis suffragii, ad testi-
monium ei (scil. quod ad miraculorum patratiorem)
perhibendum, etsi separatim accepta singularia sint tan-
tum. Huc usque ille. Forsan autem qui hac in autho-
rem convitia jecit Scholasticorum libros non per-
voluit, nec praesentis loci scopum intellexit, quod scil.
Christianus iste, hoc in loco, non aliud egit quam ut
ea quae à viris doctrinā eximīs his de rebus dispu-*

** seu ei contra-
ria sunt- hoc
miraculi apud
ipsum definitio.*

tantur, referret, non ut fidei Islamiticæ articulos convelleret. — Quod igitur cum incasset quasi ea infirmare, & in dubium vocare aggressus sit, non est in ipsius verbis unde illud probetur. Hæc in margine à lectore quodam adscripta. Iis autem quæ è Commentario in librum *AlMuyca* laudat, consona reperiuntur multa & in aliis Scholasticorum libris. Ita *Aspahanienfis* in comment. ad *AlBidawii* librum طواله dictum, de hisdem miraculis verba faciens, وان لم يتوار كل واحد منها فالقدر المشترك بينهما متوار كل مجموع &c: *Esi unumquodque eorum non communibus probetur suffragiis, ac simul conjuncta vltm habent testimonii communis, cum qui [de singularibus] testimonium perhibent, simul collecti tantum probent ac si res [aliqua] frequenter patrata esset, [seu plurium fide niteretur.]* His gemina videre est, & in libro *SharholMawakef*.

p. 17. l. 26.

Præf. 4.

Quarum nonnulla circa radices, &c.] Quando primum, & à quibus motæ de his controversiæ, docet *AlSharestanius*, his verbis, اما الاختلاف في الأصول فحدث في آخر أيام الصحابة بدعة معبد الجهني وغيلان الدمشقي ويونس الاسوامي في القول بالقدر وإضافة الخير والشر الى القدر ونسج على &c. *Quod ad dissensionem circa radices, [seu fundamenta religionis] orta est sub fine vite sociorum [Mohammedis] haresis Maaladi AlJohaniensis, & Gailani AlDamaseni, & Jona AlAswariensis, circa questionem de decreto Dei, & de bono*

& malo eidem ascribendo,* quarum sententiam ample-
xus est & Wasel Ebn Ala &c.

* Ad verbum,
eorum licito-
rio texuit.
Ibid.

Quæ subjectum sunt Theologia Scholastica] علم
الكلام Theologiam Scholasticam reddamus primo in
loco hîc ratio reddenda est, quæ facillè patebit ex iis
quæ de ejus origine & progressu tradit author modo
laudatus, ثم طالع بعد ذلك شيوخ المعتزلة كتب
الفلاسفة حين فشرت بايام البامون فخلطت
مناهجها بمناهج الكلام وافردتها فنا من فنون
العلم وسمتها باسم الكلام اما لان اظهر مملكة
تكلّموا فيها وتقاتلوا عليها هي مملكة الكلام
فسمي النوع باسمها واما لمقابلتهم الفلاسفة في
تسميتهم فنا من فنون علمهم بالمنطق والمنطق
ع Deinde inspexerant e Moraxa-
lorum doctis quidam libros Philosophorum cum imperante
Mamome versi essent, & eorum viam cum viis * [scien-
tiæ] AlCalam, miscuerunt, atque inde speciem scientia
peculiarem constituerunt quam scientiam AlCalam nua-
cuparunt; vel quod præcipua, de qua apud eos disputatur
& controversatur, quaestio sis illa de Sermonem [seu verbo
Dei] atque ita toti speciei nomen tribuatur; vel quod imi-
tati fuerint Philosophos qui speciem è speciebus scientia-
rum suarum (Logicam sc.) vocârunt AlMantek, sunt
autem AlMantek & AlCalam Synonyma, quorum u-
trumq; sc. Loquelam, sive sermonem denorat. Ac cer-
tè minimè dubium est Semiphilosophos istos dum
scientiæ suæ novorepertæ nomen imposerent, vocis
λογική Etymon, quo à λόγος verbum, sive sermonem
denotante, deducitur atque differendi artem signi-
ficat,

* fors. legend.
الاسلام
cum viis Is-
lamismi.

* Cui conjectura fidem facit, quo in versione Latina Meta. phys. Arist. cum comm. Averrois pro Græco *ἡ ἀρχὴ*, habeatur loquentes, ut videre est l. 12. c. 6.

* In libello de divisione scientiarum.

† In præfat. ad Ethic.

a Moreh. l. 1. c. 71. & 73.

b لم يكن
فهم احد
منهم
علم السلام
لم يكن من
يعرف منه
شي في
العدو
الاول

Non fait inter eos aliquis qui hanc artem caleret, & non fuit notum ex ea quippiam sæculo primo?

ficat respexisse; vel totam * ultimam nominis *ἐπὶ τοῦ* partem, omiſſa priori, cum præcipue de Deo rebusque divinis vel aliis, saltem respectu ad Deum, loquantur, potius quam quod innuit *Alsharestani*, quod de Dei verbo, seu sermone quo homines allocutus dicitur, disquirant. Nomen autem licet τῶ λόγου τοῦ θεοῦ sortita sit, larius tamen quam eam patere constat; cum sub ejus ambitu contineantur (teste *AlGazali*) tum quæ ad المنطق *Logicam* tum quæ ad الالهيات *Metaphysicam* seu *ἐπὶ τοῦ θεοῦ* pertinent; inò scientia est planè hybrida è disquisitionibus Logicis, metaphysicis, Theologicis, & Philosophicis conflata, aliis tamen principiis nixa, aliisque ratiocinandi modis usa, quàm qui apud ipsos *Mohammedanos*, aut pro *Theologis* sãrioribus, aut pro doctioribus *Philosophis* habiti sunt. Unde apud illos in partitione scientiarum, altum de hoc commento silentium, quasi quod in earum numero habeatur, indigno, ut videre est apud *Avicennam* & † *Nasiroddinam AlTusensem*. Multus est in Sciolis istis reprehendendis, ipsorumque principiis & hypothesibus convellendis (utpote naturæ mundi, & ordini creationis non raro è diametro repugnantibus, planèque absurdis) *Maimonides*, ne quis eos Philosophorum titulo dignos putet, aut من الاشياء *rei alicujus naturam perspectam habuisse*. Consona autem de ipsorum origine tradit, illis quæ ab *Alsharestanio* dicta sunt. Idem asserit & *AlGazalius*, scil. sub *Mohammedanismi* initio b ignotam illis hanc de rebus ad religionem spectantibus disquirendi artem, postea cum oriri sectæ, & in dubium vocari religionis articuli cepissent, invectam fuisse, ejusque usum esse ad eorundem

rundem articulorum veritatem contra innovatores propugnandam, intra quos dum se limites contineat, (sic jam postulante necessitate) laude dignam esse, cum verò disputandi prurigine ulterius procedat, vituperio. Mediam siquidem tenendam putat viam inter eos qui nimium scientiæ huic tribuunt, atque eos qui nullum ei locum relinquunt, inter quos *Al-Shaffensis*, qui si quis ei operam daret, dignum pronuntiavit qui palo affixus per omnes *Arabum* tribus & coetus circumferretur, proclamante coram eo præcone, هذا جزا من تركى الكتاب والسنة واخذ في الكلام, *Hæc remuneratio est ejus qui relictum Al-korano & Traditione scientia AlCalam incubuit. Hæ-* resium interventu invecitæ, earum gratiâ retinendam censet, nec tamen nimis illi indulgendam esse *لا بد في كل بلد من قايم بهذا العلم, Necessè ut sit in omni regione qui hanc scientiam calleat, ad hæreses ubi pullulant, retundendas, atque in eo qui illi studere velit requiri hæc tria, scil. diligentiam, ut ei sedulo vacet; Ingenii acumen, & morum probitatem; at nullo modo ferendum على العموم, ut vulgo explicetur. esse illam ergo inter eas scientias quæ non sint فرض غير vel simpliciter commendata, sed فرض انما dum intra modum subsistant probanda; انما حدث ذلك بحدوث البدع كما حدثت حاجة استيجار البذرة في طريق الحج لحدوث ظلم العرب. siquidem initium ei dedisse ortum hæresium, ut necessarium factum est ὁδοῦλατοι conducere qui viam religionis peregrinantium custodiant, propter injurias *Arabum*, eorumque latrocinia, quæ si illi intermitterent, non esset inter res peregrinantibus necessariaς ὁδοῦλατων*

ὁδοῦ αὐτῶν conductio, ita & cessantibus hæresibus cessaturam
 omnem hujus scientiæ necessitatem. Sed ne a proposito
 digredi videamur, ex his quæ dicta sunt quid sit *El-
 mol' Calam*, & quid *Al Motacallemin* constat, esse sc.
AlCalam المعرفة طريق المجادل, ut loquitur idem *Al-
 Gazalius* نيريساكن & *Al Motacallemin* اهل البحث
 والخط, qui de rebus disquirant & disputent. fusiore ejus
 descriptione ex *Ebnolkossai* petere possumus الكلام
 علم يبحث عن ذات الله وصفاته واحوال الممكنات
AlCalam est من المبادئ والمعاد على قانون الاسلام
 scientia quâ disquiritur de *Essentia Dei* & *Attributis ejus*
 & conditionibus rerum possibilium circa creationem &
 restitutionem, juxta *Canones Islamisimi*, vel juxta alios
 العلم بالقواعد الشرعية الاعتقادية المكتسبة عن
 الادلة البقية Scientia fundamentorum legalium qua
 ad articulos fidei pertinent, qua per demonstrationes cer-
 tas acquiruntur. Vel ex Authore *Al Mawakes* qui ipse
 hujus scientiæ Systema composuit, علم يقتدر معه
 على اثبات العقائد الدينية بايران الحجج ونوع
 الشبه Scientia quâ idoneus redditur quis ad confirman-
 das confessiones [seu articulos] religionis, altatis proba-
 tionibus, & dubia solvenda. Quid erit ergo aliud quam
 Theologia Mohammedistarum Scholastica? atque ita
 quibus حکمت دبریں & מדברים Hebraeorum
 Arabum المتكلمين الكلام & علم reddunt, & apud
 eorum interpretes Latinos per *Sapientiam verborum*, &
Loquentes, intelligendum sit, constat.

p. 18. l. 1.

Scientia juris [العلم القود] Ita reddimus, cum tamen
 vulgò obtinuerit, ur الفقيه Sacerdos reddatur. Quid
 autem

autem fit الفقه docet nos *Alfanbarius*, quòd sc. cum generaliter *Intelligentiam*, seu peritiā denotet, ثم خص به علم الشريعة, tum particulariter ad scientiam legis restringatur, ut ejus peritus الغقي *Alphakib* audiat. Ita & *Ebnol Ashir* الرجل فقال إذا فهم وعلم وفقه إذا صار فقيها عالما وقد جعله الحرف خاصا بعلم الشريعة وتخصيصا بعلم الفروع منها *Dicitur de viro cum rem aliquam intellexerit & notam habuerit, Phakeha, & cum fuerit Phakih, i. e. Sciens, Phakoha, ut usu apud doctos obtinuit, ut particulariter de scientia legis dicatur, & propriè de ea parte qua circa ramos occupatur* Est ergo *Alphakho* explicante *Ebnol. Kassaio* العلم بالاحكام الشرعية العملية من *Kassaio* *Scientia judiciorum legalium practi-* العلم بالاحكام الشرعية العملية من *Kassaio* *corum è probationibus distinctivis. Sunt enim (docen-* *te Authore Sbarhil Mawakef)* من الشرع قسمان احدهما ما يقصد به نفس الاعتقاد كقولنا الله عالم قادر سميع بصير وهذه تسمى اعتقادية واصلية وعقايد وقد دون علم الكلام لحفظها والثاني ما يقصد به العمل كقولنا الوتر واجب والزكاة فريضة وهذه تسمى عملية وفرعية *Judicia* واحكاما ظاهرة وقد دون علم الفقه فيه. (seu sententia) è lege desumpta, duorum generum, quorū unum non aliud, intendit quam ipsam professionē; ut cum dicimus Deus est Omniscius, Omnipotens, Audiens, Vi-

dens, &c. atque qua hujus sunt generis nominantur
Ad fidei professionem spectantia, Fundamentalibus, Confes-
siones fidei; & ad horum conservationem ordinatur The-
ologia Scholastica: Secundum genus est eorum quibus in-
tenditur opus; ut cum dicimus, Oratio est necessaria, &
Jejunium est preceptum, atque hæc appellantur Practica,
& ad ramos spectantia, & de rebus exterioribus iudicia,
atque horum gratiâ instituta est scientia juris. De hac
autem scientia eadem est Algazelii, quæ de priore
sententia, è perversis scil. hominum moribus, & re-
ligionis corruptione ortum traxisse, atque esse
 من
 فروع الكفريات
ex iis qua intra modum sub man-
dato scientiam acquirendi cadant, non autem simpliciter
scitu necessaria sint. خلف الدنيا زان للمعان ليتناول

منها ما يصاح للزون فلو تناولوها بالعدل
 اقتطعت الخصومات و قطل الفقها ولكنهم
 تناولوها بالشهوات فتولدت منها الخصومات فمست
 الحاجة الي السلطان يهوسهم واحتاج السلطان
 الي قادون يهوسهم به فالفقيه هو العالم بقادون
 السياسة وطريق التوسط بين الخلق اذا تنازعوا
 محكم الشهوات فكان الفقيه معلم السلطان
 ومرشده الي طريق سياسة الخلق وضبطهم لينتظم
 باستقامتهم امورهم في الدنيا:

Creatus est hic mundus in auxilium via ad futurum, ut
ex eo sumatur quantum pro viatico sufficias; quod si de
illo sumerent homines juxta aequitatem, cessarent lites, nec
Juris peritis opus esset; verum arripiunt illi eum juxta
 cupiditates

cupiditates [luas] unde oriuntur lites, atque fit ut opus sit rege qui ipsos regat; regi autem opus sit regulâ quâ ipsos regat; iam verò Jurisperitus, callet regulam quâ regantur homines, & viam quâ componantur res inter eos, cum juxta cupiditatum suarum momenta contendant, est ergo jurisperitus Doctor regis & director ejus, quod ad viam quâ regatur populus, & modum eos continendi, ut ita reductis sis in ordinem, bene se habeant res ipsorum in mundo. deinde subjungit, و لعمرى هو متعلق

ايضا بالدين ولكن لا بنفسه بل بواسطة الدنيا فان الدنيا مزرعة لآخرة ولا يتم الدين الا بالدنيا والدين والملك قوامان والدين اصل والسلطان حارس وما لا اصل له فمهدوم وما لا حارس له قضايح ولا يتم الملك والضبط الا بالسلطان وطريق الضبط في فصل الخصومات بالقفة وكما ان سياسة الخلق بالسلطنة ليس من علم الدين في الدرجة الاولى بل هو متعين علي ما لا يتم الدين الا به فكذلك معرفة طريق السياسة :

Quinimo pertinet hac [scientia] ad religionem, non autem per se, sed mediante mundo. Est siquidem mundus ager in quo scribitur in futurum, neque perficitur religio nisi per mandum. Religio autem & regnum fratres gemelli sunt, estque religio fundamentum, & rex custos. quicquid autem fundamento caret, in ruinam vergit, & cui custos non est, incassum abit; non autem perficitur regnum, & rerum ordo nisi per regem; & modus res in ordine continendi, ubi oriuntur lites, est per scientiam

juris, & sicut gubernatio populi per potentiam regiam non est de scientia religionis gradu primo, verum determinatum quid sine quo non perficitur religio, eodem modo se habet, scientia rationis gubernandi, &c. Porro, quod de arcta ista inter *الدنيا* Mundam, *الملك* Regnum, & *الدين* Religionem, necessitudine ita ut vix separatim consistere possint, affirmat, consonum est illi quod tradit Apostolus, 1 Tim, 2. 2. jubens orationes fieri, Pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt; ut quietam & tranquillam vitam agamus. Quadrant & Hebraeorum antiquiorum sententiæ, illa in primis R. Chanina, ה'י מתפלל בשלומה של מלכות, *Ores pro pace regni, quoniam nisi timor sit, homines se invicem deglantient vivos, nec non illa R. Eleazeri, אין תורה אמן ר'ך ארץ אמן ר'ך ארץ ארץ אמן תורה* &c. Si non sit lex non est via terra, si non sit via terra non est lex, & si non sit farina non est lex, si non sit lex non est farina, *يريد بذلك ان كل واحد منهما مفيد في وجوه* Innuit hoc dicto (inquit Maimonides in Comment:) alteram harum rerum ad alterius conducere, eamque perficere. Quanta autem sit mutua hæc inter regem & populum dependentia, sedulo olim populo ut inculcarent cavisse videntur Perlarum reges instituto eum in finem festo, quo *كان الملك ينزل عن سرير الملك ويلبس الثياب البيض وبترفع الحجاب ويترك هيئة الملك وينظر في مصالح الناس ويخاطبه كل من شاء من* الوضيع

Pirke Aboth.
c. 3. §. 2.

§. 17.

الوحيين والشريف ورجال السداهقين والمزارعين
ويواكلهم ويقول انا لواحد منكم فلا قوام للدينا
الا بالعمارة التي تجرى علي ايديكم
وقوام العمارة بالملك لا غني لاحد منها عن

Descendebat Rex de throno regio, & vestes albas induerat, amotóque velo ac deposito fastu regio, res hominum curabat, permissio cui- libet (sive tenuioris sive nobilioris sortis hominibus) ut eum liberè alloqueretur; quin & cum villicis & Agri- colis considebat, unáque cum eis vescebat, dicens, Ego manus sum è vobis, neque consistere potest mundus nisi cul- turâ, qua operâ vestrà peragitur; cultura autem ut sub- sistat regno debet; neque alterum eorum sine altero con- sistere potest; adeo ut nos quasi fratres individui simus.

Fuit hoc festum die Form روز, qui primus erat Form mah, sive aliàs ماه Di Mah, teste Al- Kazwinio. Tum ergò demum firma sunt hæc duo, regnum scil. & populi אד אד, cùm se invicem mu- tuis operis sustentent: quòd cùm innumeris penè aliorum Scriptorum, tum non paucis Scripturæ san- ctæ testimoniis confirmatur, inter quæ, si eam quam sumunt sibi, non solùm Rabbini, sed & Christiani do- ctiores, textum Hebraicum sæpe ex Arabismo expli- candi libertatem, hîc nobis indulgere liceat, forsan & non malè illud censebitur, quod Proverbiorum, c. XXX. v. 31. occurrit, ubi inter ea quæ optimi sunt incessus, numeratur מלך אלקים עמו quæ verba si dictionem אלקים ex Arabum dialecto mutuata putemus, ut sit idem quod القوم sonabunt, Rex cum qua populus est, vel quem sequitur populus suus. Certè non multum abit Paraphrastes Chaldaus ab hac sen- tentia,

tentia, sed ne quis me audaciæ incuset, nihil affirmo.
 Verum *من تسلسل الكلام وخرجنا عن المقصود*
continuada est orationis series, & a proposito digressio su-
mus. ut revertamur, summa rei est, esse *الفقه* *Al-*
phekbo, Scientiam de rebus controversis, ac litibus
 quæ in exteriori hominum conversatione oriuntur,
 juxta Canones religionis *Mohammedica* dijudicandi,
 & *الفقيه* *Alphakib*, de his rebus sententiam ferendi
 peritum, cujus præcipuum studium sit *حفظ القانون*
الذي به يكف السلطان شر بعض أهل العدوان
conservare canonem quo avertat rex malum
quod aliis, hostilem animum gerens alii inferret, nec non
الحكام *licito & illicito*, *والحرام* *الحرمات*
[penarum di-
stigendarum] quantitate, vulneribus & multis aliis e-
 ejusmodi quod ad externas actiones pronuntiare; quin &
 de *Islamismo*, seu religione ejusque conditionibus,
 quantum ad eam quæ ore fit, professionem. Siqui-
 dem quod ad cor *ولاية الفقيه عن* *فخارج عن* *intentionem*
inquirere, non est *في* *Alphakib*. Quid ergo
 erit *الفقه* quam juris (si ita loqui liceat) tam civilis
 quam Canonici apud eos peritia? cujus necessitas
 licet sit (ut eadem hîc similitudine utitur *AlGaza-*
lius quâ de *علم الكلام* (eu *Theologia Scholastica*) non
 alia quàm quæ *إستظهار* oblatronum in via metum;
 prout tamen sunt hominum mores, eum obtinuit
 gradum ut **scientia* nomen quasi sibi proprium ven-
 dicet, nec alii facile pro doctis habeantur, quàm
 qui rebus ejusmodi controversis dijudicandis ope-
 ram oleumque infumant.

* v. AlGazal
 في Camus in
 فقه

P. 18. l. 2:

Ad quatuor reducuntur capita, &c.] Sic eorum,
 de quibus inter eos disputatur, statuit *AlSharesta-*
nîus

nus, اربع قواعد *quatuor fundamenta*, quæ vocat
 الارصول الكبار i. e. *radices magnas*: quorum pri-
 mum الصفات والتوحيد فيها i. e. *Attributa [Dei]*
 & *unitas in iis*, seu quæ cum iis consistit. sub hoc
 comprehendi quæstiones de اثباتا الصفات الازلية
 i. e. *attributis æternis*, quæ عند جماعة ونفيا عند جماعة
 ab aliis affirmantur, ab aliis negantur, nec non بيان
 explationem attributorum essentialium, seu صفات الذات
 attributorum actionis, & صفات الفعل
 seu ab operibus desumptorum, & ما يجب لله *quid*
debeat Deus facere, & ما يستحيل عليه *quid*
possit de eo affirmari, & quid impossibile sit ei, de
 his controversi inter *AlAssharios*, & *AlCeramios*,
 & *AlMojassemios*, seu corporeitatis assertores, & *Al-*
Motazalos. Secundum est *De* القدر والعدل *quod com-*
prehendit quæstiones de القضا والقدر *proposito Dei*,
 & decreto ejus, & *coactione [hominis ad a-*
gendum] & *concurso الكهبي*, seu cooperatione
 nominis in actionibus suis producendis, qua sibi bo-
 num vel malum acquirat: & ارادة الخير والشر *Vo-*
luntate [quâ vult Deus] bonum & malum, & المقدور
eo quod sub potentia, & *quod sub scientia* cadit,
 afferentibus hæc aliis, aliis negantibus. De his in
 er *AlKadarios*, *AlNajarios*, *AlJabbarios*, *AlAssharios*,
 &

الصفات
 العقلية
EbnolKassai.

* sive nomina
Dei intelligamus,
seu

الاسماء
الشرعية
nomina legalia
ut vocant,
qualia

الايمان
Fides, infidelitas,
&c.

* se. Nū ex ipsa
rerum natura,
an quod lege
permisſe vel
prohibita.

& *AlCeramios* disputari. Tertium *الوعد والوعد* *Nomina* & *Promissa* & *mina*, & *الاسماء والاحكام* *Judicia* divina. Comprehendere hoc quæstiones de *الوعد* *Fide*, & *التوبة* *Resipiscencia*, & *Com-*
minatione, & *الارجا* *Dilatione judicii*, & *التكفير* *Quando quis infidelitatis & erroris in-*
scandus sit. Quæ de his moventur, controversias in
partem affirmativam statuentibus aliis, aliis in ne-
gativam. Moveri autem eas inter *AlMorjios* *AlWai-*
dios, *AlMotaZalos*, *AlAffharios*, & *AlCeramios*.

Quartum demum *السمع والعقل* *Auditus* & *intelle-*
ctus, seu ratio, scil. quem locum habeant ista in rebus,
quæ ad fidem & religionem spectant, dijudicandis,
vel quatenus ab auditu, quatenus ab intellectu & ra-
tione pendeant: & *الرسالة* *Missio Prophetarum*, & *الإمامة* *Antistitis munus*, huc referri quæstiones de *التكفين* *Unde sit quod actiones laude, aut*
vituperio dignæ, seu honestæ aut turpes censeantur, & *الصالح والإصلاح* *tu συμπεριεργειν*, & eo quod maxime
expedit, & *الطف* *Benignitate Dei*, seu gratia, & *العصمة في النبوة* *Immunitate*, seu abstinentia à pec-
catis *qua munus propheticum* comitari debet, & *شرايط الإمامة* *Conditionibus ad Antistitis munus requi-*
sitis, aliis illud à *تص* *testimonio* manifesto pendere
asserentibus, aliis ab *اجماع* *communi credentium con-*
sensu,

sensu, & de انتقالها كبقية *modo jux illud transferen-*
di apud eos qui ad testimonium confugiunt, &
 كبقية اثباتها *modo illud confirmandi*, apud eos qui à
 consensu pendent. De his rebus controverti inter
AlShihos, Almotazatos, AlCeramios, & AlAssharios.
 Hæc sunt juxta *AlSharesbanium*, fundamenta magna,
 seu Cardines earum, quæ inter Scholasticos agitan-
 tur, controversiarum, seu ut loqui amant Authores
 libri *Echwanossafa*, أمهات مسائل الخلاف *Matres*
questionum controversarum, vel الاختلاف *Matres*
dissensionis.

Decretum ejus & Judicium] seu propositum Dei
 & decretum ejus. Voces ferè geminæ sunt القضا
 & القدر, nec significatu inter se multum diversæ,
 adeo ut utraque decretum sonet. Sic utramque sub
 Hebraica voce גזירה comprehendit *Josephus Albo*, in
Ikkar, l. 1. c. 13. quæ inter eas differentia est, ratione
 antecedentiæ & consequentiæ statui videtur, ita ta-
 men ut quam priorem statuas ex ipforum Arabum
 explicationibus vix colligas, ita enim *Ebnol Athir*,

Ib. lin. 4.

בגזירה
 הנקרה
 כאלערבי
 חלקצה
 וחלקרה

القضا والقدر امران متلازمان لا ينفك أحدهما
 عن الآخر لان أحدهما بمنزلة الأساس وهو
 القدر والآخر بمنزلة البناء وهو القضا فبين رام الفصل
 & AlKada, بينهما فقد رام هدم البناء وتقضها
AlKadar res due sunt sibi invicem necessario annexæ, adeo
 ut altera ab altera divelli nequeat, cum una rationem ha-
 beat fundamenti, sc. *AlKadar*, altera scil. *AlKadaa* adifi-
 cii, & qui hac sejungere velit, idem adificium diruere
 & dissipare conetur. Juxta hanc sententiam antecede-
 dere *AlKadar*, sequi *AlKadaa* videtur, nisi scribæ

Ee

oscitantia

oscitantia locum mutasse verba suspicemur, idem enim in voce القدر dicit AlKadar, esse عبارة الله vocabulum quod significat illud, quod Kadda allaho, seu determinavit Deus, & communior est sententia in AlKadaa priores esse partes, in AlKadar posteriores. Patet hoc ex ista Ebn Kaddai descriptione القضاء الحكم وفي الاصطلاح عبارة عن الحكم الكلي الالهي في اعيان الموجودات على ماهي عليه من الاحوال الجارية في الازل AlKadaa ex vi vocis iudicium significat, & juxta usum [Scholasticorum] denotat iudicium universale divinum de particularibus rerum creaturarum quoad statum quo perpetuo fluunt ab aeterno usque ad saeculum. AlKadar autem, الحكمة الزاكية Cum ordinat voluntas essentialis [i. e. Divina] res in temporibus suis propriis, vel من احوال الاعيان من احوال كل حال dispositio omnis status secundum conditionis rerum particularium tempore determinato, & per causam determinatam. Majoris illustrationis gratia addere liceat & à libro Sharhol Mawakef, describi ab AlAffhariis, AlKadaa quòd sit الزاكية الله الازلي المتعلقة بالاشياء على ماهي عليه فيما لا يزال Voluntas Dei aeterna quae res disponit eo quo se perpetuo habens statum. AlKadar autem احوالها على قدر مخصوص و تقدير معين في ذواتها و احوالها eas in medium profert mensura propria, & proportionem determinatam, tum quoad essentiam, tum quoad conditionem

nes ipsarum. Differunt ergo, ut decretum Dei quatenus ab æterno apud Deum est, & ejusdem in tempore executio & declaratio, mediorumque in eum finem tendentium præparatio.

Propheta & Antistitis munus] scil. الإمامة, nam quod præ se fert alterum exemplar, scil. الامان meandum est manifestum.

l. 5.

Secta autem, &c. præcipua sex sunt.] Sex istas, ut habeamus, observandum est *AlKadarios* sub *AlMotazalis* contineri, & *AlWaidios* sub *AlChawarejiis* monente *Sharestania*, apud quem eadem ferè de harum sectarum inter se pugna leguntur, scil. opponi inter se *AlMotazalos* & *AlSephatios* تقابل الخصان *oppositione contrarietatis*, eodèmq; modo opponi *AlKadarios* *AlFabariis*, *AlMorjios*, *AlWaidiis*, *AlSbiios* *AlChawarejiis*. at sectas ille principales, seu كبار الفرق, ut loquitur, quatuor tantum statuit, scil. *AlKadarios*, *AlSephatios*, *AlChawarejiis*, & *AlSbiios*, ex his componi & sub his comprehendi reliquas: verba ejus sunt ثم يتركب بعضها مع بعض وتتشعب عن كل فرقة اصناف فوصل الي كل

l. 6.

وسبعين فرقة Tum componantur earum alia cum aliis, & oriuntur ab unaquaque secta species alia, donec ad 73. sectas perveniant. Author libri *SharhalMawakef* octo statuit cardinales, scil. 1. *AlMotazalos*, 2. *AlSbiios*, 3. *AlChawarejiis*, 4. *AlMorjios*, 5. *AlNajarios*, 6. *AlFabarios*, 7. المشبهة *AlMoshabbehos*, i. e. Assimilatores. 8. الناجية *AlNajiah*, i. e. secta illam quæ pereuntibus reliquis salva evasura est (cujus appellationis rationem mox red lemus) quam *AlAffhariorum* esse vult.

Ee 2

De

De hactenus autem Sectarum origine hac habet, illa
 quæ in superioribus ex *Alsbarefiano* & *AlGazali* du-
 duximus, consentanea, scil. sub *Islamismi* initis mor-
 las fuisse inter *Mohammedis* assecclas, controversas,
 nisi de rebus quibusdam levioribus, *فروخ ايمان*
فروخ *كفرا* *qua neque fidelem nec infidelem quemlibet*
denominarent, deinde *يترقي ويتدرج*
فيها فشيئا الي اخر ايام الصحابة حتي ظهرت معبد
الجهمي وغيلان الدمشقي • ويونس الاشوازي
وخالقوا في القبر واسنان جميع الاشيا الي نقد
يترك ولم يزل الخلاف يتشعب والاراء تفرق حتي
يصل اهل الاسلام وارباب المقالات الي ثلث

*Aliis quidem
 verbis, sed eo-
 dem planè sensu
 habentur hec
 apud Shiresta-
 num, præf. 4.*

*Procedebat dissensio & crescebat particu-
 tim, usque ad finem Sociorum [Mohammedis.] donec
 appareret Maabad Johamiensis, & Gilan Damascenus,
 & Yunes (sive Jonas) Aswariensis; quibus
 moverant de decreto divino, & nam omnia determina-
 tioni Dei ascribenda, quæ subindè latè se diffundere, inter
 opinionum discrepantias non desist, usque dum Islamismi
 professores, & opinionum auctores in 73 Sectas di-
 visi sint. Mohammedis de hac inter tuos sectarum
 varietate varicinium; inter ipsius miracula recensetur
 cujus hoc celebratur apud eos dictum, *فروخ ايمان**

وسبعين فرقة كلها في النار الا واحدة
فutura est ut dividatur
populus meus in 73 Sectas, quæ omnes in ignem abituræ
sunt, nisi tantum exceptâ, eâ scil. quam ipse jam ex se
mei sequimur. Vel ut idem refert Shirestani in
Sectas

التأخيه منهم واحدة والباقون هلكي *Sectas*
quarum una tantum salutis, reliqua perditioni destinata
sunt. Interrogatum deinde, & quæ esset illa una:
 respondisse *اهل السنة والجماعة* *carum qui traditio-*
ni & consensui inniuntur. & quid tandem traditio &
 consensus? *ما انا عليه اليوم واصحابي* *illud (inquit)*
quod ego & socii mei jam profitemur. Sectam istam Au-
 thor modò laudatus, ut diximus, *Ale Affhariam* esse
 contendit, cui ergo nomen illud *سنة وجماعة* tribuit,
 quod idem unumquemque de ea, cui ipse nomen
 dederit, sectâ pronuntiaturum minime dubium est.
 Cum autem prædixerit *Mohammedes* tot futuras,
 necesse est ut 73 sectas inter suos reperiant. At
 quæsum 73? nempe, ut ita religioni Christiana præ-
 poneret *Mohammedanismus* sectarum numero, ut
 illa jam ante *Judaismo, Judaismus* Magorum professi-
 oni. ita scilicet tradunt, *افترق المجرس على سبعين*
فرقة واليهود على احدى وسبعين والنصارى
على اثنتي وسبعين والمسلمون على ثلث وسبعين
Divisi sunt Ma-
gic in 70 Sectas, Judæi in 71. Christiani in 72. Mos-
lemi in 73. Inter Sectas autem una sempex fuit, quæ
Salvanda.

Shareff.

l. 12.

Quod ad Motazalas (sæu Motazalos) attinet, &c.]
 Sectæ hujus Author & Princeps perhibetur *وص*
Waset Ebn Ata, Athasani Bafriensis dis-
 cipulus, cui & asseclis ipsius nomen hoc, quod *Sepa-*
ratos denotat, idèò impositum. (referente *AlShareffa-*
 Ee 3 nio)

v. & Sharhol-
Mawakef.

nte) quod cum proposita à quibusdam questione
iis qui peccatum aliquod grande commiserint, num
à fide excludisse putandi sint, necne, &c. non ex
Atto Magistri responso se subduxisset, & sententi
am suam condiscipulis exponere cepisset, dixit
AlHasan, *عنا واصل* Seduxit se, seu sepa
ratus est, à nobis Wafeli, unde in posterum *هو*
معتزلة واصحابه معتزلة appellati sunt ipse & socii ipsius
معتزلة. Quare non aliam affert Ebnol Kassar nominis
huius explicationem, aut sectæ descriptionem,
quam, esse AlMoraxalos *اصحاب واصل بن عطاء*
المعتزلة اعتزل عن مجلس الحسن البصري
Socios Wafeli Ebn Ata AlGazzal, qui se à Schola
AlHasani Basriensis subduxit. Eadem ferè Ebn Ch
llcan in vita Wafeli ab AlSamaano refert, his verbis
ان واصل &c. Confidente Wafelo Ebn Ata coram Al
Hasan Basriensi, cum incidisset dissensio contendensibus
Chawarejiis pro infidelibus habendos qui peccatorum
graviorum rei essent, * aliis eos in fidelium numero cate
cantibus, etsi graviter lapsi essent; utramque ille dese
rens sententiam asseruit peccatorem huius Sectæ [se. qui
Mohammedi nomen dederit] nec pro [simpliciter]
fidei, nec pro [simpliciter] infidei habendum, sed
diem occupare locum, quam ob causam eum è Schola sua
expulsi AlHasan, à quo cum se subtraxisset adherente
Amro Ebn Obaid, ipsorumque affecta AlMoraxalos
audierunt. Idque, ut his verbis innuit Author dupli
ci de causa, tum quod ab utraque sectâ in quæstio
nis

* الجماعة

* المعتزلة بين
المعتزلة

nis solutione in diversam abierit sententiam, tum quòd à præceptore & condiscipulis se segregaverit: utriusque meminit *AlFirazabadus* in *Oceano* suo, *AlMotazalis* esse qui se dicant à duabus partibus quas erroris reos autumant, descivisse, sc. اهل السنة eorum qui *traditioni* innituntur, & *AlChawarejiorum*, aut quos ita nuncupaverit *AlHasan* cum ab eo secessisset *Wasel*, &c. Habet, etiam *Ebn Chalican* quæ huc spectant in vita *Kotade Saduciensis*, ubi tamen *Kotadam* hoc nomen illis primum indidisse asserit, cum in coetum *Amri* in *Oratorio Basfriensi*, post ipsorum ab *AlHasano* discessum, incidisset. Videntur autem *Wasel* & comes ipsius individuus *Amrus*, è primis qui المتكلمون *Scholastici* audiunt fuisse. Hoc certe titulo apud præstantissimum istum Historicum gaudent, qui ipsorum Præceptori *AlHasano* ab eodem non tribuitur, & nescio an alii cuiquam ante illos, nisi forsan *Chawarejos*, qui controversiarum istarum authores fuerant, ita appellandos censeamus. Certè ex iis quæ superius ex *AlSharestanio* allata sunt, *Motazalis* è *Scholasticorum*, & primis & præcipuis fuisse constat, licèt non solos, unde eos طائفة من المتكلمين واهل البحث *AlGazalius* Sectam quandam *Scholasticorum*, eorumque qui disquisitionibus & speculationi vacant, appellat. Solent interpretes *Pharisæos* المعتزلة reddere: nec ineptè cum utraque dictio *separationis* intellectum habeat. *Motazali* autem quanquam in aliquibus consentiant, quæ nomen hoc commune illis faciant, in alijs tamen discrepant adeo ut افترقوا عشرون فرقة in viginti sectas dividantur, quarum بعضهم بعضا

وعدوا اهلهم
اعتزلوا
فيتي
الضلالة
&c. عند هم

Ebn Chalic.

rum

Id. & AlSha-
rest.

rum alia alios infidelitatis arguant, teste Authore libri
Al Mawakef. Porro ipsi se التوحيد والعدل
Biquitatis & unitatis [Dei] propagatores, nuncu-
pant, ab aliis autem بالقدرة cognomi-
nantur AlKadarii, quanquam hoc nomen uni apud
iplos sectæ peculiare statuat Gregorius noster.

Illud de quo inter eos in universum convenit, hoc est, quod
attributa aeterna ab essentia Creatoris amoveant. Ita &
illud in quod universi conspirant describit Alshare.

قالذي يعنى طائفة المعتزلة من الاعتقاد
القول بان الله تعالى قديم والقديم اخص وصف
ذاته ونفوا الصفات القديمة اصلا فقالوا هو عالم
لذاته قادر لذاته حي لذاته لا يعلم وقدر
وحياة هي صفات قديمة ومعان قائمة به لانه لو
شاركتها الصفات في القدم الذي هو اخص الوصف
&c. Communis totius Motaxalorū
gentis confessio hac est, Deum esse aeternum, & aeternitatem
attributum essentia ejus maximè proprium esse, & quod
attributa aeterna penitus rejiciant, dicentes Deum omni-
sciunt esse per essentiam suam, [vel per se] potentem per
essentiam suam, viventem per essentiam suam, * non per scientiam,
potentiam aut vitam, quæ sint attributa aeterna, & signi-
ficatus in ipso subsistentes: quoniam si cum eo participa-
rent attributa in aeternitate quæ attributum maximè pro-

* Maimonides
rotunde, sed ex
sua non Motax-
alorum senten-
tia. Deum
موجود

لا يوجد وحي لا بحياة، وقادر لا بقدرة وعالم لا بعالم بل الكل
راجع لمعنى واحد لا تكثير فيه Morch. l. i. c. 57. scil. existentem sed non
per existentiam: & vivere, sed non per vitam: & potentem, esse sed non per potentiam:
& scire, sed non per scientiam, sed omnia in unum redire significatum, in quo nullus est
multiplicitas.

prium

prium est, participans etiam in divinitate. Lege igitur in textu, lin. 17. non [essentiam suam scire] sed [per essentiam suam scire] Sic enim & quid per scire لنا intelligant docet nos *Alsharestani*, ubi inter علم Scientem per essentiam suam non per scientiam, & هو ذاته per scientiam quæ ipsius essentia sit (quæ *Abi Hodhaili Ahmedis* forma loquendi fuit) distinguit, quod scilicet verba priora sint الصفة Negatio attributi, seu proprietatis, (ut & loquitur Author noster) اثبات ذات affirmatio essentia qua ipsa sit attributum, vel اثبات صفة هي بعينها ذات affirmatio attributi, quod ipsum sit essentia, Sed nec omnes qui formam istam لذاته per essentiam suam usurpabant, eodem modo illam intelligebant, eodem teste, qui *AlJobbais* sententiam sic explicat, quod cum diceret Deum scire لذاته, hoc velles, كونه عالما صفة, لا يقتضي كونه عالما هو علم احوال non ponere illud quod sciens sit, attributum quod sit scientia, aut statum qui necessarium faciat ut sit sciens. At ex *Abi Al-Hashemi* ipsius filii, sententia, illud de Deo dictum, انه ذو حالة هي صفة معلومة ورا كونه ذاتا innuere اننا esse ipsi dispositionem [seu conditionem] quæ sit proprietas nota, posterior eo quod sit essentia & sciens, atque ita in reliquis attributis: Porro monet idem, quæstionem istam de attributis Dei, sub initio fuisse غير ناضجة nondum maturam, deinde verò à *Wasali* sectatoribus post lectos *Philosophorum* libros, ad maturitatem, perductam.

Fugientes distinctionem personarum quam constituunt Christiani.] Ita scil. objiciebant, referente Authore libri *Al Mawakef*, contra eos qui æterna Dei attributa adstruebant, قد كفروا بالصارى بقسماء Infidelitatem

arguuntur Christiani quid tria statuunt æterna, quid ergo de iis pronuntiandum qui septem aut plura statuunt?

Erat siquidem ipsis اذبات الصفات قول بقسماء attributa asserere, ac plura æterna statuere, neque cum iis consistere posse unitatem affirmabant, ad quam quid requirant discimus ex *AlShare-*

stano, قال اهل العدل ان الله تعالى واحد, في ذاته لا قسمة له ولا صفة له وواحد في افعاله لا شريك له فلا قد يم غير ذاته ولا قسم في افعاله

Dicunt illi qui se æquitatis assertores vocant, Deum excelsum unum esse essentia sua, nullam esse ei divisionem, nullam attributum, nomen etiam operibus suis, nec socium ipsi esse, nec æternum alium præter essentiam ipsius, nec consortem in operibus ipsius, nec fieri posse, ut reperiuntur duo æterna, atque hoc (inquiunt) est unitatem asserere. Sententiam suam simpliciter exposuit *Al Motazalorum* pater *Wasel* من اثبت معنى وصفة قديمة فقد اثبت الهين i.e. Quicunque asserit significatum, aut attributum æternum, duos statuit Deos.

Ex illis etiam qui dicunt ipsum scire per scientiam, que ipsa essentia ejus est. Hodianorum, seu eorum qui *Hammadum Abi Hodia*, secuti sunt, hæc est sententia referente *AlSharestano*. Ille siquidem à communi *Al Motazalorum* formâ, Deum scire per essentiam

* Idem indubitata consequentia sequi asserit Maïmonides in proleg. ad Pirke Ab. sect. 8.

P. 18. l. 19.

sentiam suam, ad hanc diflexit, scil. scire Deum per
 scientiam, & scientiam ejus esse essentiam ejus, Po-
 tentem esse per potentiam, & potentiam ejus essen-
 tiam ejus esse, vivere per vitam quæ ipsa sit ejus es-
 sentia. quam sententiam (inquit) اقيس من الفلاسفة
 الذين اعتقدوا ان كل شئ واحد لا كثرة فيها بوجه
 وانما الصفات ليست ورا الذات معان قائمة بذاته بل
 هي ناته desumpsit à Philosophis qui affirmant essentiam
 Dei unam esse in qua nulla sit omnino multiplicitas, at-
 tributa autem [seu proprietates] non esse significata
 * post essentiam subsistentia in essentia ejus, sed ea ipsam
 esse essentiam. Interim parum abesse visum est Sharesta-
 nio, quin Abu Hodail, in eam ob quam Christianes exa-
 gitant, & quam tantopere abhorrent Al-Motazali
 in Deitate, distinctionem inciderit. Si scil. statuatur
 hac attributa modis
 essentia.

* Seu accessoria
 essentia.

Hoc unanimiter statuunt, Verbum Dei creatum esse,
 in loco] scil. in subjecto, illud enim est apud Logicos
 محل. Sic & Sharestanus, de communibus omnium
 Al-Motazalorum placitis, verba faciens, وافقوا
 على ان كلامه مكتوب مخلوق في محل وهو حرف
 وضوح مكتوب امثاله في المصاحف حكايان عنه
 فمن ما وجد في المحل عرض قد فني في الحال
 Et in hoc consentiunt quod sit verbum Dei de novo
 creatum in subjecto, ac literis & voce consistere, cujus
 exemplar in libro scriptum sit, ad ejus imitationem [seu
 ipsum exprimendum] & quod in subjecto existit, acti-
 dens esse & in tempore perire. Idem ex Abu Hodaili sen-
 tentia, ait, verbum Dei esse محل وهو بعضه لا في
 قوله

lin. 23.

قوله كن وبعضه في محل كالامر والنهي والخبر
partim non in subjecto, ut dictum est,
 كن *Esto* [scil. in creatione rerum] & *partim in*
subjecto ut mandatum, & Prohibitio, & Narratio, &
Interrogatio, &c. Idem etiam *Alfobbaïensem*, (qui &
 apud *Motazalos* lectæ princeps) asseruisse ait, loqui
 Deum كلام خلقه في محل *Sermone quem crees in*
subjecto, scil. (ut explicat Author libri AlMawakef,
 كاللوح المحفوظ او جبريل او النبي
in tabula [in
coelis] *reposita, in Gabriele, in Prophetâ, &c.* Contra
AlMotazalos hac de re disputant qui se pro Ortho-
 doxis haberi volunt verbum Dei nec voce & literis
 consistere, nec creatum & in subjecto esse conten-
 dentes, differentiâ tamen, quæ & Authori libri *Ma-*
wakef, ejusque expositori videtur, conciliari possit
 adhibita distinctione verbi كلاما لفظيا *verbum*
prolatum, & بالنفس القايم بالمعنى القايم *significationem* seu
intentionem in mente subsistentem, seu permanentem.
 seu in الفنى *mentale*, seu mente conceptum, &
 اللفظي *Sermone prolatum, seu orale.*

v. Sharko. Ta-
 wakea & Al-
 Mawakef, &
 AlGazal, &c.

P. 21. l. i.

E *Motazalis* autem *Ahmed Ebn Hayet* asseruit
Christum corpus propriè dictum induisse, &c. Hunc
 cum e sectâ *AlNodamianorum* (qui ab *Abrahamo*
النظام AlNodbam denominati sunt) fuerat, postea
 novam sibi, novarum post lectos Philosophorum
 libros opinionum accessione condidisse, qui ab
 ipso *AlHayetiani* dicti sunt, refert *AlSharesta-*
nus, atque idem asseruisse ipsum cum *Christia-*
 nis في اعتقادهم ان المسيح هو الذي يحاسب
 الخلق

الخلف في الاخرة *in confessione ipsorum, Christum cum*
esse qui homines iudicaturus sit die ultimo, & de verbis æ-
terni incarnatione, ipsissimis quæ apud authorem no-
strum habentur verbis. alibi autem (ne religionis
Christianæ mysteria intellexisse eum putemus) scri-
 ان للخلف خالقين احدهما قديم وهو الباقي تعالى والثاني محدث وهو المسيح
Creaturis duos esse creatores, quorum unus æternus sit,
nempe Deus excelsus, alter de novo ortus, nempe Christus:
 للعالم *ut Author AlMawakef, & Ebnol Kassai,*
 الهان قديم هو الله تعالى ومحدث هو المسيح
Mundo duos esse Deos, æternum qui sit Deus, supra om-
nia excelsus, & novum, qui sit Christus, &c. Miras
præterea sententiarum ineptias ipsi impingit. Vir, in-
genii, ut videtur, parum constantis aut sobrii, dum ut,
 مزج كلام التناسخية *doctrinam novam conflaret*
 (ut loquitur idem) *والمعتزلة بعضها ببعض*
Miscuerit inter se sententias eorum qui Metempsychosin
adstruunt, & Philosophorum, & AlMorazalorum, &
in quascunque alias incideret, nec sacra Christiano-
rum dogmata intemerata reliquit.

c. de Nodami-
amis.

Ex iisdem Isa cognominatus Merdad] Ita certè in
correctissimo duorum quibos usi sumus exemplari-
 مرذار *um, at legendum Mozdar, discitur ex AlShare-*
 stanio, libro *AlMawakef, & Ebnol Kassai,* hic quòd re-
 rum mundanarum curæ minùs vacaret, سمي راهب
 المعتزلة *Monachus AlMorazalorum, audiit.*

lin. 4.

Eo processit ut assereret ipsum Alcoranum creatum
 esse] *vel modum excessit in adstruenda Alcorani*
 creatione.

l. 5.

lib. AlMawa-
kef.

creatione. Quantum hoc piaculum, facile judicabi-
mus, ubi audierimus à Mohammede dictum, من قال
مخلوق فهو كافر *Qui dixit Alcoranum*
creatum esse, pro infideli habeatur. Eo tamen audaciæ
processit *AlMazdar*, ut قال بقديمه
Infidelitatis eum accusaret qui diceret eum aeternum esse,
utpote qui eadem operâ adstrueret, قد بين *Duos*
viros, referente AlSharefiano. Sed solenne (ut
videtur) illi fuit, alios ab ipso dissentientes quacun-
que de causâ infidelitatis reos pronuntiare, ut ex his
Authoris modò laudati verbis patet, وغلا في
التكفير حتى قال هم كافرون في قولهم
لا اله الا الله. *Modum autem Excessus in pro-*
nuntiando infideles, adeo ut assereret homines infidelitatis
reos esse dum dicerent. Non est Deus præter Deum,
atque interrogatus quondam ab Abrahamo Ebnol'Sen-
di de populo terra universo, *Omnes pro infidelibus habendos,*
consuit, Regente autem Abrahamo, الجنة التي
عرضها كعرض السما والارض لا يدخلها الا اهل
ثلاثة واقنوك Ergo Paradisum, qui latitudine totum
globum et terræ spatium aquat, tu solus, et tres qui ejus-
dem secum sunt, sequantia ingrediuntur ad silentium
adaptas est. Refert idem è discipulis ipsius الجعفران
ان الله تعالى خلق *duos nomine Jaafaros, asseruisse,*
القران في اللوح المحفوظ لا يجوز ان ينتقل اذ
يستحيل ان يكون الشئ الواحد في مكانين
في حالة واحدة وما نقرأه فهو حكاية عن
المكتوب

الكتب الأول في اللوح المصنوع وذلك
 Quod creaverit Deus Alcoranum, in tabu-
 la in cælis reposita, nec liceat illum inde transferri cum
 fieri non possit ut res una eodem momento sit, nisi in loco
 uno: quod autem nos legimus esse imitationem ejus quod
 primo scriptum est in tabula reposita, esseque illud opus
 nostrum, à nobis creatum. Porro, inter eos qui Alco-
 ranum novum quid & creatum asserant, fuisse & ip-
 sum AlZamachsbarium celebris in eundem Commen-
 tarii, AlCeshaf dicti, authorem, asserit AbulFedâ, ac
 scripsisse ipsum in præfatione libri sui الحمد لله الذي خلق القرآن
 Laus Deo qui creavit Alco-
 ranum, verba deinde ista à quibusdam, qui famæ ip-
 sius melius consuluerunt erasa fuisse, his in eorum
 locum substitutis الحمد لله الذي أنزل القرآن
 Laus Deo qui demisit Alcoranum. Quantarum autem
 calamitatum causa fuerit Mohammedanis hæc con-
 troversia, cum è Chalifis Abbasidis nonnulli AlMo-
 tasalorum amplexi sententiam ad Alcorani novitatem
 confitendam alios & mortis & gravissimarum poena-
 rum metu. adigerent, docent Historici; ut videre est
 apud Gregorium nostrum AbulFedam, aliósque in vita
 AlMamonis, AlMotasami, & AlWasbeki, donec tandem
 omitti hac de re disceptationem juberet Motamacce-
 lus, teste Gregorio, nec ad poenas posci quenquam,
 siue creatum eum, siue increatum diceret.

Anno Hej. 537.

Et potuisse Arabes aliquid quod elegantia & eloquen-
 tia par esset componere, nisi prohibiti essent, &c.] Imò
 & أحسن quod eo adhuc melius & elegantius esset,
 ut addit Author libri AlMawakef. & hoc inter ea quæ
 Bashari præceptoris sui (à quo secta AlBasharia.) do-
 ctrinæ

lin. 61

Pref. 4. & c. de
Mozdar.

Orinæ addidit Mozdarus, recenset Sharestanus, scil. إبطاله أعجاز القرآن من جهة الفصاحة والبلاغة quod nullum in Alcorano miraculum agnosceret respectu eloquentiæ & elegantie. At non ille primus vel solus in hac sententia fuit. Idem asseruit AlNodhamus, referentibus iisdem, scil. quod ad أعجاز القرآن seu illud quod in Alcorano pro miraculo habendum منه حيث الأخبار عن الأمور الماضية والآتية ومن جهة صرف الدواعي عن المعارضة ومنع العرب عن الاهتمام به جبرا أو تعجيرا إن لو خلاهم لكانوا قاندين علي أن يأتوا بصورة من مثله بلاغة و نظاما Esse respectu narrationum qua in eo habentur, de rebus præteritis & futuris, & respectu averfionis [seu quod averteret Deus illos] qui illud sibi arrogarent, ne cum eo [eloquentia scil.] contenderent, & potenter cohibuerit Arabes quo minus illud in animum inducerent, cum si illos fivisset, posuissent certè proferre caput aliquod ei elegantia, eloquentia & compositionis venustate par. Verba sunt AlSharestani, sic & Author AlMawakef, Dixit, (inquit) AlNodham صرفهم أvertis ab hoc eos [Deus] cum illud aliis facere potuissent Inter varias autem Mohammedanorum de Alcorano suo sententias, minimè præterenda est illa Alfahedhi sectæ Alfahedhianorum patris ac (teste Sharestano) والمصنف من فضل المعزلة لهم è clarissimis Motazalorum, multorumque librorum authoris, scil. إن القرآن جسد يجوز أن يقلب مرة رجل ومرة حيوانا Esse Alcoranum corpus quod

conversis

sub Almotasino et AlMotawacelo Chalifis floruit.

conuerſi aliquando poſſit in virum, aliquando in beſti-
am. Ut talem (ni fallor) tractare eum voluit Al-
Walid undecimus è familia Bani omnia Chalifa, cùm
eum ſagittis quas manu tenebat flagellare non deſiit
uſque dum penitus laceràſſet, non aliam ob cauſam
quàm quòd apertolibro in hæc ſtatim verba incidif-
ſet, *وخاب كل جبار عنيد* *Dammum autem patietur*
omnis rebellis perverſus, hoc illi ſubinde accinens.

اتوعد كل جبار عنيد فها انا انا انا

إن الاقيمت ربك يوم حشر فقل يارب مرقني الواليد

i. e. Num increpas omnem rebellem perverſum?

Ecce ego ſum iſte rebellis perverſus.

tibi occurreris domino tuo die iudicii,

Dicas, ô Domine, laceravit me, AlWalid.

referente *AlFannabio* in vita *AlWalidi*.

Motazalis contrarii ſunt Sephathii qui ſtatunt in
Deo attributa æterna, &c.] Mohammedanorum anti-
quiorum plerique attributa æterna Deo competere
ſtatuebant, teſte AlShareſtano, ſcientiæ, potentiæ,
virtutis, &c. nullam adhuc agnoſcentes diſtinctionem
inter صفات الذات *Attributa essentialia, &*
صفات الفعل *Attributa Operationis, ſeu ab ope-*
ribus deſumpta, ſed eodem modo de utriſque lo-
quebantur. Statuebant inſuper aliam ſpeciem quam
صفات خبرية *Attributa declarativa ſeu narrationi in-*
ſervientia nuncupabant; qualia, Manus facies, &c.
quorum nullam explicationem ſeu interpretationem
adhibebant. tantùm dicebant قد وردت في الشرع
al-
lata ſunt hæc in lege, nõſque ea attributa declarativa
nuncupamus, quare cùm poſtea negarent AlMotazali
attributa iſta, obtinuit ut illi صفاتية *Sephathii, i. e. At-*

Gg

tributorum

v. & Alma-
wakef.

i. 8.

c. de AlSephathii.

tributorum assertores, *Motazali* autem ^{الموتلا} *Almoattali* quasi dicas, Qui Deum attributorum ornamentis spoliatis, appellarentur. Postea circa explicationem & interpretationem horum attributorum in varias itum est sententias, his verba prout sonant intelligentibus, adeo ut inter Deum & res creatas similitudinem statuerent, illis aliter rem explicantibus, vel dicentibus ^{عرفنا بمقتضى العقل} ان الله ليس كمثله شيء فلا يشبهه شيء من المخلوقات &c. Novimus, dictante intellectu, nullam creaturam Deo, nec Deum ulli rei creata similem esse, verum non novimus significationem verborum quæ idem de utrisque affirmare videntur, neque nobis incumbere putamus, ut hac explicemus; sufficit ut credamus, & certo statuamus ^{انه لا شريك له وليس كمثله شيء} Non esse illi consortem, nec illi quid simile. Ex horum numero censendus *Malec Ebn Ans*, qui dixit, الاستواء لله والايما به واجب والسؤال ^{عن الله بدعة} *Sessio* [super throno] notum est quid significet, qualitas ejus ignota, & eam credere necessarium at interrogare de ea hæresis. Quosdam in التشبيه ^{الصرف} seu ut veram similitudinem assererent duces ait erroris habuisse illâ *Judaorum* sectam qui ^{القرابين} seu *Karraim* audiunt, qui eo modo quæ hujusmodi sunt in lege *Mosis*, intelligi volunt.

* Quod idem de reliquis per *divinorum* dictis intelligi volunt.

P. 21. l. 11.

Inde eousque processerunt nonnulli — ut corporeitatem adstruant] Hi illi quos antea *Al Moja* ssemios inde dictos vidimus quales inter *Sepbutorum* sectas,

Gas, المشبهة *Al Moshabbehi*, i. e. *Assimilatores*,
 scil. quia شبهوا الله بال مخلوقات *Deum rebus crea-*
tis assimilarunt, ut nominis rationem reddit Author
Al Marakefi. & السرامية *Al Ceramiani*, discipuli
 scil. *Mohammedis Ebn Ceram*, quem in adstruendis
 attributis modum excessisse usque ad الله جسم
 والتشبيه *Corporeitatis assertianem*, & *assimilationem*,
 testatur *Sharestanis*, & quod ad ejus affectas أطلق
 لهم لفظ الجسم عليه *plerosque eorum nomen corpo-*
ris de Deo communiter usurpasse, nisi quod qui paulò
 magis sobriè locuti sunt, intelligi voluerint per hoc
 quòd corpus dicatur انه قائم بذاته quòd. sit *per se*
subsistens, quæ apud eos definitio corporis est. Fuisse
 autem ex illis qui eum omni ex parte finitum & ter-
 minis circumscriptum statuerunt; alios qui aliqua ex
 parte tantum, puta, من جهة تحت *ex parte qua in-*
fra; alijs rursum negantibus الهداية *nomen finis*, five
 finiti, ei attribuendum ac dicentibus هو عظيم *Ille ma-*
gnus est, de cujus vocis sensu, iterum disceptatum est.
 De eorum ineptiis mox plura.

Nisi quòd eorum nonnulli, inter quos Abub Hasan
Ashaarius, &c. comparationem prohibeant &c.] Moham-
medani antiquiores & rudiores, qui Alcorani senten-
tias, & Mohammedis dicta prout verba sonarent ad-
huc amplexi fuerant de accuratiori eorum explica-
tione minimè solliciti ubi à Mozalis subtilius ista
ventilantibus & quæ antea pro concessis habeban-

tur in dubium vocantibus, accedente & ex Imperatoribus (ut jam antea diximus) quorundam auctoritate, sententiam suam clarius proferre coacti sunt,

تقريروا في تقرير مذهب أهل السنة والجماعة في
معشابهات آيات الكتاب واخبار النبي

tur *Sharestanius*, i.e. *Perplexi sunt in confirmanda via seu sententia eorum qui traditioni (seu consuetudini) & consensui innituntur circa dubias Alcorani sententias & Mohammedis dicta*, in quibus idem Deo & rebus creatis attribui videretur. in eas redacti sunt angustias de iis, in quorum sensum non antea inquisiverant, quid sentirent explicaturi, ut quid dicerent prorsus nescirent. Qui iudicio minus valebant, ut de *AlMoshabbehis* & *AlCeramiis* dictum, ad *التجسيم* seu corporeitatem in Deo & crassam cum rebus creatis similitudinem asserendam delapsi sunt.

dixerunt quidem ان معبودهم صورة ذات اعضا وابعاض اما روحانية او جسمانية يجوز عليه &c. *Illum quem colerent esse figuram membris & partibus sive spiritualibus, sive corporeis constantem, cui competat motus localis, & descensus & ascensus, &c. &c.* وذهب الملازمة &c. وادعوا ان المخلصين من المسلمين يعادون في الدنيا والاخرة اذ بلغوا في الرياضة والاجتهاد *admisferunt ut de Domino suo affirmetur ipsum palpari posse & manu prehendi, & quod Mohammedani sinceri cum amplectantur tum in hoc mundo, tum in futuro ubi in sui domati-*

one

Shareff. c. de
AlMoshabb.

one & devotionis studio ad terminum sinceritatis, & unionis simplicis pervenerint. Imò conspici illum oculis in hoc mundo, & visere ipsos, ipsosque illum visere. Davidis cujusdam *Alfawariensis* hæc ab eo refertur

ان معبوده جسم ولحم ودم وله جوارح
واعضا من يد ورجل وراس ولسان وعينين
واندين ومع ذلك جسم لا كالأجسام ولحم لا
كاللحم ودم لا كالدم وكذلك سائر الصفات
وهو لا يشبه شيئا من المخلوقات ولا يشبه شي
وهكي عنه انه قال هو اجوف من اعلاه الي
صدره مصدئ ماسوا ذلك وان له وفرة سودا وله

Esse scil. Deum ipsius, corpus & carnem, & sanguinem, & esse ei partes & membra, puta, Manus, pedes, caput, linguam, oculos, aures, ita tamen ut sit corpus non ut alia corpora; caro non ut alia carnes; sanguis non ut alius sanguis, idemq; de reliquis attributis dicendū, nec similem esse eum ulli è rebus creatis, nec ei rem aliquā similem. Narratur insuper dixisse ipsū, esse eum à vertice usq; ad pectus concavū, deorsum verò solidum: esse ei cesariem nigrā, capillum crispum. Porro quæ in Alcorano afferuntur ظاهرها على اجروها &c. juxta sensum lite-

ralem intelligi voluerunt, ut communiter corporibus congruunt, ut & illud à Mohammede dictum, Deum * hominem juxta formam suam creasse, & sensisse se digitos Dei frigidos quibus humerum ipsi tangeret. quinimo multa eos tradit idem *Sharestani*, dicta Mohammedi ad opinionem suam confirmandam affinxisse, اكثرها مقتبسة من اليهود quorum

* Idem Obaidi-
anorum qui se-
nta quedam
Mortuorum er-
ror, teste Sha-
restan.

التشبيه
فيهم طباع

plaraque accepta sunt à Judæis, quibus * nativum
est, inquit, Deum hominibus assimilare, adeo ut ip-
sumque ad oculorum dolorem ob Noachi diluvi-
um plorantem describant. Certe Judæos & Moham-
medi, & ipsius affectis satis illuisse atque in multis
imposuisse, nullus dubito. multa autem apud ipsos
hujusmodi dicta reperiuntur, qualia & illud in Tal-
mud. Berac. c. 1. Deum singulis noctis vigiliis instar
Leonis rugientem dicere אֱלֹהֵינוּ שֶׁזָּרַחְתָּ אֶת כִּית' &c.
Hei, quod domum meam devastaverim, & templum me-
um flammis tradiderim, & filios meos inter gentes in
exilium miserim &c. & certe epos nimis ad assimilatio-
nem hanc (quam vocant) proclives fuisse, inde patet
quod tam sollicitus sit Maimonides in ea è vulgi ani-
mis eradicanda, ut librum Moreh aliâque ejus scrip-
ta inspicienti, videre est. Hæc Assimilatorum deli-
ria. At cautiore fuerunt alii in his explicandis quæ
in Deo Corporeitatem, vel similitudinem cum rebus
creatis adstruere viderentur. Ahmed Ebn Hanbali, &
David Asphahanensis, aliique non pauci Maleci, cujus
antea meminimus, sententiam secuti dixerunt

فومن بما ورد به الكتاب ولا تعرض للتأويل
بعد ان نعلم قطعاً ان الله عز وجل لا يشبه شيأ من
المخلوقات وان كل ما تدل في الوهم فاده خالقه
ومقدرة وكانوا يحتززون عن التشبيه الي غاية قالوا
من حرك يده عند اقراءه خلق بيدي او
اشار باصبعه عند روايته قلب المؤمن بين اصبعي
i. e. Credi-

mus illud quod *Alcorani* & Traditionis fide accepimus, neque ad interpretationem divertimus, postquam certò scimus Deum Opt. Max. nulli rei creatæ similem esse, quoniam omnium quæ imaginationi representari possunt ipse creator est, & artifex, Cavebant autem ab assimilatione eoque ut dicerent, Quicumque moverit manum suam inter legendum verba illa, Creavi manu meâ, aut digitum suum intenderit, dum a Mohammede dictum refert, Cor fidelis est inter duos è digitis misericordis, meretur ut abscindatur illi manus, & evellatur illi digitus. Ab explicatione autem hujusmodi verborum duas ob causas se abstinuisse dicunt, 1 quod in *Alcorano* prohibitum sit hoc facere, 2 quod interpretatio res sit à conjectura & opinione pendens, ut loquatur autè quis de attributis Dei بِالظن ex opinione vel conjectura, غير جابر seu nullo modo admittendum: fieri siquidem hoc modo posse ut verba *Alcorani* secus ac intellexerit author ejus accipiatur. Hoc ergo dixerunt, كل من عند ربنا آمننا بظاهره وصدقنا بباطنه ووكنا علمه الى الله تعالى ولسنا مكلفين بمعرفة ذلك من شرائط الايمان واركانه

Quicquid à Domino nostro est, credimus quoad illud quod præ se fert, ac idem verum agnoscimus quoad illud quod intus in se continet, at scientiam ejus Deo per-mittimus, neque nobis incumbere putamus ut illud noscamus, cum non sit è præcæptis fidei & fundamentis ejus. Imò adeo hac in re sollicitè cauti fuerunt nonnulli, ut dictionem اليد manus, aut الوجه facies, aliâq; ejusmodi, ubi in *Alcorano* occurrant, non redderent Persicè, aut in linguam aliam verti sinerent, verùm si ejusmodi

eiusmodi locorum mentio incideret, atq; explicatio
 requireretur, ea proferrent *بما ورد لفظا بلفظ* *iisdem*
prorsus quibus concepta sunt verbis, atque hoc *طريق*
viam istam nominant. Horum qui attribu-
 ta in Deo ab essentia ipsius diversa statuunt, ita ta-
 men ut comparisonem fieri inter Deum & creatu-
 ras prohibeant, sententiam amplexus *Ali Abul Hasan*
Al Affhari seu *Affharius*, *كلامية* *بناهج* *مقاتلهم*
و صار ذلك مذهبا لاهل السنة والجماعة *وانتقلت*
سميت الصغائية الي الاشعرية. (inquit *AlSharesta-*
nus) confirmavit opinionem eorum viis (seu regulis)
Scholasticis, atque inde facta est illa, via eorum qui tra-
 ditionem & consensum sequuntur, & translata est secta
AlSephathiorum ad hanc *AlAffhathiorum*. Quod au-
 tem ad *Abul Hasan AlAffhariensem*, à quo *Affhari-*
orum secta nomen cepit, dederat ille primo *Motaz-*
alis nomen præceptorem nactus *Abu Ali AlJobbair-*
ensem, *AlJobbairorum*, ut diximus, sectæ authorem,
 à quo cum in quæstione *الاصح* i.e. de eo quod ma-
 gis, expedit, scil. num teneatur Deus (ut asserunt
Motazalis) illud semper facere quod unicuique ma-
 ximè expedit, dissensisset, sectæ simul valedixit, &
 & novam ipse condidit. Liti inter ipsum & præcep-
 torem suum ansam præbuit (referentibus Authore
 libri *AlMawakef*, & *AlSephadio* in Commentario ad
Tograi poemam) quæstio proposita de tribus fratribus,
 quorum primus *عاش في الطاعة* *vixit in obedientia*
 erga Deum, secundus *في العصية* *in rebellionem*, ter-
 tius *مات صغيرا* *mortuus est adhuc parvulus*. Quid de
 his sentiret interrogatus *AlJobbairiensis*, respondit
 primum

*primum remuneratum iri, in Paradiso, secundum in inferno punitum, tertium nec præmium nec poenam manere. Quid ergo (regeſſit Affhariensis) ſi dicat tertius, O Domine ſi mihi vitam largitus eſſes, ut cum fratre meo fidele, Paradifum ingrederer, لاصح melius mihi hoc fuiſſet. Reſpondente *AlJobbaitenſi*, diceret Dominus, novi, te ſi diutius vixiſſes, ſcelera patraturum ob quæ in ignem conjiciendus eſſes, iterum *Aſſharienſis*, Diceret ergo, *ſecundus*, O Domine, cur non me è vita ſuſtulisti adhuc infantem, ne peccatis meis poenam mererer, atque igni cruciandus traderer, ut cum fratre meo feciſti? quod nihil ulterius reſponderet habuiſſe *AlJobbaitenſem* refert Author *AlMawakef*, at *AlSephadius*, hoc, addit ab eo reſponſum, ادما *viſam illi* prolongavit ut ita copiam illi faceret ſanctum [præmii] gradum aſſequendi, quod ipſi optimum fuit. Deinde verò cum regeretur, Cur ergo non & ob eandem cauſam vivum conſervavit alterum illum, cui & hoc æquè expediſſet, eo redactum ut nihil aliud haberet quod reſponderet quàm اوسوس i.e. *num inſtinctu Diaboli afflatus eſt* reſpondit *AlAſharienſis* ماوسوس ولكن وقف حمار الشيخ على القنطرة Non ſum ego à Dæmone afflatus, verùm *Aſinus magiſtri ſteſit in fornice*. Atque ex eo tempore deſertis *Motazalorum* caſtris eorum dogmata convellere, iſſque ſe in ſolidum opponere cœpit.*

Jam verò AlKadarîi, ſunt & illi è Morazalis] At *AlFiranſabadîus* المعتولة من القنطرة (inquit) *AlMota-*

tributarum assertores, *Almoazzali* autem الموطل
Almoazzali quasi dicas, Qui Deum attributorum
 ornamentis spoliatis, appellarentur. Postea cir-
 ca explicationem & interpretationem horum attri-
 butorum in varias itum est sententias, his verba pro-
 ut sonant intelligentibus, adeo ut inter Deum & res
 creatas similitudinem statuerent, illis aliter rem ex-
 plicantibus, vel dicentibus عرفنا بدقتي العقل
ان الله ليس كمثله شي فلا يشبهه شي امر
 &c. *Novimus, dictante intellectu, nullam*
creaturam Deo, nec Deum ulli rei creata similem esse,
veram non novimus significationem verborum quæ idem
de utrisque affirmare videntur, neque nobis incumbere
putamus, ut hac explicemus; sufficit ut credamus, &
certo statuamus ادع لا شريك له وليس كمثله شي
Non esse illi consortem, nec illi quid simile. Ex horum
numero censendus Malec Ebn Ans, qui dixit,
الاستواء لله والادمان به واجب والسؤال
عنہ بدعة * *Sessio* [super throno] *notum est quid*
significet, qualitas ejus ignota, & eam credere necessari-
um at interrogare de ea hæresis. Quosdam in التشبيه
seu ut veram similitudinem assererent duces ait
erroris habuisse illā Judæorum sectam qui القرابين
seu Karraim audiunt, qui eo modo quæ hujusmodi
sunt in lege Moysis, intelligi volunt.

* Quodidam
 de reliquis per
 divinationem
 dictis intelligi
 volunt.

P. 21. l. 11.

Inde consue processerunt nonnulli — ut corporeitatem
adstruant [Hi illi quos antea *Al Mojaessios* in-
 de dictos vidimus 'quales inter *Sephasiorum* se-
 ctas,

Etas, المشبهة *Al Moshabbehi*, i. e. *Assimilatores*,
 scil. quia بالله المخلوقات *Deum rebus crea-*
ris assimilarunt, ut nominis rationem reddit Author
Al Mawakef. & *ألمعري* *Al Ceramiani*, discipuli
 scil. *Mohammedis Ebn Ceram*, quem in adstruendis
 attributis modum excessisse usque ad الجسم
 والتشبيه *Corporeitatis assertantem*, & *assimilationem*,
 testatur *Sbarestanus*, & quod ad ejus affectas أطلق
 أكثرهم لفظ الجسم عليه *plerosque eorum nomen corpo-*
ris de Deo communiter usurpasse, nisi quod qui paulò
 magis sobriè locuti sunt, intelligi voluerint per hoc
 quod corpus dicatur *أدع قائم بذاته* quod sit *per se*
subsistens, quæ apud eos definitio corporis est. Fuisse
 autem ex illis qui eum omni ex parte finitum & ter-
 minis circumscriptum statuerunt; alios qui aliqua ex
 parte tantum, puta, من جهة تحت *ex parte qua in-*
fra; alijs rursus negantibus *التهاية* *nomen finis*, sive
 finiti, ei attribuendum ac dicentibus *هو عظيم* *Ille ma-*
gnus est, de cujus vocis sensu, iterum disceptatum est.
 De eorum ineptiis mox plura.

Nisi quod eorum nonnulli, inter quos Abul Hasan
Alshaarius, &c. comparationem prohibeant &c. *Moham-*
medani antiquiores & rudiores, qui Alcorani senten-
tias, & Mohammedis dicta prout verba sonarent ad-
huc amplexi fuerant de accuratiori eorum explica-
tione minimè solliciti ubi à Motazalis subtilius ista
ventilantibus & quæ antea pro concessis habeban-

lin. 16.

tur in dubium vocantibus, accedente & ex Imperatoribus (ut jam antea diximus) quorundam auctoritate, sententiam suam clariùs proferre coacti sunt,

تخبروا في تقرير من ههنا اهل الهيئة والجماعة في معشابهات آيات الكتاب واخبار النبي

ut loquitur *Sharestanus*, i.e. *Perplexi sunt in confirmanda via seu sententia eorum qui traditioni (seu consuetudini) & consensui innisuntur circa dubias Alcorani sententias & Mohammedis dicta*, in quibus idem Deo & rebus creatis attribui videretur. in eas redacti sunt angustias de iis, in quorum sensum non antea inquisiverant, quid sentirent explicaturi, ut quid dicerent prorsus nescirent. Qui iudicio minus valebant, ut de *AlMoshabbehis* & *AlCeramiis* dictum, ad الجسميم والتشبيهه seu corporeitatem in Deo & crassam cum rebus creatis similitudinem asserendam delapsi sunt.

Shareff. c. de
AlMoshabb.

ان معبودهم صورة ذات اعضا وابعاض اما روحانية او جسمانية يجوز عليه &c. *Illam quem colerent esse figuram membris & partibus sive spiritualibus, sive corporeis constantem, cui competat motus localis, & descensus & ascensus, &c. &c.* وذهب الملازمة &c. واما فجة وان المخلصين من المسلمين يعاقبون في الدنيا والاخرة اذ بلغوا في الرياضة والاجتهاد admiserunt usque ad laxitatem & laxitatem &c. de Domino suo affirmetur ipsum palpari posse & manu prehendi, & quod Mohammedani sinceri cum amplectantur tum in hoc mundo, tum in futuro ubi in sui domati-

one

one & devotionis studio ad terminum sinceritatis, & unionis simplicis pervenerint. Imò conspici illum oculis in hoc mundo, & visere ipsos, ipsosque illum visere. Davidis cujusdam *Alfawariensis* hæc ab eo refertur

ان معبوده جسم ولحم ودم وله جوارح
واعضاء من يد ورجل وراس ولسان وعينين
واندين ومع ذلك جسم لا كالأجسام ولحم لا
كاللحم ودم لا كالدم وكذلك سائر الصفات
وهو لا يشبه شيئا من المخلوقات ولا يشبهه شي
وهكي عنه انه قال هو اجوف من اعلاه الي
صدره مصدئ ماسوا ذلك وان له وفرة سدودا وله

*Esse scil. Deum ipsius, corpus & carnem, & sanguinem, & esse ei partes & membra, puta, Manus, pedes, caput, linguam, oculos, aures, ita tamen ut sit corpus non ut alia corpora; caro non ut alia carnes; sanguis non ut alius sanguis, idemq; de reliquis attributis dicendū, nec similem esse eum ulli è rebus creatis, nec ei rem aliquā similem. Narratur insuper dixisse ipsū, esse eum à vertice usq; ad pectus concavū, deorsum verò solidum: esse ei cesariem nigrā, capillum crispum. Porro quæ in Alcorano afferuntur ظاهرها على أجروها &c. juxta sensum literalem intelligi voluerunt, ut communiter corporibus congruunt, ut & illud à Mohammede dictum, Deum * hominem juxta formam suam creasse, & sensisse se digitos Dei frigidos quibus humerum ipsi tangeret. quinimo multa eos tradit idem *Sharestani*, dicta Mohammedi ad opinionem suam confirmandam affinxisse, اكثرها مقتبسة من اليهود quorum*

* Idem Obaidianorum qui sensisse quædam Mortuorum error, teste Sharestan.

التشبيه
فيهم طباع

plaraque accepta sunt à Judæis, quibus * nativum est; inquit, Deum hominibus assimilare, adeo ut ipsum utique ad oculorum dolorem ob Noachi diluvium plorantem describant. Cerrè Judæos & Mohammedi, & ipsius affectis satis illuisse atque in multis imposuisse, nullus dubito. multa autem apud ipsos hujusmodi dicta reperiuntur, qualia & illud in Talmud. Berac. c. i. Deum singulis noctis vigiliis instar Leonis rugientem dicere 'אני שרדבתי את ביתי' &c. Hei, quod domum meam devastaverim, & templum meum flammis tradiderim, & filios meos inter gentes in exilium miserim &c. & certè eos nimis ad assimilationem hanc (quam vocant) proclives fuisse, inde patet quod tam sollicitus sit Maimonides in ea è vulgi animis eradicanda, ut librum Moreh aliâque ejus scriptâ inspicienti, videre est. Hæc Assimilatorum deliria. At cautiores fuerunt alii in his explicandis quæ in Deo Corporeitatem, vel similitudinem cum rebus creatis adstruere viderentur. Ahmed Ebn Hanbali, & David Asphahanensis, aliique non pauci Maleci, cujus antea meminimus, sententiam secuti dixerunt

فومن بما ورد به الكتاب ولا تعرض للتأويل
بعد ان نعلم قطعاً ان الله عز وجل لا يشبه شيئا من
المخلوقات وان كل ما تدل في الوهم فانه خالقه
ومقدرة وكانوا يحتزرون عن التشبيه الي غاية قالوا
من حرك يده عند اقراءه خلقته بيدي او
اشار باصبعه عند روايته قلبه المومن يمين اصبعين
i. e. Creditur

mus illud quod *Alcorani* & *Traditionis* fide accepimus, neque ad interpretationem divertimus, postquam ceris scimus Deum Opt, Max. nulli rei creata similem esse, quoniam omnium qua imaginationi representari possunt ipse creator est, & artifex, Cavebant autem ab assimilatione eoque ut dicerent, Quicumque moveris manum suam inter legendum verba illa, Creavi manu mea, aut digitum suum intenderis, dum a Mohammede dictum refert, Cor fidelis est inter duos è digitis misericordis, meretur ut abscindatur illi manus, & evellatur illi digitus. Ab explicatione autem hujusmodi verborum duas ob causas se abstinuisse dicunt, 1 quod in *Alcorano* prohibitum sit hoc facere, 2 quod interpretatio res sit à conjectura & opinione pendens, ut loquatur autè quis de attributis Dei بِالْظَنِّ ex opinione vel conjectura, غير جائز seu nullo modo admittendum: fieri siquidem hoc modo posse ut verba *Alcorani* secus ac intellexerit author ejus accipiatur. Hoc ergo dixerunt, كل من عند ربنا آتينا بظاهره وصدقنا بباطنه ووكلفنا علمه الى الله تعالى ولسنا مكلفين بمعرفة ذلك من شرايط الايمان واركاذ

Quicquid à Domino nostro est, credimus quoad illud quod prae se fert, ac idem verum agnoscimus quoad illud quod intus in se continet, at scientiam ejus Deo permittimus, neque nobis incumbere putamus ut illud noscamus, cum non sit è proprietatibus fidei & fundamentis ejus. Imò adeo hac in re sollicitè cauti fuerunt nonnulli, ut dictionem اليمن manus, aut الوجه facies, aliàq; ejusmodi, ubi in *Alcorano* occurrant, non redderent Persicè, aut in linguam aliam verti sinerent, verùm si ejusmodi

eiusmodi locorum mentio incideret, atq; explicatio
 requireretur, ea proferrent *بما ورد لفظا بلقا* *iisdem*
prorsus quibus concepta sunt verbis, atque hoc *طريق*
viam istam nominant. Horum qui *attributione*
 in Deo ab *essentia* ipsius diversa statuunt, ita ta-
 men ut *comparationem* fieri inter Deum & creatu-
 ras prohibeant, *sententiam* amplexus *Ali Abul Hasan*
Al Affhari seu *Affharius*, *كلامية* *مقاتلهم بمنهج*
وصار ذلك مذهبا لاهل السنة والجماعة وانتقلت
سميت الصغائية الي الاشعرية. (inquit *AlSharesta-*
nus) *confirmavit opinionem eorum viis* (seu regulis)
Scholasticis, atque inde facta est illa, *via eorum qui tra-*
ditionem & consensum sequuntur, & *translata est secta*
AlSephathiorum ad hanc AlAffhariorum. Quod au-
 tem ad *Abul Hasan AlAffhariensem*, à quo *Affhari-*
orum secta nomen cepit, dederat ille primo *Mota-*
zalis nomen præceptorem nactus *Abu Ali AlJobbai-*
ensem, *AlJobbaitorum*, ut diximus, sectæ authorem,
 à quo cùm in quaestione *الإصاح* i.e. de eo quod *ma-*
gis, expedis, scil. num teneatur Deus (ut asserunt
Motazali) illud semper facere quod unicuique *ma-*
ximè expedis, dissensisset, sectæ simul valedixit, &
 & novam ipse condidit. Liti inter ipsum & præcep-
 torem suum ansam præbuit (referentibus Authore
 libri *AlMawakef*, & *AlSephadio* in Commentario ad
Tograi poema) quaestio proposita de tribus fratribus,
 quorum primus *عاش في الطاعة* *vixit in obedientia*
 erga Deum, secundus *في العصية* *in rebellionem*, ter-
 tius *مات صغيرا* *mortuus est adhuc parvulus*. Quid de
 his sentiret interrogatus *AlJobbaitensis*, respondit

primum

*primum remuneratum iri, in Paradiso, secundum in inferno punitum, tertium nec præmium nec poenam manere. Quid ergo (regeſſit Affharienſis) ſi dicat tertius, O Domine ſi mihi vitam largitus eſſes, ut cum fratre meo fidele, Paradifum ingrederer, فصلح melius mihi hoc fuiſſet. Reſpondente *Aljobbæienſi*, diceret Dominus, novi, te ſi diutius vixiſſes, ſcelera patraturum ob quæ in ignem conjiciendus eſſes, iterum *Affharienſis*, Diceret ergo, *ſecundus*, O Domine, cur non me è vita ſuſtulſti adhuc infantem, ne peccatis meis poenam mererer, atque igni cruciandus traderer, ut cum fratre meo feciſti? quod nihil ulterius reſponderet habuiſſe *Aljobbæienſem* refert Author *AlMawakef*, at *Alſephadius*, hoc, addit ab eo reſponſum, ادما *viam illi prolongavit ut ita copiam illi faceret ſummum* [præmii] *gradum aſſequendi, quod ipſi optimum fuit.* Deinde verò cum regereretur, Cur ergo non & ob eandem cauſam vivum conſervavit alterum illum, cui & hoc æquè expediſſet, eo redactum ut nihil aliud haberet quod reſponderet quàm اوسوست i.e. *num inſtinctu Diaboli afflatus eſt* reſpondit *AlAffharienſis* ماوسوست ولكن وقف حمار الشيخ على *Non ſum ego à Dæmone afflatus, verùm Aſinus magiſtri ſtetit in fornice.* Atque ex eo tempore deſertis *Motazalorum* caſtris eorum dogmata convellere, iſſque ſe in ſolidum opponere cœpit.*

Jam verò AlKadarii, ſunt & illi è Motazalis] At *AlFiranſhabadius* المعتزلة من القدرية (inquit) *AlMota-*

Præf. 4.

AlSharef.
AlMawakef.
EbnolAthir.
Mogreb. &c.

Sharef. بن
AlMawakef.

AlMotazali sunt ex *AlKadariis*, quasi *AlKadarioorum* nomen latius pateret quam *AlMotazalorum*. Sanè & *AlSharestanus*, & Author libri *AlMawakef*, hoc ut appellationem omnibus *AlMotazalorum* sectis communem, non uni alicui peculiarem ponunt. imò & *AlKadarioorum* nomen illo *AlMotazalorum* antiquius esse videtur, cum quæstio de القدر jam ante *AlWase- li* ab *AbulHasano* discessum in controversiam venerit, ut ex *AlSharestano* patet, & fuerint qui *AlKadariis* audierint: *Maabad* scil. *Jobamiensis*, &c. Nomen autem hoc *Motazalis* ab iis qui eorum placita erroris damnant impositum, quod ipsi interim refugiunt, & aliis, (*AlFabarioorum* nempe sectæ) affigunt, ut pate quod *Mohammedanis* omnibus inivisum sit eo nomine quòd ab ipso *Mohammede* (cujus etiam temporibus vexata videntur quæstiones de Dei decreto, de libera hominis ad bonum & malum potentia) hæreseos titulo notatum fuerit. Dictum siquidem ab eo fertur القدرية مجوس هذه الامة *AlKadariis*. Magi sunt hujus gentis. quare cum ipsi nomini hæreseos nota inusta sit هربوا من الاسم وان كانوا ارثكوا. Nomen refugiunt qui illud quod nomine significatur, perpetrant, ut loquitur *AlMotarrez* in libro *Mogreb*. Dicunt ergo *AlMotazali* nomen hoc ei competere من يقول بالقدر خيره وشره. *AlSharef* qui asseruerit decretum [atque] bonum ejus, & malum ejus esse à Deo, seu quicquid faciat homo boni & mali ex Dei decreto provenire. Atque hoc dicunt (inquit *Sharestanus*) احترازاً من وصية القلب ان كان النعمة متفقا عليه لقول النبي

tes sibi à turpitudine cognominis, quod omnium consen-
 su cum infamia conjunctum est ob dictum Prophetam. At-
 que ita nominis hujus notionem explicaturus Au-
 thor libri *Al Mogreb*, *Al Kadarii* inquit, sunt الفرقة
 المجبرة الذين يثبتون كل الامر بقدر الله
 و ينسبون القبائح الى الله سبحانه
 rum, qui asserunt omnia ex decreto Dei pendere, & mala
 Deo benedicto attribuant. Verum ut observavit qui-
 dam cujus verba è margine in textum irrepsere licet
 in exemplari satis vetusto (scil. anno Hejra 654. ex-
 arato) dudum est, ان جميع فرق الامة اتفقت الى
 quod reliqua omnes
 Mohammedanorū secta in hoc consenserint ut Alkada-
 riorum nomen ad AlMorazalos transferretur, quos Ma-
 gorum seu Majusiorum similes in hoc præcipue esse
 volunt quod ut illi duos rerum auctores statuebant,
Lucem sive Deum, bonarum; *Tenebras* sive Diabolum,
 malarum; ita & *Morazali*, dum sc. ينسبون الخلق
 والادباج الى انفسهم في اذهم يقولون نحن نوجد
 fibimetipsis attribui-
 unt creationem & rerum productionem, in eo quod di-
 cunt, nos producimus mala & turpia omnia, non Deus,
 cum (inquit) اهل السنة & اهل التقليد & viam
 consuetam sectantur ينسبون القبائح بقضا الله
 وقدرة وانكى لا يقولون ان القبائح برضا بل
 يقولون بارادة وقدره والتفاوت ثابت بين الرضا
 والارادة لغة وعرفا كما في شرب المريض الدواء
 مرید

ascribant facta turpia determinata
 Dei consilio & decreto ejus, ita tamen ut non dicant fieri
 turpia ista, beneplacito ejus, sed voluntate ejus & decreto
 ejus. Certa autem est differentia inter beneplacitum &
 voluntatem, tum verborum sonum tum usu, sicut cum bi-
 bit, agrotum medicinam, vult hoc, sed non ei bene placeat.
 Ita & Ebnol Athir cur AlKadaris à Mohammede Ma-
 jufis comparati sint, hanc reddit rationem, لما جعلهم

مجنوسا لخصاهة مذهبهم مذهب المجوس في قولهم
الاصليون وهما النور والظلمة من مزعمون ان الخير من
 فعل النور والشر من فعل الظلمة وهكذا القدرية
 يصفون الخير الى الله والشر الى الانسان
 والمشيطان والله تعالى خالقهما معا لا يكون شيء
 منهما الا بدشيئته وهما مضافان اليه خلقا وامجادا
 Majusios seu Magos والى الفاعلين عملا واكتسابا
 eos nuncupavit ab similitudinem quæ est inter sectam eo-
 rum & sectam Magorum in hoc quod duo rerum princi-
 cipia statuunt, nempe Lucem & Tenebras, asserentes bon-
 um, opus esse lucis, malum vero, opus tenebrarum, eor-
 dem modo & AlKadaris ascribunt bonum, Deo; malum
 autem homini & Diabolo, cum Deus utrumque simul
 creaverit ita ut non sit ex illis quicquam nisi voluntate
 ejus: ideoque ipsi, attribuantur respectu creationis, &
 quod ea facias existere; facientibus autem ea, respectu o-
 peris & acquisitionis. Quod tamen de Mozalis, ab-
 solute dici nequit, quod Deum bona hominum ope-
 ra ascribant, ipsis mala. Diversam AlKadariorum
 (quod nomen generis esse vult) speciem ab AlMo-

razalis, statuit *Abu Motai* in libro *الرن على اهل*
 الثنوية (i.e. *Responsionis ad Hæreticos*), illos quos
Alhanawiah, i.e. duorum principiorum autores vocat,
 quorum sententia sit, أن الخير من الله والشر من
 Quod bonum sit à Deo, malum
 autē à Diabolo & nobis ipsis. *Motaz*orum (plerorumq;
 saltem) sententia potius videtur liberam esse homini
 sive ad bonum, sive malum potentiam, & ipsum a-
 ctionum suarum dominum esse, ideòq; eos Magorum à
 reliquis *Mahammedauorum* sectis similes haberi, quòd
 aliud à Deo actionum autorem statuunt. انفقوا

على ان العبد قادر مخالف لافعاله خيرها وشرها
 مستحق على ما يفعل ثوابا وعقابا في الآخرة والرب
 تعالى منزّه ان يضاف اليه شر وظلم وفعل هو كافر
 ومعصية لانه لو خلق الظلم كان ظالما كما لو
 (inquit *Sharestanius*) خلق العدل كان عادلا

i. e. unanimi consensu statuunt, servum, i.e. hominē
 potentia præditum esse, & creatorem esse actionum sua-
 rum tam bonarum quàm malarum, ideòque dignum esse
 ob ea quæ facies, premio vel pena in die iudicii, Domi-
 num autem procul ab hoc abesse ut attribatur illi ma-
 lum & iniquitas, & actio quæ sit infidelitas & rebellio,
 quoniam si crearet iniquitatem, iniquus esset, sicut si crea-
 es iustitiam iustus esset. Sed de eorum hac ex parte sen-
 tentia plura dicendi mox dabitur occasio. Urri in-
 terim potius sectæ, *Al Motaz*orum scil. qui de-
 cretum Dei tollunt, ut liberam homini in actiones
 suas potentiam tribuant, an *Allahbar*orum qui om-

nia

In cap. de Al-
 Motaz.

nia ab eo necessario fluere asserunt, nullâ hominibus in operibus suis in medium proferendis concessâ potestate, infame hoc *AlKadariorum* nomen ex *Mohammedis* sententia tribuendum sit, difficile erit iudicare contrarias ferè sententias, quæ ipsi acceptæ feruntur perpendenti. Fingit ille in dictis ab ipso testium omni exceptione majorum fide relatis, *Adamum* cum *Mose*, sic coram Deo disputantem. Tu (inquit *Moses*) ô *Adam* is es quem manu suâ creavit Deus, & in quem de spiritu suo inspiravit, quémque ab *Angelis* adorari fecit, & in *Paradiso* collocavit, ex quo ut ejicerentur in terram homines peccatum tuum causa fuit: Respondit illi *Adam*, Tu es *Moses* quem elegit sibi Deus in legatum, & cui verbum suum committeret, datis tibi tabulis, in quibus explicata sunt omnia, & quem sibi ad colloquium appropinquare fecit, quod annis antequam ego crearer, scriptam fuisse à Deo legem, reperis? Respondit *Moses*, 40. Dixit *Adam*, Et num in eo scriptum reperisti [hæc verba] Et rebellavit *Adam* in Dominum suum & erravit? Affirmante *Mose*, & numquid, inquit, me culpas quia fecerim illud, quod Deus de me scripserat me facturum, antequam crearer 40. annis? [imò ob rem على قدر quæ decreta est de me. antequâ crearentur cœli & terra بخمسين سنة 50 annis quinquagies millibus, ut Author libri في ذكر الأصوار dixit *Mohammedes*, في حج آدم & vicit certè *Adam* *Mosem* hoc argumento, idque مرتين bis, ut in *Bochario* est, apud quem eadem narrantur sed paulò contractius, hæc autem ad verbum ferè verti prout in margine libri *Mogreb* descripta reperi. Eodem spectat & quod ab ipso duobus

غلبه في

الحجة

Ebnol Achir:

duobus *Mosainensibus* qui de hominum actionibus
quæsierant, num essent *شي قضى عليهم ومضى*

quid de ipsis præ-
determinatum, & jam antea decretum, an quod ipsi postea
patraverint, responsum fertur, بل شي قضى عليهم,

Non, sed res quæ de ipsis prædeterminata fuit. Cui &
addi potest ab ipso dictum السعيد من سعد في

Felix بطن امه والشقي من شقي في بطن امه
est qui felix fuit [scil. cui prædeterminata est felici-
tas] *in utero matris suæ; & miser qui miser fuit in ute-*
ro matris suæ. Hæc atque alia ejusmodi dicta contra

Mosazalos afferuntur, quibus probetur illos *AlKa-*
dariorum nomine à *Mohammede* indicatos; at è con-
tra ut *Allabarios* eum hoc nomine innuisse probet *Al-*
Motarrex; hoc ipse dictum citat, لعنت القدرية

Maledicti sunt والمرجية على لسان سبعين نبيا
AlKadarii & AlMorjii linguâ 70. *Prophetarum,* in
quo, quos per *AlKadarios* intelligeret interrogatum

قوم يزعمون أن الله قدر عليهم, *respondisse,*
Homines qui affirmant Deum
decrevisse ipsis rebellionem, & ipsos ob eam punire. I-

tem illud AlHafani العربي محمد الى العرب
وهم قدرية مجبرة يحمّلون ذنوبهم على الله تعالى
Deum misisse Mohammedem ad Arabes cum ipsi essent
Kadarii, Iabarii, qui peccata sua in Deum conjicerent.
Addit & ad sententiam suam confirmandam, ex *Al-*

corano

Sharhol,
Tawale بن
EbnolAthir.
شقي in

lib. ٧.
&c. الرن

إذا فعلوا فاحشة قالوا وجدنا
 عليهم أبانا واللة أمرنا بها قل إن اللة لا يامر
 بالفسق *cum tarpe aliquid commiserint, dicunt, In-*
venimus patres nostros eadem patrâsse, & Deus ea no-
bis præcepit, Dic, Deus non præcipit turpia. Ita utra-
 que harum sectarum nomen illud dum à se amoliri
 satagit, *Mohammedem* in partes suas trahit, parum in-
 terim Prophetæ sui famæ consulentes, qui hoc mo-
 do non satis memor, aliâs aliud affirmâsse compe-
 rietur. Quod si *AlMotazalis* attribuat *AlKadari-*
orum titulus, à *قدرة* potentia quam in homine statu-
 unt, petenda ejus notatio videtur, *لاسانهم افعال*
 ut loquitur Author *AlMa-*
wakef, quodd opera hominum ipsorum potentia tribuant,
 fin *Allabbariis* à *قدر* *Decretum* à quo omnia ne-
 cessitate immutabili fluere volunt, rationi enim con-
 sentaneum, aiunt *Motazalorum* fautores esse ut quis
 ab eo quod statuit potius quam per antiphrasin ab eo
 quod neget denominetur.

Contrarii *AlKadariis* sunt *Allabbarii* qui ab homine
 actionem aut potestatem in actionem, &c. *Allabarii* no-
 men habent ab *الجبر* *Allabr*, quod ab Arabum Le-
 xicographis, hac notione, non aliis explicatur ver-
 bis quam quod sit contrarium *القدر* *AlKadr*, &
Allabarii, qui *AlKadariis* contrarii. ex usu Schola-
 sticorum, est *الصفات الحقيقية عن العبد*
Negatio attributorum reali-
um de servo, [i.e. in homine] ut ea Domino ascribantur.

ut

لان الشي
 اذا ينسب
 اليه
 المثبت
 لا النافي

AlMogreb.

P. 22. l. 10.

AlJauhar.
 Kamus, &c.

AlShareff.
 AlMawakkif, et
 EbnolKaffai.

ut *Sharestanus*, vel الله *ut as-*
tribuat actio hominis Deo, ut Author *AlMawakef*,
 & *EbnolKassai*. vocis ergo significatio quæ hîc locum
 habet, ea est quâ idem valet ac القهر *coactio*, eritque
Alfabarius, ille qui hominem omnia *coactam* agere
 statuatur; scil. vi decreti divini, à quo inevitabili ne-
 cessitate ad omnia quæ agit facienda impellitur. Sic
 Hebræi المجبور *Coactum* & מוכרח *necessitas*, ut videre est in Proleg. *Mai-*
monidis ad *Pirke Aboth*: se&. 8. &c. *Alfabariorum* autē
 diversas statuunt species, unam الخالصة *purorum*, qui
 لا يثبت للعبد فعلا ولا قدرة على الفعل *non af-*
firmari patiuntur in homine actionem nec potentiam ul-
 lam ad actionem, vel circa actionem, alteram المتوسطة *medi-*
orum qui tribuunt homini موثرة *potentiam*, sed quæ omnino nullam habeat impres-
 sionem, seu influentiam in actionem. Nam qui ascri-
 bunt للعبد القدرة الحادثة اثرافا في الفعل *Potentia*; in ho-
 mine producta impressionem quandam in actionem, quam
 كسبا *acquisitionem* vocant, hos non vult *Sharesta-*
nus, *Alfabarios* dici, at Author libri *AlMawakef*,
 & *EbnolKassai*, hos etiam *Alfabarios medios*, i. e. qui
 mediam tuentur sententiam inter المجبور *necessitatis* as-
 sertionem, & التعويض *omnium* ipsi homini permissi-
 onem, qui attribuunt homini كسبا (ut vocant) *ac-*
quisitionem,

والنظر والعلم ويستحيل أن يخاطب العبد بأفعل وهو لا يمكنه أن يفعل وهو محس من نفسه الاقتدار والفعل. *Creatorem esse sapientem & iustum; nec attribuendum illi malum & iniquitatem; nec fieri posse ut velit ille in seruo contrarium illius quod jubet, aut statuatur super hominibus aliquid, deinde ob illud eos remuneret. Sed hominem Agentem esse, in bono & malo, & fide, & infidelitate; & obedientiâ, & rebellionem; & remaneri ipsum ob actionem suam; Dominum autem potestatem illi ad hac omnia [facienda] concessisse. & actiones hominum consistere in moribus, & quiete, & studio, & speculatione, & scientia, & fieri non posse, ut dicatur homini, Fac, cum faciendi potestatem non habeat; quinimo sentire eum in seipso potentiam & actionem, & quicumque hoc negaveris, negare illud quod necessario ita se habeat. Magnopere hoc refugiunt ut Deus author mali statuatur, quod ut melius caveant nonnulli omnem ab eo circa malum potentiâ amonent.* *Alnodhami* sententia est أن الله تعالى لا

يوصف بالقدره علي الشر والمغاصي وليهت هي يوصف بالقدره علي الشر والمغاصي وليهت هي *Deo non attribuendam potentiam circa malum & rebelliones, nec dicenda esse cadere hac sub potestate Creatoris. Quod tamen affirmare eum ait Shareff.* *Alnodhami* contra sociorum suorum mentem, affirmare siquidem eos بأنه قادر عليها لا يمكنه لا يفعلها لأنها قبيحة *re, non autem facere quia turpe est, imò eo processit impius ille Mozalorum monachus Mozdar, ut diceret أن الله قادر علي أن يكذب ويظلم ولو فعل*

لكن الهيا ظالما كانا تعالى الله عما قاله علوا
 كبيرا *Posse Deum mentiri & injuriam facere, & si ita
 fecerit futurum Deum iniquum mendacem*; à quo ejus-
 dicto, longissimè abest Deus, inquit Author *Sbarhol*
Mawakef. Quid interim sentiat idem de *AlNedhami-*
mianorum sententia ex his ipsius verbis discimus,

قالوا لا يقدر الله ان يفعل بعباده في الدنيا
 ما لا صلاح لهم فيه ولا يقدر ان يزيد في الآخرة او
 ينقص من ثواب وعقاب لاهل الجنة والنار وتوهموا
 ان غاية تنزيهه تعالى عن الشرور والقفايح لا
 يكون [*] بسلب قدره عليها فهم في ذلك
Dixerunt كمن هرب من المطر الي الميزاب

* Deesse vi-
 detur لا

*non esse Deo potentiam faciendi servis suis in mundo quod
 non ipsis commodum sit, nec augendi in altero mundo,
 vel diminuendi primum aut pœnam eorum qui in Para-
 diso sunt, vel in inferno; imaginati non posse amotionem
 Dei in malis & sceleribus perfici [nisi] ipsum potentia
 suâ quod ad ea spoliarent; quod dum faciunt sunt ut qui
 fugiens pluviam, ad collicias se recipit. Eandem ob
 causam (nempe ut quam longissimè ab eorum sen-
 tentia qui Deum mali authorem statuunt discede-
 rent) statuerunt & è *Motazalis* alii (*Hashtamiani* scil.
 referente *AlSharesstano*) nullatenus admittendum ut
 dicatur ان الله خلق الكافر *Deum creâsse infi-*
delem, quia inquiunt والله لا يخلق الكفر
infidelis, complexum quid est, ex infide-
 litate & homine, Deus autem infidelitatem non creat.*

Acer

Acer fuit & pertinax sectæ hujus Author in opinionibus suis (inter quas est nondum creata esse Paradisum & infernum) propugnandis, adeo ut كان يجوز القتل والغيلة علي المخالفين لمنهية واخذ أموالهم غصبا وسرقة لا اعتقاد كقرهم واستباحة ما بينهم *Licere diceret illos qui ipsi contradicerent è mendacio tollere, & insidias seu fraudem illis facere, & bona ipsorum vi aperta diripere vel furto auferre, eo quòd eos pro infidelibus haberet, quorum sanguinem fundere licitum esset.* Secunda sententia est *Alfabariorum* rigidiorum, quales *Alfahamiani* (*Fahmi* cujusdam, qui circa finem imperii *Omniadarum* floruit secta) qui asserunt (referente *AlSharestanio*) أن الإنسان ليس بقدر علي شيء ولا يوصف بالاسنطاعة وإنما هو مجبور في أفعاله لا قدرة له ولا ارادة ولا اختيار وإنما يخلق الله تعالى الأفعال فيهم علي حسب ما يخلق في سائر الجمادات وتنسب اليه الأفعال مجازا كما تنسب الي الجمادات كما يقال اثمرت الشجرة وجري الماء وتجرى الحجر والثواب والعقاب جبر كما أن الأفعال جبر قال وإذا ثبت الجبر والتكليف أيضا كان جبرا *Non posse hominem rem aliquem facere, neque attribui ipsi debere quòd potentia præditus sit, sed illum coactum producere opera sua, cum non sit ipsi potentia nec voluntas, nec electio; creare autem Deum in ipso actiones uti*

creas eos in rebus inanimatis; & attribui ipsi opera per
 Metaphoram, ut cum attribuuntur inanimatis; sicut
 dicitur, Fructum facit arbor, & currit aqua, & move-
 tur lapis, &c. esse etiam premium & pœnam ex iis que
 ex necessitate proveniunt, imò cum statuat coactio, seu
 necessitas, esse etiam mandatorum impositionem ex ne-
 cessitate. Hæc Sharestanus. Idem testatur, & Al Mo-
 tarrexi, qui affirmare illos ait, لا فعل لاحد على
 الحقيقة الا لله تعالى وان العباد فيهم من الافعال
 Non esse actionem re-
 ver à cuipiam præter Deum; homines autem in iis que,
 ipsis attribuuntur actionibus, se habere instar arbori;
 quam movet ventus, &c. unde & apud Ebnol Kaffai;
 hæc hujus sectæ descriptio أصحاب جهنم
 بن صفوان قالوا لا قدرة للعبد أصلاً لا مؤثرة ولا
 كاهبة بل هو بمنزلة الجمادات والجنّة والنار
 تغنيان بعد دخول أهلها، حتي لا يبقی موجوب
 سوى الله Al Fahmiani Socii sunt Fahmi Ebn
 Sefwan, qui dicunt nullam esse omnino homini potentiam
 neque operantem, neque acquirentem; sed esse eum eo-
 dem gradu quo inanimata; nec non futuram ut Paradi-
 sus & ignis [Gehennæ] evanescant, postquam ingressi
 fuerint in eos qui iis digni, donec tandem non maneat exi-
 stens quicquam præter Deum. Tertia demum sententia
 est Alfabariorum mediorum, sive moderatiorum,
 quales, AlNajariani & AlDarariani, nec non juxta
 Authorem AlMawakef & EbnolKassai (ut diximus)

ALA

▼ Sharest. &
 EbnolKassai.

AlAffhariani. Statuunt *AlNajariani* (qui appellatio-
nem ab *AlHafano Ebn Mohammed il'Najar* sortiti)
referente *AlSharestanio* esse Deum خالف اعمال
العباد خيرا وشرها حسنها وقبحها والعبد
مكتسب لها واثبت تأثيرا للقدرة الحادثة وسبب
ذلك كسبا على حسب ما يثبت الاشعري
illum qui creet opera hominum tam bona quam mala; tam honesta quam turpia, hominem autē ea acquirere. Statuit insuper [*Al-Najar*] esse potentiae isti novae [quae in homine est]
impressionem in actiones, [seu operationem] quam
كسبا *Casban, i. e. Acquisitionem* nominavit, eodem
modo quo statuit *AlAffharini*, cum quo etiam ei
convenit in eo quod affirmant potestatem una cum
actione. Sic & *AlDarariani* مخلوق العباد
للباري تعالى حقيقة والعبد مكتسب
Opera hominum sunt verè creata à Deo "Creatore, ea autem homo verè acquirit. *AlAffhariorum* autem
quae sit sententia docet nos *AlSharestanius*, nempe
ارادته واحدة ازلية متعلقة بجميع المراتات
من افعاله الخاصة وافعال عباد من حيث انها
مخلوقة له لا من حيث انها مكتسبة لهم نعم
هذا قال اراة الجميع خيرا وشرها وثقها وضرها
وكما اراد من العباد ما علم وامر للقلم حتي
كتب

كتب في اللوح المحفوظ فذلك حكمه وقضاؤه
 &c. Voluntatem & قدرته الذي لا يتغير ولا يتبدل
 Dei unam, aternam, quæ applicet se omnibus quæ vult
 ex ipsis operibus propriis, & operibus servorum suorum,
 eo respectu quæ sunt ab eo creata, non eo quo sunt ab ipsis
 acquisita; ideoque dixit [Alassharius] vult omnia &
 quod boni est in illis & mali, & quod comodi & incom-
 modi; & sicut vult & novit, vult à servis quod novit,
 jussitque calamum ea describere in tabula apud ipsum re-
 posita; atque hoc est judicium ejus, & aeternum ejus
 consilium & decretum, quod non mutatur nec variatur,
 &c. وتكليف ما لا يطاق جاز على مذهبه.
 um etiam sententia ipsius ut præcipiantur ea hominibus
 quibus præstandis non sunt. Interim tamen dum po-
 tentiam aliquam in homine agnoverit, talem statu-
 isse videtur cui nulla sit vis in
 rebus de novo produendis, غير أن الله تعالى
 اجري سننہ بان یخلق عقیب القدرة الحادثة او
 تحتها ومعها الفعل الحاصل ان ارادة العبد وتجر
 له ويسمي هذا الفعل كسبا فيكون خلقا من الله
 تعالى ابداعا واحدا وكسبا من العبد حصولا
 Nisi quod Deus ita vias suas ordinaverit ut
 creet post potentiam creatam, aut sub eâ, & cum ea
 actionem quæ in promptu sit quandocunque illam volu-
 erit homo, & illi se accinxerit, quæ actio vocatur
 كسب Casb, Acquisitio; & est respectu creationis à
 Deo, respectu productionis quæ in medium profertur, &
 acquisitionis.

acquisitionis, ab homine, cadens sub potentia ejus. Atque hæc ea est (teste Authore Sbarhol Mawakef) sententia quæ pro orthodoxa habetur, cujus etiam verba apponere non gravabimur, quibus quid de hac questione statuendum sentiat, enarrat, sc. ان افعال العباد

الاختيارية واقعة بقدرة الله تعالى وحدها وليس بقدرةهم فاثير فيها بل الله سبحانه اجري عادته بانه يوجد في العبد قدرة واختيارا فاذا لم يكن هناك مانع اوجد فعله المقدور مقارنا لهما فيكون فعل العبد مخلوقا لله تعالى ابداعا واخداثا ومكسوبا للعبد والمراد بكسبه اياه مقارنته لقدرة وارادته من غير ان يكون هناك اثير ومدخل في وجوده سوى كونه محلا له وهذا مذهب الشيخ أبي الحسن الاشعري

Quod actiones hominū qua electioni subjectæ sunt, cadant sub sola Dei potentia; nec sit ipsorum potentia in illas impressio; sed ita res ordinare consueverit Deus ut existere facias in homine potentiam & electionem; & cum nullam sit impedimentum, existere facias actionem qua potentia ejus subicitur, cum illis conjunctam, qua actio hominis, creata sit à Deo, in medium prolata & acquisita ab homine. Per acquisitionem autem actionis, intelligenda conjunctio ejus cum potentia & voluntate ipsius, ita interim, ut nulla sit ibi impressio vel influxus in ejus existentiam, nisi quod subjectum ejus sit [homo] atque hac sententia est Abil Hasan Al Affhariensis. Hæc ille, fuisse tamen

K k

&

& alios qui à partibus *AbulHafan* fuerint & pro ortho-
doxis habeantur, qui aliter rem hanc explicandam
censuerint atq; esse للقدرۃ الحادثۃ *impressionem*
potentia creata (hominis sc.) in actionem, eamque po-
tentiam illud esse quod الكسب *AlCasb*, seu *Acqui-*
sitio audiat, patet ex *AlSharestanio*. Sed magis per-
spicua res fiet si Authorem libri *SharholTawale* di-
versas eorum sententias, seu ejusdem sententia ex-
plicationes recitantem audiamus. Sic ergo ille

قال الشيخ ابو الحسن الاشعري ان افعال
العبد كلها واقعة بقدرۃ الله تعالى مخلوقة له
ولا تأثير لقدرۃ العبد في مقدوره اصلا بل القدرۃ
والمقدور واقعان بقدرۃ الله وقال القاضي ابو
بكر ان ذات الفعل واقع بقدرۃ الله تعالى
وكون الفعل طاعة كالصلوة ومعصية كالزنا
صفات للفعل تقع بقدرۃ العبد وقال امام الحرمين
وابو الحسن البصري والحكما ان افعال
العبد واقعة بقدرۃ خلقها الله تعالى في العبد
قال الله تعالى يوجد في العبد القدرۃ والارادة ثم ذلك
القدرۃ والارادة توجبان وجود المقدور وقالت
الامة ن ابو الحسن الاسفغاني النور في الفعل
مخلوق بقدرۃ الله تعالى وقدرۃ العبد

Afferit AlSheich AbulHafan Alshharientis facta ho-
minum omnia evanire pascua Dei, ita ut sint ab ipso

creata;

creata; nec ulla sit omnino potentia hominis impressio in illud quod potestati ipsius subiectum est; sed tum potentia, tum quod sub potentia cadit eveniant potentia Dei. Dicit autem AlKadi AbuBecr facti substantiam evenire potentia Dei, at ut sit factum illud vel obedientia, (ut oratio) vel transgressio (ut scortatio) esse hac epitheta, seu conditiones facti qua evoniant potentia hominis: at antistes AlHaramain, (i.e. Mecca & Medina) & AbulHasan Basriensis, & sapientes asserunt, facta hominum provenire à potentia quam creavit Deus in homine, & producere Deum in homine potentiam & voluntatem, deinde potentiam & voluntatem istas necessario producere quod sub potentia cadit. Præceptor vero AbulHasan Aspahanensis dicit illud quod impressionem facit in factum, esse, potentiam Dei, & potentiam hominis coniangit. Has ubi sententias retulerit, quæ contra Al-Motazalos qui hominum actiones libero ipsorum arbitrio & potentia permittant, dixerat explicaturus, monet Majores ipsorum cum manifestam adverterent differentiam, inter ea quæ sub hominum electione cadant, & quæ necessario ab inanimatis, in quibus nulla est scientia vel electio, proveniant, atque interim iis urgerentur argumentis quæ probant أن

الله خالف كل شيء Deum omnia creare, seu producere, ideoque & ea quæ ab hominibus fiunt, ut hæc inter se conciliarent mediam ingressos viam affirmasse, واقعة بقدرة الله تعالى وكسب العبد علي معنى ان الله تعالى اجري عاقبة بان العبد اذا ضم العزم علي الطاعة يخالف فعل الطاعة

الطاعة فيه وإذا ضم العزم الي المعصية فخلق الله
 فعل المعصية فيه وعلي هذا يكون العبد كالموجد
Facta provenire à poten-
tia Dei, hominum autem acquisitione; hoc sensu, quòd
Deus hoc ordine res fluere faciat, ut cum homo animum
applicuerit ad obedientiam creet in eo actionem obedi-
entia; & cum animum applicuerit ad transgressionem,
creet in eo Deus actionem transgressionis; atque hoc re-
spectu est homo quasi existere faciens [seu, producens]
actionem suam, etsi non sit revera ejus effector. Sed &
 hoc (inquit) rursus difficultatibus suis urgetur, cum
 illa ipsa animi intentio, sit Dei opus, ita ut sit لا مداخل
 للناس *nullas omnino homini ingressus, seu nulla*
 hominis in operibus suis producendis partes, quam
 ob causam noluerunt majores in rem sollicitè inquiri
 cum plerunque finis disputationis de ea esset, vel ut
 tollerentur mandata & prohibitiones, vel ut socius
 Deo adjungeretur: qui verò his accuratius loqui vo-
 luerunt hâc usi sunt formula, لا جبر ولا تفويض بل
nec coactio, nec libera permissio, الامر بين الامرين
sed res mediâ procedit viâ, dum scil (ut volunt) Deus
 و جعلهما *creet potentiam & voluntatem in homine,*
 و جعل *atque ita eas comparet*
ut in actionem ingrediantur, utpote à Deo hunc in
 “ modum creatæ, deinde proveniat ab his, opus,
 “ cum omnia quæ creata [seu producta sunt] à Deo
 “ creentur, quædam immediatè, quædam inter-
 “ venientibus mediis & causis; non quòd requirantur
 per

"per se media ista & causæ ut ingrediantur ad produ-
 ctionem effectuum, sed quod creaverit ea Deus in
 homine, atq; ita ordinaverit ut sit illis ingressus, at-
 que ita sint facta, sub electione cadentia, quæ homini
 ascribuntur, مخلوقة لله مقدورة للعبد, *creata à Deo,*
hominis autem potestati subiecta, illi scil. quam crea-
 vit Deus in homine, ut apta esset ad ingrediendum
 in operis productionem. Satiùs autem est (inquit)

ان يسلك في هذا المقام طريق السلف ويترك
ut hoc in المناظرة فيه ويجوز علمه الي الله تعالى
loco majorum viâ incedamus, & omittatur hac de re di-
sputatio, & permittatur scientia ejus Deo. Atque ex
 his quæ sint discrepantes hac de controversia Scho-
 lasticorum apud Arabes, sententiæ pater.

Æquitatem nominârunt, quàm definiunt ordinatio-
nem, &c. Justitiam siquidem esse cum ut visum est, &c.

In العدل i.e. *Æquitate* seu *Justitia* definienda, est
 etiam inter sectas prædictas differentia. Cùm sit ea
 scil. *AlMotazalis* (referente *AlSharestanio*, iisdem
 prorsus verbis quibus Author noster) ما يقتضيه
 العقل من الحكمة وهو اصدار الفعل على وجه
 quæ ad verbum sonant, *Quod sta-*
tuit intellectus ex sapientiâ, estque illud efficere ut pro-
cedat actio secundum modum rectitudinis & convenien-
tia, illis autem qui اهل السنة audiunt definiuntibus
 ان الله تعالى عدل في افعاله بمعنى انه
 متصرف في ملكه وملكه يفعل ما يشاء وكم

lin. 6. &
 lin. 24.

الحكمة
 هي العلم
 بالاشياء
 على ما هي
 عليه
 والاتيان
 بالافعال
 علي ما
 ينبغي

Sharhol,
Mawakef.

ما يريد فالعدل وضع الشيء في موضعه وهو
التصرف في الملك على مقتضى المشيئة والظلم
Deum *justum esse in operibus suis, scil. versari
cum in possessione sua & regno suo, ibique facere quod ve-
lit, & statuere quod libuerit, Æquitatem verò (seu ju-
stitiam) esse, cum res loco suo collocetur, atque esse illud
cum versetur qui in regno [suo] juxta illud quod statu-
at voluntas, è contra autem se habere iniquitatem
scil. ut sit definiente* ملك *AlGazalio*
الغير *Cum quis versetur in dominio, seu possessione al-
terius, quod (inquit) الله تعالى
fieri non potest ut Deo ascribatur, qui omnium domi-
nus est.*

lin. 18.

*Deo jus esse in creaturas suas, quid velit faciendi ita
ut &c.] Eadem ferè verba apud AlSharestaniam oc-
currunt ubi AlAffhariensis placita recenset, وهو
مالك في خلقه يفعل ما يشاء ويحكم ما يريد فلو
دخل الخلايق باجمعهم الجنة لم يكن حيفاً
ولو ادخلهم النار لم يكن جوراً ان الظلم هو
التصرف فيما لا يملكه المتصرف او وضع الشيء في
غير موضعه وهو المالك المطلق فلا يتصور منه ظلم
&c. Deus autem regnat in eo quod
creavit universo, ita ut faciat quicquid velit & statuat
quicquid libeat; quod si omnes simul creaturas in Pa-
radisum intrmitteret nulla in hoc foret iniquitas; vel si
omnes in ignem immitteret, nulla hic esset injustitia, cum
injustitia*

injustitia sit ut quis res administrandas suscipias, ubi jus non habeat, aut res in loco non suo ponat; at cum ille rerum Dominus sit absolutus affingi non potest ei iniquitas, neque attribui ei injustitia. Et paulo post, واصل

التكليف لم يكن واجبا علي الله تعالى ان لم يرجع اليه دفع ولا ادفع به عنه ضرر وهو قادر علي مجازاة العبيد ثوابا وعقابا وقادر علي الانضال عليهم ابتداء تكملا وتفضلا والثواب والتفضل والتعظيم والالطف كله منه فضلا والعقاب والعذاب كله عدل لا

يسأل عما يفعل وهم يسألون Fundamentum autem impositionis mandatorum non esse quid Deo necessarium, cum nulla inde illi redeat utilitas, nec ullam ab eo petatur hoc modo incommodum; & possit ipse homines remunerare vel premio vel pena, aut erga illos gratiam exercere, primo libere & gratuito quod ad premium autem & gratuitam bonorum collationem & gaudium, & gratiam, esse haec omnia benignitatem. premium vero & cruciatum, justitiam, nec ab illo quaeri. Qui ita fecerit? ab illis autem quaeri. Sic Authores Sharbat Tawalee. Dicunt (inquit) nostri فضل من الله والعقاب عدل

الثواب فضل من الله والعقاب عدل Præmium, gratia est à Deo; & pena, justitia, وعمل الطاعة دليل علي حصول الثواب. وفعل العبد لله طاعة Obœdientia autem [erga Deum] signum est præmii futuri, & transgressio, indicium pœnæ [secuturæ.] Idem atibi الامارات الصالحة الاعمال السعادات والاعمال السيئات علامات للشعارة Opera bona

بدل
استحقاق
i.e. absque
merito
Sharbat-
Mawakef.

lin. 26.

bona indicia sunt felicitatis, & opera mala signa miseria, &c.

Jam quod ad Morjios, afferant illi, &c.] *Al Morjios* seu *Al Morjianos* sectam à *Chawarejis* distinctam statuit *Al Sharestanis*, qui, inquit, تكلموا في الايمان والعمل الا انهم وافقوا الخوارج في بعض Locuti sunt de fide & operibus, nisi quòd illis cum *Morazalis* conveniat in questionibus quibusdam quæ ad Antistitis munus spectant. Juxta duplicem autem thesauri رجا significationem duplicem nominis hujus ratione assignat idem. Significare enim ait الراجا *Alerja*, primo التاخير *Dilatatio*, inde dici posse *Al Morjianos* العمل اذ يؤخرون العمل عنهم كادوا يؤخرون العمل عن النية والعقد & proposito, i. e. ut explicat Author *Sharbol Mawakef*, يؤخرونه في الرتبة عنها وعن الاعتقاد. In inferiori gradu, collocaret quàm intensiorem & fidei professionem quæ & *Al Firanzabadus* sententia est, سموا نomen inde habent, لتقدمهم القول وارجاهم العمل quod præferant dictum, & postponant opus. Denotare secundò اعطا الرجا *Concessionem* spes, atque hoc etiam sensu manifestam esse nominis derivationem quòd asserant *Al Morjiani* ان لا ضرر &c. Non nocere cum fide transgressionem, ut nec prodesse cum infidelitate obedientiam. Ab aliis exponi ait الراجا quòd اتاخير صاحب الكبيرة الي القيامة فلا يقضي عليه بكم ما في الدنيا من كونه من اهل الجنة او من اهل النار i. e. Dilatio ejus qui peccati gravis

gravis reus sit usque ad resurrectionem, ita ut feratur de
 eo sententia aliqua in hoc mundo, quod sit vel de illis qui
 Paradisum ingredientur, vel de illis qui in ignem abjici-
 entur, atque hoc respectu esse *Al Morjios* & *Al-
 Waidios* sectas inter se contrarias. atque hæc est quam
 probat *Ebnol Athir* nominis hujus notatio, *Al Morjii*,
 inquit, هم فرقة من فرق الاسلام يعتقدون انه لا
 يضر مع الايمان معصية كما لا ينفع مع الكفر
 طاعة سموا مرجية لاعقادهم ان الله تعالى ارجا
 Secta تعذيبهم علي المعاصي اي اخره عنهم
 sunt è sectis islamiticis, qui profitentur non nocere cum
 fide transgressionem; uti nec prodesse cum infidelitate o-
 bedientiam; nomen autem *Morjianorum* inde habent,
 quod asserant Deum differre pœnam ipsis ob transgressio-
 nes debitam, ne statim illos corripiat. Nec multum di-
 versus *Al Motarrezî*, eos ait sic vocari, الذين
 يقطعون علي اهل الكباير بشي من عفو او
 عقوبة بل يرجمون الحكم في ذلك اي يؤخرونه
 qui nihil determinate pronuntiant
 de peccatorum graviorum reis, sive quod ad veniam, sive
 quod ad pœnam, sed differunt hac de re iudicium usque
 ad diem resurrectionis. Esse & aliam adhuc rationem,
 dicit, ob quam quibusdam nomen hoc meriti vi-
 dentur, scil. تاخير علي عن درجة الاولى الي
 Quod *Alim* de gradu primo, ad gra-
 dum quartum deponant seu dimoveant, atque hoc
 sensu, contrarios esse *Morjios* *Al Shiiis*. Porro, qua-
 tuor

tuor statuit *AlMorjiorum* Species, quarum prima est مرجية الخوارج *MorjiiChawarejiorum*; secunda القدريّة i. e. *Morjii AlKadariorum*, tertia, مرجية الجبرية *Morjii AlFabariorum*; quarta, demum المرجية الخالصة *Morjii puri* qui & in sectas quinque divisi.

p. 25. l. 6.

Morjiis diversi sunt AlWaddii, &c.] AlWaidii Chawarejiis accensendi docente *AlSharestanio*, الوعيدية ناخلة في الخوارج وهم القايلون بتكفير صاحب *AlWaidii in AlChawarejiorum* numero collocandi, sunt autem, illi qui asserunt infidelem pronuntiandum quicumque peccatum grave commiserit, ipsumque perpetuo in igne mansurum. Quæ eorum sententia (ut jam antea innuimus) ansam & originem dedit sectæ *AlMotazalorum*. *AlSharestanii* verba quod plurium sectarum originem, seu quo tempore ortæ sint, subindicent apponemus,

Prof. 4.

الوعيدية من الخوارج والمرجية من الجبرية والقدريّة ابتدوا بدعتهم في زمان الحسن واعتزل الواصل عنهم وعن استان بالقول بين المنزلتين فسمي هو واصحابه المعتزلة *AlWaidii* è *Chawarejiis* & *AlMorjii* ex *AlFabariis*, & *AlKadarii* hareses suas inchoarunt tempore *AlHasani* (Bastriensis scil.) à quibus unaque præceptore suo cum se subduxisset *Wafel*, asserentes gradum inter duos gradus, (scil. qui graviter peccasset nec pro fidei, nec pro

fideli

fideli, nec pro infideli simpliciter habendum) *appellati sunt ipse & socii ejus, MotaZoli*. Nomen autem habent *Almaidii* *وعين* *Waid*, quod minas à Deo peccatoribus denuntiaras significat.

Pro fidei desertore habent] seu, infidelem pronuntiant eum, qui peccatum aliquod grave commiserit. His adhuc severior *Iaasar Ebn Mobasshar* quidam ex *AlNodamianis*, *سارق الحبة الواحدة*, *زعم ان سارق الحبة الواحدة* affirmavit, qui vel unum granum furatus fuerit, impium esse & à fide prorsus defecisse. Sed plura in hanc sententiam (ان شا الله) infra ubi de *AlChamarejis* agendum.

lin.7.

Ipsūque in Gehenna perpetuò mansurum, &c.] E contra *Mokasel* quidam è *Morjiorum* secta quæ *ان المعصية* *Alibaubania* audit, assererat *لا يضر صاحب التوحيد والايمن وانه لا يدخل النار* *Non obesse transgressionem ei qui unitatem Dei agnoscat, & fide pradius sit, neque fidelem ignem ingressurum. Item* *انه قتالي يفر ما دون الكفر لا محالة وان المؤمن العاصي ربه بعدن يوم القيامة على الصراط على متن جهنم يصيبه لفتح النار و لهيبها فيتالم بذلك على مقدار المعصية ثم* *&c. Deum certò condonaturum quicquid citra infidelitatem fuerit, & Fidelem qui in Dominum suum rebellis fuerit punitum iri die resurrectionis, super vis extensa, supra medium Gehennæ, ubi calore &*

lin.8.

flamma ignis correptus cruciabitur juxta mensuram rebellionis; tum in Paradisum admittetur. Ex iisdem Basharus quidam (referente etiam AlSharestanio) dixit ان ادخل اصحاب الكبائر النار فانهم سيخرجون عنها بعد ان عنوا بذنوبهم واما Si immi-

ferit Deus peccatorum graviorum roos in ignem, illos tamen inde egressuros postquam pro peccatis suis penas dedierint, ut verò in aeternum ibi maneant nec fieri posse, nec cum justitia consistere. Quæ ipsissima ferè videtur esse AlAssharianorum, qui pro Orthodoxis habentur sententia, ipso Asshariensi, apud AlSharestanium, sic docente, صاحب الكبيرة اذا خرج من الدنيا من غير قوّة يكون حكمه الي الله تعالى اما ان يغفر له برحمته واما ان يشفع فيه النبي ان قال شفاعتي لاهل الكبائر من امتي واما ان يعذبه بمقدار جرمة ثم يدخله الجنة برحمته ولا يجوز ان يدخل في النار مع الكفار لما ورد السمع من الاخراج من النار من كان في قلبه مثقال ذرة من

الايمان &c. Cum qui graviter peccaverit è mundo exierit sine penitentia, permittendum est judicium ejus Deo, sive ut illi condonet pro misericordia sua, sive ut intercedat pro illo Propheta; Secundum illud quod dixit, Intercessio mea erit pro iis è populo meo qui graviter peccarunt; sive ut cruciet juxta mensuram sceleris ejus, deinde illum pro misericordia sua in Paradisum admittat, fieri

fieri autem non potest ut perpetuò maneat in igne cum infidelibus, ob illud quòd pronuntiatum audivimus, exiturū ex igne cuicumque fuerit pondus * formicula de fide in corde sua. Al Motazalorum doctrina huic ex diametro opposita est referente eodem, scil. Mohammedanum

أنا خرج من غير توبة عن كبيرة
 اتركها استحق الخلود في النار لكن يكون
 Cum exierit [è mundo] أخف من عقاب الكفار
 sine pœnitentia ob grave aliquod quod commiserit peccatum; dignum esse qui in æternum igne crucietur; futuram tamen pœnam ipsius levio-rem pœnâ infidelium. Waselî ejusdem sectæ patris de eo qui gravis peccati reus fuerit, hæc fuit sententia; illum dum in hac vita esset في منزلة بين المنزلتين seu medio quodam statu collocandam, ut nec pro fidei, nec prorsus infidei (ut diximus) habendus sit, at اخرج عن الدنيا على كبيرة من غير توبة فهو من اهل النار خالد فيها اذ ليس في الآخرة الا الغريقان فريد في الجنة وفريد في السعير لكنه يخفف عليه العذاب ويكون دركته فوق دركة الكفار

Cum egressus fuerit è mundo peccati gravis reus, non actâ pœnitentiâ ingredi cum in ignem perpetuò cruciandum, cum duo sint solūm in altero mundo cætus, quorum alter in Paradiso, alter in igne sit; cruciatum verò ipsius levio-rem esse, & gradum ipsius supra gradum infidelium. Sunt rursus qui tantūm ab hoc absunt ut quempiam igne in inferno cruciatum iri existiment, ut nec

L 1 3

ipsum

* hoc atomi.

AlMorarez.
& Shareff.

ipsum ignem perpetuò duraturum putent. Ita docuit (ut vidimus) *Fahm*, quem *Fahmianorum* secta auctorem habuit : scil. finem habituros Paradisum & ignem postquam eos ingressi fuerint qui iis destinati, verba autem illa Alcorani فيها خالدون i. e. *Perpetuò in iis mansuri*, intelligenda esse على المبالغة والتاكيد دون الحقيقة في التخليد *ad modum Hyperboles & majoris confirmationis*, non quòd reverà significant illos in iis, (i. e. Paradiso & inferno) in aeternum mansuros, sicut dicitur, in saeculum durare faciat Deus, regnum & dñi. Ab hoc rursus diversus *AlFahedh* (cujus & antea meminimus) quod ad eos qui igni adjudicantur statuit فيها خالدون Non perpetuò eos in illo cruciandos, sed in ejus naturam conversos iri, insuper afferens, ان النار تجذب اهلها الي نفسها دون ان يدخل احب فيها ignem ad se attrahere illi destinati, nec quempiam in illum immitti. Hinc omnes & Paradisum & Infernum in altero saeculo statuunt, ac secus *AlChattabiani* ex *AlShus* (qui *AbulChattabi* cujusdam asseclæ) quibus est referente *EbnolKassai* *Paradisus* الجنة نعيم الدنيا والنار الامها *delitiae hujus mundi*, & ignis dolor ejus. Affirmarunt ان الدنيا لا يغني وان (inquit *AlShareffianus*) الجنة هي التي تصيب الناس من خير ودعة وعافية وان النار هي التي تصيب الناس من شر

ومشقة وبلاية *Mundum non interituum, Paradisum autem esse ea qua contingant hominibus, bona, & delectationem, & sanitatem, Ignem verò ea qua contingant hominibus mala, & molestiam & miseriam: his primò positis, nihil mirum si ulterius progressi استحلوا الخمر والزنا وشاير المحرمات واندوا بترك الفرائض والصلوة. Licitum pronunciauerint vino & scortationi indulgere, & reliqua qua lege vetita sunt perpetrare, & censuerint omittenda esse qua lege mandata sunt, & orationem.*

Porro AlShii (scil. Alis sectatores) illi sunt, &c.] Eodem modo nec verbis multum differentibus, quoniam sint AlShii nos docet AlSharestanus, هم الذين شايعوا عليا على الخصوص وقالوا بخلافته وامامته دنا ووصاية اما جليا او خفيا واعتقدوا ان الامامة لا يخرج من اولاده وان خرج فبظلم يكون Illi peculiariter sunt qui

*se * Ali addixerunt, illum & Chalifam & Antistitem [declaratum] asserentes, testimonio & mandato, sive manifesto, sive occulto, & profitentes Antistitis munus aliis quam ejus posteris deferri non debere, quod si deferatur, fieri hoc ex parte aliorum, injuriâ, aut ex† ipsius parte praemeta. Dicunt enim ليست الامامة قضية*

مصلحة تناط باختيار العامة وينتصب الامام بنصبهم بل هي قضية اصولية هو ركن لا يجوز للرسول اغفاله واهماله ولا تفويضه الي العامة وارسالة

lin. 18.

* Alias enim nomen generaliter significat

اتباع
الرجل
واذصار

Kamus.

† scil. qui illud in se non suscipit ex Alis posteris.

وارساله *Non esse Antistitis munus negotium aliquod vulgare, quod ab arbitrio vulgi pendeat, ut Antistes sit quemcunque illi muneri isti præficere velint, sed esse rem quæ ad fundamentum [religionis] pertinet, imo articulum quem non deceat prophetam neglectui habere, aut vulgi arbitrio permittere, & quod tanti esse putarunt eorum nonnulli ut معرفة الامام فقط religio- nem in sola Antistitis notitia consistere statuerint.* (ut Al-Shar. c. de الامامية) Sectæ eorum præcipuæ (eodem teste) quinque sunt, quæ tamen in alias penè innumeras scinduntur, adeo ut illud quod à *Mohammede* dictum fertur, abituros suos in plus quam 70. sectas, nonnulli de *AlShiis* tantum intelligi velint. Placita autem omnium communia statuit القول

بوجوب التعيين والتنصيص وثبوت عصمة الائمة وحبوا عن الكباير والصغاير والقول بالتولي والتبرى قولا وفعلا وعقدالا في حال التقدمة *Quod dicant necessaria esse peculiarem Antistitis designationem, & de eo testimonium [Mohammedis scil. vel Alcorani] & quod affirmant necessario immunes se continere debere antistites à peccatis tum gravioribus tum levioribus, quodque asserant profitendum esse unicuique quibus adhæreat, & à quibus se separet, dicto, facto, & fœdere, nec locum esse dissimulationi, quanquam in hoc quidam ex AlZaidianis à reliquis dissentiant. Quod ad alia, de quibus inter eos non convenit, sunt ex illis qui ad AlMotazalos propiùs accedant, alii qui ad Assimilatores, alii qui ad eos qui traditioni & receptæ majorum con-*

suetudini

suetudini innituntur, in quorum numero ponendus videtur *Mohammed Ebn Ali AlBaker*, cujus sententiam de voluntate Dei hanc refert Sharestanius, scil.

ان الله تعالى اراد بنا شيئا واراد منا شيئا فما اراده بنا طواه عنا وما اراده منا ظهره لنا فما جالنا تشغل بما اراد بنا اعمانا ارادنا *Deum velle in nobis aliquid, &*

velle à nobis aliquid, & quod in nobis vult, hoc a nobis occultaſſe, quod autem à nobis vult, hoc nobis revelàſſe.

Quid autem rei eſt, quod circa ea qua in nobis vult Deus occupati, ea qua à nobis vult neglectui habeamus? & quod ad Dei decretum, ſtatuiffe eum هو امر ديم امر دين

Esſe rem in medio inter duo extrema poſitam, ut nec ſit coactio, nec libera permiſſio. لا جبر ولا تفويض

Inter orandum autem hanc adhibuiſſe formulam اللهم

لك الحمد ان اطعتك ولك الحجة ان اعصيتك

لا صنع لي ولا لغيري في احسان ولا حجة لي ولا

في اساءة *O Deus tibi laus eſt, ſi tibi obsecutus fuero, & tibi ratio* [ob quam condemner] *ſi in te*

rebellis fuero, non eſt mihi nec alii cuiſpiam beneficentia,

cum bene fecerimus, nec mihi nec alii cuiſpiam ratio [qua

excusemur] cam malè fecerimus.

ſam inter eos qui modum exceſſerunt ex Alſhiis, &c.] p. 25. l. 20.

Ad miras delapſi ineptias, quas refert pìger, ſunt etiam qui inter eos maxime ſani, alii tamen alios in-

ſanià ſuperarunt, atque inde nomen الغالية ſeu

غلالة الشيعة *quasi dicas, Qui modum excedunt, ii ſunt*

M m

(inquit)

(inquit *AlSharestanis*) الذين غلوا في حق ايدتهم حتي اخرجوهم من حدود الخلافة وحكموا *Qui in antistitibus suis celebrandis adeo modum exceſſerunt ut ipsos extra rerum creatarum terminos excederint, & divinas ipsis proprietates attribuerint. Uterumque autem transgressi sunt, dum & hominum ^{moderacione} statuerunt, & in Deo corporeitatem asseruerunt. Sic enim pergit ille,* فربما شبهوا واحدا من الائمة بالاله وربما شبهوا الاله *aliàs autem* بالخلق وهم علي طرفي الغلو والتقصير *tem affimularunt. Antistitum aliquem Deo, aliàs Deum creaturæ, atque ita in utroque peccant extremo exceſſum & defectus. Variæ sunt & horum sectæ, & variæ in diversis regionibus appellationes. Fuit ex illis Abdolla Ibn Saba (quem Judæum fuisse perhibent, atque idem in Judaismo de Josua filio Næn prædicasse) qui Alim salutarer* انت انت *Tu es Tu, i.e. الاله. Tu es Deus, & ab hoc الغلاة اصناف* *divise sunt species eorum qui modum exceſſerunt, quorum alii idem aut ejusmodi alia de Ali, alii de aliquo ex ipsius posteris affirmarent, & mortuum eum fuisse negarent, rediturumque olim in nubibus, terramque justitiæ impleturum. Inter posteros ipsius magni apud suos nominis fuit Mohammed quidam, de quo hoc idem asseruerunt asseclæ ipsius, adeo ut ipsius reditum inter fidei articulos numeraverint. Atque hinc forsan error ille apud nostros quo vulgo creditur Mohammedis Propietæ sui reditum expectare*

c.de الغالية

c.de السبا
دية

AlShareſt, c.de
المختارفة

etare. الغلاة autem seu ^{هؤلاء} isti, licet in aliis di-
versum sentiant, unanimiter tamen statunt ^{التناسخ}
^{μετεμύωσις} & الحلول i. e. explicante *AlSharestanio*
ان الله تعالى قايم بكل مكان ناطق بكل
Esse لسان ظاهر بشخص من اشخاص البشر
Deum in omni loco, loqui omni lingua, atque apparere
in persona aliqua individua. Inde asseruerunt eorum
nonnulli esse Antifites ^{ثم} الهة *Prophetas,*
deinde Deos.

Cap. de
الخطابة

Ibid.

AlNofairi Hos cum *Isacianis* conjungit *Al-*
Sharestanius, sed unde appellati sint, (ut in reliquis
solet sectis) non docet, tantum dicit esse ipsos ex
eorum numero qui modum excefferunt, atque esse
ipsis ^{منهم} *turbam qua sectam*
eorum adjuvaret seu promoveret. Num inde forsan no-
men hoc sortiti sunt? Dicunt hi pro concessio habe-
ri ^{ظهور الروحاني بالجسد الجسماني} *apparere sub-*
stantias spirituales in corporibus crassioribus, sic aliàs
Angelos, alias diabolum apparuisse. Afferunt ergo
ان الله تعالى ظهر بصورة اشخاص ولما لم
& ipsi ^{يكن بعد رسول الله شخص افضل من}
على وبعده اولاده ^{المخصوصون هم خير البرية}
فظهر الحق بصورتهم ونطف بلسانهم واخذ بايديهم
Deum apparere فعن هذا اطلقنا اسم الالهية عليهم
formâ hominum quorundam; cumque non sit post Mo-
ammedem

hammedem inter homines prastantior quam Ali, & post ipsum filii ipsius, nomine designati, hominum prastantissimi sint, apparuisse Deum formâ ipsorum, locutum ipsorum linguâ, & manibus ipsorum usum, ideoque (inquiunt) Deitatis appellationem ipsis tribuimus. Quin & multa Alis facta narrant miranda, atque inter cætera quod portas Chaibar loco moverit quod esse vo-

من اجل الدليل على ان فيه جزوا الهيا
 رباية argumentum manifestum, fuisse in eo particulam aliquam divinam, & potentiam caelestem, eumque fuisse ipsum الذي ظهر الاله بصورة وخلق
 بينية وامر بلساده وعن هذا قالوا كان هو موجود
 Cujus forma apparuit
 Deus, cujusque manibus [opera sua] creavit, & cujus linguâ precepta dedit, ideoque dixerunt extitisse ipsum ante creationem calorum & terra. Ita impiè detorque videntur quædam quæ de Christo in Scripturis dicuntur, ut de Ali eadem affirmant. Porro ita distingui possunt AlShii ut sint ex iis, qui dicant
 بالوقوف والانتظار والرجعة
 Sistendum atque expectandum dum redeat Antistes, scil. interruptam esse dudum Antistitem seriem, rediturum autem aliquando qui * ultimus (ex eorum sententia) cum esset, disparuit & indicium, de quibus dubitari non possit, patefaciendum, dicti hi الواقعية AlWakefi, alii autem qui dicant والتعدية scil. continuari Antistites, nec deficere unquam qui munere illo fungatur. Imo sunt qui asserant fieri posse ut sint duo simul

c. de الاما
 مية

* Nam alii alium ultimum Antistitem statuunt. v. c. de الباقية
 الاثناعشرية
 v. c. de الصالحة

جماعة من اهل الفلاحة فلاحتهم واظهروا مثل هذه
الدعوى فان هذا الكلام يستلذه الطبع ان
فيه البطالة عن الاعمال مع تركية النفس يدرك
المقامات والاحوال فلا يعجز الاغنيا عن دعوى
ذلك لانفسهم ولا عن قلق كلمات مخطومة
من خرفة ومهما انكر عليهم ذلك لم يعجزوا ان
يقولوا ان هذا انكار مصدره العلم والجدل والعلم
حجاب والجدل عمل النفس وهذا الحديث لا يلوح الا
من الباطن بمكاشفة نور الحق فهذا الحق
مما قد استطار في بعض البلان شريرة وعظم ضرره
ومن نطق بشي منه فقتله افضل في دين الله

al. ex
مخطبة

Eo processit res ut quidam unionem cum Deo, ejusque sublato velo visionem, & colloquium familiare jactitent, dicentes, Dictum est nobis ita, & Nos ita diximus, & similes videri volunt Hosaino Helajio [cui] morte mactatus & cruci affixus est ob verba quadam hujus generis ab ipso prolata, quod scil. (prout testibus idoneis comprobatum est) dixerit اننا
Ego sum * Veritas [seu Deus verus] uti & narrator de *Abi Yazido AlBestamiensi*, dixisse ipsum *Laus mihi, Laus mihi, [seu Celebrandus ego laudibus divinis.]* Est autem genus hoc Sermorum, magnarum apud vulgus malorum causa, adeo ut Agricola nonnulli terra culturâ relicta satia sibi vendicaverint, cum scil. delectetur natura hujusmodi sermonibus qui opera negligere permittant, cum opinione interim

* الحق من
اسمايه
تعالى او
من صفاته
è nominibus dei
aut attributis
ejus Kamuf.

interim animum mundandi, affectuione graduum & proprietatum nescio quarum. Nec quid impedit quo minus hominum etiam stupidissimi, talia de se pradicent, & facile istiusmodi sibi verba futilia arripiant, & cum quod dicunt verum esse negetur, regerant, Incredulitatem istam procedere à Scientiâ & Logicâ, scientiam autem velum esse, Logicam opus mentis, hæc autem quæ ipsi dicunt, non apparere nisi intrinsecus lumine veri detecta; atqui hoc quod verum haberi volunt illud est cuius scintilla per regiones aliquot dissiluerint, & quod magna pepererit mala, adeo ut unam eorum qui futilia istiusmodi blateret, morte afficere, religioni Dei convenientius sit, quam decem vivos conservare. Hæc *AlGazali*.

AlShits contrarii sunt *Chamarigii*, &c.] seu *Chareji* potius, Quinam illi sint docet *AlSharcstanus* his

p. 26. l. i.

كل من خرج علي الامام الحق الذي

اتفقت الجماعة عليه يسمى خارجيا سوا كان

الخروج في ايام الصحابة علي الائمة الراشدين

Quicunque pro-

diexia contra Antistitem legitimam qui consensu publico

receptus est appellatur *Charejius*, sive egressus fuerit

tempore Sociorum [Mohammedis] contra Antistites

illos Orthodoxos, sive postea, contra successores eorum. No-

men ergo ab egrediendo sortiti sunt, quod ab obe-

diencia Antistiti debita abscedant, seu ab eo descisc-

cant. Defectores, Rebelles, reddere licet. * Alium ra-

men forsan ejusdem thematis significatum respe-

xisse videtur *EbnolKassai* dum eos sic describit

الخوارج هم الذين ياخذون العشر من غير اذن

سلطان

يخرجون

من طاعة

الامام

المقترض

الطاعة

EbnolAtbir.

* scil. خراج

Vestigal.

Tributum.

سلطان *AlCharejii* sunt qui tributum accipiunt
 absque regis venia. Primi hoc titulo notati sunt qui-
 dam qui ab *Ali* desciverunt, postquam cum eo fu-
 issent *صفين* في حرب *Seffini*: scil. 12. il-
 la virorum millia quos narrat *Historia Saracenica* au-
 thor *Alim* deseruisse, improbantes certorum ho-
 minum arbitrium, constituto sibi duce *Abdallah* filio
Wahabi الراسبي *AlRasebienti*, male enim in exem-
 plari *Erpeniano* legitur الراسبي quod Latine ex-
 preffit vir doctissimus, & literarum Orientalium pro-
 motor egregius, *Rasitæum*, apud quem corrigendum
 etiam quod dicit [Anno 38. occurrerunt *Alis* & *Ab-*
dalla f. *Webabi*, *AlBarasio* cum sociis ejus *Chawarigiis*]
 & legendum, Occurrit *Alis Abdolaho* filio *Wahabi* *Al-*
Rasebienti, cum sociis ejus *Charejiis*, ut pro البراشي
 reponatur الراسبي aliorum, qui eandem narrant
 historiam, fide. Nam idem hic *Abdallah* qui supra,
 non jam *Alis* socius, sed *Charejiorum* dux, & quem
 primum sibi Antistitem præfecerunt, teste *AlShare-*
stano. Hi vero qui ab *Ali* ideo desciverunt quod
 hominum arbitrio ad litem inter se & *Moawiam*
 componendam, (quanquam ipsorum primum im-
 pulsu) acquiesceret, inde dicti sunt الحكماء *Al-*
Mobaccemsi, quod scilicet primus eorum audito in-
 ter *Alim* & *Moawiam* convenisse, de arbitris statuen-
 dis, diceret الله لا حكم الا لله Num res ad religionem Dei spectantes hominum judicio
 permittes? non est judicium nisi Deo. Duo hæreseos
 eorum fundamenta hæc ponit *AlSharestanus* اھم

AlSharest. in c.
 de الحكماء

ع. جوزوا ان يكون الامام من غير قریش
Antistiti

Antistitis muneri idoneum censeant etiam qui non sit genere Koraishta, modo iustus sit ac pius aliisque qua ad manus illud requiruntur dotibus instructus, quod si à veritate declinaverit وجب قتله وعزله interficiendam, aut imperio privandum, statuantque fieri posse ut nullus sit omnino in mundo Antistes, quod si الحاجة necessitas postulet ut proficiatur aliquis, فيكون عبدا او حرا او قبطيا او قرشيا licere ut sit vel servus vel liber, vel Nabataus, vel Koraishta.

2. Quod dicant الخكيم ان حكم Peccavit Ali in arbitris statuendis quod rem hominum iudicio permiserit, cum non sit iudicium nisi penes Deum, atque eousque processerint ut eum infidelitatis arguerint ac maledictis inceserint. Refert autem Author historię Saracenica Alim anno Hejræ 38. hos omnes (eos scilicet, qui in errore suo perstiterunt Abdollahum filium Wababi ducem securi) occidisse, ita ut ne unus quidem evaderet. Sic & AbulFeda (nisi quod anno 37. factum narret) قتلوا عن اخرهم ولم يبق من اصحاب

Occisi sunt ad unum omnes septem tantum è sociis Aliis interfectis: Idem asserit استاضلهم بالقتل عن اخرهم ولم & Alfannubius يقتل من اصحاب علي سبعة افسس Iternecione eos delevit, cum è Sociis Ali sex tantum occisi essent. At paulò aliter vel distinctius remnarrat AlSharestanius,

الا قاتلهم علي بالنهروان مقاتلة شديدة فلا
 انفلت منهم الا اقل من عشرة فما قتل من المسلمين
 اقل من عشرة فانهزم اثنان منهم الي عمان واثنان
 الي كرمان واثنان الي سجستان واثنان الي الجزيرة
 وواحد الي قل مورون باليمن وظهرت بدع الخوارج
 في هذه المواضع منهم وبقيت الي اليوم
*certamine aggressus est Ali in Nahrawan, adeo ut non
 evaderent ex ipsis nisi pauciores decem, cum ex Orthodoxis
 qui occiderentur infra decem essent. Fugerunt autem
 ex iis duo in Ommanum duo in Carmaniam, duo in Se-
 jestanum, & duo in Jazirah, unus autem ad Tel Maurun
 in Yaman, atque inde orta est Charejiorum haresis qua
 istis in locis, ad hunc usque diem permansit. Sectæ eo-
 rum complures, quarum tamen præcipuæ, præter
 Mohacemios jam dictos sex sunt, (cæteræ غروهم
 earum furculi) quæ licet aliis in rebus multum inter
 se discrepent, tamen يجمعهم القلوب بالتبوي*
 عن عثمان وعلي ويقدمون ذلك علي كل طاعة
 ولا يصحون المناكحات الا علي ذلك ويكفرون
 اصحاب الكباير ودرود الخروج علي الامام اذا
Commune hoc est omnibus,
 خالف السنة حقا واجبا
*ut Othmano & Ali penitus renuntiandum statuunt, atque
 hoc omni cultui præferant, nec aliâ conditione nuptias
 contrahere permittant, & pro infidelibus habeant pec-
 catorum graviorum reos, & necessariam putent An-
 tistiti cum legem transgressus fueris se opponere. Mul-
 tum*

tum inter eos de infantum tam fidelium (quos vocant) quam infidelium statu post hanc vitam, & quomodo erga eos in hac vita se gerere debeant.

Ut nullus sit omnino in mundo Antistes Illis quæ ex *Alsharestano* jam dicta sunt addere liceat quæ idem de secta eorum quæ التجدات audit, *Nojda-hi* scilicet cujusdam affectis, asserit, statuere illos انه لا حاجة للناس الي امام قط وانما عليهم ان يتناصفوا فيما بينهم فان هم راوا ان ذلك لا يتم الا بامام يحملهم عليه فاقاموه جاز *Non esse opus hominibus Antistite omnino, sed illis incumbere ut justè inter se agant: quod si viderint illud perfici non posse nisi ope Antistitis qui ad illud eos impellat, idèoque eum conficiant, licitum esse.*

Porro controversia ista de Antistitis officio & necessitate apud Scholasticos agitur, apud quos quæri solet. 1. De necessitate præficiendi Antistitem. 2. De proprietatibus Antistitis, seu conditionibus in eo qui muneri illi sustinendo idoneus sit requisitis. 3. Unde pendeat ut quis ad gradum illum rite promoveatur. 4. De legitimo *Mohammedis* in munere isto successore, &c. الامام interim seu *Antistes* is apud illos vocatur qui toti *Mohammedanorum* genti præsit امور الدين والدنيا tam in rebus quæ ad religionem, quam quæ ad mundum spectant, ut loquitur Author libri *Al Mewakef*, sive ut aliter describunt, Qui *Mohammedis* in his omnibus vices gerat حفظ حوزة الشرع في اقامة قوانينه

الملة *ad legis Canones confirmandos & religionis pœ-*
mœria, conservanda, cui omnes obsequium præsta-
re tenentur.

Competere ut vel servus sit vel liber, vel Nabataeus,
vel Koraischita النبطي *Al Nabai* (inquit *Al Motarrex*)
 جيل من الناس بسوان العراق *Genus est hominum*
qui in Eraki pagis degunt, quorum unus aliquis نبطي
Nabataus dicitur. esse autem monet loquendi formu-
 las in quibus idem sonet *Nabataus* ac العامي è vulgi
 face aliquis, seu infimæ sortis homo, quod idem lo-
 cum hic habere videtur, cum *Koraischitis* nobilissi-
 mæ & elegantia laude clarissimæ apud Arabes tribui,
 rude hoc & agreste hominum genus opponatur.

Discrepantes variarum apud *Mohammedistas* se-
 ctarum de nonnullis fidei articulis, sententias vi-
 dimus. Erunt forsan qui scire aveant quænam
 tandem sint, quæ illi qui pro Orthodoxis habentur,
 unicuique necessariò credenda putent. Eorum in
 gratiam, luculentam fidei ipsorum confessionem,
 prout ab *Al Gazalio* præcipuæ apud eos notæ scrip-
 tore descripta est, apponere libet. Hæc igitur jux-
 ta ipsum est ترجمة عقيدة اهل السنة *Interpretatio*
confessionis fidei Orthodoxorum, quæ duorum verborum
 testimonii, seu, confessionis, ut vocant, scil. لا اله الا الله
 الله *Non est Deus, nisi Deus il-*
le, & Mohammed est legatus Dei, explicatione con-
 sistit.

الحمد لله المبدى المعيد الفعال لما يريد في العرش
 المجيد والبطش الشديد الهادي صفوة العبد الي
 المزعج الرشيد والمسلوك السديد المنعم عليه
 دعد

بعد شهادة التوحيد بحراسة عقايدهم عن ظلمات
 التشكيك والترديد الهايقل لهم الي اتباع رسوله
 المصطفى صلى الله عليه وسلم واقتفا صفة الاكرمين
 المكرمين بالتأييد والتشديد المتجلي لهم في
 ذاته وافعاله بحاسن اوصافه التي لا يدركها
 الا من القي الصبح وهو شهيد المعرف اياهم في
 ذاته ادع واحد لا شريك له فرد لا مثله صدر لا
 مثل له متفرد لا داله واده قديم لا اول له ازلي
 لا بداية له مستمر الوجوه لا اخر له ابدى لا
 نهاية له قديم لا اقطاع له دائم لا انصرام له لم يزل
 ولا يزال موصوفا بنعوت الجلال لا يقضي عليه
 باقضا قصر الامان والقراض الاجال بل هو
 اللطيف والآخر والظاهر والباطن في التنزيه
 واده قعالي ليس بجسم مصور ولا جوهر محدود
 مقدر واده لا يماثل الاجسام لا في التقدير ولا في
 قبولات الانقسام واده ليس بجوهر ولا تحلة الجواهر
 ولا بعرض ولا تحلة الاعراض بل لا يماثل موجودا ولا
 يماثله موجود وليس كمثل شي ولا هو مثل شي
 واده لا تحده المقدار ولا تحويه الاقطار ولا تحيط به
 الجهات ولا تكتنفه السموات واده مستو على العر
 شر على الوجه الذي قاله وبالمعنى الذي اراده استوا
 منزها

* al. ex
بلطف

منزها عن المماسسة والاستقرار والمتكامل والخالود
والإتقال لا يحمله العرش بل العرش وحملته
محمولون * بالطف قدوة ومقتدون في قبضته
وهو فوق العرش وفوق كل شيء الي يخصم الثري
فوقية لا تزيد قربا الي العرش والسماء بل هو رفيع
الدرجات عن العرش كما هو رفيع الدرجات عن
الثري وهو مع ذلك قريب من كل موجود
وهو اقرب الي العبيد من جبل الزبد فهو علي
كل شيء شهيد ان لا يماثل قربه قرب الاجسام كما
لا يماثل ذاته ذات الاجسام واده لا يحل في شيء
ولا يحل فيه شيء فعالي عن ان يحويه مكان
كما قدس عن ان يحده زمان بل كان
قبل ان خلف الزمان والمكان وهو الان علي
ما عليه كان واده يابن عن خلقه بصفاته ليس في
ذاته سواء ولا في سواء ذاته واده مقدس عن التغير
والإتقال ولا تحمله الحوان ولا تفتوحه العواض
بل لا يزال في دعوت جلاله منزها عن الزوال
وفي صفات كماله مستغنيا عن زيادة
الاستكمال واده في ذاته معلوم الوجوه
بالعقول مري الذات بالابصار رحمة منه
ولطفا بالابرار في دار القرار واتماما للتبعية بالنظر
الي

الى وجهه الكريم : القدر : وانه تعالى حي
 قادر جبار قاهر لا يمتددة قصور ولا عجز ولا فائده
 سنة ولا يوم ولا يعرضه فنا ولا موت وانه ذو الملكوت
 والعزة والجبروت له السلطان والقهر والخلق والامر
 والسموات مطويات بيده والخلائف مقهورون في
 قبضته وانه المتفضل بالخلق والاختراع والمتى
 بالابحان والابداع خلق الخلق واعمالهم
 وقدر انزاقهم واجالهم لا يشن عن قبضته مقدور
 ولا يعزى عن قدرته تصديق الامور لا تحصى
 مقدورته ولا تنهاى معلوماته : العلم : وانه
 تعالى عالم بجميع المعلومات محيط بما يجري
 من تخوم الارض من اعلى السموات لا يعزى
 عن علمه مثقال ذرة في الارض ولا في السما
 بل يعلم ديدنه النملة العوفا في الليلة الظلمة على
 الصخرة الصماء يدرك حركة التند في جو الهوا
 ويعلم السر واخفى ويطلع على هواجس الضماير
 وحركات الخواثر وخفيات السرائر يعلم قديم
 ازلي لم يزل موصوفاً به في ازل الازال
 لا يعلم متجدد حاصل في فائده بالجلول
 والانتقال : الإرادة : وانه تعالى مريد
 الكائنات مدير المجدات فلا يحصى في الملك
 والملكوت

والملكوت قليل ولا كثير صغير أو كبير خيرا أو
 شر نفع أو ضرر ايمان أو كفر عرفان أو ذكر
 فوز أو خسر زبادة أو نقصان طاعة أو عصيان
 الا بقضاية وقدره وحكمته ومشيتته فما شا كان
 وما لم يشا لم يكن لا يخرج عن مشيتته
 لغته فاطر ولا فلة خاطر بل هي المبتدى بالاشياء
 وهو المبتدى والعميد الفعال لما يريد لا راد
 لحكمته ولا معقب لقضائه فلا مهرب لعبد عن
 معصيته الا بتوفيقه ورحمته ولا قوة له على طاعته الا
 بتحيته وارانته لو اجتمع الانس والجن
 والملائكة والشياطين على ان يحركوا في
 العالم ذرة او يسكنوها دون اراسته ومشيتته
 عجزوا عنه وان اراسته قائمة بذاته في جملة صفاته
 لم يزل كذلك موضوعا بها مريدا في ازاله لوجوه
 الاشياء في اوقاتها التي قدرها فوجدت في اوقاتها
 كما اراده في ازاله من غير تقدم ولا تاخر بل
 وقعت على وفق علمه وارانته من غير تبدل ولا
 تغير بمرالامور لا بترتيب افكار وتربص زمان
 فلذلك لم يشغله شأن عن شأن : السمع
 والبصر : واده تعالى سميع بصير يسمع ويرى
 لا يعزب عن سمعه مسموع وان خفي ولا يغيب

عن رويته مربي وان ذق لا يحجب سمعة بعد
ولا يدفع رويته ظلام يري من غير حدقة
واجفان ويجمع من غير اصمخة وان ان كما
يعلم بغير قلج ويبطش بغير جارحة ويخلف بغير آلة
ان لا تشبه صفاته صفات الخلق كما لا تشبه
ذاته ذات الخلق ❖ الكلام ❖ واحدة تعالي
متكلم امر فاهي واعد متوعد بكلام ازلي قديم
قايم بذاته لا يشبه كلام الخلق فليس بصوت
يحدث من اهتلال هوا واصطكاك اجرام
ولا بحرف ينقطع بانطباق شفة او تحريك لسان
وان القرآن والتوراة والانجيل والربور كتبه
المنزلة علي رسله وان القرآن مقرى بالالهام مكتوب
في المصاحف محفوظ في القلوب وانه مع ذلك
قديم قايم بذات الله لا يقبل الانفصال والعراق
بالانتقال الي القلوب والاوراق وان موسي سمع كلام
الله بغير صوت ولا حرف كما يري الابرار ذات
الله من غير جوهر ولا عرض وانا كائن له هذه
الصفات كما ان حيا عالما قادرا مريدا صديقا
بصيرا متكلم بالحياة والعلم والارادة والسمع
والبصر والكلام لا يسمون الذات ❖ الافعال ❖
واحدة تعالي لا موجون سواه الا وهو حادث بفعله
وفايض

وفائد من عدله علي احسن الوجوه واكملها
 وادبها واعملها وانه حكيم في افعاله عادل في
 اقصيته ولا يقاس عدله بعد العبد ان العبد
 يتصور منه الظلم بتصرفه في ملك غيره ولا يتصور
 الظلم من الله فاده لا يصادف لغيره ملكا حتي
 يكون تصرفه فيه ظلما فكل ما سواه من جن
 وانس وشيطان وملك وسما وارض وحيوان
 ونبات وجوهر وعرض ومدرك ومحسوس حادث
 اخترعه بقدرته بعد العدم اختراعا وانشاء بعد ان
 لم يكن شيئا ادشا ان كان في الازل موجودا
 وحده ولم يكن معه غيره فاحدث الخلق اظهارا
 لقدرته وتحقيقا لما سبق من ارادته ولما حق
 في الازل من كلمته لا لاقتضاه الله وحاجته
 وانه متفضل بالخلق والاختراع والتكليف لا عن
 وجوب ومتطول بالانعام والاصلاح لا عن لزوم فله
 الفضل والاحسان والنعمة والامتنان ان كان
 قادرا علي ان يصب علي عباده انواع العذاب
 ويبتليهم بغيروب الالام واللاوصاب ولو فعل ذلك
 لكان منه عدلا ولم يكن قبيحا ولا ظلما وانما
 يثيب عباده علي الطاعات بحكم الوعد والكرم
 لا بحكم الاستحقاق والالزام ان لا يجب عليه فعله

ولا يتصور منه ظلم ولا يجبي عليه لحد حق وان
حقه في الطاعات وجب على الخلق باجابه علي
لنسان انبيائه لا يجرن العقل ولكنه بعث المرسل
واظهر صدقهم بالمعجزات الظاهرة فبلغوا امره ونهيه
ووعده ووعدته فوجب علي الخلق تصديقهم فيما
جاوبه : معني الكلمة العادية وهي شهادة
الرسول عليه السلام : وانه تعالى بعث النبي الامي
القرشي محمدا صلي الله عليه وسلم برسالتة الي
كافة العرب والعجم والجن والانس فمنسج بشرة
الشاريع الا ما قرره وفضله علي هاجر الانبياء وجعله
سيد البشر ومنسج كمال الايمان بشهادة
العروحين وهو قول لا اله الا الله ما لم تقتون بها
شهادة الرسول وهو قولك محمد رسول الله
والزم الخلق تصديقه فيما اخبر عنه في الدنيا
والآخرة وانه لا يعقل ايمان عبد حتي يوقن
بما اخبر عنه بعد الموت واوله سوال منكر وتكبير
وهما شخصان مهيان هايلان يقعدان العبد في قبرة
سويا ذاروح وجسد فيسالانه عن التوحيد والرهالة
يقولان لسه من ربك وما دينك ومن قبلك وهما
فتانا القبر وسوالهما اول فتنة بعد الموت وان
يومن بعذاب القبر وانه وحق وحكمة وعدل
علي

علي الجسم والروح علي ما يشاء ويؤمن بالميزان في
 المكفتين واللسان وصفت في العظم اية مثل
 طباق السموات والارض توزن فيهم الاعمال
 بقدر الله والصنح يومين تخرج منها قيل النور
 والخرق تحقيقا لتسام العدل وتطرح
 صحايف الكهونات في صورة جهنم في كفة
 النور فيمثل بها الميزان علي قدر درجاتها
 عند الله بفضل الله وتطرح صحايف الهيئات في
 صورة قبيحة في كفة الظلمة فيخف فيها الميزان
 بهذا الله تعالى ويؤمن بان الصراط حق
 وهو جهنم ممدوه علي متن جهنم احد من
 الهيف وادق من الشعر تزل عليه اقدام
 الكافرين يخكم الله فيهم الي النار
 وتثبت عليه اقدام المؤمنين فيساقون الي دار
 القرار ويؤمن بالحوض المورود حوض محمد
 صلي الله عليه وسلم يشرب منه المؤمنون
 قبل دخول الجنة وبعد جواز الصراط من شرب منه
 شربة لم يظلم بعدها ابدا عرصة مهيرة شهر اشد
 بياضا من اللبن واحلي من العسل حوله اباريق عده
 نجوم السما فيه مهابان يصبان من الكوثر
 ويؤمن با الحساب وتفاوت الخلق فيهم الي
 مناقش

مناقش في الحساب والي مباح فيه والي من
يدخل الجنة بغير حساب وهم المقربون فيقال
من يشا من الانبياء عن تبليغ الرسالة ومن
يشا من الكفار عن تكذيب المرسلين
ويقال المبعدة عن السنة ويقال المسلمين
عن الاعمال ويومى باخراج الموحدين من النار
بعد الانتقام حتي لا يبق في جهنم موحّد بفضل
الله ويومى بشقاعة الانبياء ثم العلماء ثم الشهداء ثم
ساير المؤمنين كل على حسب جاهه ومنزلته
ومن بقي من المومنين ولم تكن له شقية اخرج
بفضل الله فلا يدخل في النار مومن بل يخرج
منها من كان في قلبه مثقال ذرة من الايمان
وان يعتقد فضل الصحابة وقرئبيهم وان افضل
الناس بعد رسول الله صلى الله عليه وسلم ابن
بكر ثم عمر ثم عثمان ثم علي رضوان الله
عليهم وان يحسن الظن بجميع الصحابة ويعني
عليهم كما اثبت الله تعالى ورسوله عليهم اجمعين
فكل ذلك مما وردت به الاخبار وشهدت به
الاثار فمن اعتقد جميع ذلك موقنا به كان من اهل
الحق وعصابة الهدى وفارق رطط الضلال وحرب
البدعة ❖

Laudes Deo qui [omnia] condidit & restituit, qui facit quodcumque voluerit, qui possidet thronum gloriosum, & robur eximium, qui dirigit servos suos sinceros in vitam rectam, & sententiam indeflexam, qui gratiam illis faciens, postquam unitatem ipsius confessi fuerint, confessiones ipsorum à tenebris dubitationis & hesitationis conservat, & dirigit illos ut sequantur Apostolum ipsius Mohammedem, & eam post socios ejus honoratissimos, quos dignatus est auxilia & directione quæ manifestata est illis in essentia & factis ipsius & attributis eximiis, quæ non assequitur nisi qui auditu edoctus illa percipiat; qui notum facit illis, quod ad essentiam suam, esse se unum, cui non sit consors; singularem, cui non sit par; uniformem, cui non sit contrarius; separatum, cui non sit similis; & esse se antiquum, cui non fuerit primum; æternum, cui non fuerit initium; perpetuum durantem, cui non sit ultimum; sempiternum, cui non sit finis; persistentem, qui esse non desinat; permanentem, qui non deficiat, quique nec unquam cessaverit, nec unquam cessaturus sit ornari attributis gloriosis, nec subiaceat decreta ut finiatur præcis terminis, vel defectis finibus, sed sit primus & ultimus, qui intus est & extra.

التنزيه Amotio eorum qua de Deo non dicuntur. Præterea Dominum supra omnia excelsum, non esse corpus formâ præditum, neque substantiam terminis circumscriptam, aut mensurâ definitam; neque similem esse corporibus, quæ vel mensurabilia sunt vel divisibilia; neque substantiam esse, neque existere in eo substantias, neque accidens, nec existere in eo accidentia; sed nec similem esse cuipiam eorum qua existunt, nec simile esse ei quippiam, neque terminari quantitate, nec comprehendere terminis,

nec

nec circumferibi sitis differentiis, nec calis ambiri, cum ipse throno insideat, modo quem ipse descripserit, & sensu quem ipse voluerit, sessione qua procul abest ut in eo nosset contactum, vel insidentiam, vel situm localem, vel existentiam in altero, vel motum localem, ita ut non sustineat eum thronus, sed ipse thronus & quod super ipsum est, sustineantur bonitate potentia ejus, subiecta comprehensioni manus ejus; ipse autem sit supra thronum & supra res omnes, usque ad terminos terræ, ita tamen supra, ut, nihilo interim throno & cælo-propinquior evadat, cum gradibus [infinitis] elatus sit supra thronum, non minus quam elatus est supra terram, atque interim omnem rem prope sit, imò propior hominibus quam vena ipsorum jugulax, ac omni rei testis adsistat, cum propinquitas ipsius non sit similis propinquitati corporum, uti nec similis est essentia ipsius essentia corporum; neque existere ipsum in re aliqua, neque in ipso rem aliquam existere quin & superiorem esse quam ut contineat eum locus uti sanctior est quam ut terminet eum tempus, cum fuerit antequam creata essent tempus & locus, & eo modo se jam habeat quo semper habuit; atque esse eum distinctum à creaturis suis per attributa sua, neque esse in essentia ipsius præter ipsum, neque in alio præter ipsum, essentiam ejus; esse etiam sanctitate suâ immunem à mutatione & motu locali, neque inhaerere in ipso accidentia, neque accidere ipsi contingentia, verum esse ipsum per omnia secula, quod ad attributa gloriæ suæ, ab omni dissolutionis periculo immunem, & quod ad attributa perfectionis suæ, nullâ perfectionis additione indigere, & quod ad essentiam suam notum esse quod existat, apprehensione intellectus, & oculorum visione, prout est, perspectum, pro misericordia & gratiâ

* sculo fu-
turo.

gratiâ suâ erga sanctos in * domo aterna, ita ut perfe-
ctum reddat gaudium [ipforum] intuitu facies suâ glo-
riosa. [* القدرة Potentia *] Atque esse Deum vi-
ventem, potentem, fortem, omnibus pravalentem, cui non
contingit defectus aut impotentia, quem non occupat dor-
mitatio aut somnus, aut nec accidit ei interitus aut mors,
cujus est imperium & regnum & potentia & robur, cui
est dominium & victoria & creatio & mandatum, cujus
dextrâ complicati sunt cæli, cujusq; manûs comprehen-
sioni subjecta omnes creatura, qui excellentiam suam
declaravit, creando & condendo & unitatem suam, dan-
do existentiam & originem, qui homines & eorum opa-
ra creavit, & demensa iis & fines determinavit, cujus
manum non fugit quicquam quod possibile est, & à cujus
potentia non longè absunt rerum conversiones; nec pos-
sunt numerari ea quæ sub potentia ejus cadunt, nec termi-
nari quæ sub scientiâ. * العلم Scientia. * Porro
scire Deum omnia scibilia, comprehendere quicquid eve-
nit à finibus terrarum usque ad cælum supremum, ita
ut non longè absit à scientia ejus vel quod pondere instar
sit formicula, tam in terra quàm in cælo, verùm sciat for-
micam nigram nocte obscurâ, saxo duro [ingredientem]
& cognitum habeat motum atomi cujuslibet in aëre va-
cuo, & perspiciat secretum & tegat, & cernat conceptus
mentis & cogitationum impetus & secretorum abdita,
scientiâ antiquâ, aternâ, quæ ab omni aternitate ipsius at-
tributum fuerit, non scientiâ novâ quæ essentia ejus ad-
ventitia sit in habione aut translatione. * الإرادة Voluntas. * Et velle eum ea quæ sunt, & dispo-
nere ea quæ de novo proveniunt, neque obvenire in imperio
aut regno parum aut multum, parvum aut magnum, bo-
nam

num aut malum, fidem aut infidelitatem, scientiam aut ignorantiam, affectionem aut frustrationem, incrementum aut decrementum, obedientiam aut rebellionem, nisi ejus determinato consilio & decreto, & sententiâ & voluntate: quicquid autem ipse voluerit, esse, & quicquid non voluerit non esse, nec voluntatem ejus fugere nictum oculi, nec impetum aliquem cogitationis: verum ipsum esse qui rebus initium dederit, quique primo condiderit & qui restitaturus sit, & efficiat quicquid vult: adeo ut non sit qui sententiam ejus revocet, nec qui decreto ejus moram injiciat, nec suffugium sit ullum homini ne rebellis in eum reperiatur, præter auxilium & misericordiam ipsius, nec potentia homini ad obsequium ipsi præstandum, nisi ab amore & voluntate ejus: quod si simul congregentur homines & Genii & Angeli & Diaboli, ut vel unum atomum moveant, aut quiescere faciant absque voluntate & beneplacito ipsius, non posse eos hoc facere: Voluntatem autem ejus subsistere in essentia ejus inter cetera ejus attributa, nec ullum unquam fuisse tempus, quo non ipsi attributa fuerit; quod scilicet, ab æterno voluerit ut temporibus quæ ipse illis præstituerat existent res, quæ demum temporibus suis extiterunt [singula] prout ipse ab æterno voluit, nec citius nec serius, sed convenienter scientiæ & voluntati ipsius, sine mutatione aut alteratione successionis rerum, non nova cogitationum ordinatione, aut temporis expectatione, idcirco non distinguere aliquâ quo minus aliis vacet, السبح والابصر
Auditus & Visus : Atque esse eum Audientem, Videntem, qui audiat & videat, ita ut non procul absit ab auditu ejus audibile quicquam, quamvis occultum sit, nec à visu ejus visibile, etsi minutulum sit, cum non ob-

fluat auditum ejus distantia, nec repellat visum ejus tenebra; qui videt sine pupilla & palpebris, & audit sine meatu aut aure, sicut cognoscit sine corde, & molitur sine membro [aliquo corporeo] & creat sine instrumento, cum non sint similia attributa ipsius attributis creaturarum, ut nec similis est essentia ipsius essentia creaturarum.

❦ Sermo: Ipsum præterea loqui, imperare, prohibere, promittere, minari, sermone æterno, antiquo, qui subsistat in essentia ipsius, nec similis sit sermoni creaturarum, quique non consistat voce qua oritur à commotione aeris, & collisione corporum, neque literis qua conficiantur concursu labiorum, aut motione lingua, & esse Alcoranum, Legem, Evangelium & Psalterium, libros ab ipso demissos super Apostolos suos, & legi Alcoranum linguis, inscribi libris, reponi cordibus, ita tamen ut interion sit antiquus, subsistens in essentia Dei, nec obnoxius fiat separationi & divisioni, dum transferatur in cardes & chartas, nec non audivisse Moysen verbum Dei sine voce aut litera, sicut vident sancti essentiam Dei absque substantia aut accidente. Cumque Deo competant hæc attributa, vivere ipsum, scire, potentem esse, velle, audire, videre, loqui, vitâ, potentia, scientiâ, voluntate, auditu, visu, oratione, non simplici essentia.

❦ الاعمال ❦ Opera Dei, atque ita se habere illum ut non existas, præter ipsum, nisi quod ipsius opere producat, & fluat à justitia ejus modo optimo, præstantissimo, perfectissimo, & justissimo, atque esse ipsum sapientem in operibus suis, justum in decretis suis, neque comparari justitiam ejus cum justitia hominum, cum de homine suspicari liceat, injuste ipsum acturum quod aliorum jura invadat; at in Deo non possit fingi injustitia, cum non reperiat quod

quod ad alium præter se pertineat, ut ipsi res alienas ad-
ministrare pro iniustitia imputetur, omnia autem, ipso anno
excepto, Genios, homines, diabolum, Angelos, Cælum, ter-
ram, animalia, plantas, substantiam, accidens, intelligi-
bile, sensibile, de novo orta esse, eaque creasse ipsum poten-
tiâ suâ post privationem meram, & in lucem produxisse,
cùm nihil omnino essent, cùm ab aeterno extiterit ipse so-
lus, nec fuerit cum eo alius; de novo autem produxerit
creaturas ad potentiâ suam manifestandam, & volun-
tatem suam præcedentem, & verbum suum quod ab aeterno
verum fuit, confirmanda, non quod iis opus haberet
aut indigeret; & declarasse ipsum gloriam suam creando,
condendo, atque imperando, non ex debito, & gratiam
præstando & benefaciendo, non ex necessitate, utpote cui sit
benignitas & beneficentia, & gratia, & beneficiorum
imputatio, cùm ipsi potestas sit effundendi super homines
varias pœnarum species, eosque diversis dolorum & mor-
borum generibus afficiendi, quod si faceret iustitiam hoc
in ipso fore, non malum & injuriam, & remanere ip-
sum cultores suos propter obedientiam, ratione promissi &
beneficentia, non ratione meriti & necessitatis, cùm non
sit, ad quod præstandum ipse teneatur, nec fingi possit in
ipso iniustitia, neque obstringatur ipse cuiquam. Quod au-
tem obstringantur homines illi obsequium præstare, fieri
hoc, quod hoc ab ipsis sibi deberi declaraverit per linguas
Prophetarum, non ex simplici intellectu dictato, verum
misisse ipsam legatos quorum veritatem miraculis mani-
festis comprobaverit, qui ad homines ab ipso detulerunt
mandata et promissa & minas, quibus ideo tenentur homi-
nes fidem adhibere in iis quæ nuntiant. معني الضامة
الثانية Sententia verbi secundi, quod est testimonium

de Apostolo. ∴ scil. quodmiserit Deus prophetam literarum rudem; Koraisitam Mohammedem, ut legatione ab ipso [fungeretur] ad universos Arabes & Barbaros, Gens & homines, & abrogaverit per religionem ipsius religiones [alias] exceptis iis quæ ipse stabilivit, eumque reliquis Prophetis prætulerit, & mortalium Dominum constituerit, nec finem perfectam censeri voluerit confessione unitatis, scil. dicto, Non est Deus nisi Deus ille, nisi adjunctâ etiam confessione Apostoli, hoc dicto, Mohammed est Apostolus Dei, & necessarium fecerit hominibus, ut credant ipsi in iis quæ revelavit de hoc Mundo, & de vita futura, cum non accepta sit ipsi fides hominis donec certio persuasus sit de iis quæ nuntiaverit post mortem futura: quorum primum est de examine Monari & Naciri, qui sunt dua terribiles, & horrendâ specie, persona quæ hominem in sepulchro suo erectum statuent, animâ & corpore constantem, atque interrogabunt eum de Unitate & Apostolatu, dicentes, Quis est Dominus tuus? & quæ religio tua? & quis Propheta tuus? atque esse eos exploratores Sepulchri, eorumque interrogationem primam post mortem examen; & ut credat * cruciatum. Sepulchri, atque esse eum debitum & iudicium & iustitiam erga corpus & animam, prout velit [Deus,] nec non libram duabus lancibus & examine constantem, quæ magnitudine cælorum & terræ superficiem æquet, in qua ponderantur opera [hominum] per potentiam Dei, quo tempore proferentur pondera atemos et sinapis grana gravitate non excedentia, ut exacte res trutinentur, & perfecte fiat iustitia: deinde conjiciendos libros operum bonorum, specie pulchrâ in lancem lucis, quibus deprimetur libra juxta gradus ipsorum apud Deum, ex benignitate Deil: bros autem operum malorum

* Confer.

הכביש

דקבר

apud Rab-
binos.

lorum specie turpi in lancem tenebrarum, quibuscum le-
viter aſcendet libra, per juſtitiam Dei excelsi. Credere
item oportet eſſe verè Viam, qua ſit corpus extenſum ſuper
medium Gehenna, acutius gladio & ſubtilius pilo, in quo
lapſura ſint pedes infidelium, ex decreto Dei, ita ut ipſi
in ignem decidanſ, firmitè conſiſtentibus pedibus fidei-
um qui ducentur in domum æternam. Credi etiam piſ-
cinam ad quam aquatam descendunt, piſcinam ſcil. Mo-
hammedi, ex qua bibunt fideles ante ingreſſum Paradisi,
poſtquam viam iſtam tranſierint, & ex qua qui ſemel bi-
berit, non amplius ſitiet in æternum, cujus latitudo ſit
menſis iter, quæque lacte candidior, melle dulcior, &
circa quam poſiti ſint undequaque urceoli Stellarum cæli
numero, & cui ſint tubuli duo per quos infunditur aqua
è [flumine] Canthar. Credi item ratiocinium in quo
diſidentur homines, in eos de quibus ſtriſte ſumetur ratio
& eos quibuscum benignè ageitur, & eos qui ſine ullo pror-
ſus examini in Paradisum recipientur, illos nempe quos
Deus ſibi prope admoturus eſt; et interrogaturum [De-
um] quemcumque voluerit, ex nuntiis ſuis, de legatione
ipſorum, & quemcumque voluerit ex infidelibus, quare ab
ipſo miſſos mendacii accuſaverint, hæreticos item de tra-
ditione, & credentes de operibus ſuis. Credi etiam exitu-
ros ta videm eos, qui unum Deum conſeſſi fuerint, ex igne,
poſtquam pœnis delictorum luerint, adeo ut. (benignè Dei
gratiâ) non permannſurus ſit in Gehenna quiſpiam, qui u-
num Deum conſiteatur, Nec non interceſſionem Prophe-
tarum, deinde doctõrum, deinde Martyrum, deinde cetero-
rum creſcentium (uniuſcujuſque ſcil. juxta præſtantiam et
gradum ſuum) quique præter hos ſunt è credentibus, qui-
bus non ſit interceſſor, exituros gratiâ Dei, nec manſurum
perpetuò

perpetuò in igne credentem, verum ex eo existurum, cui-
cunque in corde fuerit fidei, vel quantum pondus atomi.
Necesse est item ut confiteatur excellentiâ sociorum [Mo-
hammedis] & gradus eorum, & hominum post Moham-
medem, præstantissimum esse AbuBecrum, deinde Oma-
rum, deinde Oshmannum, deinde Alim, & ut de omnibus
sociis beneficentias, eosque celebres, prout eos omnes cele-
bravit Deus, ejusque Legatus. Atque hæc omnia tradi-
tione accepta sunt, et manifestis indiciis comprobata, et qui-
cunque hæc omnia confessus fuerit, et certò crediderit, iis
accensendus est, qui veritatem amplectuntur, et ex eorum
cætu qui viâ receptâ incedunt, à cætu errantium et hare-
ticorum turbâ separatus. Hæc ergo credere & con-
fiteri tenetur quisquis Muslemi nomine dignus ha-
beri velit: idque prout ad literam sonant, non fa-
niori aliquo sensu intellecta, monente eodem تعسف
جماعة فاولوا ما ورد في الآخرة من الميزان والحرط
ألتius (inquit) prædicti nonnulli
interpretati sunt quod de iis quæ saculum futurum spe-
ctant, offertur, qualia sunt Libra et Via, aliæq; ejusmodi,
at hoc hæresin sapit. Quòd si cui mirum videatur hæc
ab ipsis ad literam intelligi, quid si vitæ futuræ sta-
tum fusiùs eos describentes audiat, atq; inter cætera
quid de الحور العين i.e. puellis candidis ηεροφάντες,
quarum singulis Paradisi incolis vel greges totos af-
signant, aliisque loci istius deliciis, quales fingunt,
nugentur. Certè de vita ista usurpant verba è SS.
Scripturis desumpta, parata scil. esse à Deo servis
سالا عين پرات ولا اذن سمعت ولا خطر علي قلب بشر

بشر *Quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in
cor hominis ascenderunt. At qualia interim hæc som-*
nient *ألا العربيّين المتفسيّين الأوّلين المتفسيّين كومة*

*Arabes isti fatui, stulti, flagitiis immersi, (ut rectè de
is hæc ipsa in re Maimonides) ex eo facile patet quod
ab ipso Mohammede dictum fertur, ut summum fe-*
licitatis, quem ipse imaginari potuit, in ea vi-

a gradum exprimeret *إن الرجل من أهل الجنة
ليعطى قوة مائة رجل في الأكل والشرب والشهو*
والجماع, Unicuique è Paradisi incolis datum iri vires
*antum virorum ad edendum, bibendum, libidinandum,
et Venerem exercendam. Quasi præcipuum hujus vitæ
approbrium, summa esset alterius felicitas.*

*Quatuor, scil. Secta Maleci Ebn Anasi, &c. Fuerunt
أهل الفقه (ut loquitur AlGazalius) Magni legis
Antistites, & jurisperitorum principes, quorum no-*
minibus toridem sectæ insignitæ sunt, dum eo-
rum sententiam amplexi alii ipsorum se affeclas pro-

cessi sunt; magnâ (ut censet ille) eorum injuriâ quo-
rum similes haberi voluerunt, cum essent moribus
interim dissimillimi. Nam cum illorum unusquisq;

uerit *عابدا وزاهدا وعالما بعلوم الآخرة وفقهيا في
مضالح الخلف في الدنيا مزجدا بفقهه وجه الله*
Deuotius rerum secularium fugiens, callens sci-
*entias quæ ad vitam futuram spectant, eorum quæ ad
res hominum rectè administrandas faciunt, peritus, et
scientiam suam ad Dei gloriam dirigeret, harum quin-*
que proprietatum unam tantum sibi imitandam pro-
*posuerunt qui illis nomen dedere; scil. ut variarum
juris*

*Hab. Testab.
c. 8.*

Cenzol'
Afra r.

P. 26. h. 17.

juris partium sibi peritiam acquirèrent, quoniam cæteræ ad mundum futurum pertineant, ea ad hunc etiam, cujus rebus ad ministrandis, quoniam utilis sit, ei incumbunt, atque interim Antistitum istorum similes existimari volunt. ههات (inquit) *Procul abfit ut ita habeantur*, فلا تقاس الملايكة بالحدادين, neque enim comparandi sunt Angeli cum fabris ferrariis. de eorum igitur singulis aliquid ordinæ dicendum.

Malec Ebn Anas] Natus est anno Hejra 93. aut 94. * juxta alios 95. vel ut alii 90. (referente *Ebn Chalecan*) mortuus Medina 179; juxta alios 178. (quos securus *Abul Fedā*) annos natus 84, vel juxta alios 90. Hujus ut de modo dubia solvendi sententiā sciamus, ferunt ipsum cū ægrotaret, ac morti jam vicinus esset, amico cuidam qui ipsum lachrymis perfusum invenisset, rei causam sciscitanti, respondisse &c. مالي لا ايكى ومن ادى باليك منى

Quomodo non flerem? & cui magis quam mihi flere convenit? Vtinam ob unumquodque dubium quod ex animi mei sententiā solverim, tot verberibus exceptus fuisset كايث لي السوءة leviores hoc pacto essent rationes meæ, utinam nunquam ex sententia mea de re aliqua stavissem. Fertur autem quoties sententiam suam prolaturus esset, summā cum gravitate lecto assidentem se composuisse, neque libenter hominibus eam exposuisse على طريق او قايما او مستعجلا *in via aut stantem aut festinantem*; & dicere solitum ان حب الله Perpendere juxta quod ab Apostolo Dei referendum sit. A principe aliquando

quando ob sententiam quæ minùs ipsi probaretur
 plagis cæsus, majore hinc in honore apud homines
 fuit. *وكانما كانت تلك السيّاط حلماً حليّ به*
ac si flagella ista ornamentorum vice ipsi fuissent. Quin-
 que proprietatibus memoratis ornatum eum fuisse
 asserit *AlGaṣalius*, qui ipsum interrogatum quid
 sentiret *علم في طلب العلم* *de studio scientiæ*, respondisse
 narrat *حسن جميل وادنى انظر الذى يلزمك*
Barium *من حين تصبح الى حين تذهب* *تدبى فالبرص*
est & pulchrum, verum perspicere quid tibi necesse sit a-
mane usque ad vesperam, atque illud amplectere. Ipsum-
 que ad gloriam Dei scientiam suam direxisse pro-
 bat, quod de 48. quæstionibus, sententiam suam ro-
 gatus, ad 32. responderet *لا ادري* *Nescio*, cum
 qui aliud quam Dei gloriam pro scopo habeat, non
 facile se aliquid nescire fateatur. Ab *Harun Rashido*
 rogatus ut domum ipsius adiret quo ejus filios in-
 strueret, respondisse fertur, *علم بوقتى لا ياتي* *Orien-*
tia aditur, non adit. rectè, inquit Harun, respondes, jus-
sitque filios suos templum adire ut una cum cæteris
eum audirent. Dixisse etiam fertur se nemine Ma-
gistro ulum qui non antequam moreretur ad eum
discendi gratiâ accederet.

Mohammed Ebn Edris Alhaseiensis] scil. *Ebn Edri,*
Ebn Al Abbas, Ebn Othman, Ebn Shafei. Fuit hic om-
 nimodæ eruditionis penu, teste *Ebn Chalecan.* Ejus
 præstantiam ut filio suo de ea sciscitanti prædicaret
Abmed Ebn Hanbali, dixit eum fuisse *كالشمس*
للدين *و كالعافية للبدن* *Instar solis mundo, & sa-*
nitatis corpori. Fuisse autem primò videtur *Abmed*

iste erga eum obliquior, adeo ut discipulos suos ipsum sequi vetaret; cum ergò postea ei *Alshafeien-*
sem mulo vectum, pedibus sequenti occurrens eorum
quidam, diceret, *Tūne nos eum sequi vetas, & ipse post*
eum incedis? Respondit ille, *لو لم يمت البغلة انتفعت* *Tace, siquidem si vel mulo ejus te adjun-*
xeris, [inde] utilitatem percepturus es. Dicitur ma-
trem ipsius eo gravidam somniasse, Jovis stellam ex
utero ipsius egressam in Aegypto decidisse, deinde
in alias passim regiones particulam aliquam ipsius
dissiluisse, quod interpretati *ὁραιομπί?* *dixerunt futu-*
rum ut pareret filium qui primò Aegypti incolas sci-
entiâ suâ instrueret, deinde eâ cæteras regiones re-
pleret. Primus fuit (teste Ebn Chalecan) qui *تكمم*
الفقه *de fundamentis scientiæ juris, locus au-*
tem, eamque (ut videtur) in Methodum redegit.
Fertur dixisse AlZaapharani fuisse *أصحاح الحديث*
qui dicta Moham-
madis referrent, somno immersus, osque, dum veniret, Al-
Shafeienfis quo eos expergescerit. Natus est anno Hejra
150. eodem die (ut volunt nonnulli) quo obiit Abu
Hamisah, in urbe *غرة Gaṭra, vel juxta alios* *بعضلن*
Askelano, imò & juxta alios in Faman, sed prior sen-
tentia verior est. Meccam autem adductus est annos
natus duos, ibique educatus. Mortuus est anno 204.
at vixisse eum volunt nonnulli annos 58. In Schola-
sticos intenso admodum animo fuit. Noctem in tres
portiones parti solitus est (referente AlGazalio)
unâ scil. للعلم *Scientiæ studio, secunda للصلاة* *Ora-*
tionis, tertîa للنوم *Somno, dicatâ. Dictum ab eo fer-*
tur *ما شيعت منذ سنة عشر سنة* *per sexdecim annos*

numquam

AbulFeda.

nunquam cibo satur surrexi, &c. sc. quo magis studiis & devotioni idoneus esset. Item, Non, jurasse se per Deum unquam, verò vel falso. Cum sententiam suam aliquando rogatus, fileret, quarenti quare non responderes, dixit, حتى اصرى ان الفضل في سكوتي او الجواب *Donec perpenderim, utrum præstes filere an respondere. ab eodem dictum من انعى انه جمع بين* *Qui se mundi & creaturis ejus amorem in corde suo pariter fovere dicit, mentitur.*

Ahmed Ebn Hanbali] Juxta *Ebn Chalecan* *Abu Abdollah, Ahmed Ebn Mohammed Ebn Hanbali, Bagdadi* natus anno *Hejra* 164. vel juxta alios *Marwa*. Quod Alcoranum creatum esse confiteri nollet ضرب *verberibus exceptus & in carcerem conjectus* est. Obiit anno 241. *Bagdadi*. Funeri ejus adfuisse perhibentur virorum مائة ألف *millia octingenta*, mulierum ستين ألف *sexaginta millia*.

Abu Hanifah-AlNooman] Natus est anno *Hejra* 80. vel juxta alios 70. vel ut alii 61. at primam sententiam præfert *Ebn Chalecan*. Obiit anno 150. juxta alios 151. vel ut alii 153. sed prima sententia verior. Obiit in carcere, in quem conjectus fuerat, quod Judicis munere fungi recusaret, quam ob causam multa & gravia à principibus passus est, nullis tamen minis aut cruciatibus adigi potuit ut illud in se susciperet, فاختار عذابهم على عذاب الله *ab iis puniri quam à Deo praoptari*, ut loquitur *AlGazali*, qui refert eum cum (ad munus illud inviratus) respondisset se ei imparem esse, interrogatum, quam ob

rationem, regessisse ان كنت صادقاً فلا اصالح
 و ان كنت كاذباً فالكان لا يصالح للقضا
verax sum, non sum es idoneus, sin mendax, non est men-
dax aptus judicis officio exequendo. Alcoranum, eo quo
 mortuus est loco, perlegisse fertur septies millies.
 Socii *Maleci & Shafeiensis, & Hanbali* vocantur a-
 pud *Sharestaninm* اصحاب الحديث, *Dictorum Mo-*
hammedis retinentes, suntque præcipuè *Hejazenses*, at
 affecæ *Abu Hanifa* اصحاب الراى *Rationi*, seu sen-
 tentiæ propriæ addicti, & sunt اهل العراق *Eraci-*
enses.

p. 26. l. 21.

Affonnah, i. e. *Traditio*] Ita eam reddimus eâ
 notione quâ ex doctrinæ Judaicæ partes quæ תורה
 פרה seu legem ore tenus traditam (ut loquuntur)
 constituunt, & quæcunque in lege *Mosis* expressa
 non reperiuntur, Traditiones audiunt. Ita scil. con-
 tinet *Affonnah* apud *Mohammedistas*, quicquid *Mo-*
hammedis dicto vel facto præeuntis, magis quam ip-
 sius Alcorani, auctoritate commendatur. Illud nos
 docet *Abnol Achir*, his verbis quid sit السنة expli-
 caturus الاصل فيها الطردقة والسيرة وانا اطلقت في
 الشرع فادما يران ما امر به النبي وروي عنه وجوب عليه
 قولاً وفعلاً مما لم ينطق به الكتاب العزيز والهن
 يقال في ادلة الشرع الكتاب والسنة اي
 Radix sen primaria hujus vocis sig-
 nificatio, est vita & conversatio [seu vitæ institutum]

at cum in lege usurpatur, ea denotatur quicquid praecepit Propheta aut vetuit, & ad quod invitavit dicto vel facto, ex iis de quibus non locutus est AlKoranus, ideôq; inter probationes legales numerantur AlCetab [sen liber] & Alsonnah, i. e. AlKoranus, & quæ à Mohammede dicta vel facta traduntur. Nec diversum sonant quæ apud Ebnol. Kassaium leguntur, esse scil. Affonnab الطريقة مرضية كانت أو, juxta vim vocis, غير مرضية Viam, sive accepta fuerit, sive non accepta, [scu, bonam vel malam] at ex legis usu الطريقة المسلموكة في الدين من غير افراض ولا وجوب Viam quâ insistitur in religione absque praecepto aut necessitate, atque esse proinde ما واظب النبي عليها ما واطب النبي او احد من اصحابه ويوجر Illud cui assuevit Propheta aut quispiam e sociis ipsius, & ob quod remuneratur qui facit illud, & culpatur qui omittit. David Asphanienfis] Fuit hic Alhasfeiensis partibus addictus. De eo dictum, عقل دارون اكثر علمه, نازو rem. Natus est Cuse 202. juxta alios 204. Alue alif 100. obiit 270. Audierunt

p. 29. l. 11.

Audierunt ipse & discipuli ejus *Sensus* اهل الظاهر
literals sequaces, scil. والاخبار. لاخذنهم بظاهر الآثار
quod sententias juxta proximum واعراضهم عن التاويل
verborum sonum accipiant, & *ulteriore interpretatio-*
nem fugiant, referente *AbulFeda*, qui & ait كان
 داود لا يرى القياس في الشريعة ثم اضطر اليه
Davidem istum, *nullum rationi locum* فسماه دليل
concessisse in religione; postea tamen *ad eam compulsus*,
probationem appellasse, & esse ei *خالف فيها*
Sententias, *illis quatuor Antistitum* [præ-
dictorum] *contrarias*. الائمة الاربعة

p. 29. l. 21.

Fundamenta legis Islamitica] *Observare hic liceat*
differentiam, quam statuunt *Authores libri Ach-*
wanossafa *inter دين ودين* & *Religionem* شريعة الدين
religionis ritus. *quod scil.* معنى الدين في اللغة
 العربية هو الطاعة من جماعة ارجيس واحد ولما
 كانت الطاعة لا يتيسر الا بالاوامر والنواهي والامر
 والنهي لا يعرفان * باحكام وحدود وشرائط في
 المعاملات سميت هذه كلها شرايع الدين وهذه
 احكامه فلما كان الانسان هو جملة مركبة
 من جسد جسماني ظاهر جلي ومن نفس روحانية
 باطنة خفية صارت احكام دين الانسان وحدود
 شريعته علي وجهين ظاهراً وباطناً فالظاهر هو
 اعمال الجوارح والباطن هو اعتقادات الاسرار في
 الضمير وهي الاصل كما قيل الاعمال بالنيات
 ولكل

* *Desse vi-*
detur لا

دين Significatio vocis و لكل امرئ ما نوى

Din in lingua Arabica est, Obedientia à cætu [aliquo hominum] uni principi præstita. Cum autem non facile præstari possit obsequium nisi [intervenientibus] mandatis & interdictis; Mandata autem & interdicta non percipiuntur nisi per judicia & definitiones & conditiones in actionibus requisitas, appellantur hac omnia ritus religionis, & consuetudines [seu via] judiciorum ejus. Cùmque sit homo concretum quid, compositum è corpore crasso, exteriori visibili, anima verò spiritali interiori, inconspicuâ, inde fit ut judicia etiam religionis & definitiones juris in duplici genere versentur, exteriori & interiori; quæ exterioris sunt, membrorum corporis functiones, quæ interioris, mysteriorum confessiones in animo spectant, atque hac demum radices instar sunt, juxta illud quod dicitur Opera intentionibus metienda, & unicuique [imputatur] quod intendit.

Fundamenta legis Islamitica] Apud AlGazalium, ut & in libro Mostatraf, dictum à Mohammede fertur

بني الاسلام علي خمس شهادة لا اله الا الله وان محمد رسول الله واقام الصلاة وايتا الزكاة

Fundatus est Islamismus in quinque; Confessione hæc, Non est Deus præter Deum illum & Mohammedes est Apostolus Dei, & Orationibus constanter celebrandis, & Eleemosynis largiendis, & Peregrinatione religionis ergò, & Jejunio Ramadani. Mundities ergo quam noster primum statuit fundamentum, sub oratione continebitur, utpote quæ in ple-
risque orationi inservit, juxta aliud ipsius dictum

* EbnolAthir.

AlGazal.

p.29. l.22.

AlGazal. و
EbnolAthir.اربع *
مراتب

* *Non accipit Deus preces absque mundatione*, seu lotione & الطهارة مفتاح الصلوة. *Orationis clavis est mundities*. Unde & طهارة vocatur lotio illa quam orationi necessario præmittendam censent.

Munditiei in extremis corporis partibus] Dictum à Mohammede Fundata est النظافة بني الدين علي *Fundata est Religio in munditie* : & الطهور وصف الايمان. *mundities est dimidium fidei* ; quæ ipsius dicta ut intelligantur quatuor statuit AlGazalius munditiei * gradus, quorum primus est الظاهر عن الاحداث تطهير *mundatio exterioris [corporis] ab inquinamento, rebusq; spurcis & superfluis*. Secundus *Mundatio membrorum corporis à sceleribus & rebus illicitis [patrandis]*. Tertius *طهوير القلب عن الاخلاق المذمومة* *Mundatio cordis à moribus vituperio, & vitis odio dignis*. Quartus *طهوير السر عما* *Mundatio secreti ab omni re præter Deum*, scilicet intimorum cordis affectuum expurgatio quò Deo soli vacent, à multis من عمت بصيرته *quorum caligant oculi*, curari exteriorem illam corporis, quæ est cæteris الي كالقشر الاخير *instar corticis extimi ad nucleum qui appetitur*, cum fit *اهم الامور* تطهير الهراير *moment*.

momenti res, recessum cordis expurgatio. Multum ergo de his queritur *Al Gazalius* qui de exteriori corporis munditie ad superstitionē usq, solliciti sint, adeo ut illos qui minùs hac ex parte superstitioni sint pro immundis habeant, & eorum contactum fugiant; cùm interim sit apud ipsos الباطن خراب و مشحون بخبايا الكبر والعجب والجهل والربا والنفاق quod intus est, desolatum, & oppletum vitiis superbia, fastus, ignorantia, dissimulationis & hypocrisis, rerum ordine penitus inverso. Antiquior tamen apud Arabes mundandi corporis cura *Mohammedanismo* videtur, cuius ritus (ab *Abrahama*, ut volunt, acceptos) ad decem capita reducit *Al Sharestanius* (alios quos vidit authores secutus) quorum quinque ad caput, quinque ad reliquas corporis partes pertineant: quæ ad caput, sunt المضمضة Gargarizatio, seu oris collutio, 2 الاستنشاق Narium aqua inspirata purgatio. 3 الشارب *Myrtacis tonsura*. 4 الفرق *Capillorum discriminatio*. 5 السواك *Dentium fricatio* quæ ad reliquum corpus الاستنجاء *Mundatio ab excrementis emissis*, دفع *Unguium præsectio*, دلف *Rasura* Pilorum axillarium vulvis, حلق العادة *Circumcisio*, لماجا (inquit) الختان *Adveniens Islamismus in ritus conversa confirmavit*; qui ipsissimi sunt quos à *Mohammede* suis commendatos refert *Al Gazalius*, nisi quod duodecim recenseat, ac ita partiatur, ut quinque (prædicti nempe isti) caput spectent; tres, manus & pedes, nempe unguium præsectio, ablutio البراجم i. e. articulorum digitalium, & mundatio الرواجب

Hac primum fecisse Abrahamum, refert *Al Jannab. in vit. Abrah.*

الرواجب i. e. *flexurarum corundem*, seu juxta alios, *flagitum extremarum*; quatuor reliqui ad reliquas corporis partes, eo, quo dictum est, modo. Harum rerum cum incuriosiores factos Arabes videret Mohammedus, rixus (ut videtur) antiquitus receptos, ipse lege novâ sanxit ac omnibus necessarios observatu fecit.

L. 24.

Oratio] Inter dicta Mohammedi, quibus orationem suis commendatam voluit, hæc feruntur, الصلاة *Oratio religionis columna est, quâ sublatâ ruit religio, & مفتاح الجنة الصلاة Clavis Paradisi oratio.* Liceat autem hîc quæ in libro *Mostatraf* leguntur de Orationis apud Arabes nomine & Etymo adscribere, & c. *Diversa sunt septentria de Etymo nominis الصلاة, cur eo scil. appellatur oratio. Dicit volunt nonnulli eâ notatione quâ idem valet ac الدعاء Invocatio, alii eâ quâ misericordiam denotat, ut cum dicunt صلي الله عليه, quod significat, * Propitius sit ei Deus, non ut à nonnullis versum est, Oret pro eo Deus: alii à significatione استقامة Rectificationis, ut cum dicunt صلوات العون Lignum rectum feci, quia oratio recte dirigat hominem in cultu Dei, & ab inobedientia cohibeat, alii denique صلاة لأنها صلة Quod musua sit relatio seu, necessitudo quadâ inter servum i. e. Homine & Dominum suum.*

* Seu ut Ebnol Aahir, Honoret cum Deus, & quâ significatione & dictam orationē vult, quod eo cultu honoretur Deus,

Hæc

Hæc ille. Alia adhuc nominis ratio apud *Al Motar-*
rezium in libro *Mogreb* affertur, اشتقاقها (inquit)

من الصلاة وهو العظام الذي عليه الاليتين لان
المصلي يحرك صلوة في الركوع والسجود

Derivatur à *صلا* quod os illud denotat cui adhaerent clu-
nes, quoniam qui orat clunium ossa movet, dum se incur-
vat & fronte terra admotâ prostermitur. Monent eo-
rum cordatiores in oratione præcipue spectari

بمنزلة المعاني الباطنة partes internas, quæ sunt
tanquam ejus vita & spiritus quarum sex
præcipuas statuunt حضور القلب والتفهم والتعظيم

Præsentiam cordis [seu Inten-
tionem] *Intellectum*, *μεγαλυσμὸν*, *Reverentiam*, *Spem*,

Pudorem. Exteriori tamen formâ & corporis gesti-
bus, quales sunt inflexio corporis quæ الركوع vo-

catur, & frontis terræ admotio quæ السجود aliisque

circumstantiarum minutiis adeo solliciti sunt, neg-
lectis forsitan plerunque iis, quæ cor spectent, ut non
immeritò inde & nomen apud ipsos sortiatur, & de-
finitionem, sic describente *Ebnol' Kassaio*, quod sit

عبارة عن أفعال مخصوصة وأركان معلومة
عبارة عن أفعال مخصوصة وأركان معلومة

calius constans acti-
onibus peculiaribus, & fundamentis notis cum certis
conditionibus tempore definito [peragendis.] Actio-
num istarum quasnam à majoribus acceptas retine-
rit *Mohammedes*, quasnam ipse pro arbitrio suo addi-
derit, difficile erit statuere. Quod ad illam autem,

R r a

magni

v. & AlCeshaſ,
& AlBidawi,
ad cap. vacce
in Alc.
Epit. AlGazal.

Maimon. in ep.
ad proselyt. re-
lig.

magni inter cæteras momenti, quæ juxta *Al Molar* reziū, toti huic cultui nomen dederit, quæ sit inclinato capite & sublati inferioribus corporis partibus, eam asserit *Maimonides* Idololatriæ antiquæ, & turpissimi cultus obsceno terriculo *Baath Peor* olim delari, vestigium esse non obscurum באמת שהיה לישמעאלים מקורם באותם המקומות שלשה מיני עבודה זרה פעור ומרקלים וכמוש והם עצמם מורים ברברים אלו וקראים להם שמות כלשון ערבי פעור עבירתו שיפעיר עצמו לפניו או שיניחראשו ויגביר ערותו למולו כמו שאלו הישמעאלים משתחווים בתפלתם *Certum est fuisse Ismaelitis olim istū in locis tres cultus Idololatriæ species, scil. Peor, Mercurium & Cemoth, quæ ipsi jam consentunt, & nomini- bus in lingua Arabica [notis] appellant. Peoris autem cultus ita peragebatur ut quis se eoram ipso nudaret, ani capite demisso obscenas corporis partes attolleret, quo mo do Ismaelitæ isti se, his etiam temporibus, inter orandum incurvant. Quæ de aliis cultus Idololatriæ vestigiis sequuntur, apponendi mox erit occasio.*

فان الله جعل الزكاة احد 3 *Eleemosyna* (inquit *Al Gazalius*) Constituit Deus *eleemosynam*, unum è fundamentis Islamismi. de eo præceptum in Alcorano, inter prima. scil. c. 2do اقيموا الصلاة واتوا الزكاة *Orationes constanter peragite & Eleemosynam præstate*; diciturque liber iste datus in directionem iis qui rite preces fundunt & *eleemosynas* largiuntur. *Eleemosynis* autem nomen hoc, apud Arabes impositum volunt, vel à زكى quod crescere & augeri significat, quod inde accessurum opibus incrementum speretur, ut in explicatione Ritualis,

tualis, سمي المصروف الي المساكين زكاة لانه &c. *Appellatur illud quod in pauperes erogatur Zaca, quoniam opes adanget, respectu scil. benedictionis divinæ, seu (ut loquitur AlBidawius) بركة* *Quoniam* في المال ويثمر للنفس فضيلة الكريم *am erogatio ejus benedictionem conciliat opibus & in animo virtutem liberalitatis producit, juxta illud Alcorani* مثل الذين ينفقون اموالهم في سبيل الله كمثل *Similes sunt illi qui opes suas erogant in viâ Dei, grano quod septem spicas germinavit: vel ab ea thematis notione qua Mandare denotatur* قادها تظهر المال من الخبز والنفس من البخل *quod opes ab inquinamento & animum ab avaritiæ sordibus purget. Apud EbnolKassai hac nominis & rei explicatio,* الزكاة في اللغة الريادة وفي الشرع عبارة عن *AlZacato, [i. e. Eleemosyna]* ايتا بطايفة من المال مال مخصوص *juxta nominis significationem denotat incrementum, at ex usu legis, erogationem rata portionis opum, è facultatibus designatis. Neque enim hîc res uniuscujusque libito & arbitrio permitta est, sed coercendæ hominum avaritiæ, secundum justam facultatum æstimationem, lege erigitur. Annotatur ibidem in margine Eleemosynam etiam الصدقة [٧٦٦]*

v. AlBidaw.
Confer. Luc.
11.41.
Date eleemosynam & ecce omnia munda sunt vobis.

quodam dicitur علي صدق العبد في العبودية *dici sinceritatis hominum in colendo Deo indicium fit.*

4 *Jejunium* [الايامان] الصوم *Jejunium est quarta pars fidei, inquit AlGazalius. In ejus etiam laudem afferuntur, dicta Mohammedis, لخلاف قم* *Graveo-* الصائم اطيب عند الله من ربح الهشك *lencia oris jejuni, gratior est Deo, odore Mosci. & لكل* *anicuique rei porta est,* شي باب وباب العبادة الصوم *porta autem religionis jejunium, item شهر* ان ا فخل شهر *&c. In-* رمضان فتحت ابواب الجنة وغلقت ابواب النار *ente mense Ramadan, aperiuntur porta Paradisi, & occlu-* *duntur porta Gehenna, &c. Quid fit autē apud eos jeju-* الصوم في اللغة مطلق *nium, sic explicat EbnolKassai,* لامسأك وفي الشرع عبارة عن امسأك مخصوص وهو الامسأك من الاكل والشرب والجماع من الصبح الي الغروب مع النية *AlSanm est, juxta no-* *minis significationem, continere se, seu Abstinencia, in-* *definite, at ex usu legis, denotat abstinenciam definitam,* *scil. ut se quis contineat à cibo, potu, & Venere, à mane usque ad vesperam, cum intentione. Jejunium lege indi-* *cum est mensis Ramadan, atque de eo præcipuè in-* *telligenda sunt quæ de jejunio dicunt. Sunt tamen* *illis & alia, quæ الطوع seu spontanea vocant, Moham-* *medis vel exemplo vel calculo cōmendata, jejunia, ac* *præcipuè dies certi è* *libus quos sacros habent,* *ut ex hoc ipsius dicto (referente AlGazali) patet* *يوم*

de quo in Alc.
6. 21

يوم من شهر حرام افضل من صوم ثلاثين من غير وصوم
يوم من شهر رمضان افضل من صوم ثلاثين من شهر
Dies è mense sacro unus [jejunio dicatus] præstat
jejunio triginta dierum cujusvis alius mensis, at dies unus
mensis Ramadan præstat jejunio triginta dierum mensis
sacri. Inter dies autem commendatiores censetur
عاشورا Ashura, i. e. decimus dies mensis Moharram,
qui etiam Arabibus ante Mohammedem, jejunio sacer,
referente AlBarezio in suis ad sermones Ebn Nóbata
commentariis; scil. Ayesham dixisse, ان قريشا
Koraishtas solitos كانت تصوم عاشورا في الجاهلية
jejunare, ante religionem à Mohammede conditam, die
Ashura, at AlKazwinius Mohammedem, ejus jejunio di-
candi occasionem, à Judæis accepisse tradit, روى
ابن رسل الله لما قدم المدينة وجد يهودها
يصومون عاشورا فسألهم عن ذلك فقالوا انه الذي
غرق فيه فرعون وقومه ونجى موسى ومن معه
فقال انا احق بموسى منهم فامر بصوم عاشورا
Fertur Mohammedem cum Madinam pervenisset, atque
ibi Judæos die Ashura jejunantes reperisset, rogasse ipsos
quare hoc facerent, qui dixerunt, quoniam hoc die sub-
mersus est Pharaoh cum populo suo, Mose, cum iis qui
cum ipso erant, evadente. Tam ille, Plus mihi com Mose
est quam illis; præcepitque ut die Ashura jejunarent.
Quod tamen postea ipsi displicuisse videtur, quod
Judæos imitatus fuerit, ideoque dixisse, se, modo al-
terum annum viveret, die nono jejunaturum, كراهة
الموافقة

* in تسع
v. & explic.
Rit. in صوم
الطوع

AlGazal. &
AlMofl. atref.

له وفاقه اليهود *Judaorum consortium abhorrens*, * ut loquitur *Ebnol Athir*. Ac certè à *Judaïs* ejus dici jejunium ad ipsos fluxisse, ipsum nomen عاشورا indicat, quod est ipsissimum *תשע* quo nomine jejunium illud decimi dici mensis, lege *Mosis* sancitum, *Levit. XVI. 29* insignitur. Fatentur enim eorum Grammatici esse hoc اسم اسلامي nomen *Islamiticum*, & forma priscis *Arabibus* planè ignotæ. Jejunium autem صوم الصوم distinguunt, ut sint tres ejus gradus وصوم الصوم *Jejunium communiter sic dictum, & jejunium propriè dictum, & jejunium maximè propriè dictum.* Jejunium communiter dictum est كف البطن والفرج عن قضا الشهوة *Ut contineat quis ventrem aliàsque corporis partes ab explendis cupiditatibus;* Jejunium propriè dictum كف الشمع والبصر واللسان واليد والرجل وسائر *ut quis avertat aures, oculos, linguam, manus, pedes, ceteraque corporis membra à peccatis;* Ac jejunium maximè propriè dictum est صوم القلب عن الهمم الدنية والأفكار الدنيوية وكف *ieiunium cordis à curis vitioribus, & cogitationibus mundanis, ejusque ab omnibus rebus, solo Deo excepto, aversio.* Inde dicunt كم من صائم مطر وكم من مطر صائم *Quot inter ieiunandum vescuntur, & quot inter vescendum ieiunant?*

5 Peregrinatio, &c.] الحج (inquit *Ebnol Kassai*)

est

القصد الي الشئ المعظم وفي الشرع قصد البيت
 الله تعالى بصفة مخصوصة في وقت مخصوص بشرايط
 مخصوصة *AlHajj*, est ut quis destinato rem aliquam
 magni momenti aggrediatur, at ex usu legis, profectio
 certo consilio suscepta ad domum Dei, certis, modo, tempo-
 re, & conditionibus. In *Alcorano* præcepta reperitur,
 Sed ab *Arabibus* antiquioribus hausta cum ritibus
 suis, ut ex ante dictis pater, quibus addere liceat ex

AlShar. وكادوا يحجون البيت ويعتدرون ويحرمون
 ويطوفون بالبيت اسبوعيا ويسعون بين الصفا
 والمروة : وكانوا يلبنون الا ان بعضهم كان
 يشرك في قلبه في قوله الاشريك هو لك تملكه
 ومسا ملك ويقفون المواقف كلها : وكادوا
 يهدون الهدايا ويرمون الجمار ويحرمون الاشهر
 الحرم فلا يغيرون ولا يقتلون فيها الاطي ويذبحون
 وبعض بني الحرم بن كعب فادهم لم يكدوا
 يحجون ولا يعتدرون ولا يحرمون الاشهر الحرم ولا
Peregrinantes adem [scil. *AlCaabam*] البلد الحرام :

*adibant, eamq; religionis ergo invisebant, se in eum fi-
 nem consecrantes, ademque septies circuibant, & inter
 Safa & Merwah discurrebant, Deoque obsequium de-
 ferebant, nisi quod eorum nonnulli interea Deo consortes
 adderent, dum dicerent, [non est tibi Socius] præter
 consortem istam, quem tu possides una cum omnibus qua
 ipse possides, omnesque stationes obibant, & donaria offe-
 rebant,*

Sf

rebant, & lapillos coniciebant, & menses sacrabant, in quibus nec in alios hostiliter incurrere, nec eas bello agredi liceret. [atque hoc omnes facere soliti] exceptis tribubus Tai, & Cathaam, & aliquibus è posteris Al-Harethi Ebn Caabi, isti siquidem nec peregrinationes instituere, nec ad eam religiose adire, nec menses, nec locum, sacros, pro sacris habere. Hos ergo ritus, Mohammed antiquitus (imo ab ipso, ut ferunt, Abrahamo, cui mandatum vult ut homines ad peregrinandum invitaret) receptos, Alcorani autoritate sanxit, & religionis suæ partem non minimam esse voluit, ex أركان الإسلام ومبادئه è columnis & fundamentis ejus, adeo ut juxta ipsius sententiam (referente Al-Gazalio) من مات ولم يحج فليمت أن شاء الله أو نصرانيا Si quis avam dixerit & mortuus fuerit, moriatur si libes, Judæus aut Christianus.

pag. 30. l. 4.

Nec alio plerique eorum qui in ea observantur ritus, tendunt quàm probationi &c.] Sic Al-Gazalius, واما
فرض السعي وزي الجمار وامثال هذه الاعمال
فلا حظ للنفس ولا انس للطبع فيها ولا اعتدال للعقل
الي معاديهما فلا يكون في اقدام عليهما باع
الا امر مجرب وقصد الامثال للامر من حيث
اقصد امر واجب الاتباع فقط وفيه عزل العقل عن
تصرفه وصرف الطبع والنفس من محل انسه فان
كل ما ادرك العقل معناه مال الطبع اليه
ميلان فليكون ذلك العقل معينا للامر وباعثا

مع علي العقل فلا يظهر به كمال الرق والاتقيان

Quod ad discursum illum repetitum, & jactum lapillorum, & reliquas hujusmodi actiones, nihil hac ad animum hominis, nec consentanea natura; nec est intellectui quo ad inquirendum quid hac sibi velint, dirigatur, nec quod quempiam ad ea amplectenda incitet, verum mandato simplici constant, & intentione merà obsequendi mandato, quatenus mandatum est cui necessario parendum sit, & cui se immiscere, intellectui non sit concessum, & à cujus usu familiari alieniores sint natura & animus. Cum enim percipit intellectus rei alicujus scopum, sit aliquo modo natura ad eam propensior, qua propensio suppressas fert mandato, unaque cum eo intellectum adortur, adeo ut non appareat in eo plena servitus & obedientia.

Cursus السعي sc. inter * Safa & Marmah, inter quæ peregrinanti septies discurrere, idque partim علي gressu gravitate consuetâ, partim بالسير السريع يفعلن لك سبعا ويرمل. في موضع الرمل في كل مرة ويسكن في موضع السكون Septies hoc facies, & unaquâque vice festinabit ubi festinandum est, & lentè incedet, ubi lento gressu incedendum est, inquit AlGazalius, ritus istos describens.

Et properatio in circuitione Caaba Quod noster vocat الرمل illud alii vocant هرولة. Eadem utriusque vocis significatio, scil. Gressus concitator, في الاسراع المشي مع تقارب الخطا وهو دون العدو وفوق المشي المعتاد explicante AlGazali, i. e. Properatio

inter eundem, gressibus contræctioribus, qua sit infra cursum & supra incessum communem. hæc in circumeunda Caabâ utuntur. Septies autem illam circumeunt, ter gressu huiusmodi concitato atque humeros agitant, quater magis lento, seu usitato, juxta illud à Mohammede acceptum, *الطواف رمل ثلثا ومشى اربعاً*. Circuitio ter incessu citatiori peragitur, quater ordinario. scil. ut robur & agilitatem præ se ferant, quod primo consultò factum *قطعاً لطمع الكفار* quo spem infidelibus pracererent, postea in ritum transiit. Ita & *رمل الطواف هو الذي امر به النبي* Ebnol Athir *اعجاباً في عمرة القضاء ليرى المشركين قوتهم حيث قالوا وهنتهم حمي يثرب وهو مسنون في بعض الاطاف دون بعض* Properatio quâ utuntur [Caabam] circumeuntes, illa est quam sociis suis præcepit Mohammedes in visitatione istâ, quam * consumptionis vocant, ut Idololatriis robur ipsorum ostenderet, quòd dicerent, *Nimis Yathrebi calor eos imbelles reddidit*. Observatur autem ipsa quibusdam tantum vicibus, non omnibus. Cujus rei rationem reddens *Al Iannabius*, dicit eum ita fecisse *وقال لهم* us illis parceret. ab eo tempore ritus iste. at *السعي* seu cursus inter Safa & Marwah, antiquior est, referente Ebnol Athir, scil. *شعار قديم من عهد هاجر ام اسمعيل*. ritus antiquus à tempore usque Hagaris, matris Ismaelis.

[factus lapidum] quos scil. in vallem Mena conjiciunt,

* Cum scil. antea prohibitum à Meccensibus fuerat.

Anno 7. Hejra.
& v. Abulfed.

jiciunt, juxta ritus apud ipsos præscriptos, diversis locis & vicibus, septuagenos, juxta *Al Gazalium*; quas conficientem, oportere, ait, præter obsequium Deo præstandum sibi proponere التَّشْبِيهَ بِأَبْرَاهِيمَ

حيث عرض له إبليس في ذلك الموضع ليدخل على حجة تشبيهه أو يفتنه بمعية فامره الله تعالى أن يرميه بحجارة طردا له وقطعا لامله Imitationem A-

brahami, qui cum occurreret ipsi isto loco Diabolus, ut cultum ipsius injecto dubio, turbaret, aut ipsum ad inobedientiam tentaret, jussus est à Deo cum lapidum jactu fugare, ac spem ipsi omnem præcidere, وأعلم

أنك في الظاهر ترمي الحصى إلى العقبة وفي الحقيقة ترمي به وجه الشيطان وتقصم به ظهره إلا يحصل أرغام أفده إلا بامتثالك أمر الله بحجته تعظيما

لعمرك الأمر من غير حظ النفس والعقل فيه Scias autem respecie quidem lapides in Akabah conjicere, at reverà faciem Diaboli cadere, ac dorsum ipsi confringere, cum non aliàs ipsi vis inferatur quàm per obedientiam Deo à te præstitam ex mera mandati reverentia, nullis hac in re menti & intellectui partibus concessis. Sic *Ab-*

med Iosephi filius, in vita Ismaelis dicit أن رمي الجمارات سنة إبراهيم لما تعرض له الشيطان Iustum

istum lapillorum, ritum esse ab Abrahamo institutum, cum occurreret ipsi Diabolus, quando filium sacrificatum iret. alii alius adhuc ritus huius originem deducunt, ab ipso scil. Adamo. quo spectat quod dictum

à Mohammede refert Ebnol. Athir, *أنا رمي بمنى*,
 à Mena, in fugam se dedisse Diabolum. Hæ ipforum nugæ,
 at quid de hujus ritus origine censeat Maimonides,
 loco, ubi de oratione egimus, laudato, audiamus. sic
 igitur pergit ille ומרקלים עבירתו ברגימרה האבנים
 וכמוש עבודתו בפריעת הראש ושלל לבש כגר תפור
 ודברים כלם מפורשים וירוצים אצלם מקורם שתעמוד
 רת השמעאלים אבל השמעאלים היום אומרים זה
 שנפרע ראשנו ושלל לבש כגר תפור בתרופות הוא
 כרי שנכנע לפני האל יתעלה ולזכור היאך יעמוד
 אדם מקברו זה שנשליך האבנים בפני השטן אנו
 משליכים אותם כרי לערבכו ואחרים מפקחיהם אומרים
 ונותנים טעם כצלמים היו שם ואנו רוגמים במקום
 הצלמים כלומר שאין אנו מאמינים בצלמים שהיו שם
 ודרך בזיון להם אנו רוגמים אותם ואחרים אומרים
 מנהג הוא Mercurii autem cultus peragebatur jactu
 lapillorum; Censoribus nudatione capitis, & ut quis vestes
 sutiles non induat, quæ omnia apud illos manifesta sunt,
 & nota fuerunt ante conditam legem Ismaelitarum. Is-
 maelita autem nunc dicunt, Ideo nos caput nudamus, &
 vestes sutiles non induimus in peregrinationibus, ut nos
 coram Deo submittamus, & in memoriam revocemus,
 quo modo surrecturus sit homo è sepulchro suo. Quod ad
 lapillos autem, quos conijcimus in Diabolum illos mitti-
 mus, ad ipsum confundendum. Alii autem è Doctõribus
 ipforum, hanc reddunt rationem, quòd cum isto loco posita
 olim fuerint Idola, nos (inquiunt) locum illum lapidibus
 petimus, ut indicemus nos non credere in Idola, quæ ibi
 [collocata] fuerant, & in signum contemptus, ea lapida-
 mus

* Defunt hæc
 in lib. impressis.

mus, alii dicunt, Mos est, &c.

Dies Veneris, &c. Dies iste appellationem يوم اجتماع الناس لاجتماع الجمعة *Taumol'Jomaa*, Sortitus est quod in eo congregentur homines [scil.ad cultus sacros peragendos:] Magnis diem istum laudibus efferunt, سيد الايام *Principem dierum* vocantes. Sciendum autem (inquit *AlGazalius*) ان هذا اليوم فضل

p. 30. l. 9.

Ebnol Athir
in شهد
AlGazal.

Deam huuc diem velut honoris prerogativam Islamismo concessisse, eumque Moslemis [seu Mohammedistis] proprium fecisse, وجعله عيداً لهم فهم اولئك الناس به سبقا،

v. *Kazwini*
& lib. حشَق
الازهار

& illam, festum ipsis constituisse, atque ipsos primos eum observasse. Et خير يوم طلعت عليه الشمس يوم

Præstantissimum dierum quos superoxitur sol, esse diem Veneris. Eo futurum diem iudicii autumant, & ut videamus quibus tricis implicetur ipsorum religio, inter cætera quæ de eo nugantur, diem esse قديم

præsecandis unguibus, præmii à Deo expectandi promisso, commendatum. من قلم افطار

v. *Kamus.*
& *Ebnol Athir.* & *Al. laubar.* in
هون

Qui dies Veneris ungues præciderit, eum Deus morbo liberatum sanitati restituit. Nuncupabatur olim عروبة *A-*

rubah, quod ait من اسماءه *AlFauharius* esse

à nominibus eorum antiquis. Ita & Ahmed Iosephi filius كان من العرب يقول ليوم السبت شمار

وليوم

وليس يوم الاحد اول وليوم الاثنين اهلون والثلاثاء
 جبار والاربعاء بار والخميس مؤنس وليوم الجمعة
 العروبة وكانوا يسمون ايضا يوم السبت البجد
 ويوم الاحد هوز ويوم الاثنين حطي والثلاثاء
 كلمن والاربعاء سعفس والخميس قرشت والجمعة
 العروبة *Vocabant olim Arabes diem Sabbati Shiyar,*
diem Solis Awal, diem Luna Ahwan, diem Martis
Jobbar, diem Mercurii Dobbar, diem Iovis Munes, di-
em Veneris Arubah. Appellabant alii diem Sabbati
Abjad, Solis Hawaz, Luna Hortai, Martis Colman,
Mercurii Saafas, Iovis Korasht, Veneris Arubah.
Sed posteriora ista à pædagogo aliquo qui literas
puerorum memoriæ infigere voluerit, imposita vi-
dentur.

16. lib. 11.

A laborum sædiis quiescant] Inter ea quæ ad ritè
 observandum diem istam requiruntur, recenset *Al-*
Gazal. ان يجعل يوم الجمعة للاخرة فيه = ف فيه من
Ut diem Veneris vita futura ac-
cescant, & in eo ab omni opere mundano abstineant. Qui
 autem ad eum observandum teneantur, his docet
 verbis فلا تجب الجمعة الا على كل ذكر بالغ
 عاقل مسلم حر مقيم في قرية او بلدة تشمل على
 اربعين جامعين لهذه الصفات او في قرية من سوان
 &c. *Non te-*
netur diem Veneris observare, nisi qui sit Mas atatis
matura, intellectû præditus, Moslemus, liber, qui incolat
vicum

vicum aut oppidum in quo sint quadraginta homines ita comparati, aut in vico è suburbanis alicujus regionis ad quem pertingat sonus inclinationis à regione ista ex eâ parte qua proxime eum spectat, &c.

Circuncisio] Non hæc novum legis *Islamitica* præceptum, sed ritus ad *Arabes* ab *Ismaele* forsitan, aut *Esauo* antiquitus propagatus. *Philostorgius* l. 3. hist. Eccl. de *Arabibus Homeritis*, quos è *Cetura* posteris esse vult, verba faciens, hæc habet, *ἡμετέριον τὸ τὸ ἔθνος*

καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ἡμετέριον ἡμέραν. at *Josephus* de *Ismaelitibus*, eos post annum ætatis tertium & decimum circumcidi solitos asserit. Parcius de ea (quantum mihi hætenus observare contigit) loquuntur *Mohammedanorum* scriptores. Apud *AlGazalium* hæc leguntur:

أما التطهير بالختان فعادة اليهود في اليوم السابع من الولادة ومخالفتهم تحصل بالتأخير التي أن يغفر الولد فهو أحب الي وأبعد عن الخطر

Quod ad mundationem, qua fit per circumcisionem, Mos est *Judæis* [circumcidere pueros] die * post partum septimo: at mos illis contrarius differre illam usque dum dentibus plenè instructus sit puer, qui mihi magis arridet, ac à periculo longius abesse videtur. *Ebnol Ashir*, *Arabum Mohammed* antiquiorum morem describens,

كانوا يختنون لسنى معلومة فيما بين عشر سنين وخمس *Solebans* (inquit) circumcidere atate certâ [nempe] inter decimum & decimum quintum ætatis annum. Nihil de eâ certi statuisse videtur *Mohammedes*. hoc tantum ab eo dictum laudatur, *الختان سنة*

Tt

للرجال

ib. lin. 2.

Antiq. l. 1. c. 23.

* Diem partus numerare non videtur.

عن

AlGazal. و
v. Moggeb. in

ك

EbnolAthir.
ibid.

קטן שניולד
כשהוא
מהול

Rambam tract.
de circumcisi.
c. i.

Et v. AlZa-
machil. & Bi-
dewium. in c. 5.
Alc. ubi probi-
tetur sanguis.

للرجال مكرومة للمها
[necessarius] in faminis honorabilis: cui addi potest
quod ab eodem refert EbnolAthir, الوليمة في
الاعذار حف Equum est ut circumcisiones convivio
celebrentur. Quod ad ipsum Mohammedem, ieu na-
tum asserunt معنورا معسورا Umbilico, & praputio,
praeclis. quod si fictum, ideò factum videtur, ut Mosi,
vel alicui alii è Patriarchis, de quibus idem asserunt
Judæi, similis haberetur; sin verum, non adeò in-
solens fuisse, ut pueri recutiti nascerentur, apud gen-
tes circumcisionis observantes, patet ex iis quæ sta-
tuunt Judæi in suis ad legem ^{συντάξεις} de iis, qui
hoc modo ex utero materno prodierint. Nisi for-
tas verpum hunc sub Lunæ radiis natum putemus.
Credebant siquidem Arabes القمر ولد في ان من ولد
Illi qui sub ترأجت قلفته وكان كالمختون
Luna radiis nasceretur contrahi perinde ac circumciso
praputium, teste Authore libri دظم الدر.

[Sanguis] Videntur tamen Arabes antiquiores san-
guinem interesculem habuisse, unde inter ea, quæ
iis olim in usu erant, numeratur التسويد seu intesti-
na sanguine ad escam farciendi mos, apud authorem
libri Noshroldarr, كانوا يجعلون الدم في المصران
Sanguinem inte- ويلقونه في النار ثم ياكلونه
stinis inditum, atque in ignem coniectum comedebant.
Cibum istum ^{مسود} Moswadd, ab اسود quod ni-
grum denotat, appellabant, ut nostrates Black pudding.
Ira autem conficiebatur في مصران فتفص
ان يودن المصران ويشه راسها وتشري ويوكل
descri-
bente.

bente *Al Firanzabadio*, ut intestino sanguine quem è *Camelii* vena elicerent, impleto extremum obstringerent, quo deinde cocto vescerentur.

Ex his quæ dicta sunt, patet ritus *Mohammedis* fidei à Propheta suo commendatos, plerosque ipso antiquiores esse, nec aliud egisse ipsum, dum suos ad *Abrahami* fidem revocare profiteretur, quam ut reiectis, quas ineptiores putaret, *Arabum* consuetudinibus, reliquas non minus ridiculas in religionem suam retentas transferret. Eum in finem antea citatis addere liceat hæc *Abul Feda* verba, وكانت الجاهلية

تفعل اشياء جلّت شريعة الاسلام لها فكانوا لا يذكرون الامهات والبنات وكان اقبح ما يصنعونه الجمع بين الاختين وكانوا يعيبون المتزوج بامرأة ابيه ويسمونه البهيمون وكانوا ينجسون البيت ويعتدرون ويطوفون ويسعون ويقفون المتواقف كلها ويرمون النجار وكانوا يكبسون في كل ثلاثة اعوام شهرا ويغتسلون من الجنابة وكانوا يذامون على المضمضة والاهتنشاق وفرق الرأس والسواك والاستنجاء وتقليم الاظفار ودخف الابط وحلق العانة Solebant olim

Arabes quadam facere qua postea praecepit lex *Islamitica*. nec matres nec filias ducebant, eorum autem qua faciebant turpissimum erat quod duas idem sorores duceret, cum qui patris uxorem assumeret probrosum habebant *Al Daizan* appellantes. Eadem [Caabam] peregrinationibus visce-

hant, eandem circumeuntes, ac discurrentes, singulasq; stationes obeuntes, & lapides [in Menah] conjicientes. Tercio quoque anno mensem intercalabant, post congressum lavabant, frequenter os & nares abluebant, capillos discriminabant, denses fricabant, ab excrementis emissis se mundabant, ungues præsecabant, pubem radabant, furi dextram amputabant. Ex iis autem quæ è medio tollenda censuit, aliquorum jam supra mentionem fecimus, aliis hunc in locum rejectis, cuius promissi fide nisi teneremur, hinc manum de tabulâ (utpote longius quam putaveramus, provecti) libenter tolleremus. Quantum ergo ei liberandæ sufficere videatur, ad alias quasdam Arabum consuetudines (eas præcipue quarum in Alcorano cæterisque Mohammedis dictis mentio) digitum intendemus. quod genus sunt illæ inprimis, quas isto, quod p. 136. innuimus, præcepto

AlMostarax et
AlDamiri in
صفر.

veruit لا عدوى ولا طيرة ولا صفر ولا بهامة Non est [vel, ne sit vobis] Adwa nec Tikâh, nec Safar, nec Hamah, quorum primum (العدوى) (explicante Ebnol Athir) propriè sonat contagium, sc. ut ab aliquo morbo affecto, transferatur in alium مثل ما يصاحب simile illi quod patitur morbo isto affectus, ut cum (inquit) Camelum scabie affectum cum aliis misceri non patiantur, metu ne in illos transeat, quæ in ipso est, scabies. وقد ابطله الاسلام hoc autem credi aut timeri vetuit Islamismus, quoniam credere vult sunt ipsum morbum [ab uno in alium] transire; docente Mohammede, non ita se rem habere, sed Deum esse qui ægritudinem & morbum immittat. Quod ad لا صفر non Safar; duplicem affert idem ejus interpretationem;

مجاوزة
من صاحبه
الي غيره
AlKamus.

v & Kamus
& AlDamiri.

tationem; primam, quæ vetet credi quod autuma-
 runt *Arabes*, scil. esse in ventre hominis serpentem
 hoc nomine, qui esurientem pungeret, & dolore affi-
 ceret, quique ab uno in alium transfirer, seu contagio
 serperet; secundam, quæ prohibeat النسي seu trans-
 positionem mensium, quâ utebantur *Arabes*, scil.
 quâ *AlMoharram* in *Safar* reji-
 cerent. الطيرة *AlTirab* autē propriè auspiciū denotat.
 Erat enim divinatio, per avium præcipuè volantium,
 observationem, cujus ratio (describente *AlDamirio*)
 hæc fuit. Cum quis *Arabum* iter suscepturus esset,
 domo suâ egressus, ubi avem reperirer, eam ad vo-
 landum provocare, quæ si dextram peteret, in itine-
 re suo pergere, sin sinistram, pedem referre, ac domi
 se continere. Hoc autem dum vetaret *Mohammedes*,
 interim الغال i. e. *Captationem ominis* (ac præci-
 puè * boni) è voce aliquâ fortuitò prolata probavit.
 Sunt tamen ex illis (eodem teste) qui vetent, & pro
 illicito habeant الغال في المصحف *Captationem*
ominis ex Alcorani inspectione. Porro ut avium, sic
 & aliorum animalium † السوايح والبوامج *ea qua-*
dextram, vel sinistram peterent, observabant, & si dex-
tram peterent تبركوا به ومضوا في سفرهم وحوالهم رجعوا عن ذلك
leso a- mine accepto in itinere, vel negotio suscepto pergere, sin si-
 nistram desistere; quem morem ut Idololatricum, su-
 stulit *Mohammedes*. Alii erant & illis divinandi mo-
 di, ut per الرتم *AlRatam*, quod quid sit ita descri-
 bunt authores lib. نثر الدر *AlMostatraf*, *AlZanhari*,
AlKamus, &c. scil. quòd quis peregrè profecturus,

* Explicante
 scil. ipso Mo-
 hammed.

الكلمة
 الصالحة
 يسميها

أحدكم
 Verbum bonum
 quod audierit
 vestrum aliquis
 cum الطيرة

præcipuè de
 malo omine di-
 catur *AlDamir*.

في طير
 in Schol. in Harir.

c. 30.

† *Aldamir*. ib.
 و in سادخ

arboris ita appellatæ ramos connecteret, quos si reversus adhuc nexos inveniret, uxorem suam fidem servasse crederet, sin solutos, violasse. De الهامة dictum est in præcedentibus, quantum sufficiat. ad alia pergentibus occurrit primo in loco الميسر *Al-Maisir*, quod fortiendi apud Arabes genus quoddam, hoc modo (juxta authores lib. فتر الدر & نظم الدر) peragi solitum. Empto Cameli pullo, & in partes decem distributo, ad fortiendum conveniebant الايسار i. e. *fortitores* qui numero septem tantum, erant autem sortes undecim, quarum septem, portiones sibi assignatas præferebant, quatuor *أعوان* erant, & sortienti inutiles: illarum nomina hæc, 1. ف qui quæ unicâ crenâ notata, unam designabat portionem, 2. التوم cui duarum nota inscripta, 3. الضربون cui trium, 4. الحاس cui quatuor, 5. النافس cui quinque, 6. المسبل cui sex, 7. المعلي cui septem, quæ lucri nomine *عنون* cederent, vel pænæ, *عنون* decederent. Harum verò 1. السفيج 2. المنيج 3. المضعف 4. المصدر Porro ei, qui sagittas hæce *κλιναιδης*, sive sortes sacculo inclusas extraheret, atque alteri qui adstaret الرقيب (quasi *inspector*, seu negotii curator) dicto traderet, fraudi, quæ ex notarum perceptione accidere posset, cavendæ, manus veste involuta. Rem alii (inter quos *Al-Zamachshari* in suis ad Alcoranum commentariis, *Al-Shari* in Scholiis ad *Hariri* c. 31. & *Al-Firanzabadus*) aliter paulo describunt, hæc præcipuè differentiâ, quod juxta authores prædictos sortientium singuli, quam sibi sortem, sive in lucrum, sive in damnum, addici vellet,

vellet eligeret, juxta hos vero nulla præcessisse optio
 كادوا أن لا يرأوا ان يمشوا اشتروا و اجزوا
 دسبة و ذكروا قبل ان يمشوا و قسموه ثمانية
 و عشرين قسما ان عشرة اقسام فان اخرج واحد واحد
 باسم رجل رجل ظهر فوز من خرج لهم ذوات الازدصاب
Solebant quoties sortiri vellent,
canaeli pullum, pretio facto, iugulatum antequam sorti-
rentur, in partes viginti octo, vel denas differtiri, cumque
singulis nominatim educerentur, victores haberi quibus
prodirent sortes portionibus adscriptis, victi autem qui-
bz prodirent æquæ: deinde quod ad الغل seu sor-
 tium τὸν ἀστυον tum numerum, tum usum, quæ Al-
 Zamachshario, & AlSharizio, tres tantum sunt, scil.
 1 المنيج 2 السفيج 3 الوغد quas & hoc versu com-
 plexus est Poëta

لي في الدنيا سهام ليس فيهن ربيع
 واشتبايهن وغد و سفيج و منيج

Mibi in mundo sortes sunt, quibus nullum est lucrum,
quarum nomina sunt Wagdo, & Safiho, & Maniho, nullâ
factâ mentione, nam المصدر AlMosad-
 dar, eadem esse potest cum الوغد asserente alibi
 اول القداح AlMosaddar esse
Sagittarum ἀστυον primam, quæ & ex horum
sententiâ, non inutiles tantum sortienti, sed & ma-
ximè damnosæ, siquidem testibus AlZamachshario
 &

Citant 'AlZa-
 machsh. &

جامع
 اللغة

AlZamin Alc.
c. 2.

& Alsharizîo أخذ الاصبأ من ذوات القدح له خرج له
النصيب الموصوم به ذلك القدح ومن خرج له
قدح مما لا نصيب له لم يأخذ شيئا وغرم ثمن الجوز كله
*Si cui prodiret sagitta aliqua ex iis quibus portiones as-
signata essent, portionem illi inscriptam accipiebat, sin
ex iis quibus nulla portiones, nec quicquam accipiebat &
integro Cameli pretio mulctabatur. Illi autem cui sortes
adversæ obtingerent, de Camelo, cujus pretium ipsi
pendendum erat, (immunes enim erant quibus fa-
vebant) gustare non licebat, ut Author libri حتم
المر* imò nec cuipiam sortientium, si AlZamachshar-
rio, & Alsharizîo credamus, qui pauperibus totum
distribui solitum asserunt تلك كاذوا يدعون
*Solebant الاصبأ الي الفقرا ولا ياكلون منها شيئا
portiones istas pauperibus distribuere, nec ipsi ex iis quic-
quam comedere. Atque hoc gloriæ loco ducebant,
adeo ut si quis ab huiusmodi sortitionibus abstine-
ret, البوم quasi dicas αὐμβολα opprobrii titulo au-
dired: quam gloriandi ansam ipsis sublatam voluit
Mohammedes Alcorani cap. 2do, ubi hæc leguntur,
يسالونك عن الخمر والميسر قل فيهما اثم كبير
Interro- و منافع للناس و اثمهما اكبر من دفعهما
gabant te de vino & AlMaiser, [i. e. sortibus] Dic,
*est in illis peccatum magnum, sunt & in illis qua profint
hominibus, at peccatum quod in ipsis, majus est quam uti-
litas ipsorum. Ubi per utilitatem quæ à sortibus in
homines redundet, intelligi volunt AlJallalani, Al-
corani**

corani interpretes *أصابة المال بلاكد* *Ass-*
cutionem opum absque labore, cui addit *AlZamachsha-*
rius, gaudium & voluptatem, quæ iis *سلب*
Opum alie- *أخذ* *بالقمار والاختار على الإبرام*
narum depredatione, & *oblatâ* *τοῖς ἀσυνέμοις* *insultandi*
materiâ, proveniret. Quodnam autem in earundem
usu flagitium statuatur, ex illis c. 5^{ti} verbis patebit *أدما*

يريد الشيطان أن يوقع بينكم العداوة والبغضا
في الخمر والميسر ويصدكم عن ذكر الله وعن
الصلوة *Cupit Satanas ut inter vos inimicitias & odium*
procreet per vinum & AlMaifer & avertat vos à com-
memoratione Dei & precibus. Porro sub *AlMaifer*
comprehendi vult, teste AlZamachshario, aleam, char-
culas, latrunculorum lusum, & كل شي فيه خطر
omnia hujusmodi sorti subjecta. Generi isti sortium *Al-*
Maifer (ut vidimus) appellato, affine est etiam alter-
um (cujus antea incidit nobis mentio) الألام

AlZam dictum, hâc differentiâ, quod prius illud par-
 titiōni, hoc divinationi potius inserviebat. Cujus
 hic fuisse perhibetur modus. Cum esset alicui, vel
 suscipiendum iter, vel ducenda uxor, vel aliud, mag-
 ni momenti negotium peragendum, sagittas, quas
 tres vasculo inclusas habebant, consulere solebant.
 Earum primæ inscriptum erat *أفسي أمرني ربي* *Fussit me*
Dominus meus, secundæ *نهاني ربي* *Prohibuit me*
Dominus meus: tertia autem, *عقل* *nullâ notâ insignis*
erat. Harum unam manu extrahenti, si occurreret

Atque inde di-
ctum AlMaifer
quod fit *أخذ*
مال الغير
بميسر أو
سلب بيسارة
juxta AlZa-
mach. & Bida-
vium.

**فيهم*
Saratol
Mayedah

illa quæ juberet, alacri animo, tanquam monente Deo, pergere, si illa quæ vetaret, desistere, quòd si *ايضيقها* illa, reponere, donec prodiret, quæ vel jussu præiret, vel interdicto occurreret. Hæc videtur esse apud **Ebnol Athir & AlZamachsharium, & Al-Bidawium* ad cap. 5um Alcorani, ubi morem istum ut commentum plane Diabolicum retineri vetat his verbis, حرمت عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما اهل لغير الله به والمنخنقة والموقوطة والمتردية والنطيحة وما اكل الصبع الا ما فسيتم وما نجس واما *Prohibita sunt* على الاصب وان سقوا بالازلام *vobis morticinum, & sanguis, & caro porcina & super quod aliud quam Dei nomen invocatum est, & suffocatum, & quod illu, & quod lapsu mortuum est, & cornu ab alio petiitum, & quod comederint fera, nisi quod ipsi jugularuerint, & quod super lapidibus, cum in finem circa Caabam fixis, immolatum est, & ut divinatione per sortes neamini.* Ex rursus eodem cap. *جابها الذوق امنوا ادما الخنزير والميسر والانصاب والازلام رجس* *من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم ترحمون* vos qui creditis, vinum & AlMaifer, & statua, & Al-Azlam, abominatio sunt ex operibus Diaboli, quam fugite ut prosperè agatis. Eadem dum narrant AlMotarrez, & Author libri AlMofstaf, tertiæ istius sagittæ, cui nihil inscriptum, non meminerunt; ut nec Authores lib. *دظم الدر & حشر الدر* qui adire solitos aiunt eos qui hujusmodi sortes consulere vellent, * æditum Idololatricum aliquem, qui hæc formulâ ipsis

ipsis à Deo responsum peteret, اللهم ايها كان
 O Deus خيرا فاخرجه لفلان فيرضي بما خرج له
utra harum [sortium] *τῶ δὲ συν* *conducibilior fuerit, fac*
ut exeat, eademque ipse acquiescat. Aliter paulò *Alfalla-*
lani qui septem huiusmodi sortes (sagittas scil. par-
vas لا ريش لها ولا دحل *nec pennis nec spiculis instru-*
ctas) apud *Caaba* ædituum repositas scribunt, per
 quas, petentibus responsa darent. Ac cetèrè coram
 Idolo aliquo ac præcipuè *Hobal* sortilegium hoc u-
 surpari solitum ex **Ebnol Athir* etiam patet. Vocan-
 tur hæ الاسنة اسم *Azalamol'Estaksam*, esse au-
 tem dicunt *AlEstaksam* طلب معرفة ما قسم له وقدر
ut quis discernere aveat quid illi
demensum & decretum fuerit, ab eo quod non fuerit, vel
ex usu vocis קסד apud Hæbreos, sagittas divinatorias
 reddere licebit. Cortè quæ de hoc *βελοναυτείας* genere
 vidimus, multum conferre videntur ad illustrandum
 locum istum, *Ezek. xxi. 21. Stetit enim Rex Babyloni-*
is in bivio, in capite duarum viarum קסד קסד
 לקל בחצים שאר *ad divinandum divina-*
tionem, terfis sagittas, rogavit imagines: (vel ut vulgat.
divinationem quærens, commiscens sagittas, interrogavi &
Idola &c.) ad quem quæ affert Hieronymus mirè con-
cinunt cum iis quæ de isto Arabum antiquorum mo-
re traduntur. Stabit (inquit) in ipso compiso, &
ritu gentis suæ oraculum consulat, ut mittat Sagittas
in pharetram & commisceat eas inscriptas, sive signatas
nomnibus singulorum, ut videat cuius sagitta exeat, &
quam prius civitatem debeat expugnare. Ubi obser-
 vare,

* in علا
 vid.
 sup p. 96.
 p. 134.
 Cathaf.
 Ebnol Athir.
 Mogreb.

* AlZ mach.
 sh ri in comm.
 ad alc. ubi Al-
 Musci descri-
 bit, quod eti- m
 in AlAzlam
 factum videtur
 cum alias quam
 ipse mallet. sa-
 gitiam extra-
 here possit.
 SuratolMay-
 dah.

vare liceat vocem. ^ط ^ط quæ alias *Te, fit, Polvii*, reddi
 solet, à *Hieronymo* notione Commiscendi explicari.
 Certè apud Arabes قلقل idem valet ac حركى *com-*
 * apud ipsos in descriptione sortilegii sui, scil. *Com-*
movere, vel *agitare* ut confuse misceri possint sortes.
 Porro in illa, quæ apud *Mohammedistarum* nonnullos
 adhuc etiam in usu est, per sagittas divinandi ratio-
 ne, manifesta superstitionis antiquæ vestigia apparêt.
 Alia adhuc nobis perpendenda exhibet iste Alkora-

ni versiculus ما جعل الله من بحيرة ولا سايبة ولا
 وصيلة ولا حام ولكن الذين كفروا يفترون علي
 Non constituit
 الله الكذب واكثرهم لا يعقلون

Deus Babirah, nec Sayebah, nec Wasilah, nec Hami,
verùm illi qui non crediderunt affingant Deo mendaci-
um, & plerique eorum non intelligunt. In quibus expli-
 candis diversæ sunt interpretum sententiæ. De بحيرة
Babirah quid tradant, nè aliorum verba referre ne-
 cesse habeamus, audiamus docentem *AlFirauxaba-*
dium, ab البحر quod scissuram auris denotat, appellatur

(inquit) البحر. Solebant autem Arabes cum decies
 peperisset Camela aut Ovis, eam * scissâ aure dimittere ut
 liberè pasceretur, cumque moreretur carne ejus fœminis
 interdiceret, viris solis concessio illius esu, aut est بحيرة
 Camela qua dimittitur sine pastore, cujusque factus quin-
 ti, si mas esset, jugulati carne viris & fœminis promi-
 scue vesci permittebant, sin fœmina, eam scissa aure di-
 mittebant, ejus carne vel lacte uti, vel dorso insidere ve-
 tantes, mortua autem carnem fœminis edendam concede-
 bant.

بحر وها
 وتركوها
 في ذرعها

bant, aut est ea filia ^{ساجية} *cujus eadem, qua matris, ratio, aut dicitur peculiariter de ove qua quinquies peperit. Hæc ille, diversas plurium sententias complexus, at non omnes. Volunt enim alii ita dici Camelam qua post partum quintum (si ultimo marcm peperisset) fissâ, in rei signum, aure dimitteretur ad liberè pascendum, nemine eam vel à pascuo. vel ab aqua arcente, vel ad vecturam adhibente. Aliter adhuc Ebnol Athir, scil. cum recens peperisset Camela aurem ipsos pullo scidisse solitos, dicentes اللهم ان عاش ففتي وان اللهم ان مات فنكي* O Deus si vixerit, pullus [erit nobis]

Al'Zamach.
AlBidawi.
AlMostarraf.

sin moriatur risè mactatus cumque moreretur eum edere. Tradit idem ex quorundam sententiâ ita appellari pullum ^{ساجية}. Jam verò ^{الساجية} *dimissam, vel liberè vagari permissam sonat. Dimitti autem non unam ob causam solitæ Camelæ. ut puta (referente AlFiranZabad.) cum decies continuis vicibus foemellas peperissent; aut ex voto, vel cum quis, sive à morbo convalesceret, sive itinere confecto salvus rediisset, aut ipsius jumentum [seu Camela] insignè aliquod periculum in bello sive alibi evasisset; hæc formulâ ^{ساجية} *vel ^{هي ساجية} dimittebatur, exemptâ è dorso ejus vertebra, aut ossium aliquo, post quod nec ab aquâ nec pascuo arceretur, nec ad vehendum adhibetur. Alsayebah (inquit AlJauharis.) postquam decies continuis vicibus famellas peperisset, libere vagari permissâ* لم تترك ولم يشرب لبنها الا ولدها والضيف *حقى* nec insidere quâ, nec bibi lac ejus nisi à pullo ipsius ^{عن} ab hospite, (quomodo & apud Ebnol Athir*

AlZamach.

Kamus.

legendum puto, non الضعيف ab infirmo, five ægro-
 to) nſque dum moreretur, morand autem veſci, viri pa-
 riter & femina, ac filia ejus poſtrema ſcindi auris, appel-
 larique ea Bahirah, ac eodem modo, quo mater, libera di-
 mitti. At Ebnol Athir, non decimam, ſed ما ولدت
 ادتي ſi aliam poſtea peperiffet, Bahirah
 appellatam ſcribit. ſcil. ubi حيرة explicat. at in
 مساجبة Alſayebah è contrariò filiam mſ Bahirah dici
 ait, prout in litera ت præceſſerat, non ſatis (ut vide-
 tur) ſui memor, quatinvis & aſſerat Al Motarrez
 ex aliorum ſententia eſſe المساجبة matrem, ex alio-
 rum filiam. Sed nec appellatio iſta Camelis ſœmi-
 nis propria, ita dici etiam ac dimitti marem بدرى
 تاجه cujus pullus pullam genuiffet, teſtis eſt Al-
 Firauzabadinus. Imo & eadem ratione ſic appellari
 etiam ſervum à Domino ſuo hæc formulâ مساجبة
 Es in Sayebah dimiſſum, & ſui juris factum, ita ut non
 ampliùs eſſet inter eos neceſſitudo, aut hæreditatis
 juſ, referunt Alſauharius, AlFirauzabadinus, alique.
 Authores lib. نظم الدر & الدر الدور hoc nomine
 designari aiunt quodlibet animal Idolorum gratiâ di-
 miſſum, [ſeu iis dedicatum] ut eo ampliùs uti non niſi
 ſummiſ liceret. Quod ad وصيلة Waſilah eam expli-
 caturus AlFirauzabadinus hæc habet. AlWaſilah eſt
 Camela qua decies peperit, aut ovis qua ſepties, continuis
 vicibus gemellas, quòd ſi vice ſeptima ناقا وجردي
 ſœmellam & maſculum & maſculum pareret, dicebant
 وصلت اخاها. Fratri ſuo conjuncta eſt, nec deinceps ma-
 tris ipſius lac bibere niſi viris ſolis licitam erat, excluſis
 ſœminiù, eademque erat ejus ratio qua مساجبة Aut erat
 AlWaſilah

EbnolAthir.
 AlZamach.
 AlMoſtatraſ.

EbnolAthir.
 نكرا
 وادتي
 Marem & ſæ-
 minem. Aliauh.

AlWafilah peculiariter ex ovibus, quod (sc. cum pareret
 ovis fœmellam, *هي له* eam sibi haberent, eam vera mas-
 culum *جملوه لا الهتهم* cum Diis suis consecrarent,
 quod si simul masculum & fœminam, dicerent, conjuncta
 est fratri suo, nec marem istum diis suis sacrificarent; aut
 est ea ovis qua' primo marem parit, deinde fœminam,
 qua quod fratrem suum proximè sequeretur, in causa
 fuit ne ipsum jugularent, quod si marem pareret, dicerent,
 Sit hic diis nostris oblatio. Hæc ille, ab AlFauharis
 diversus, qui dicit, Si ovis septies continuis vicibus ge-
 mellas peperisset, deinde vice octava *جديا* masculum, cum
 ipsos Diis suis sacrificasse, *جديا ولا* masculum &
 fœminam, dicere solitos *وصلت اخاها* Fratri suo con-
 juncta est, atque ejus gratiâ mari potero, matris autem
 lac non bibere fœminas, &c. Juxta Authorem lib. No-
 throl' Dorri, AlWafilah erat ovis, qua cum septies pe-
 perisset, quod septimo pareret, si mas esset in sacrificium ce-
 debat, sin fœmina, dimittebatur fœminarum usui conces-
 sa, sin mas & fœmina dicerent *وصلت اخاها* utrosque
 sacros habentes, ut ex iis utilitatem capere, fœmellaque
 lac bibere viris solis permitteretur. At describente
 AlMotarrexio, Ovis que decem fœmellas quinis partibus
 continuis ederet, sc. singulis vicibus gemellas, & si quid
 postea pareret, viris cederet, non fœminis, &c.

Superest *الحامي* AlHami, qui (explicante Al-
 Firauzabadio est Camelus admissorius, ex quo cum sociis
 (decies puta) conceperint fœmina postea dicitur AlHami,
 q. d. cujus dorsum immune factum est, utpote qui
 dimitteretur ut ex eo utilitatem amplius capere non
 liceret, quique ab aqua aut pascuo non arceretur,
ولا يجز لدوبر nec insideri solet nec con-
 deri,

AlZimach.
 AlMotarraf.

إن القح ولد
 وهو qui
 natos natorum
 viderit.
 Ali auhar. &
 Nothrol' dorri.

لطاوعيتهم

deri, ut loquitur *Alfauharius*. Observandum tamen hæc omnia ad Idolorum cultum referri solita, mo-
nentibus *Alfallalan* in suis ad *Suratol Mayedab*,
Scholiis.

His addi potest ejusdem ignorantiae propago وان
البنات quod quid fuerit è libro *AlMastraf* discimus
his verbis كان من عوايدهم وان البنات كائن
الرجل في الجاهلية ان رزق احدهم انثى وان هذا
وان بشر بها ضاق صدره وعظم وجهه وهو قوله تعالى
وانا بشر احدهم بالانثى ظل وجهه مسون وهو كظيم

Ex Arabum consuetudinibus erat Waadol Benat.
Mos erat ante Islamismum, si alicui nasceretur filia eam
vivam defodere, & cum ejus nuntium ipsi afferretur con-
trahi ei pectus & intumescere vultus, atq; hoc est quod
dictum est in Alcorano, Quando alicui vestrum nun-
tium fuerit natam esse ipsi filiam, obscuratur & ni-
grescit vultus ejus, & ipse contristatur. nec non, Et ne
interficiatis liberos vestros metu paupertatis, Nos et
vobis, et illis vitium prabemus. Ideo autem istos eas

interfecisse dicitur, quod metuerent ne quando ipsis
opprobrii causa essent. Est autem *Mecca* mons dictus
Abu-Dalamab in quo solebant *Koraischita*
filias suas defodere. Ferrur صعصة *Saasam* * *Pharaz-*
daki avum redimere solitum filias à cæde, singulas
camelis foetis duabus & camelo, ad quem ipsius mo-
rem alludens *Pharazdak* coram *Chalifarum Ommia-*
darum quodam, inter gloriandum, dixit انا ابن
الموتى *Ego sum filius ejus qui vivificat mortuos: quod*
ipsius dictum tum malè audiret, excusavit se, dicens
الله

خوف *

* poeta celebris

AlZamach.
in Suratol.
Tacwir.

الله يقول ومن احياها فكانما احيا الناس
جميعا *Dicit Deus, Qui eas vita restituit, perinde est
ac si omnes homines vita restitueret. Hæc ille. Ad eun-*
dem morem alludi afferit AlZamachsharius, Alkor.

c. 6. istis verbis *زمن كثير من المشركين قتل اولادهم شركاؤهم
Pulchrum apparere fecerunt multis
Idololatrarum occisionem liberorum suorum,* sociis ipso-*
rum, ut perdans ipsos, sc. (inquit ille) بالوان

*بنحرم للالهة وكان الرجل يحلف في
الجاهلية ليقول له كذا غلاما لينحر احدهم
quod eos Idolis sacrificarent, ann mos effet illis vouendi,
ut si tot nascerentur ipsis filii, unum ex illis mactarent.*
Sic & AlBidawius, qui ad verba statim sequentia, sc.
*Certe errarunt qui liberos
suos interfecerunt, Intelligit (inquit) العرب الذين*

Ara-
*bes qui interficere solebant liberos suos metu captivitatis
& paupertatis. Dilertis autem verbis hujus moris
mentio fit in Surato' Tacwir, ubi hæc leguntur verba*

Et cum interrogata fueris qua vi-
*va defossa est, &c. ad quæ refert AlZamachsharius
solitos fuisse Arabes cum nasceretur ipsorum cui-*
piam filia, si eam vivam conservare vellet, البسها

*جبة من الصوف او شعر وترعي لـه الابل والغنم في
المبادية وان اراد قتلها تركها حتي اذا كانت*

X x

سداسية

Et AlJallalani
&c.

* Diaboli, sc.

* AlZamach.
يبدون
vivos defodere.

هذه اسمة فيقول لامها طيبينها وزينتها حتي ان هب
 بها الي امامها وقد حفر لها بيرا فيبلغ بها البير
 فيقول لها اذكري فيها ثم يدفعها من خلفها
 ويهيل عليها التراب حتي تستوي البير بالارض
 وقبل كانت الحامل اذا قربت حفرت حفرة
 فتمخضت علي راس الحفرة فان اولدت بنتا رمى بها
inica lancea vel
cilicina induta pascendos sibi Camelos vel oves, in deserto
committere, quod si è medio tollere animus esset, usque
dum sexennus evadere, permitttere, tum matri ipsius di-
cere, odoribus & ornamentis eam honesta, quò ipsam ad
matres suas abducam, deinde ad puteum quem ipsi fode-
rat deductam, eumque inspicere iussam, à tergo stans
præcipitare, tum superinjecta terrâ puteum complanare.
Dicunt aliis moris fuisse ut cum pariturer gravida, fos-
sam effoderet juxta quam partum ederet, qui si filia esset
in ipsam injiceretur, sin filius vivus conservaretur. Pe-
 الخوف من الخوف العار بهم
metu opprobrii
 من اجلهن او الخوف من الاملاق
quod ipsarum causa accidere posset, vel metu paupertatis.
 Neque tamen hoc ab omnibus promiscue Arabibus
 factitatum videtur, cum aliàs legatur, hic parrem
 post natam filiam salutandi mos
المعظمة لئلا يالك لانكى تاخذن
Prosit tibi AlNaphejah, i. e. Quæ operibus adaugeat,
nipote quibus dote suâ incrementum additura est. Quam-
 vis majoris in foelicitatis parte filiis quam filiabus
 augeri

AlIauharius in

تفج

Kimus.

augeri habitum fuisse, extra dubium fit. unde cum ad maritum deducenda esset filia, si è propinqui-
bus alicui nupsisset, hâc adhibitâ benedictione vale-
dicerent; *Facilis sit tibi* لا ايسر *partus, & masculos parias non feminas:* Contra si re-

AlShareff.

motioribus nec tam foedere conjunctis, istâ *Nec facilis sit tibi partus, nec ma-*
res parias, &c. uti apud *AlShareffanum* legere est. inde & illud quod in proverbium abiit *الحرم* *قد ديم* *نقد ديم*

* البينات *i.e.*

Præmissio filiarum felicitatis est, nec non من النعم *Sepultura filiarum inter*

AlMid.

beneficia divinitus collata [numeranda est,] referente *AlMidaniensi*. Fuit & inter *Arabibus* antiquitus

usitata, *ذكاح المقت*, quod illud *مقت* genus est quod Apostolus gentibus inauditum vocat, *1 Cor. v.*

1. scil. ut quis uxorem patris duceret. Ejus modum sic describunt, scil. quod foeminam à patre mortuo derelictam (imò vel aliter dimissam) quasi hæredi-

AlMostraf.
NodmolDorr.
EbnolArhir.

tario jure (si ita sibi expedire putaret) vendicaret filius natu maximus, veste suâ, in rei signum, ei inje-

ctâ, quod si eâ opus non haberet natu maximus, tum alius quis è fratribus ipfius dotè novâ duceret, Ita

Torum perinde ac opes hereditarium habere. Hunc morem vetat *AlKoranus* his verbis (ut vult *Author Nothboldorr*)

يا ايها الذين امنوا لا يحل لكم ان ترثوا النساء كرها

O vos qui creditis, non permiffum est vobis feminas in-

uitas hereditatis jure accipere. Hæc licet impio huic

mori explicando sufficiant, liceat tamen quæ affert, *Alsharestani* apponere, كانت العرب في جاهليتها يحرم اشياء نزل القرآن بتحريمها كانوا لا يذكرون الامهات ولا البنات ولا الخالات ولا العمات وكان اقمح ما يصنعون ان يجمع الرجل بين الاختين او يخلف علي امرأة ابيه وكانوا يسمون من &c. *Pro vestitis habuerunt Arabes ignorantia sua temporibus aliqua, qua postea vesuit Al-Koranus; abstinere, siquidem a matribus, & à filiabus, & à mariterteris & amitis, turpissimum autem eorum qua faciebant hoc erat, quod vin duas sorores duceret & Patris sui uxorem velut successor assumeret, quod qui faceret appellabatur* * *AlDaizan*, quo nomine infectatus est (inquit) *Ans Ebn Hajar* [Poëta] quosdam è tribu *Bani Kais*, quorum tres, ex ordine, patris sui uxorem duxerant. وكان الرجل من العرب اذا مات عن المرأة او طلقها قام اكبر بنيه فان كان له فيها حاجة طارح ثوبه عليها وان لم يكن حاجة يزوجهها بعض اخوته بهر جدين. *Mos autem erat apud Arabes, ut cum ab uxore, morte aut repudio, separaretur aliquis, filiorum ipsius nata maximis, si ea opus haberet, vestem suam ei injiceret, quod si ille opus ea non haberet, duceret ipsa è fratribus aliquis dotis nova interveni. Addi his possent ejusdem farina multa, sed è jam dictis & quales invenerit Arabes, suos *Abraham* medes, & quales reliquerit, satis patere arbitror.* Quòd

* Quod etiam
Idoli nomen e-
rat. *Allaoh.* &
Kamus.

Quod si quis non solum illos, qui sapientes olim habiti, sed & alias quæ eidem nomen dederint, gentes prudentiâ Antiquitûs insignes, tam ridiculè superstitiosa amplexos miretur, ipse quodd sibi melioribus imbui contigerit, Deo gratus, iis penitus adhærere & sobriè sapere discat, ne sibi, justo Dei judicio (ut illi) permissus, in ejusmodi aut alia non minus ridicula incidat. quod meritò timere debet, etiam qui sibi maxime sapere videtur, cum illos quos in rebus ad religionem spectantibus adeo delirare miratur, in iis quæ humanæ sunt sapientiæ, nec sibi nec aliis ingenio aut acumine cedere reperiet. *Μηδὲ φιλοσοφῶντες, ἀλλὰ φοβούμενοι.*

Soli Deo Gloria.

Xx 3

PROVER.

PROVERBIORVM
QVÆ IN HOC OPERE
CITATA SVNT BREVIS
RECENSIO.

أحاديث طهم وأحاديثها Narrationes [seu Fabu-
læ] Tasmi, و Somnia eorum. يضربون له
لاصل له (inquit AlMidaniensis) *Faciat in eum qui*
tibi narrat illud quod nullo nititur fundamento. Vale-
bit ergo forsitan, ex ipsius sententia, Narrationes de
Tasmo &c. sc. de iis quorum dudum oblitterata est
memoria, nec quicquam jam certi reliquum.

pag. 39.

أعني جهينة الخبر اليقين Apud Johainam certum
est nuntium. *Johainah* autem tribus nomen, hinc pro
Johainiensis positum. *Johainiensis* autem à quo ortum
ducit proverbium, perhibetur. أخدش *Achmas* qui-
dam, qui de *Hofaino* quem ipse interfecerat, à qui-
busvis obviis sciscitanti ejus forori, respondit,

pag. 38.

تسايل عن حصين كل ركب

وغنى جهينة الخبر اليقين.

i. e. Interrogas de *Hofaino* quemlibet casum, *Atqui*
apud Johainam certum est nuntium. Cujus versus he-
mistichium posterius in proverbium abiit, quod u-
surpant cum indicare velint unde certa alicujus rei
notitia perenda sit; vel cum quis sibi rem penitus
compertam

compertam esse profiteatur. Inde Authorum Ara-
bicorum elegantissimus *AlHariri*, sub ficta *Abu Zandi*
persona collationem inter المنشي *eum qui principi-*
bus ab epistolis sit, & الحساب *rationum perscriptorum*
instituentem, جبهة الاخبار (inquit) المنشي *Iohainab*
est narrationum, i. e. explicante AlShamizienfi بيلم خبر
كل جلد لانه يقرأ الكتب المرسلة من كل ناحية
السلطان novit quid in pnaquaque regione agatur,
quia literas ex omni parte ad regem missas legit. Sic &
celebris Poeta *Abu Ola*

طلب اليقين من جبهة عنهم

Petthaertum de illis à Iohainab munus, Scholiastes
ab eo quem maxime probabile est,
scripsisse. Legunt alii جبهة Iofainab, testibus Al-
Iambario & AlFirauZabadio, aliisque, atque esse اسم
خامپ nomen anapola, in cuius taberna, orta inter com-
*porantes duos rixa, * tertius quidam qui se litis*
componendæ gratiâ medium ingesserat, occisus est,
à cuius propinquis re ad Judicem delatâ, cum de
homicida dubitaretur, dixit ille عليكم جفينة
Iofainam adite, vel Iofainam arcessite, ille enim quis
cædis author fuerit, optimè indicabit, atque inde
Proverbio ansam fuisse.

Magis damnum passus, vel
magis serâ penitentiâ cruciatur, quam *Abu Gabshan*, ut-
pote qui rem maximi momenti, te nihili vendidit,
claves *Caaba* & æditui munus, utre vini. dicunt
aliàs

Sic et in non-
nullis *AlHariri*
exemplaribus.

AlModhferi in
Scholis ad
Harir. & lib.
Temthal.
AlShariz. paulo
ulter se, mulie-
rem à rixantib-
us interfe-
ctam fuisse.

pag. 42.

ahās *أحمد بن أبي غيثان* *Syndicus* *Gabfano*.

Liberaliter Hatemo, Fuit Hatemus من شعرا الجاهلية وكان جوابا يشبه شعرا
Ex Arabum antiquioribus حاتم وصدق قوله فعلاه

poëtis, & insigni liberalitate vir, cujus carmina ipsas
munificentiam referebant, cujusque facta dictorum veri-
tatem obsequabant. Author libri *Temthal*. Refert idem
 ipsum mense *Rajeb* singulis diebus decem Camelos
 jugulasse quibus hospites exēperet. Alium autem
 fuisse ejusdem nominis cujus avaritia in proverbium
 abierit *حاتم من الخيل* *magis avarus quam Hatemus*.

De prioribus Al Maidani hæc habet *شعرا*
مهاجرة *أنا قاتل علي وأنا غني أنهب وأنا سليل*
و أنا فخر بالقدح فلو وأنا صديق هيب وأنا
Fuit liberalis, fortis, Poeta, victoriosus, cum
pugnaret, vincere cum fortibus contendere, lucrari, cum
cursa certare, antesse, cum captivos cepisset, dimittere.

Perit Atib. Dixerunt in eos, qui
 dum spe salutis inani se lactant, misere pereunt. Hi-
 storia à qua originem traxit proverbium, hæc est re-
 ferentibus *Al Ianuario, Al Maidamio, & Al Firauzabadio*.
 Tribus istius (*Banu Atib* scil.) omnes ætatis matu-
 ræ viros, cum captivos abduxisset rex quidam, illi se
 hoc solari solebant *أنا كبر ضبيانا لم يتركونا حتى يفتكونا*
ubi ad aetatem pervenerint pueri nostri
non desinent donec nos liberaverint; ipsi interim om-

Al Jauhar. &
Kamus in *دور*

P. 46.

nas in exilio petierunt; unde de iis qui penitus insec-
rierunt, dicitur, ut & *اونى* *Perit Davemna*.

اجون من كعب *Liberālior Cuabo.*] Eo scil. qui
cum per desertā iter facientes aquae penuria preme-
rentur, eam quam sibi paraverat in portiones aequa-
les universis distribuendam divisit, deinde suam, ig-
noro cuiusdam qui sitibundis eum oculis aspiceret,
plus semel dari iubens, ipse siti extinctus est, referen-
te *Al-Maidani*.

16.

اجون من قس *Eloquentior Kasso*.
Aradiensis hic fuit *بلاغ حكم* (ut loquitur *Al-Fi-
ranābadius*) *eloquentiā & sapientiā insignis*, qui & uni-
versā Dei, & mortuorum resurrectionem, quas ipse
credidit, *Arabibus* suis subinde ingerebat, teste *Al-
Shareffani*. *Al-Maidanius* refert eum primum fuisse
qui dixerit *أما بعد Emma Baad*, i. e. *Posthaec* verò, seu
Huius promissis, quam formulā in initiis orationum, E-
pistolarum & librorum post gratias Deo actas, eum-
que invocatum adhibere solent, & *فصل الخطاب* *Q*.
rationis dictionem vocant, scil. qui praefationem a ser-
monis corpore distinguit, ut Scholiastes in *Abulotab*,
qui tamen *Davidem* huius formular auctorem sta-
ruit, ut & *Al-Firanābadius* in *جد*. Vixisse eum fe-
runt annos 180.

P. 47.
القارط
Illum proprie
denotat qui
القرط i. e.
arboris' cujus-
dam folia in u-
sum coriario-
rum convetir.

لا اتيك او يوبو القارطان *Non ad te veniam do-
nes redierint duo* * *Coriarii*. vel *العزى*
اذا ما القارط العزى
ابا, *Quando Coriarius Anziensis redierit*, i. e. nunquam.
Coriarii duo (inquit *Al-Firanābadius* sunt) *جن كمر*
بن عذرة وعامر بن هم *وكلهما من عذرة خرجاني*
طلب

طلب القرظ فلم يرجعما فقالوا لا اتيك او يوروب
 القارظان *Tadhcor Ebn Anzsh*, & *Amer Ebn Rohm*,
 uterque *Anziensis*, qui profecti ad querendum القرظ *nam*
quam reversi sunt, inde dicunt, Non ad te veniam donec
redierint duo Coriarii. Dicit *AlMaidani* حتي يورون
 حتي يوروب *Donec redierint duo Coriarii, & حتي*
المنخل *Donec reversus fuerit * AlMonacbal & حتي*
donec ad aquam descendat † AlDabb, hæc
omnia proverbialia sunt التابيد *que par-*
ter denotant, penitus abiisse quid, vel irreparabiliter
perisse, & alibi ابا *Quando*
Coriarius Anziensis redierit, صار مثلا في امتداد
Proverbium est (inquit) quo absentiam diutur-
nam indicant.

صحيفة المتلمس *Litera Motalammesi*] Planè ut
 apud Græcos & Latinos, *Bellerophonis* literæ. *Mota-*
Lammes. (cui nomen *faris*) & *Taraphah* duo: *Arabum*
 poetæ, cum adversus regem quendam (*Amro* sc
Hirensium 18.) qui eos benigne tractaverat, carmina
 probrosa facit illi dissimulatâ irâ, tanquam ho-
 nestè dimissurus, literas illis ad præfectum quendam
 suum perferendas dedit, quibus eum de illis poenas
 sumere iussit, quod suspicatus *Motalammes*, illis quæ
 apud se erant, apertis, periculû fugit, at *Taraphah* eas
 quæ ipsi traditæ fuerant, prout erant, obsignatas per-
 ferens, morte mulctatus est. Epistolæ quæ *Mota-*
lammesi data est, hæc apud *AlMaidaniensem* habetur
 exemplar, باسمك اللهم من عذري بن هند الي الكبير
 انا اناكي كتابي هذا مع المتلمس فاقطع يدك
 ورجلكم وانقذ حيا *In nomine tuo, O Deus, ab Amro*

* Viri nomen
 qui a suis desi-
 derantur est.
 † Nomen ani-
 malis quod nun-
 quam aquam
 bibit.

ab.

Apud alios,
Abu Carb. vo-
latur. v. Shiraz.
in Hariz.

16.

Ebn Hendea ad* AlCaaburum, ubi ad se pervenerint
litera ista per Mosalammesum, fac ipsum manibus & pe-
dibus truncatum, vivum defodiat. vid. Harizi. c. 10.
& Ebn Chalecanin vita Hammami Phara'daki.

Si perdidit Al-
Nas, rependes Alras. انما يخلف الناس اخلف الياس
يضرر عن امتناع المطلوب. inquit AlMaidani) usurpator cum quis non assequa-
tur quod petis. Puto, animum despondere vetans, eo
quod si ab uno quod velis non consequare, ab alio
possis. AlNas (inquit) nomen Kau Alani Ebn
Modar, Alras frater ejus, ut & AlJannahi in
قوسه

p. 48.

Accidit inter
eos bellum Dabes & Gabrah] diturnum scil. & durandum,
quale illud quod 40. annos duravit. v. & pag. 82.
De يضرر من ان لا يقوم وقعوا في الشر بينهم
Illi dictar inter quos inimicitia non facile reconciliabi-
les, & lites sedatu difficiles, orta sunt. AlMaidani.

p. 67.

Inftar duorum Jodaima compo-
torum Malec & Okail, qui cum
Amruth Jodaima nepotem, qui diu desideratus fue-
rat, reduxisset, ab eo quodcunque vellent premi-
um, petere jussit. ut nos (inquirunt) tibi compotores
adduxerim, quoniam in honore 40. annos manserunt, unde
proverbium hoc deus inter quos diuturna familia-
ritas, & carita necessitudo intercedit, referentibus
AlMaidani, AlJannahi, &c.

p. 68.

Obrem aliquam [scu non
fine

sine causa] *abscidit sibi Rosair nasum.*] puto, cum facto alicui insolito majus aliquid subesse suspiceris.

Major est Amrus, quam
ut torque induatur.] Dixit hoc avunculus ipius Jo-
daimah, cum à Maleco & Okailo reportatum, & gran-
diorem jam factum, mater torque ornasset. يضرن
inquit Al Fannabius, asur-
patur cum quis quod ipsi non conveniat, induit. Forlan
& cum vir puerilia tractat.

De re magni pretii
dicunt. *Eme illud vel inauribus*
Maria, i. e. على كل حال *quantovū pretio, ex-*
AlFiraanbādī, 8c *انفس من*
pretioffor induribus Maria, quibus scil.
includa erat gemma *400* *قوم اربعين الف دينار*
recorū millibus asinata, vel juxta alios, duae uniones

كبدتني حمامة لم يرا مثلهما فلهذا دعا الى
intra duorum columba eorum, quibus non al-
lius pares quia sunt, castra ab ipsa deo data:

[Præmium Senemmiari.] qui ex arcis,
 quam ipse regi struxerat, fastigio præceps datus est:
 juxta nonnullos, ne alii cuiquam parem conderet,
 juxta alios, ne lapidem, quo sublato totam fabricam
 ruituram dixerat, alii quam ipsi regi indicaret. inde
 natum proverbium cui locus est, cum alicui, ab illis
 quibus bene fecit, rependitur malum. Hinc illud
 Poëtæ apud *Alfannabium*,

163

16.

P. 89.69

AlLanbar.
AlFirauqab.
AlLannab. &c.

538.9

Qui

p. 81.

16.

Qui beneficium in indignum confert, idem reportabit premium, quod reportavit olim Senecamarus.

اشام من سراج Fatalior Sahara.

اشام من دسوس Ominosior Basusa.] Basus, foemina, quæ cum nepotem suum Iassum ad vindictam ob interfectam Sarebum (quod cuiusdam quem ipsa hospitio exceperat, Camelæ nomen) à Colaibo sumendam incitaret, causa exitii belli annorum 40.

p. 152.

من دخل الظفار حمر *Qui Dhafarum ingreditur*

Hamyarismum addiscat.] Iis quæ ad hujus explicationem facientia, dicta sunt, pag. 152. adde è libro *Temthal* dixisse Arabem istum

لعلمن الملك اني سامع *Scias Rex me ipsius dicto audientem fore.* Alii verbum *حمر* aliter exponunt, scil. *Vestes rubra colore tinget* [vel tingat] quod scil. in *Dhafaro* fodinæ sint rubricæ quæ مغرة dicitur. *اف خالط القوم*

Monet eum qui populo alieno se adjungit, ut ad eorum mores & habitum se adtemperet. Temthal.

p. 263.

خطابي من سببان وایل *Facundior Sabbano*

Wajelensi] *Sabban*, (inquit *Allauharis*)

اسم رجل من وایل وكان لهنا بليغا يضرب به المثل في

البيان *Nomen viri è tribu Wajel* *facundi, adde*

ut in proverbium abierit ejus eloquentia, qui de se dixit

لقد علم الحبي اليمانيون اني اذا قلنا اما بعد

اني خطيبها *Nerunt tribus Tomanenses, me ubi di-*

xerint Emma band ipsoformi erogrem esse.

p. 237.

وقف همار الشمع في التتارة *Al Shaihi*

[seu

tamen aliqua, exemplaris, quo usus est vtr. doctissimus, non satis correcti vitio, errores aliquot irrepserint, non inutile visum est ea sive conjecturâ, sive aliorum librorum ope restituta, lectoris oculis hoc loco subicere.

CENT. I.

Prov. 1. لا تركب فرسا غيرك *Ne equites equum alienum.*] Constructionis ratio postulat ut legatur فرسا لغيرك vel فرس غيرك Sonant enim verba prout leguntur, *Ne equites equum prater reipsum.*

Prov. 60. املاك الانسان لنفسه من كتم سره *Possidet homo animam suam & vel seipsum) qui occultat secretum suum ab amico suo. S. videntur potius uertendum, Dominatur homo anima sua vel sibi ipsi, &c. Erp.]* In MS. fuisse الناس *Al Naso* [in Nominativo] dicit *Erpenius*, quod ille mendosum suspicatus, legit الانسان *Alensano*. at vera lectio est الناس *Al Nafi* [Genitivi casus] & proverbium ita reddendum, *Maximè ille, inter homines, possidet animam suam, vel, Maximam ille, hominum, in se [vel sui] potestatem habet, qui occultat secretum suum ab amico suo.* *Al Maidani* كتمهم لسره *Maximam, inter homines, sui potestatem habet, qui maximè tegit secretum suum.* كتمان السر *Maximè tegit secretum suum.* *Laudatur hoc dicto qui secreta apertè celare novit. confer. Cent. 2. prov. 54.*

Ad verb ocul
tio secret.

Prov. 91. عند الصباح يحمد القوم السدى *Ad auroram laudat populus pluviam. Pro السدى quod*

quod vertit D. Erpenius, *pluviam*, lege السري & verte *Profektionem nocturnam*. السري (inquit Author *AlKamus*) est سير عامة الليل *Pernox* itineratio. Occurrit proverbium apud *AlHaririum* c. 43. ubi *Alshirazi* in Scholiis هذا مثل يضرب في تحريض احد علي تحمل المشقة في الامر لان من تحمل المشقة يجد بعدها راحة لان من سري في الليل فعند الصباح بلغ المنزل او قاربه *Proverbium est quod usurpatur ad incitandum aliquem, ut ferat molestiam in re aliqua, quod post illam requiem inventurus sit, quoniam qui nocte iter facit, ubi mane domum suam pervenit, vel non longe ab ea adest, letatur se noctem in itinere consumpsisse. Suae igitur molestiam alacri animo subire qua ad quietem via struitur. Alii يضرب للرجل يحمل المشقة رجا الراحة* Dicitur cum quis alacri animo molestiam perfert, spe quietis futura.

CENTURIA II.

Prov. 1. ذكك بالمتحار حب الغلغل Dakkaca bel menchari. habbol'pholpholi. Pungit te in naso granum piperis. ذكك بالمتحار حب الغلغل Dak- *koca belmenbaze habba l'kelkeli, Camminuis in mortario granum Alkelkel. Citatur ab AlFauhari in قل & in AlKamus in قل & ذكك. Est autem, referente AlFauhari) AlKelkel من الذكك الذكك. Mele igitur a non-*
Z z nullis

Sic Alzamach Incitat patientia res aggredi atque animum firmare laeti exitus expectationes

AlMid. & Temchal,

* In aliquibus Kamusi exemplaribus legitur AlKokkol. cum Dhamma.

nullis legi monent الغلال. Monet (explicante Al-Firauzabadie) instandum, cum quis ab avaro aliquid extorquere velit, sicut ei qui grana AlKalkei, in mortario comminuere, quod non sine difficultate peragitur.

من يخبرك بشيء عن أحد فهو الشايم. Prov. 3. Qui denuntiat tibi diffamatoria super aliquo, ipse est diffamator. verte, Qui refert tibi convitium ab aliquo, ipse est convitiator. Sensu enim prorsus geminum videtur illi apud AlMidanium من سبك قال من Quis se infamia [vel convitio] affecit? dixit, Qui mihi retulit. بلغك ما تذكر. Qui tibi illud [ab alio] narrat, quod se male habeat, ipse est qui illud dixit. Si enim tacuisset ille, non nosset [quid dixisset aliter]. Dicunt etiam الراوية أحد الشايمين Qui refert alter est convitiatorum.

Prov. 5.3. من النوى يكذبك الصادق. Ad depravatione mentitur tibi verax. Scal. Apud paupertatem, vel in paupertate, Erp. verte, In absentia mentitur tibi verax, in absentia, i.e. cū abest, vel longè remotus est ab eo de quo loquitur. Proverbii origo ex historia huiusmodi; Quidam servum quē Dominus ipsi venum exposcit, hoc elogio, quod nunquam mentituris esses, se ad mendacium compulsurum deposito pignore, suscepit. Abductum ergo secum aliquantum temporis, detinuit, deinde eū, quasi peregrinū profecturus, sarcinas camelis imposuisset, & omnia rimeri parata habuisset, remisit, atq; remisso domi se continuit, nihil dubitans quin servus Domino ipsū profectū esse renunciaturus esset. Quærenti ergo Domino de altero isto, retulit servus,

النوى

Kamus | البعد

v. Al Sephad in
Comm. ad La-
m. ad Ajam,

servus, se quidem ipsum quasi jamjam profecturum reliquisse, profectus autem esset necne, se re verâ nescire, nec pronuntiare velle, cum qui de absentibus loquatur, facillè mentiri possit. Quo responso & mendacium fugit servus, & domino suo pignus, quod certabatur, lucratus est. Adhibetur ergo cum quis de rebus de quibus nihil comperti habeat, loqui recuset, ne forsitan quod falsum est dicere cogatur.

Prov. 60. *الحديث ذو شجون* Narratio (sermo) res carcerum est.] lege *ذو شجون* i. e. quid modos, vel vias seu ramos habens, scil. *ذو شجون* & *ذو شجون* ita ut aliud ex alio sequatur, & inter loquendum, seu in sermonis progressu existat. *الحديث* explicante auctore *Al Kamusi* inter alia significat, *الغصن المشتمك*, *ramum implexum*, & rei cujusvis divortia, qui & hoc proverbium citans *شجون* per *Species* seu modos & scopos, explicat, *Al Fauhar*. Sermo est *ذو شجون* i. e. بعضه يدخل بعض *Pars ejus partem ingreditur*, seu ita inter se coherent ejus partes, ut aliud ex alio inferatur *يضرر* *Dicitur de sermone* quando unum aliud in memoriam revocat, seu quando unius occasione alterius fit mentio. Ex eadem historiâ alterius etiam est proverbii origo, quod legit D. Erpenius *سبب السيف العذل* *Anticipavit justitiam ensis*. Legendum autem est *العذل* *Reprehensionem*. serô scil. illum reprehenderunt ob eandem mensē sacro patratam, re jam peractâ, quæ infecta reddi non potuit. Alludit ad hoc proverbium *Tograi* in isto versu

ان كان ينفع شي في ثباتهم

Z z z

علي

علي العهود فسيف السيف للعدل :

Si sit quod valeat ad eos continendos In fidē pactorum
[nihil aliud est quam] ut pravertas ensis réprehen-
sionem. ubi monet *AlSephadinus* esse hoc è proverbiiis

يضرر في الامر الذي لا يقدر علي رده *Arabum*
Quo innuitur rem revocari, seu infectam reddi non
posse.

Prov. 62. Confusa sunt (ni fallor) quæ ibi le-
guntur. Proverbium hoc esse videtur, الحديد
بالحديد *Ferrum ferro finditur.* Reliqua ad e-
jus explicationem pertinere, ubi, ut versus primo
laudati ratio constet, legendum, monente docto
quodam *Arabe*, واكل شيء افة من جنسه

Omni rei corruptio [seu
perditio] est à genere suo, usq; ad ferrum, cui vim infert,
[vel prævalet] *lima.* monet autē proverbium (expli-
cante *AlMaidanio*) ان يستعان في الامر الشديد بمن
In re ardua auxilium petere ab eo
qui ei par sit & *indivisus.*

يقاوية ال.

Prov. 74. *Satiū*
humiliatus est superque minxerunt vulpes] Quæ hujus
proverbii originē spectent, v. p. 102, ubi corrigenda
sunt errata typographica & pro الثعالب & ذل
gendvm اقل الثعالب & ذل الثعالب. Porro dicunt
الثعالب بالثعالب *Vilior eo super quod minxerunt vul-*
pes يستذل de personā summè aspernabili,
vel ultimæ vilitatis, referente *AlDamirio*, qui &
annotat (cum *AlFiruzabadio*) malè à plerisque le-
gi in priore quod citavimus *Hemistichio* الثعالبان
AlTheolaban quasi singulare esset, cum efferendum sit
per

per Fatha & dualis sit numeri, scil. *duas vulpes.* in
versione *Erpenianâ* pro [*saper eam*] lege [*super illud*]
super Idolum scil. non super cultorem.

Prov. 85 وقع فلان في سبي راسه *Cecidit quidam*
(*أسيرا*) in dentem capitis ejus.] Lege في سبي راسه vel
سوار راسه quod sonare videtur, *equalem capiti men-*
suram, vel, *illud quod caput ejus aquet.* i. e. referenti-
bus *Alfaubar* & *AlFeruabadio*, *عن شعر راسه* tantam rerum copiam qua *numerus capil-*
lorum capitis ejus aquet. vel juxta alios quæ *عن*
cum obruat, & ad caput ejus pertingat, in
كفه من الخير tantam quantam capere potest, vel
التي وقع في *quantâ uti, prosperitatem.* Dicitur ergo في
النعمه seu *خصب* في *cum quis prosperitatem seu rerum*
omnium abundantiam consequatur. Quod autem la-
guht nonnulli *راسه* في *monet Alfaubar* esse
تصحيح Erratum è literarum permutatione.

Prov. 89 ان ازل العالم زل دولة عالم *Edha zallal'*
alemo, zalla bezallatin alemin. Cum errat eruditus
لأن ازل العالم زل دولة *errat errore erudito.*] lege
عالم *Edha zallal' alemo zalla bezallatehi alamon.*
Cum errat eruditus, errat errore ejus mundus. (sc. ex-
plicante *AlAtaidani*) لأن العالم يتعاقبهم بقدره
به *quoniam sunt eruditio sectatores qui cum imitentur.*
inde Poëta,

ان الفقيه ان اغوي واطاعه قوم غرورامعة اقضاع وضيعا
مثل السقية ان هوت في لجة تغرق وتغرق كل ما
فيها

Utique

*utique doctus si erraverit & auscultaverit illi
Populus, errant cum eo & perit & perdidit.*

Instar navis qua ubi fundam petierit,

Mergitur, unaque merguntur qua in ea sunt omnia.

Atque hoc est quod dicit Maimonides in præfatione
ad suos in *Mishnah* commentarios العامة اذا لم

يتعاب لم يضر بذلك بالجميع انما اضر بنفسه
فقط وان لم يكن الحاصم متعابا مرقاضا هلك

*Idiota si non probè cultus fuerit, non
omnibus, sed ipsi uni nocet, at Judex si non probè cultus
& subactis moribus fuerit, perit ipse unaque homines n-
umerosos in perniciem trahit.*

من وهل ينهض البازي) بغير جناح. Prov. 91.

*volans (id est, volare queat) avicula sine ala? Su-
spicatur D. Erpenius mendum in voce* البازي

قالى Corrigè igitur & lege البازي AlBazi accipiter.

العرب وهل ينهض البازي) بغير جناح يضرب في
الحق على التعاون والوفاء (inquit AlDamiri.

*us) Dicunt Arabes, Et nunquid ad volandum se tollet
accipiter sine ala? quo monent adjutores sibi & amicos
comparare: juxta illud Poëtæ,*

اخاكي اخاكي ان من لا اخا له

كداع الي الهيجا بغير سلاح

وان ابن عم المر فاعلم جناحه

وهل ينهض البازي بغير جناح

Fratrem

Fratrem tuum, fratrem tuum (tibi adjungit) sc. cui non est frater,

Perinde est ac qui invitat ad certamen sine armis.

Affinis autem viri, scias, est ipsi ala,

Et nunquid ad volandum surget accipiter sine ala?

AlBazî est accipitris species, numeratur inter الجوارح

*ea animalia quæ venari docentur, apud * AlDamirium,*

ubi obiter corrige in Locmanni Fabula de duobus

gallis, بعض الجوارح & lege بعض i. e. avi-

um prædatricium aliqua. Alludere videtur ad hoc

proverbium AlHaririus his verbis كيف طيران

Quomodo erit volatus, seu volabit quis sine

ala? Plane geminum est illud Plautinum, Sine pen-

nis volare haud facile est, mea ala pennas non habent.

Prov. 97. ليس من العدل سرعة العدل Non

est ex justitia celeritas justitia.] ultimo loco lege

& verte, Non est justitia celeritas reprehensio-

nis. Occurrit apud AlHaririum, c. 25 Sensus autem

لا ينبغي ان يعجل بالعدل (explicante AlMaidanio)

Non decere temerè aliquem repre-

bendere antequam apologiam ejus cognitam habeas. Con-

fer ergo ejuldem centuriæ prov. 8. Forte qui audit

rumorem de me, non auditit apologiam meam. & 9.

Fortassis accusatur, nec deliquit.

* جارحة in

AtModhaf-
feti.

AUTHORUM

A V T H O R V M, E O

F E R E O R D I N E Q V O

legenti primùm occurrunt,
Nomenclatura.

Nasiroddin Tusensis [نصير الدين الطوسي *Nasiroddin AlTusi*, à patriâ sc. طوس denominatus. vulgò خواجا نصير *Chowajah* (vel ut efferri solet *Chojah*, i. e. Magister, Dominus) *Nasir*. حکیم عظیم الشان *Sapiens omni scientiarum genere clarus*, ut loquitur *Gregorius noster*. Natus est (teste *AbulPheda* &c.) anno Hejræ 597. obiit anno 672.

Jacobus Robawiensis. [يعقوب الرواوي seu *Robensis* ab urbe روا *Roba* denominatus, quam *Edeßam* esse volunt. Hebræi ירוהא efferunt. (sic apud *Abrahamum Zacuthum* in *Juchasin*, ubi *Ata-Beg Zingium* regnasse ait על בעלביג ירוהא in *Baalbec* & *Roha*. Itaque enim divisim legenda sunt nomina ista urbium diversarum & procul inter se distitarum, non conjunctim ut præ se ferunt libri, Typographi incuriâ, quæ *Scaligero* in causa fuit ut Latine *Baal Bigoraba* exprimeret.) Syri אורדי, unde *Jacobus* iste Syriace אורדי *Ur hoi*, nec non & lingua Syriaca (præcipua saltem ejus dialectus) אורדי. Notandum enim

Gregorio nostro tres esse ejus dialectos. digna sunt
que apponantur. *Infusa verba* تنقسم الى ثلاث لغات
افصحها الارماينية وهم لغة اهل الروا وحران
والشام الخارجية. وبعدها الفلسطينية وهي لغة اهل
دمشق وجبل لبنان وبقاى الشام الداخلية واسمها
الكلدانية الخطية وهي لغة اهل جبال اثور.

[Lingua Syriaca] distinguitur in tres
dialectos, quarum elegantissima est Aramaea, quae est
lingua incolarum Roba & Harran & Syria exterioris;
proxima illi est Palestina, quae est ea quae utantur Damasci
& montis Libani, & reliqua Syria interioris incolae; at
amminimè impatiissima Chaldaica Nabatae, quae est dia-
lectus populi montium Assyriae, & pagorum Erace.

[AlKadi Saed Ebn Ahmed Andalusensis] citatur
apud Ahmedem Ebnol' Kasem in historia medico-
rum in vita Jacobi Cendensis hoc nomine القاضى ابو
Alkadi AbulKasem Saed Ebn Ahmed Ebn Saed, & liber ab ipso compo-
situs vocatur كتاب طبقات الامم seu gentium in classes
suas distributarum, qui idem esse videtur quem laudat
& ex quo non pauca desumpsit Gregorius noster.

[AlMotarrex author libri Magreb] القاضى
Naser Ebn Abil Macarem, AbulPhatah AlMotarrex, quod suto-
rem vestiarium sonat, scilicet Motazalus. Natus est an-
no Hejra 588, mortuus, 610, Lexicon a se compo-
situm اللغة المغرب vocat.

Jacobus

Jacobus Alfiranabadus] leg. *Mohammed Jacobi*
 filius, *Kamusi* author sc. محمد بن يعقوب بن محمد
 (محمد بن يعقوب بن محمد الشيرازي الغبروزي) *Mohammed Ebn Jaacob*
Ebn Mohammed *Alshirazi* *Alphiranabadi*, seu *Shi-*
razita Firuzabadensis. Natus est anno *Hejra* 729,
 loco dicto *كارزين* *Carazin* denatus an.* 817. Mag-
 nae eruditionis vir, & magno eo nomine apud reges
 & principes in honore, praecipue apud *Ismaelem Ab-*
basi filium *Tamemensem*, cui *القاسم* *Alk'asim*, seu
 Oceanum linguae Arabicæ dedicavit, nec non apud
Bajazidum (seu *Bajazetem*) *Tilderim Oban*. A *Timur-*
lenco (seu *Tamerlano*) dono accepisse fertur *خمسة*
الاقب *quinqus mille aureos*. *Kadi Shohbah*.

*Mezh. 816.

Al'annab.

Safoddinus] sc. صفى الدين عبد المومن بن
 صفى الدين *Safoddin Abdol Mumen*, *Ebn Abdilhakki*. Li-
 bri à nobis citati titulus *مرآة الاطلاع على اسما*
الامكنة والبقاع *Dictionary* quoddam *Geogra-*
phicum.

R. Saadias] *cujus nomen aliàs* *ר' סעדיה* *aliàs* *ר' סעדיה*
scriptum reperies. Hic omnes veteris testamenti li-
 bros in linguam Arabicam transtulit, *cujus operis*
pars prima (scil. *Pentateuchus*) dudum excusa est
Constantinopoli, *charactere Hebraico*, una cum *textu*
Hebr. & *versionibus*, *Chaldaea Onkeli* & *Persicâ Ia-*
cobi Tusensis, qui vulgo *Tamofius* dicitur, nuper sume
 verò *Parisiis* *Arabico*, in *splendido isto Bibliorum*
πολυγλωττων *opere*.

p. 34.

Judeus qui libros Regum in linguam Arabicam ver-
tis.] Anonymus. Alium à *Saadia* esse Nilus in-
 dicat.

A 2 2 2

Avicen-

Gregor.
AbulFed.&c.

أبو علي الحسين بن عبد الله بن [Avicenna] *Abu Ali AlHosain Ebn Abdolla-
bi Ebn Sina AlSharab AlRais* (quem doctorem pri-
mariūm dicas; unde vulgò Princeps insignitur) Me-
dicus & Philosophus insignis. patria illi بخارا *Bocha-
ra*, in qua natus est anno *Hejra* 370. Nondum de-
cenni major literas humaniores & quicquid scienti-
arum ad Alcorani intellectum pertinet, calluisse di-
citur, & totam ~~synthesin~~ ante annum ætatis 18.
absolvisse, quo temporis spatio nec unam noctem
integram dormivisse perhibetur, nec interdū alijs
rebus quam lectioni vacasse, cum aliquid illi intel-
lektu difficile occurreret, ad templum, nodi istius so-
lutionem à Deo precibus impetraturus, se conferre
solitus. obiit anno *H.* 428. annos natus 58.

[*Alkoranus*] Impia Mohammedis dictata sic me-
moris hominum exciderent, cavisse *Abu Becrum*, iis
in librum istum translatis, docet Historia Saracenica,
in vita *Abu Becr*, quibus adde ex *AbulFedā*, *أبو*

in vit. *Abu Becr*.
& Ensus in vit.
Othmani an.
Hej. 30.

جميع القراءات من أقوال الرجال وجرید النمل
والجدوى وقرکة ذلك المکتوب عند حفصة بنت عمر
زوج النبي ولما أقولني تمام رأي اختلاف الناس
في القراءات كتب من ذلك المکتوب التفسير
كان عند حفصة نسختا وأرسلها التي الأصاغر
وأبطل ما سواها *Iussis colligi Alkoranum ex ore ho-
minum, & palmarum foliis & pellibus, atque ita scrip-
tum relinqui apud Haphsam Omari filiam Mohammedis*

822227

uxorem. Cum autem ad imperium jam euectus Othman
varias qua apud homines essent, lectiones videret, exem-
plaria ex illo qui penes Hapsam erat, libro transcripta in
varias passim regiones mittens reliqua omnia e medio su-
stulit.

Ismael AbulFeda] cui nomen cum agnominibus
& Epithetis quibus insigniri solet اسمعيل بن علي
الملك المودن عماد الدين ابو الفدا صاحب حياة
Ismael Ebn Ali ق. AlMaleo'l Moaiyad Amado'ddin
AbulPhedai Sahab Hamah, seu Dominus Hamah cui
provinciae praefectus est, anno Hej. 710. natus est an-
no 672. Historiam suam vocat المختصر في اخبار
Geographiam تقويم البلدان.

Abu Mohammed مصطفى بن الحسين [Allannabius]
Abu Mohammed Mo'assas الحسيني الهاشمي القرشي
EbnolSaiyed Hasan AlHosaini AlHasbemi AlKorajhi,
vulgo الجنابي Allannabii titulo notus, eoque ab Ab-
mede Iosephi filio laudatus. Se Mohammedis sepul-
chrum visisse ait anno H. 963. Historiam suam per-
duxit ad annum H. 997.

Amed Ebn Yusef, seu Iosephi filius] احمد بن يوسف
Finem historiae suae imposuit mense Moharram, an.
H. 1008.

Scholiastes in Epistolam [leg. in Poëma] Ebn Abdani]
Poëmatas author ابو محمد عبد المجيد ابن عبدون
Abu Mohammed AbdolMajid Ebn Abdun, Commen-
tariis illud illustravit عبد الملك ابن عبد الله
AbdolMajid Ebn AbdolMajid Ebn AbdolMajid
drami

drami AlSabri, seu Hadramantenfis, Sabienfis.

Georgius Ebnol Amid ElMacinus] in titulo primæ partis historiæ suæ vocatur جرجس ابن ابي الياسر ابن ابي المكارم ابن ابي الطيب عرف *Georgius Ebn AbilTaser Ebn AbilMaca-*
rem Ebn AbilTaid qui audit, *EbnolAmid* (in parte 2da ab Erpenio edita *العبد AlAmidi* scribitur) & ad cal-
cem ejusdem libri الشيخ الرئيس المكي جرجس *AlSbaich Alraiss AlMacin*, i. e. Doctor primarius,
solidè doctus *Georgius* &c. *EbnolAmid* ابن العمد. quando floruerit ex historia ipsius Saracenicâ patet.

Ialaloddinus Affoyutius auctor libri Mezhar. جلال *Ialaloddin Affoyuti*. Idem hic esse vi-
detur, qui alter *Ialalluin*, qui Scholiorum in A-
coranum auctores audit, quanquam in historiâ ipsi-
us eo quod vidi exemplari in librorum à se tunc
temporis editorum catalogo, libri *المزهر AlMezhar*
non meminit.

p. 41.

Abulola AlMaarri] Poeta celebris ابو العلا احمد *Abulola Ahmed Ebn*
Ahdillahi AlTonuchi AlMaarri, natus est anno H. 363.
in urbe معرة Maarrab. anno 367 à varis oculorum
usu privatus, obiit 449.

Ebn Chalecan, vel Chalecan] احمد بن حاكم *Ahmed*
Ebn Mohammed &c. *Ebn Chalecan, vel Challean* *Abul*
Abbas Shamsoddin. natus anno H. 608. mortuus 681.
ergo fuit Gregorio nostro, ejusque de ipso
censura, cujus in præfatione mentionem fecimus, ni

me

me fallant characterum ferè obliteratorum vestigia,
author, quod si ita fuerit, patet historiam ab ipso
Gregorio ad annum tantum 675. perductam, ab alio
ad 683. continuatam.

AlCendi Philosophus] أبو يوسف يعقوب بن اسحق
Abu Yusef Yaacub Ebn Eshak [seu Isaac]

AlCendi, Arabum regibus oriundus, Philosophus
dictus. Magno fuisse in honore perhibetur
apud AlMamunem, AlMosasemum, ejusque filium
Ahmedem, Chalifas. Meminit ejus Gregorius noster
sub AlMotamedo Motawacceli filio.

Hist. Medic.

AlMotanabbi Poeta] أبو الطيب أحمد بن الحسين
AbulTaieb الجعفي الكندي

Ahmed EbnolHosain &c. AlIsophi AlCendi, notus no-
mine AlMotanabbi hinc illi imposito quod
poeticum aliquando furorem pro Prophético
venditaverit. Natus est in vico quodam Cufa
Cendab appellato, unde & ipse AlCendi seu Cendensis,
non autem à Céndah quod tribus nomen (monente
Ebn Chalecan) cum tribu Ablophi, seu Iosensis fuerit.
Corrigendus ergo error p. 41. ubi Cendensibus ac-
cenfetur. Ut & mendum typographicum p. 43. L26.
ubi pro Iosius, Iosensis, legitur Ioffius, &c.

AlTannabari] أبو نصر إسماعيل بن حمدان الجوهري
Abu Nasr Ismael Ebn Hammad AlTannabari

P. 43.

AlTorci, i. e. natione Turca, qui tamen obtinuit ut a-
pud Arabes Sermonis antistes audjat.
celebris illius Lexici Alsabah (vel juxta a-
lias AlSebah quod Saniyah, sincerum, probum, vetum
denorat,

AlTannab.

denotat, Author. Natus in urbe quadam *Turcarum* tunc temporis *Farab*, hodie *Otrar*, dictâ. Obiit juxta *Abul Fedam* anno H. 398. juxta Epitomato- rem *Tafeensis*, 391. juxta *Allanab*: 193.

p. 46.

Ebn Chalec.

Tarafab Poeta [*طراف* *Tarafah*, cui nomē *العبد عمرو بن عبد الله* *Amrus Ebn al Abdi*, *أبو الجندب* *Motalammesi* sororis filius, & unius ē decantatis apud Arabes poematis quæ *Moallakas* audiunt, author. anno æta- tis 20. vel juxta alios 26, interfectus est.

Morakkef el Achar, i. e. major } Poetæ major
Morakkef el Asgar, i. e. minor }

Mezh.

Amrus Ebn Saadi. Minor, qui ma- jorem patrum habuit, *ربيعة بن حرملة* *Rabiah Ebn Harmalah*. *Kamus*. at secus alii, minori scil. nomen fu- isse *Amrum Ebn Harmalah*, vel *Rabiah Ebn Sofyan*.

p. 47.

Motalammes [*موتالمسح* *Tarir Ebn Abdil Mafhi*. v. explic. Proverb. *Litera Motalam- mesi*.

p. 49.

Abu Dhowaib Poeta [*أبو ذؤيب القليل خويلد* *Abu Dhowaib Al Katil Chomailed Ebn Chaled Hodbailensis*. Fuit & alius eodem nomi- ne. Poeta *Aiyadensis*, teste *Al Firuz*.

p. 51.

Maimonides] Ea quæ in Judæorum monumentis de eximio hoc doctore traduntur ut omittamus, apud *Ebn Abi Osaibeab* in historia medicorum, hoc nomine recensetur, *أبو عمران موسى بن* *Alraïs* (i. e. Princeps) *أبو عمران موسى القرطبي اليهودي* *Abu Amran Musa Ebn Maimun Al Kortobi Al Tabudi*, seu *Cordubensis* *Indæu*. Obiit (teste Gregorio nostro anno

وفي سنة خمس وسبع مائة مات موسى) anno H. 605.
 Anno autem 605 *ben Meimon ben Meimon* (i. e. *Moses Maimonides Judaeus Hispanus*) qui
 & (unà cum autore Hist. medicorum) tradit ipsum
 في الاسلام فاطهر واسر اليهودية *in Hispania*
ad Islamismi professionem vi adactum, eam prae se tulisse,
retenta in corde Judaismo, quem iterum abi opportunitate
nactus, in Aegyptum transisset palam professus est.
 Meminit idem libri ab ipso in lingua Arabica com-
 positi quem *دلالة Delalah, i. e. indicem, sive directo-*
rium inscripsit; quem (inquit) alii laudarunt, alii vi-
 tuperantes *الضلالة Ddelalah, i. e. errorem, nomina-*
runt. Est hic *مורה نبوكيم* Hebraicè *دلالة الحارون*
Moreh Nevocim.

أبو العباس شهاب [*Shchaboddin Ahmed Ebn Yabya*]
Abul Abbas Shchaboddin أبو الدين أحمد بن يحيى
Ahmed Ebn Yabya, natus anno H. 700. mortuus
 anno 749. librum, inter alios, scripsit cui titulus
 جغرافيا. *Geographicum* و *ممالك الاوصار في ممالك الامصار*
 & *Historicum.*

أبو السعادات المبارك بن محمد [*Ebnul Athir*]
 الشيباني المعروف بابن الاثير الجزري الملقب
 أبو السعادات المبارك بن محمد [*Abussaadat Almhbarac Ebn Maham-*
med Alshibani] valgo appellatus *Ebnul Athir Aliazari*
 (جزري ابن اثير) (quod scilicet natus esset in loco dicto *محر*)
 cognominatus *Majdoddin*, natus anno H. 544. mor-
 tuus 606.

مصالح الدين مصطفى بن مصطفى [*Musafa Ebn Mussa*]
 مصالح الدين مصطفى بن مصطفى [*Musafa Ebn Mussa*]
 B b b

p. 51.

p. 52.

4. 3

بن اسمعيل التروى (المشهور بلقب القصاص
Moslebeddin, Masfafa Ebn Mohajjiddin Mohamimed Ebn
Ismael AlTorawi, appellatus Ebnol Kassar, author libri
 qui variorum, qui in libris Scholast. Theo-
 log. Jurid. Philosoph. &c. occurrunt, terminorum
 explicationem continet.

ابو الفتح محمد بن *Shahrestani* vel *AlShahrestani*
 بن عبد الكريم الشهرستاني المتكلم علي
AbulFatah Mohammed Ebn Ab-
alCarim AlShahrestani, Scholasticus, (seu) Alharini.
 natus anno H. 467 in urbe *Shahrestan*
 juxta alios anno 478. mortuus an. 548. vel juxta a-
 lios 549.

p. 56.

عبد الرحيم *AlBarezī in sermones Ebn Nobata*
Abdor بن أبي طاهر ابراهيم بن هبة الله البازعي
Rahim Ebn. AbiTaber. Abraham Ebn Hebatillahi Al-
Bazici.

ابو محمد عبد الرحيم ابن محمد *Ebn Nobata*
 بن اسمعيل بن عباس الحنفي القارقي
Abdor Rahim Ebn Adhammed Ebn Ismael Ebn Nobatah
AlHodbaki, (seu) Hodbakensis quod familiae cujul-
dam Kaduensis nomen) Alpharckā (denominatus
 ab urbe *Majepbarckin.*) Homiliafarrus
 seu Concionatorum apud Mohammediassacile
 princeps. natus anno H. 335. mortuus 374.

p. 64.

ابو عباس *Ebn Abbas*
Falalani q. d. duo quorum nomina *Falal,*
Gilici, Falahidini. quorum primus
Falalad- *din*

den *Mohammed Ebn Ahmed AlMaballi*, qui partem
Alkorani brevibus Scholiis explicavit, alter جلال
الدين عبد الرحمن الاسيوطي *Islahuddin Abdor. Rab-*
man & AlOsyt, qui mortuo primo, reliquum absolvit
anno H. 871. natus, ut ipse in historia sua testatur,
anno H. 849. Idem (ut videtur) qui libri *Mezhar*
jam memorati author, perinde est enim sive *Assoyut*,
sive *AlOsyt* dicas, cum loci seu pagi Aegyptiaci
nomen, unde hæc appellatio, utroque modo scriba-
tur, teste *AlFiruzab.* scil. *سيوط* *Soyut*, & *اسيوط*
Osyt.

AlGeshaf [الكشاف] *Commentarius in Alc.* au-
thor, *AlZamachshari*, scil. ابو القاسم محمد بن
عمر بن محمد الخوارزمي الزمخشري *AbulKasem*
Mahmud Ebn Omar Ebn Mohammed AlChowarazmi
AlZamachshari. natus est in *Zamachshar Chowaraz-*
mi oppido, anno H. 467. mortuus ann. 538. *Ebn*
Chalec.

AlBidawius [seu *AlBaidawi*]. scil. ناصر الدين عبد
الله بن عمر البضاوي *Naseroddin Abdol'lah Ebn*
Omar, &c. *AlBaidawi*, celebris in Alc. commentarii
author, nec non libri Scholastici de fundamentis
religionis الطوالع dicti &c. obiit anno H. 692. *Epit.*
Yasfi.

AlMidani [seu *Midanensis*, vel *Maidanensis*, utro-
que enim modo scribitur, teste *AlFiruz*: ابو الفضل
احمد بن محمد الميداني النيسابوري *AbulPhadli*
Ahmed Ebn Mohammed AlMaidani AlNaisaburi, à
Maidan, sc. vico quodam in نيسابور *Naisa-*
bur denominatus. obiit anno H. 518.

p. 75.

Nomenclator Persico-Turcicus.

p. 87.

Medicus quidam] scil. author libri شامل.

p. 90.

Al Zamachshari] v. sup: *Al Cashaf*.

p. 91.

Mostairaf] nomen libri est المستطرف من كمال
authoris incerto.

p. 95.

p. 98.

Mohammed Ebn Abdallahi] ابو عبد الله محمد
Abn Abdol'lah Atohammed Ebn
Abdillab Ebn Amri. author libri astronomici dicti
كتاب البيان يوضح البرهان five كتاب التبيان

p. 96.

Camel,

p. 98.

Ali Ebnol Athir] ابو الحسن علي بن ابي
الكريم محمد بن عبد الكريم الشيباني المعروف
Abul Hasan بادن الاثير الجزري الملقب بجزالدين*Ali Ebn Abil Caram Mohammed Ebn Abdil Caram*
Al Shaibani, notus nomine *Ebnol Athir Al Fazar*,
cognominatus *Ezzoddin.* frater *Al Maharaci Ebnol*
Athiri, natus in جردقة تن عام anno H. 555. mor-
tuus an. 630. historiam كامل inscriptam, ab ori-
gine mundi usque ad finem anni H. 628. perduxit.
Ebnol Chalec.

p. 104.

Taqi al Rahin Ahmed Ben Ali] *Al Makrizi*
Takiuddin Ahmed Ebn Ali, vul.
گو *Al Makrizi* dictus. Natus, ut ipse in hist. testa-
tur post annum H. 760. scil. teste *Jalaloddino* 769.
mortuus 840.

p. 108.

Liber الدر نظم Nodh mol'dorr. Epitome libri
Nothrol dorr, seu excepta ex eo continens.

p. 116.

Liber خريدة العجايب Charidatol Ajaib] author
est *Ebnol Wardi* ابو الوردى quidam.

Al Gazal

أبو حامد محمد بن محمد الغزالي [AlGazali]
 Al^o الملقب بحجة الاسلام زين الدين الطوسي
Hamed Mohammed Ebn Mohammed &c. AlGazzali
cognominatus Hojjatol Eslam, Zained'din, AlTusi, live
Tusensis. Natus est anno H. 450. vel (ut alii) 451.
mortuus 505. librum ejus أحياء علوم الدين *in com-*
pendium bis redegit أبو الفضل أحمد بن موسى
 AbulFadl Ahmed Ebn Musa &c. AlArbeli, &
 Epitomen suam (minorem puto, nam & majoris me-
 minit Ebn Chalecan) روح الأحياء appellavit. Natus
 est autem Ahmed iste in urbe Mansal, anno H. 575.
 mortuus ibidem anno 622.

Karmatiani] vel Kermatiani, juxta Ebn Chalec. Se-
 cta blasphemi cujusdam impostoris, ab hospite po-
 titus ipsius (cui nomen كرمته * quod Arabes in
 قرمطة verterunt) quam ab ipso denominata, teste
 Gregorio nostro. Alii aliam nominis rationem red-
 dunt, referente Ebn Chalecan, dictos sc. à duce quo-
 dam ipsorum qui قرمطي appellatus est, quod statura
 brevi seu contracta, & facie deformi fuerit, quæ vocis
 istius apud Arabes significatio. Alii à sectæ authore
 qui قرمطان Hamdan Karmat dictus est à villa
 quadam ita appellata, denominatos volunt re-
 tribus AlJannabio, & Sharbol Mamakef. Quisquis
 تاعاقوما من أهل السوان والباينة ممن
 ad religio- ليس لهم عقل ولا دين الي نينه فاجابوا له
 nem suam epaganis & deserti incolis, quibus nec intelle-
 ctus fuit, nec religio, invitans, dicto audientes habuit, qui
 ab

ibid.

كرمينه
 in AbulF.
 forf.
 كرمينه

ab initiis obscuris eo potentia creverunt, ut vix credenda
 patuerint. قال النبي فعلوه في الإسلام لم يفعلوه أحد
 قبلهم ولا بعدهم من المسلمين وملكوا كثيرا من
 بلاد العراق والحجاز وبلاد الشرق والشام الى داب
 مصر *Fecerunt in Islamismo quod nec ante, nec post eos*
fecit e Moslemis quisquam, & occuparunt magnam par-
tem regionum Eraki & Hejazi, nec non regionam Orient-
tis & Syriaeque ad portam Mesri, siue Cairo. Exorti
sunt circa annum H. 278.

محمد بن جابر بن سنان الحراني *AlBattanius*
Mohammed Ebn Jaber Ebn Senan, ori-
gine AlHarrani (seu Harranensis) AlBattani, vel
juxta alios AlBestani, patriam scil. habens
 بعلبك *qui locus quidam est in ditione Harrani, Astronomus*
 insignis, vulgò *AlBategnius*, observationes suas anno
 H. 264. inceptas, continuavit ad annum 306. obiit
 an. 317.

ابو نصر محمد بن ترخان [طرخان al.] *AlFarabius*
Abu Nasr Mohammed Ebn Tarcban AlPha-
rabi. patriam scil. habens فاراب *Farab Turcarum ur-*
 bem, quæ postea Otrar dicta, quæ eadem *AlFan-*
 harii (ut diximus) patria, *أكبر فلاسفة المسلمين*
Philosophorum apud Mohammedanos facile princeps, si-
 mulque *mundi contemptor e-*
 gregius, verè Philosophus. Mortuus est anno H. 339.
 plusquam octogenarius. *Ebn Chal. AbulF. &c.*

p. 122.

Sharifol Adrisi شريف الانريسي *Sharifol Adrisi q.d.*
Illustris

Illustris Adrifides. Sharifi autē titulo ii præcipuè gloriantur qui à *Mohammede* genus ducunt, vel ei affinitate conjuncti sunt. hoc nomine citatur apud *Abul-Fedam*, nec non authorē lib. *Masalec* &c. Nomen ipsi cum agnominibus *أبو عبد الله محمد بن محمد بن* *Abu Abdollah Mohammed Ebn Mohammed Ebn Abdollah, Ebn Adris Imperatoris fideliū.* Oriundus ergo videtur illustri *Edrisidarum* familiā, qui olim in aliquibus *Africa* partibus regnarunt. Ipse se (nescio tamen an solum) librum *ذخيرة المشتاق* qui scriptus est jussu *Rogeri regis Sicilia & Antiocchia* &c. (ejus nominis secundi, ut ipse *clim. 4. p. 2.* disertè testatur) absolvisse anno *H. 548.* in præf. scribit. Idque ad explicandum globum in quo descripta fuit terræ figura, quem sibi ex argento puro confari curavit rex, pondere *اربعماية* *رطل بالرومي في كل رطل منها مائة درهم واثنا عشر* *400 librarum* [seu *Rotalorum*, ut vulgò loquuntur] *Gracarum*, quarum unaquæque 112 drachmas continet. Vocatur ergo alias liber iste *كتاب* *Rogeri liber*, apud authorē *Masalec, Ahmedem.* Ejus epitome Arabicè prodit Romæ, Latine Parisiis, ex versione doctissimorum Maronitarum *Gabrielis Sionita & Ioannis Hefronita,* titulo *Geographia Nubienfis.*

الشيخ *أبي الدين الطبري* [*Mohabboddinus*] *AlShach Mohabboddin AlTabari.*

p. 122.

عبد الرحمن بن عمر بن سهل أبو [*AlShfi*] *Abdor Rahman Ebn Omar* الحسين الصوفي الرززي *Ebn*

Sbarho!
Tasawef.

Ebn Sabl AbulHosain AlSafi AlRazi. Obiit anno H. 376 natus annos 85. *Gregor. AlSafi* autem rigidiorum Sufiorum disciplinam amplexum denotat, quibus inde, juxta non paucos appellatio *لهم إختامون* *عبد واهل الصوامع* *وهو لباس الاديبي* Ascetæ & qui Monasteriis inclusi vivunt, (ut loquitur *AlZamachsbarius*) quamvis minus arrideat Illustrissimo *Scaligero* hæc nominis ratio, ut ex his ipsius verbis, l. 5. decemend: temp. patet, ubi de Persarum Regibus loquitur: Hodie vocamus Reges illos *Sofi*, quia *صفي* Arabicè significat puræ religionis hominem & in melius reformatum, cujusmodi suam religionem esse contendunt, &c. Quod quidam *Sofi* à flocco lanæ dictum volunt, hoc levius est ipso flocco lanæ. Hæc magnus ille vir. Ut autem quid statyendum sit judicet æquus lector, non gravabimur quæ ipsi Arabes de hac appellatione tradant, pluribus apponere. Nomen est, teste *AlMakrizio*, *Mohammedanū* priscis ignotum, nec multò ante annum *Hejra* 200, idque gliscentibus tunc temporis lectis & hæresibus, natum, quo se à cæteris distingui volebant qui religiosius majorum vestigiis insisterent, ita tamen ut *من حبي العربية* *juxta Arabismi canones*, quare ita appellati sint, haud facile sit dijudicare. Qui à *صوف* *Suf*, lana, vel vestibus laneis dictum volunt *AlSafi*, faventes habent Grammaticorum regulas alii tamen à *صفا* *Soffah* porticu quadam juxta templum *Medina* à *Mohammede* constructum, ubi pauperes aliquot ex ipsius *asloohis* quibus ædes propriæ non essent, abdicata rerum mundanarum curâ, diversari

diversari solerent, quorum hi vivendi instituto non
 absumiles, scil. respectu عدم الدنيا وعدم
 الخصومة مع الخلق والقناعة بالحاصل وعدم الطلب
 لغير الحاصل وعدم الاعتراض على الله تعالى
 abdicationis والانقطاع عن الوطن والاهل والاحبا
 mundi & ἀφίλονείας & αὐταρκείας, dum presentibus con-
 senti absentia non requirerent, nec Deo obmurmurarent,
 (seque à patria domesticis & amicis subducerent.) alii ab
 الصفا *Alsa* quod puritatem & sinceritatem deno-
 tat: alii à صف *Saff* quod ordinem sive classem, quasi
 eos dicas qui in primo sint ordine, respectu Dei cujus
 cultui se totos dedunt: quæ omnia licet sensum satis
 commodum præ se ferre videantur, à Grammaticis
 tamen quæ Erymologiam spectant, legibus abhor-
 rentiora sunt, fatente *Al Makrizio*. Aliam adhuc
 addit *Al Zamachsharius* nominis notationem, scil.
 à tribu quadam Arabum dictâ *Alol' Suf*
 (q. d. familia *Suforum*) seu *الصفوان*
 (q. d. familia *Suforum*) seu *الصفوان* *Alo' sufan*, qui *Caaba* olim inservientes, reli-
 giosiores habebantur, ut ab illis dicantur تشبهها بهم
ob similitudinem qua inter illos re-
spectu devotionis intercederet. Unde appellationem
 petitam existimaverit celebris inter ipsos famæ o-
 mar *Al Sahrawardi*, videre est ex his ipsius verbis
 quibus larvatos quosdam *PseudoSufios* perstringit
 لبسوا البسة الصوفية لينسبوا اليهم وما هم منهم بشي
Induerunt Sufiorum vestes ut ipsis acceperantur, in quo-
rum tamen numero nequaquam habendi sunt: quo spe-
ctat & illud Poëtæ.

تنازع الناس في المصوفي واختلغوا
فيه وظنوه مشتقا من الصوف
ولست اكل هذا الاسم غير فتي
اصافي ومصوفي حتي سمي الصوفي

* vel fincerè
amavit, & fin
cere amatus est

Disputant homines de AlSufi & discrepant
De hoc [nomine] putantes illud ab AlSufi [lanâ scilicet] de-
As non concesserim ego hoc nomen, nisi viri rivari.
Safa Wasufia (i.e. * Qui purè egit, & mundatus est.) ut
AlSufi appellatur. Adeo ut hæc sit, quæ in libro Shar-
bol Tafawof habetur, ipsius descriptio, من ليس له صوف في الصفا
Qui lanam puritatis cordis superinductis
Porro sciendum familiam Regiam quæ hodie Persis
imperat vocari بنو حيدر Banu-Haidar Al-
Sufi, (non الذفي AlSufi) i.e. Filii Haidari AlSufi,
qui fuisse perhibetur الاسمعية الاسماعيلية
è posteris Alii Hosainidis sectæ Ismaelitica.

Liber نثر الدر Nothra'ldorri, cujus author منصور
ابن الحسين Mansur Ebnol-Hosain Akabi.

زكريا بن محمد بن محمد Zacaria Ebn Mohammed Ebn Mahmud Al-
Kazwini, qui fuit nempe أول بعض الفقهاء الذين
كانوا موطنين من مدينة قزوین
è posteris cujusdam do-
ctorum urbem Kazwin incolentium.

AlKodaius] Historiæ exemplar quo usus sum
non alium præfert titulum, quam تاريخ القضاء
Tarichol-Kodai, sed præfationem legenti eundem ap-
parere esse librum quem vocat عبد الله Ebn Challecan
الانبياء عن الانبياء وحوادث الخلفاء
ابو

أبو عبد الله محمد بن سلامة بن جعفر القضاعي
Abn Abdallah Mohammed Ebn Salamah Ebn Jaasar
AlKodaai quod patronymicum est ab القضاة tribu-
 um patre. scripsisse videtur circa annum H. 437. ad cu-
 jus finem ab initio mundi numerari à Græcis ait an-
 nos 6554. Obiit anno 454. *Ebn Chal. & Jalaloddin:*

كمال الدين أبو البقا محمد [*AlDamirius*]

135.

جمال الدين أبو موسى بن عيسى الدميري
Bakai Mohammed Ebn Musa, Ebn Isa AlDamiri, li-
 bri de historia animalium cui titulus حيوة الحوام
 author. obiit anno H. 808. *Jalaloddin.*

ثابت بن قرة بن هرون الصابي الحاراني
Thabet Ebn Corrah qui vulgo *Thebit* audit

138.

Thabet Ebn Ker-rah Ebn Harun Alfabi* (seu religione Sabiista) *Al-
 Harrani*, Medicus, Mathematicus & Philosophus in-
 signis, magno ob insignem eruditionem, in honore
 apud *Chalifam AlMootadedum*, teste Gregorio nostro.
 natus est anno H. 221. mortuus 288. *Ebn Chalec.*
 Fuit etiam ei nepos nomine ثابت بن سنان
Thabet Ebn Senan. iidem artibus clarus.

**Ebn Chal.*
at Greg:
 مروان

أبو الفضل محمد بن عمر
Phasrod'din Razi magnus seculi sui antistes. Com-
 mentario in Alkoranum celebri, aliisque ingenii
 monumentis clarus. *AbulFadl*
Mohammed Ebn Omar, AlTabarastani ortu, AlRazi,
natu. Natus scil. in urbe ري *Rai* anno H. 343. vel
 juxta alios 344. obiit anno 606.

145.

لغت حليمي [*Logat Halimi*]
 Nomenclator Ara-
 bico Persicus.

146.

Ccc 2

Ebn

- Ebn Batrik*] سعيد بن البطريق *Said El nol Batrik* qui & *Euthysius*, seu *Eutychius* appellatus: natus anno H. 223. mortuus 328. *Hist. Medic.*
153. *Ebn Chalawaib*] أبو عبد الله الحسين بن أحمد *Abu Abdollahi AlHosain Ebn Ahmed Ebn Chalawaib*, obiit anno H. 370. *Ebn Chal. Mex.*
154. *Ebn Heshem* leg. *Hesham* أبو محمد بن الملك *Hesham* *Abu Mohammed Abdolmalec Ebn Hesham* obiit anno H. 213. juxta alios 218. librum composuit de *ملوكها* *Hamyarensium genealogiis & regibus.*
- Author libri* جامع اللغة *Lexicon è Sebabi lamharii, Mogreb Ali Motarrezii, AlZamachsharii aliisque concinnatum, autore incerto.*
157. *AlBocharius*] أبو عبد الله محمد بن أبي الحسن *Abu Abdollah Mohammed Ebn AbilHasan Ismaelis, AlBochari*, seu *Bocharenfis*, patriam scil. *Bochara*, natus anno H. 194. mortuus 256. *Ebn Chalec. & epit. Yasei. at Allannabi*, natus annos 72. scribendum forf. 62.
158. *Ebn Moklab*] أبو علي محمد بن علي بن الحسن *Abu Ali Mohammed Ebn Ali EbnolHasan Ebn Moklab*, à principe quodam quem apud *Chalifam* detulerat, quò ipse imperii rebus præficeretur, dextra truncatus est. natus est anno H. 272. mortuus 328.
- Ali Ebn Bowab*] أبو الحسين علي بن هلال *AbulHosain Ali Ebn Halal* qui vulgo appellatur *EbnolBowab AlCateb*, i. e. *Scriba*

Scriba de quo hæc *Ebn Chalecan*, اسم يوجد في
 المتقدمين ولا المتأخرين من كتبه مثله ولا
 قاربه وإن كان أبو علي بن مقله أول من
 دقل هذه الطريقة من خط الكوفيين وأبرزها
 في هذه الصورة وإن ذلك فضيلة السبغ وخطه أيضا
 في نهاية الحسن لكن ابن البواب هذا طريقته &c.

*Non repertus est vel inter antiquiores vel recentiores qui
 ipsi scribendopar aut secundus fuerit, & quamvis Abu
 Ali Ebn Moklah primus scribendi rationem ab ea Cusi-
 ensium ad hanc quæ jam in usu, translulerit, & hanc [li-
 terarum] figuram in lucem proculerit, ideoque prioritatis
 gloriæ ipsi debeatur, unaque fuerit scriptura ejus in sum-
 mo elegantia gradu, tamen Ebnol Bowab ejus rationem
 concinnavit, &c. Sunt interim qui asserunt Abu Ali
 Mohammedem istum primum hujus Calligraphiæ ra-
 tionis autorem non fuisse, sed fratrem ipsius أبو
 الحسن *Abu Abdollah Al-Hasanum*, qui
 natus est anno H. 278. mortuus 338. *Ebnol Bowab*
 autem obiit anno H. 423. vel juxta alios 413. quem
 delevit doctus quidam, referente *Ebn Chalecan*,*

استشعر الكتاب فقدك سالفا

وتصحب بصحة ذلك الايام

فلما اكي سنوات العاوي كابة

اسفا عليك وشقت الاقلام

Animadvertit Scriptura desiderare te qui abieras,

Ejusque veritatem comprobavit tempus.

Ideoque nigra facta sunt atramentaria præ dolore,

Ob te contristata, & scissi sunt calami.

C.c.c. 3

Ebn

ابو [عجل اللغة] &c. *Ebn Phares*, Author libri
الحسين احمد بن فارس بن زكريا الرازي
*Abul Hosain Ahmed Ebn Phares, Ebn Zacaria &c. Al-
Razi, seu Raiensis: obiit anno H. 390. vel juxta alios
395. at prior sententia magis probatur, teste Ebn
Chalecan.*

159.

محمد بن سلام الجعفي [Mohammed Ebn Salam
Mohammed Ebn Salam Alfamahi. Librum ejus
شعر طباقات الشعراء seu *Classes Poetarum*, citat author li-
bri *Mezhar*.

ابو علي احمد بن محمد بن الحسين [Marzuki]
*Abu Ali Ahmed Ebn Maham-
med, Ebnal Hosain Al Marzuki Al Alphahani*. Com-
mentarium scripsit in librum *AlHamafah*, &c.

الحماسة [AlHamafah] Liber est antiquorum apud
Arabes poetarum excerpta continens, à celebri Poë-
ta *Abu Temam* concinnatus. Est autem ille ابو تم
*Abu Temam Habib Ebn
Al Tai, seu Taiensis*. asserunt nonnulli (re-
ferente *Ebn Chalec*. patrem ipsius Christianum fuisse
nomine قديس (puto *Theodosium*) quod in اوس
conversum Oblibrum istum non minus quam quæ
ipse composuit poemata clarus, eodem teste: qui
etiam refert ipsum à principe quodam ob carmen
ipsi oblatum خمسين ألف درهم quinquagies mille
aureis remuneratum, hoc insuper elogio ادها لدون
Es hoc infra-poematis tui dignitatem, & de a-
lia ab ipso composita elegia من رثي
بهذا الشعر non mortuum esse qui hoc desereretur carmi-
ne, adeo ut se vicariâ morte ipsius vitam & famam
redemisse

redemisse optaret. Natus autem est *Abn Temam* anno H. 190. vel juxta alios 188. vel 192. vel 172. mortuus anno 231. vel ut alii, 228. vel 232.

Al Moallakat] Iis quæ de nominis hujus ratione dicta sunt p. 159. addi potest è libro *Mezhar*, dicta fuisse aliàs poemata ista المنهيات *Almodhababas*, i. e. *Aurea* vel *deaurata*. scil. quod ex aliorum numero selecta وعلقت الذهب كتبت في القبطي نما. فلان اذا كانت بالكتابة فلان لك يقال منهبة فلان اذا كانت

panno serico *Egyptiaco* auri liquore inscriberentur atque in Caaba appenderentur unde dicitur *Modhahhabato Folan* i. e. *Aureum carmen* quod carminum ipsius præstantissimum est. Horum autem auctores 1 *Amriol Kais*, 2 *Tarafah*, 3 *Zohar*, 4 *Labid*, 5 *Antarah*, 6 *Al Hareib*, 7 *Ebn Calthum*. Alii loco *Antara* & *Hareibi* substituant (teste auctore libri *Mezhar*) *Al Asfa* & *Al Nabega*. Scholiastes à nobis laudatus est *Abu عباس احمد بن عبد الله الانصاري* *Abu Abbas Ahmed Ebn Abdollahi Al Ansari Al Andolsi*.

Ebn Rafik, vel potius *Rafik*] *ابن علي الحسن بن رشيد المعروف بالعقرواني* *Abu Ali Al Hasan Ebn Rafik* qui *Al Kairawani* vocatur. natus anno H. 390. patre vernâ Græco, mortuus 463. vel juxta alios 456. *Ebn Chalec*.

Alsephadin] صلاح الدين محمد الصفدي *Salahoddin Mohammed Alsaphadi*, a *Saphad* puto, Syria

١٢٠
مكتوم *

١٥١

p. 160.

Syria urbe. Nondum obiisse eum anno H. 769. pater ex ipsius scriptis.

Lamiatob Ajam] Poëma est, cujus author أبو إسماعيل الحسين بن علي الأصغر *Abu Ismael Al-Hosain Ebn Ali AlAsphahani*, qui الطغرابي *Altograï* appellationem sortitus est à mungere vel peritia scribendi الطغرا *Altogra* i. e. implexam istam & crassioris ductus Scripturam, quæ diplomatis principum præmitti apud ipsos solet, nomina & titulos eorum continens. Interfectus est circa annum H. 515 plus quam sexagenarius.

161.

عنه

Abu Jaafar Grammaticus] أبو جعفر أحمد بن محمد *Abu Jaafar Ahmed Ebn Mohammed*, &c. *AlNahhas*, multa & præclara scripsit, inter cætera, commentarium in septem *Mosallakat*, perijt an. H. 338. vel juxta alios 339. *Ebn Chal.*

Ib.

Mohalhel] موهلهل cui nomen آدم *Adam*, teste auctore *Kamusi*, at *AlFauharïo*, *Amriol* *Rais* القيس *Ebn Rabiha*, &c. ut in *Atrehanis*.

162.

Thaalabus] ثعلب *Grammaticus* celeberrimus, cui nomen أبو العباس أحمد *Abul Abbas Ahmed*, natus anno H. 200. mortuus 291. *Ebn Chal.*

164.

Jahedh] جهر المعروف أبو عثمان عمرو بن بحر المعروف بالجاحظ *Abu Othman Amrus Ebn Bahr*, appellatus *AlJahedh* à quo secta *Motazhorum* الجاحظية. obiit anno H. 255.

164.

Asmai] أسماي المعروف أبو سعيد عبد الملك بن قردب *Abu Said Addol Malec Ebn Karib*, &c. vulgò *AlAsmai* dictus, ab avo scil. ipsius cui nomen أصع *Asmao*. natus est an. H. 123. vel juxta alios 122. mortuus circa an. 216. *Ebn Chal.*

Asfobailius

Dixit قال المصلي في الروض الادف [*Affobailius*]
Affobaili in libro AlRaud'lonoph, inquit, *Ebn Chalecan*
 in vita *Pharazdaki*. Eundem alibi القاسم ابو
Abulkasem vocat.

Pharazdak [الفزدي] cognomen Poëtæ celebris
 cui nomen غالب بن همام *Hammam Ebn Galeb*, vel
 juxta alios هميم *Homaim*. obiit anno H. 110. annos
 natus ferè centum.

[شرح شواهد المغني] *Sharho Shawahed Il Mogni*,
 i. e. Explicatio testimoniorum quæ in Grammatica
 dicta أبو محمد عبي الله بن هاشم اب مغني ليهب
Abu Mohammed Abdollah Ebn Hashem, conscriptâ
 afferuntur, cujus author est *Falaloddinus*, idem qui
 Commentarium in Alcorani partem, ut supra di-
 ctum, scripsit.

[*Almasadi*] Author passim ab aliis
 laudatus, sed quem mihi videre nondum contigit.
 citatur in مروج الذهب liber ipsius خريدة العجايب.

[*Ebn Isaac*] ابن اسحاق

[*AlTabarita*] أبو جعفر محمد بن جرير الطبري
Abu Jaasar Mohammed Ebn Jarir AlTabari. Ille to-
 ties in Historica Saracénica laudatus. Natus anno
 H. 224. in ditioe طبرستان *Tabaristan*, mortuus
 anno 310. historiæ suæ seriem perduxit ad annum

302 كان ثقة في نقله وتاريخه اصح التواريخ
 واثبتها *Fidus fuit in allegationibus suis, estque historia*
ipsius historiarum verissima & certissima, inquit *Ebn*
Challean.

p. 170.
Ibid.

AlIannab, &c.

Ddd

Ebn

171. *Ebn Hamdun*] *author libri ذكره*
qui variae materiae analecta continet.
176. *Dschaf az-Zahar*] q. d. *Odoratus florum*. liber histo-
ricus & geographicus, autore, *ابو عبد الله محمد*
Abu Abdollah Mohommed Ebn Ahmed, à quo
ad umbilicum perductus est, anno H. 922. titulus in-
teger est *دشف الزهار في عجائب الاقطار*.
175. *Sharhol Mawakef*] i. e. Explicatio libri dicti *Al-*
Mawakef, q. d. *Stationes*, qui doctrinae Scholasticae
compendium est. utriusque author in exemplari quo
usus sum, Anonymus.
179. *Kadi Shababoddinus*] *القاضي شهاب الدين بن*
AlKadi Shehaboddin Ebn Abil-
Dam, *AlHamawi* historicus. *AbulFed.*
- p. 187. *Asphahanienſis*] *الاصفهانى* *AlAsphabani*, ita vul-
gò audit qui *AlBidawii* librum de fundamentis The-
ologiae Scholasticae quem *الطوالج* vocat, Scholiis
illustravit.
- Ep. Newayi*] Epistola seu tractatiuncula quaedam,
à *محيي الدين يحيى المعروف بالنواوى* *Mohai-*
iddin Yabya qui *AlNewami* appellatur, exarata.
192. *R. Judas Levita* *author libri Cozari*] *ר יהודה הלוי*
R. Judah Hallevi, qui librum suum *הכוזר* *HacCozari*
inscripsit, quò dialogum sc. inter *Cozarorum* regem
& doctum quendam Judæum *R. Isaacum* contineat.
Num autem talis unquam extiterit rex, dubitare vi-
detur author *Meor Einaim*, quod tamen mihi satis
probabile fit, cum legamus in *Geographia Sharifol*
Edrisi apud *Cozaros* liberum fuisse unicuique quam
veller religionem amplecti, atque apud *Abmedem*
Ioſephi

Muslimi et Christiani et Iudei et alii professione Mohammedistae, alii Christiani, alii Iudei, alii nulli prorsus cultui addicti.

Sbarhol Akayed [شرح العقائد] Liber quidam Scholasticus.

193.

Wasel Ebn Ata [أبو حنيفة وأصل برهم ع-ط] *Abu Hadhifah Wasel Ebn Ata Motazelus*, vulgo *AlGazzal* dictus, natus anno H. 80. mortuus 131.

195.

Averroes [أبو الوليد محمد بن أحمد بن محمد] *Abul Walid Mohammed Ebn Ahmed Ebn Mohammed Ebn Roshd.* Obiit anno H. 595. Hist. Med. & Epit. Yasei.

196.

Echwanossapha [q. d. *Fratres sinceri*. inde ut videtur, libro titulus quod qui ipsum composuerint fraterno inter se amore conjuncti vixerint. de quibus hæc inter alia, habet *Gregorius* noster زعموا انه متى

207.

انتظمت الفلسفة اليهودانية والشريعة العربية فقد حصل الكمال وصنعوا خمسين رسالة في خمسين نوعا من الحكمة ومقالة حانية وخمسين جامعة لادواع المقالات على طريق الاختصار والابجاز وسموها *Autummarunt conjunctis Philosophiâ Gracâ, & lege Arabicâ ad perfectionem perveniri; composueruntque 50 epistolas de 50 sapientia speciebus, additâ 51â qua reliquorum capitum species in unum collectas contineret, juxta viam compendii & Epitomes, & vocarunt eas Epistolas Echwanossapha, celatis interim nominibus suis. Sunt*

D d d 2

autem

مقالات مشاوقت غير مستقصات ولا ظاهرة،
 Discursus qui affectus quidē moveant,
 sed ad metam neutiquam pertingant, nec probationes &
 argumenta manifesta exhibeant. Meminit hujus libri
 Abraham Zacut in Fuchasin, & præcipuum eorum
 qui horum tractatum auctores censentur, fuisse
 زید بن رفاعة Zaid Ebn
 Rappaah, floruit circa annum H. 373. Quid de ipsis
 censuerit acutissimus Philosophus Ebn Sayeg, patet
 ex his ipsius verbis, ubi de sententia minus sibi pro-
 batâ loquitur, وليس هذا قول أحد المتقدمين
 Non est autem
 hac sententia cujusquam ex antiquioribus, verum senten-
 tia Echvano Sfapha à veritate aberrantium. Ebn Sayeg
 autem iste est أبو بكر محمد بن باجة المعروف بالصايغ
 Abu Bacr Mohammed Ebn Bajjab
 vulgò Ebnol Sayeg appellatus, qui obiit anno 533, vel
 juxta alios 525, teste Ebn Chalec, &c. veneno sublatus.

p. 211.

أبو سعيد الحسن بن أبي [AlHasan Basriensis]
 البصري Abu Said AlHasan Ebn Abil-
 Hasan, &c. AlBasri obiit anno H. 110. annos natus
 88. Ebn Chalec. Alfannab. &c.

212.

أبو سعد عبد الكريم بن أبي بكر [AlSamaani]
 أبو سعد AbdolCarim
 Ebn Abi Bacr Mohammed Assamaani AlMarwazi.
 scil. patriam habens من سمعان Assamaani autem à
 tribu seu familiâ Arabum denominatus. Natus est
 anno H. 506. mortuus 562.

Ibid.

أبو عثمان عمرو بن عثمان [Amrus Ebn Obaid]
 أبو عثمان Amro Ebn Obaid Ebn Bah.
 Scholasticus.

Abul.

230. *Abul Hasan Ashariensis* [ابو الحسن علي بن اسمعيل *Abul Hasan Ali Ebn Ismail Al Ashari* (ab *Abul Hasan* scil. de quo p. 45. denominatus.) sectæ *As-sharia* pater. Natus anno H. 270, vel juxta alios 260. obiit circa an. 330. vel juxta alios 324.

Abu Ali Allobbaensis أبو علي محمد بن عبد الوهاب *Abu Ali Mohammed Ebn Abdil Wabbab*, qui vulgo *Allobai* audit, scil. à villa quadam *Basrensum* dicta *Jaba* juxta *Affamaanum*, vel juxta alios à loco quodam in *Canzestan*. *Ebn Chalec*.

235. *Abu Mossai* أبو المطيع محمد بن الفضل *Abu Mossa Mac bul Ebnol Phadli* author libri *الرن* &c. اهل البدع.

236. Author libri *كنز الاسرار* [q.d. *Thesaurus secretorum*: est is, أبو عبد الله محمد بن سعيد الصنهاجي *Abu Abdollah Mohammed Ebn Said Al Sonbaji*.

Moslemus أبو الحسين مسلم بن الحجاج صاحب *Abul Hosain Muslem Ebnol Hajja* &c: author libri *Al Sahib*. Obiit anno H. 261. annos natus 55.

249. *Al Kadi Abu Becr* القاضي أبو بكر. *Antistes Al Haramain* [أمام الحرمين] scil. *Mecca & Medina* أبو المعالي عبد الملك بن الشيخ أبي محمد

Abul Maali Abdol Malec Ebnol Shaich Abi Mohammed Abdillab cognominatus Diyaoaddin, qui vulgo *أمام الحرمين* *Emamol Haramain* audit, natus anno H. 419. mortuus 478. *Ebn Chalec*. *Epit. Yafei*.

Abul Hasan [أبو الحسين محمد] *Abul Hosain Basrienfis* أبو الحسين محمد بن علي البصري المتكلم *Abul Hosain Mohammed Ebn Ali* &c. *Al Basri*, Scholasticus, obiit anno H. 436.

Abul Hasan Asfahaniensis (lege *Abul Isaac Esfharaye-nensis*)

Abu leg. الحسن الاسفراني p. 248. pro اسفراني (vel potius الاسفراني ex Ebn Chalec.) ابو اسحاق *Al Espharayeni*, sc. اسحاق ابراهيم *Abulshak Ahrakim Ebn Mohammed*, &c. qui patriam habuit اسفران *Espharayen*. Obiit an. H. 418.

Explicatio ritualis] شرح التنبية *Explicatio libri dicti AlTambiho*, cujus author ابو اسحاق ابراهيم *Abu Isbac Ahrakim Ebn Ali AlShirazi, AlFirazabadi*, qui natus est circa annum H. 393. mortuus 476. Commentarius in eo quo usus sum exemplari authoris nomen non praefert; forsan est ابو الفضل احمد *AbulFadl Abmediste*, qui & *AlGazali* librum احيا العلوم in compendium redegit, de quo supra. ab eo enim librum hunc explicatum refert *Ebn Chalecan*.

ابو محمد القاسم بن علي بن عثمان *AlHariri* *Abu Mohammed AlKasem Ebn Ali Ebn Othman AlHariri* author libri المقامات qui elegantiarum Arabicarum penu locupletissimum. natus est anno H. 446. mortuus 516. vel juxta alios 515. librum istum Commentariis & Scholiis illustrarunt multi, inter alios à nobis citati

المظفرى *AlModhfferi*, &

الشيرازى *AlShirazi* qui Commentarium suum absolvit anno H. 654.

Scholiastes in Abul Ola] scil. librum istius quem inscripsit, cujus explicationem absolvisse se ait anno H. 541.

Temthalol Amthal] explicatio proverbiorum quorundam selectorum, autore محمد بن علي الشبى *Mohammed Ebn Ali AlShabbi*.

Epi.

306. &
310.

342.

343.

Epit. Tafai] Historiam scripsit *عبد الله بن اسعد* *Abdollah Ebn Asaad AlTafai*, ab initio *aræ Hejra* usque ad annum 750. quam in compendium redegit *عبد الرحمن بن الحسين* *AlHosain Ebn Abdor Rahman* quidam.

Aus Ebn Hajar Poeta] شرح *أوس بن حجر أبو شرايبي*. *Mezhar*.

338.

Hosainus Helajius] *عبد الحسين بن* *Abu Magiib AlHosain Ebn Mansur AlHallaj*. Interfectus est anno H. 309. *Ebn Chalec*: *AbulFed.* &c.

268.

Abu Yazid AlBestamienfis] *أبو يزيد طيغور بن* *Abu Yazid Tasphur Ebn Isa AlBastami*. Obiit anno H. 261. dictum ab eo fertur, *لو نظرتهم*

ib.

أي رجل أعطي من الكرامات حتى يرفع في الهواء فلا تغفروا به حتى تنظروا كيف تجدونه عند الأمر. *Si conspexeritis virum miraculorum potentiâ pradium, adeo ut vel in aërem sublimis tollatur, ne tamen ab eo decipiamini donec perspectum vobis sit quomodo se habeat respectu mandati & interdicti, & custodia finium [rebus lege praescriptorum] & observantia legis.*

Ebn Chalec.

Addenda:

Idolis, pag. 101. &c. enumeratis accensenda etiam *العوف* *Iehar Hāwasenensium* idolum & *أوف* *AlAuf* alibi cultum. *رضا* apud posteros *Rabia* & *إدريس*. *الضيرن* *AlDairan* autem cujus p. 338 in margine mentionem fecimus, idem forsan erat cum Saturno. conjecturae aniam præbet quod apud *Ebn Chalecanum* legitur in vita *AlBattanii*, regem scil. quendam

ساطرون

* & in dia-
lecto Chald.
סטר

ساترون *Satrun* appellatum, quod (inquit) vocabulum est Syriacum & significat الملك *Regem*, nomen autem ipsi fuisse *Daizam*, quod est اسم صنم *nomen Idoli antiqui*, quo appellabatur vir iste. Quid ni autem & ساترون *Satrun* Idoli nomen sit: *Saturni* sc: at Syriac. est & *Regem* denotat. Sytis certe סטר *Setora* est *adjutorium protectio, patrociniū, quod regium est*, nec non *absconditum, latibulum* & c. à סתר quod & *Protegere* est, & *abscondere*, ab Hebr. סתר *latuit, abscondit se*. Saturni autem latentis indicium est *Latii* nomen, & סטרנא *Satrone* forma est Syris non inusitata. Dicitur autem Saturnus Syris aliàs כמון *Cewan*, ut & Arabibus كايوان *Caiwan*, ut p. 131. in margine annotatum, ubi obiter explicandus est locus in *Kamusio* seu Oceano linguae Arabicae, qui in quibusdam exemplaribus male habitus, Viro Doctissimo mihi que merito gratia memoriā colendo, Ludovico de Dieu labendi occasio fuit. Sic enim ille in notis tam ad Amos c. 5. quam ad Actorum 7. quid sit כמון explicaturus, Et in lexico Arabico cui nomen *Camus* كايوان expli- catur رجل ممنوع *Vir rigidus & austerus, proprie prohibitus, ad quem accessus quasi est prohibitus ob morositatem & morum difficultatem, cujusmodi apud Ethnicos depingitur Saturnus: qui locus ne tibi exemplarium vitio fraudi sit, scias legendū non رجل ممنوع* *Rajolen mamnuon, vir rigidus &c.*, sed كايوان رجل ممنوع *Caiwano Zohalo, mamnuon* quae sonant, *Caiwano* est idem quod *Zohalo* (i.e. *Saturnus*) estque nomen *invariabile*, quod quid sit è Grammatica notum.

سم من الله وعونه

